

ป๊อปอะพอยท์

สำเนาสร้างสุขภาวะ

รวมเรื่องราวรูปธรรมการสร้างสุขภาวะชุมชนโดยองค์กรหลักในพื้นที่

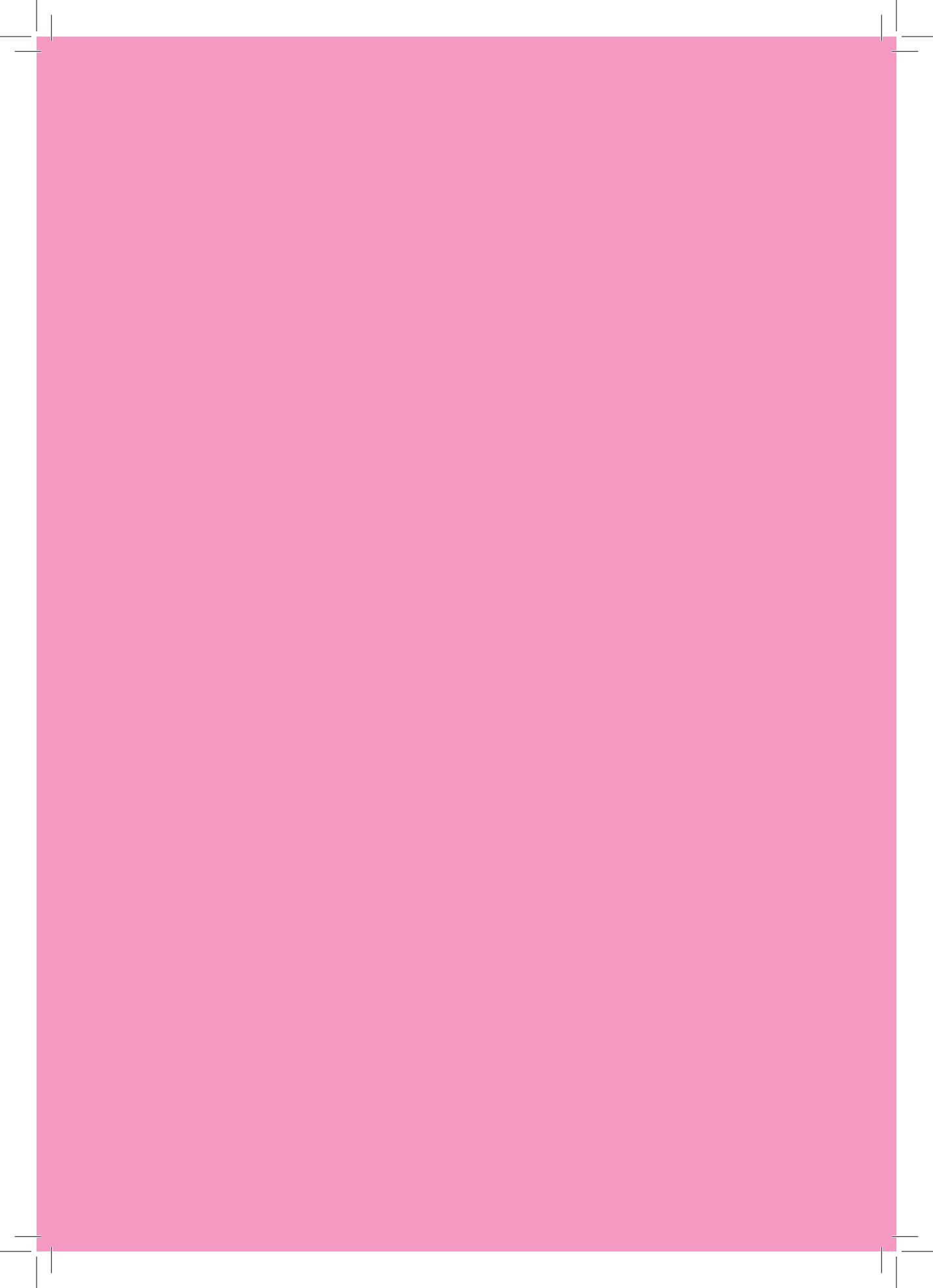
ปีไฟ เมาไม่ขับ กลับบ้านปลอดภัย

เวทีสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่นวาระ:
ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ:
(Community Key Actors Summit:
Reducing Health Risk Factors,
Enhancing Health Reinforcing Factors)

๓ ปีบพะทญา ล่านนาสร้างสุขภาวะ รวมเรื่องราวรูปธรรม การสร้างสุขภาวะชุมชน โดยองค์กรหลักในพื้นที่

เวทีสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่นวาระ:
ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ
เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาวะ
(Community Key Actors Summit:
Reducing Health Risk Factors,
Enhancing Health Reinforcing Factors)

บรรณาธิการ

ศูนย์สนับสนุนวิชาการภาคเหนือตอนบน

กองบรรณาธิการ

ปวัน พรหมตัน

อิทธิพล มาชื่น

รุ่งนภา กันทะไชย

ณัฐศาสตร์ บุญมาก

สามารถ เมืองไชย

นิชาติ มูลคำ

สถานที่ติดต่อ

ศูนย์สนับสนุนวิชาการเพื่อการจัดการเครือข่าย พื้นที่ภาคเหนือตอนบน
๑๙๖ หมู่ ๓ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๑๘๐

ผู้สนับสนุน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓)

คำนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นหน่วยงานหลักที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งได้ดีที่สุด เพราะมีทั้งงบประมาณ กำลังคน สามารถเชื่อมโยงแนวนโยบายจากส่วนกลางเข้ากับปัญหาและความต้องการของชุมชน ที่ผ่านมามีศูนย์สนับสนุนวิชาการเพื่อการจัดการเครือข่าย พื้นที่ภาคเหนือตอนบน (ศวภ.ล้านนา) ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสุขภาพชุมชน (สำนัก ๓) ได้เป็นส่วนหนึ่งในฐานะหน่วยงานภาคี ที่เข้าไปหนุนเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการถอดบทเรียนทุนและศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่มองค์กรชุมชน จัดทำเป็นข้อมูลและนำไปใช้ สิ่งเหล่านี้คือ องค์ความรู้ที่เป็นของจริง สามารถจับต้องได้ และเชื่อมโยงต้นทุนทั้งหมดเข้าสู่ งานพัฒนา โดยมีเป้าหมายคือการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน โดยยึด ๒ หลักการ คือการพัฒนาโดยเอาพื้นที่เป็นฐาน และคำนึงถึงสุขภาพ ในทุกนโยบาย

ที่ผ่านมามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมทำงานกับศูนย์สนับสนุน วิชาการเพื่อการจัดการเครือข่าย พื้นที่ภาคเหนือตอนบนมาแล้ว ๕๗๐ แห่ง และที่ดำเนินการอยู่ตอนนี้ ๒๖๐ แห่ง แต่ละที่ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่น่าศึกษา ในฐานะตัวกลางจึงพยายามหมุนเวียนองค์ความรู้เหล่านี้ นำมา แลกเปลี่ยนแบ่งปัน ประยุกต์ปรับใช้กันไปตามบริบทของพื้นที่เป็นสำคัญ

ขณะเดียวกัน หน่วยงานต้นสังกัดอย่างสำนักสภาวะชุมชน ก็มี ความพยายามที่จะจัดพื้นที่กลาง เพื่อให้เครือข่ายองค์กรที่มีบทบาทใน การพัฒนาพื้นที่ ได้มีเวทีมาพบปะ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และมีตรภาพ เปิด กระบวนการทัศน์ใหม่ให้กว้างไกลขึ้น ซึ่งครั้งนี้ทางสำนักสภาวะชุมชนก็ได้จัด “เวทีสุดยอดผู้นำชุมชนท้องถิ่นวาระ: ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพเพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ” (Community Key Actors Summit: Reducing Health Risk Factors, Enhancing Health Reinforcing Factors) ขึ้นในวันที่ ๓-๕ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุม อิมแพ็ค เมืองทองธานี ทางศูนย์สนับสนุน วิชาการเพื่อการจัดการเครือข่าย พื้นที่ภาคเหนือตอนบนได้จัดเตรียมรูปแบบ การเรียนรู้ภายใต้ชื่อ “ช่วงพญา ฮ่อมกำกืด คนเป็นแก้ว” พร้อมกันนี้ได้จัดทำ เอกสารประกอบการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับทุนและศักยภาพของ ชุมชนท้องถิ่น ถอดบทเรียนจากพื้นที่ต้นแบบทั้ง ๓๕ แห่ง ทบทวนองค์ความรู้ ทางวิชาการ และสรุปบทเรียนการดำเนินงาน แบ่งเป็น ๗ ประเด็น ประกอบด้วย (๑) การควบคุมการบริโภคยาสูบ (๒) การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลด อุบัติเหตุ (๓) การพัฒนาระบบอาหารชุมชน (๔) การพัฒนาระบบการดูแลเด็ก ปฐมวัยโดยชุมชนท้องถิ่น (๕) การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ (๖) การจัดการ ระบบนิเวศชุมชน และ (๗) การพัฒนาระบบการดูแลกลุ่มเปราะบางโดยชุมชน ท้องถิ่น เพื่อให้คนชุมชนท้องถิ่นได้ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งรูปธรรมที่ ปรากฏในคู่มือนี้ คือหลักฐานที่ยืนยันเอกลักษณ์ตัวตน ของชุมชนต่างๆ ที่เกิด จากการปฏิบัติจริง จับต้องได้ กระทั่งหยิบยืมไปใช้ได้ ไม่ว่ากัน

ศูนย์สนับสนุนวิชาการเพื่อการจัดการเครือข่าย
พื้นที่ภาคเหนือตอนบน (ศวภ.ลำานา)

ลดปัจจัยเสี่ยงสุขภาพ
เพิ่มปัจจัยเสริมสุขภาพ

๑) ประเด็นการควบคุมยาสูบ (๘)

๒) ประเด็นการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
เพื่อลดอุบัติเหตุโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (๒๐)

๓) ประเด็นการพัฒนาระบบอาหารชุมชน (๓๘)

๔) ประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ
โดยชุมชนท้องถิ่น (๘๘)

๕) ประเด็นการจัดการระบบนิเวศชุมชน
และลดโลกร้อนโดยชุมชนท้องถิ่น (๑๕๒)

๖) ประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลเด็กปฐมวัย
โดยชุมชนท้องถิ่น (๒๑๐)

๗) ประเด็นการพัฒนาระบบการดูแลกลุ่มเปราะบาง
โดยชุมชนท้องถิ่น (๒๓๐)

๑

ประเด็นการควบคุมยาสูบ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

คลินิกให้คำปรึกษา เพื่อเลิกบุหรี่และสุรา

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน
จังหวัดเชียงใหม่
วิทยาการ: นางบุปผา บุญสุดี
ตำแหน่ง: พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘-๗๙๕๖-๙๕๓๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสหกรณ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ การเกษตรสันกำแพง บนพื้นที่ทั้งหมด ๔ ไร่ ๒ งาน ๔๒ ตารางวา ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เปิดให้บริการเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ รอมระยะเวลา ๒๘ ปี อาคารชั้นเดียวกึ่งไม้กึ่งปูนเริ่มชำรุด ต้องซ่อมแซมทุกปี ต่อมาทางสถานีอนามัยตำบลบ้านสหกรณ์ได้รับงบประมาณในการก่อสร้างสถานีอนามัยหลังใหม่ จำนวน ๒.๕ ล้านบาท โดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างในปี ๒๕๕๒ และเปิดดำเนินการในปีถัดมา และเปลี่ยนชื่อจากสถานีอนามัยตำบลบ้านสหกรณ์เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสหกรณ์

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตามปกติแล้ว การให้บริการคลินิกให้คำปรึกษา เพื่อการลด ละ เลิกบุหรี่ จะดำเนินการที่โรงพยาบาลประจำอำเภอเป็นหลัก ผู้รับบริการต้องเดินทางไป ประกอบกับมีขั้นตอนหลากหลายทาง รพ.สต.บ้านสหกรณ์ จึงได้จัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาขึ้น

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการให้คำปรึกษาเพิ่มมากขึ้น ลดขั้นตอนลง
- ๒) เพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ กลุ่ม อสม. และบุคคลต้นแบบ

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) คัดเลือก อสม. และบุคคลต้นแบบ เพื่อช่วยเหลือผู้สูบบุหรี่ โดยต้องผ่านการวัดสมรรถภาพทางกาย ได้รับการประเมินว่า เป็นผู้มีอารมณ์ดี จิตใจแจ่มใส มองโลกในแง่ดี

ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวหรือเพื่อนบ้านอยู่เสมอ มีจิตสาธารณะ และเป็นผู้นำการดูแลสุขภาพ
ในชุมชน มีความสนใจขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของคนในชุมชน โดยสามารถ
เป็นต้นแบบได้ ปฏิบัติจริง สามารถให้ความรู้ คำแนะนำกับผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่

๒) จัดอบรมพัฒนาศักยภาพ อสม. และบุคคลต้นแบบ เพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญให้มี
ความรู้ในเรื่องพิษภัยของบุหรี่ ผลกระทบต่อผู้สูบบุหรี่ ครอบครัว สร้างแรงจูงใจให้ผู้สูบบุหรี่
กำลังใจ ติดตามเยี่ยมบ้านเสมอ

๓) จัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาเพื่อการลด ละ เลิก บุหรี่ ใน รพ.สต. โดยวิธีการดำเนินงาน
ในคลินิก เริ่มต้นด้วยการประเมินระยะของผู้รับบริการว่าอยู่ในระยะใด ประเมินประเภทของการ
ติดบุหรี่ เพื่อให้คำปรึกษาที่เหมาะสม และวิธีการเลิกบุหรี่ที่ได้ผลอย่างง่าย โดยใช้หลักแผนที่
ถนน-ปชต. ชวนคนมาเลิกบุหรี่ หรือ ๕A

Ask = ถาม ; ถามประวัติการสูบบุหรี่และการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบอื่นๆ เพื่อคัดกรองผู้สูบบุหรี่

Advice = แนะนำ ; แนะนำให้ผู้สูบบุหรี่เลิกบุหรี่

Assess = ประเมิน ; ประเมินความรุนแรงในการติดบุหรี่และความประสงค์ในการเลิกบุหรี่

Assist = ช่วยเหลือ ; ช่วยเหลือและบำบัดรักษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้เลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ

Arrange = ติดตาม ; ติดตามเยี่ยมบ้าน โดย อสม. เชี่ยวชาญและบุคคลต้นแบบด้านการ
เลิกบุหรี่

สำหรับผู้ที่สามารถเลิกบุหรี่ได้ อบต.บ้านสหกรณ์ ร่วมกับ รพ.สต.บ้านสหกรณ์ จัดพิธี
มอบโล่เชิดชูเกียรติยกย่องให้เป็นบุคคลต้นแบบ และเป็นวิทยากรให้กับเพื่อนที่เข้าโครงการลด
ละ เลิกบุหรี่ ของตำบลบ้านสหกรณ์

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ อสม.ที่ผ่านการอบรม ๔๐ คน บุคคลต้นแบบ ลด ละ
เลิก บุหรี่ ๑๐ คน

๒) ระดับกลุ่มทางสังคม องค์กร ชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม.

๓) ระดับหน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลแม่อน

๔) ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุบ้านสหกรณ์ กลุ่มอาสาสาธารณสุขชุมชนบ้าน
สหกรณ์

๕) ระดับตำบล ได้แก่ กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

๖) ระดับเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเยาวชนตำบลบ้านสหกรณ์ กศน.อำเภอแม่อน

๗. ผลการดำเนินงาน

ปี ๒๕๕๗ มีผู้สูบบุหรี่เข้ารับคำปรึกษา สามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ ๗๕ คน ปี ๒๕๕๘
มีผู้สูบบุหรี่เข้ารับคำปรึกษา สามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ ๕๘ คน ปี ๒๕๕๙ มีผู้สูบบุหรี่เข้ารับ
คำปรึกษา สามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ ๔๔ คน ปี ๒๕๖๐ มีผู้สูบบุหรี่เข้ารับคำปรึกษา สามารถลด
ละ เลิกบุหรี่ได้ ๔๖ คน ปี ๒๕๖๑ มีผู้สูบบุหรี่เข้ารับคำปรึกษา สามารถลด ละ เลิกบุหรี่ได้ ๓๒ คน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๑. ชื่อรูปแบบพื้นที่ อบต.สีขาว

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสภกรณ์ อำเภอแม่อน
จังหวัดเชียงใหม่
วิทยาการ: นายบุญช่วย เวชกิจ
ตำแหน่ง: นายกององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านสภกรณ์
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙-๐๖๖๙-๐๕๐๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปี ๒๕๕๖ ทาง อบต.บ้านสภกรณ์ได้ทำการสำรวจประชากร ๒,๓๕๐ คน พบว่า มีผู้สูบบุหรี่ร้อยละ ๑๘.๑๕ ผู้สูบบุหรี่มีปัญหาสุขภาพร้อยละ ๑๐.๗๒ และมีเด็กอายุต่ำกว่า ๕ ปีได้รับควันบุหรี่มือสอง และความเสี่ยงในการได้รับควันบุหรี่มือสอง

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาข้อมูลการสูบบุหรี่ของประชาชนในพื้นที่แล้ว อบต.บ้านสภกรณ์ ตระหนักถึงผลกระทบจากการสูบบุหรี่ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพของผู้สูบ คนในครอบครัว เศรษฐกิจของครอบครัว และต่อมายังชุมชน ประกอบกับรัฐมนตรีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ.๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.๒๕๓๕ ทาง อบต.บ้านสภกรณ์จึงเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของ อบต.แม่ทา เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่เครือข่ายตำบลสุภาพะ จนในปี ๒๕๕๙ จึงได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานหลักอย่าง สสส. เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมการลด ละ เลิก การบริโภคยาสูบภายในพื้นที่

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ประชากรทุกกลุ่มวัยมีความตระหนักถึงผลกระทบจากการสูบบุหรี่

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ดำเนินการรณรงค์ในทุกระดับ ประชาสัมพันธ์ในวันสำคัญต่างๆ
- ๒) จัดสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ โดยกำหนดสถานที่สูบบุหรี่ สถานที่ปลอดบุหรี่ ในสถานี่ราชการ สถานที่สาธารณะ เช่น งานศพ ตลาด ร้านค้า และสถานที่ท่องเที่ยว
- ๓) กำหนดกติกาหรือมาตรการทางสังคม โดยผ่านการประชาคมหมู่บ้าน เช่น การไม่เลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศพ ไม่เลี้ยงบุหรี่ย่างในงานศพ
- ๔) มาตรการขององค์กร โดย อบต.บ้านสภกรณ์ จะคัดเลือกผู้ไม่สูบบุหรี่เข้าทำงาน

๕) อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมการบริโภคยาสูบและการจำหน่ายยาสูบ ให้คู่มือแก่ผู้ประกอบการ และออกตรวจร้านค้า เพื่อเฝ้าระวังการทำผิด ไม่จำหน่ายบุหรี่แก่เด็ก ที่มีอายุต่ำกว่ากฎหมายกำหนด ไม่ตั้งวางให้เห็นได้ชัด

๖) จัดกิจกรรมค่ายเด็กและเยาวชน โดยสอดแทรกสาระเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ เพื่อให้ส่งต่อเรื่องราวไปยังครอบครัว

๗) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ประสงค์จะเข้าร่วมโครงการเลิกบุหรี่ เพื่อมาบำบัดและรักษา กระทั่งเลิกได้เด็ดขาด จนมาเป็นบุคคลต้นแบบอย่างน้อยหมู่บ้านละ ๑ คน

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ อสม. ๑๙ คน บุคคลต้นแบบด้านการลด ละ เลิกบุหรี่ ๑๐ คน

๒) ระดับกลุ่มทางสังคม องค์กร ชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่ม อสม. กลุ่ม ปุ๋ยอินทรีย์ กลุ่มรีไซเคิล

๓) ระดับหน่วยงาน ได้แก่ โรงพยาบาลแม่อน วิทาลัยเทคนิคสันกำแพง วัด และ รพ.สต. บ้านสหกรณ์

๔) ระดับหมู่บ้าน ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุบ้านสหกรณ์ กลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านสหกรณ์ กลุ่ม เยาวชนบ้านสหกรณ์ กลุ่มอาสาสมัครดูแลสุขภาพชุมชนบ้านสหกรณ์

๕) ระดับตำบล ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านสหกรณ์ ชมรมพัฒนาบทบาท สตรีตำบลบ้านสหกรณ์ โรงเรียนนวัตกรรมการชุมชนตำบลบ้านสหกรณ์ กองทุนหลักประกันสุขภาพ ระดับท้องถิ่น

๖) ระดับเครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเยาวชนตำบลบ้านสหกรณ์ กศน.อำเภอแม่อน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดแหล่งเรียนรู้การควบคุมการบริโภคยาสูบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่ม บุคคลต้นแบบ ๑๐ คน

๒) เกิดการรณรงค์ในทุกระดับ จัดสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ กติกาหรือมาตรการทางสังคม มาตรการขององค์กร และการบำบัดและฟื้นฟู

๓) เกิดอาสาสมัครที่เป็นแกนนำในการรณรงค์ หมู่บ้านละ ๓-๕ คน เพื่อทำงานในชุมชน

๔) เกิดเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนการควบคุมการบริโภคยาสูบในพื้นที่

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) ชุมชนเข้มแข็งด้วยทุนทางสังคม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนเรียนรู้ จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน

๒) ฐานรากมาจากประชาชน ยึดหลัก “ประชาชนเป็นศูนย์กลาง” เพื่อให้พวกเขา กำหนด “ประโยชน์สุขของประชาชน”

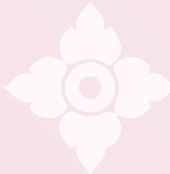
๓) สร้างการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล

๔) การบูรณาการงานร่วมกันของท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานราชการ ภาคประชาชน ตลอดจน ภาคเอกชน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

เทศบาลปลอดบุหรี่

พื้นที่: เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน

วิทยากร: นางสาวจวงวรรณ เทพอาจ

ตำแหน่ง: หัวหน้าฝ่ายบริการสาธารณสุข

เบอร์โทรศัพท์: ๐๙-๑๘๖๓-๗๓๘๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

สำนักงานเทศบาลตำบลปัว เป็นสถานที่ราชการที่มีพื้นที่ในการให้บริการมากกว่า ๓,๐๐๐ ตารางเมตร ประกอบด้วยอาคารหลักทั้งหมด ๖ หลัง เป็นอาคารสำนักงานแบบเปิด ใช้รัฐธรรมนูญชาติคือแนวคิดใหม่ ที่มีบุคลากรมากกว่า ๒๐๐ คน บริการงานทั้งเชิงรับและเชิงรุก ดูแลพื้นที่ในเขตเทศบาลทั้งหมด ๒๐.๕ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ ชุมชน มีประชากรตามทะเบียนราษฎร ๑๐,๖๓๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจข้อมูลภายในเทศบาล พบบุคลากรที่สูบบุหรี่ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๕ สูบแล้วทั้งกันบุหรี่ เป็นภาระของแม่บ้าน และคนที่ไม่ได้สูบที่ต้องรับควันบุหรี่มือสอง ทั้งยังอาจทำให้เกิดอหิวาต์ได้ กระนั้นผลกระทบต่อทางตรง ก็อยู่ที่สุขภาพของผู้สูบ พนักงานหลายคนสูบเป็นโรคหัวใจ โรคเกี่ยวกับหลอดเลือด โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ โรคมะเร็ง และโรคเรื้อรังต่างๆ

กระทั้งวันหนึ่งมีผู้ลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิในการคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ และขอให้จำกัดพื้นที่การสูบ เสมือนเป็นการจุดประกายความคิด เพื่อเปลี่ยนเทศบาลให้เป็นสถานที่ราชการต้นแบบให้แก่หน่วยงานอื่น

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เปลี่ยนเทศบาลให้เป็นสถานที่ราชการต้นแบบให้แก่หน่วยงานอื่น จำกัดพื้นที่การสูบบุหรี่ เพื่อลดผลกระทบในกลุ่มผู้ไม่สูบบุหรี่ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ให้มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น และสังคม และเพื่อกระตุ้นให้บุคลากร โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่หันมาตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ลงนามความร่วมมือในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมการบริโภคยาสูบโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง และจัดทำโครงการ แผนงาน และรายละเอียดกิจกรรมเพื่อขออนุมัติดำเนินการจาก สสส.

๒) กำหนดนโยบายเทศบาลปลอดบุหรี่ แต่งตั้งคณะทำงานสร้างเสริมสุขภาพ พร้อมจัดสภาพแวดล้อมเพื่อจำกัดพื้นที่สูบบุหรี่เพียงจุดเดียว

๓) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ ป้ายห้ามสูบบุหรี่ในที่ต่างๆ และอบรมให้ความรู้เรื่องข้อกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในสถานี่ราชการ ตลอดจนโทษและพิษภัยของบุหรี่ในที่ประชุมพนักงานประจำเดือน

๔) สนับสนุนให้พนักงานลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ โดยการจัดห้องให้คำแนะนำปรึกษาการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่ ซึ่งดำเนินการโดยกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ถ้าผู้สูบบุหรี่มีความประสงค์และไม่สามารถเลิกได้เอง ก็จะพาเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาในคลินิกฟ้าใส ของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว

๕) ส่งเสริมให้ “เพื่อนช่วยเพื่อน” โดยให้เพื่อนคอยเป็นหูเป็นตา บอกกล่าว ตักเตือน ในกรณีที่มีการสูบบุหรี่นอกพื้นที่สูบบุหรี่

๖. อนุทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) บุคลากรในสังกัดเทศบาลตำบลปัว
- ๒) ผู้มาติดต่อราชการ
- ๓) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว

๗. ผลการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลปัวสามารถขับเคลื่อนแนวนโยบาย โดยกำหนดพื้นที่เฉพาะในการสูบบุหรี่ สร้างบุคคลต้นแบบที่มีความพร้อมในการถ่ายทอดประสบการณ์ แร่งบันดาลใจในการเลิกบุหรี่ และนวัตกรรม check&share ของหน่วยงานเพื่อการส่งเสริมการลด ละ เลิก การบริโภคยาสูบ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) การกำหนดแนวนโยบาย และการปฏิบัติตามแนวนโยบายอย่างจริงจัง
- ๒) คณะทำงานมีความตั้งใจ มีความรู้เชิงกระบวนการในการขับเคลื่อน
- ๓) องค์กรความรู้ และการพัฒนาศักยภาพของบุคคล
- ๔) จิตสำนึกที่ดี รู้จักรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ โรงเรียนปลอดบุหรี่

พื้นที่: เทศบาลตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
วิทยากร: นายเตชะวัฒน์ อุดอ้าย
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าหัด
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘-๓๐๓๒-๑๙๙๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลปัวมีพื้นที่ทั้งหมด ๒๐.๕ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๓ ชุมชน มีประชากรตามทะเบียนราษฎร ๑๐,๖๓๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลปัวตระหนักถึงอันตรายของบุหรี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันอันตรายจากควันบุหรี่มือสองในพื้นที่โรงเรียน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี และลดนักสูบหน้าใหม่ จึงขับเคลื่อนนโยบายการไม่สูบบุหรี่ในพื้นที่โรงเรียน โดยมีครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วม เช่นเดียวกับภาคส่วนอื่นของสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานที่ราชการอื่นๆ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา เรื่องพิษภัยของบุหรี่ และสิทธิของผู้ไม่สูบบุหรี่
- ๒) เพื่อสร้างแกนนำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานปลอดบุหรี่ในโรงเรียน
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในสถานศึกษา
- ๔) เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่เขตปลอดบุหรี่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.๒๕๖๐ และให้โรงเรียนเป็นต้นแบบของการรณรงค์พิษภัยบุหรี่ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) กำหนดนโยบาย “โรงเรียนปลอดบุหรี่” ถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ และประชาสัมพันธ์นโยบาย
- ๒) บริหารจัดการโดยการจัดตั้งคณะทำงานโรงเรียนปลอดบุหรี่ เพื่อสำรวจข้อมูลการสูบบุหรี่ในโรงเรียน ดำเนินกิจกรรม และติดตามผล
- ๓) จัดสภาพแวดล้อมด้วยการติดป้ายห้ามสูบบุหรี่ให้เห็นชัดเจนบริเวณทางเข้าโรงเรียนทุกช่องทาง ไม่ให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการสูบบุหรี่
- ๔) สอดแทรกเรื่องบุหรี่ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมเสริม
- ๕) ส่งเสริมให้นักเรียนนำประเด็นเรื่องบุหรี่กลับบ้านและชุมชน มีการคัดกรองและติดตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง เพื่อป้องกันนักสูบหน้าใหม่ และดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สูบให้เลิกสูบบุหรี่ตามความเหมาะสม
- ๖) ชี้แจงและขอความร่วมมือร้านค้าในชุมชนไม่ขายบุหรี่ให้กับเยาวชน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) บุคลากรในสังกัดเทศบาลตำบลบัว
- ๒) คณะครู นักเรียน บุคลากร และผู้มาติดต่อโรงเรียน
- ๓) โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชบัว

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนัก สนใจ และมีส่วนร่วมในการควบคุมการบริโภคยาสูบ และร่วมรณรงค์เพื่อการลด ละ เลิก การสูบบุหรี่
- ๒) เกิดแกนนำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานปลอดบุหรี่ในโรงเรียน
- ๓) เกิดโรงเรียนต้นแบบด้านการรณรงค์เรื่องภัยจากบุหรี่ในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม จำนวน ๒ แห่ง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) การกำหนดแนวนโยบาย และการปฏิบัติตามแนวนโยบายอย่างจริงจัง
- ๒) คณะทำงานมีความตั้งใจ มีความรู้เชิงกระบวนการในการขับเคลื่อน
- ๓) องค์กรความรู้ และการพัฒนาศักยภาพของบุคคล
- ๔) จิตสำนึกที่ดี รู้จักรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

การควบคุมการบริโภคยาสูบ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอแวง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายมนตรี คำสอน

ตำแหน่ง: หัวหน้าสำนักปลัด

เบอร์โทรศัพท์: ๐๙-๑๐๖๙-๑๖๙๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

อบต. ทุ่งรวงทองได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๓ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๐ มีพื้นที่รับผิดชอบ ๕.๖๓ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนพื้นเมืองเดิม และมีชนเผ่าจีน ละว้า เจี้ยว อยู่รวมกัน มีครัวเรือนทั้งหมด ๗๔๖ ครัวเรือน ประชากร ๒,๑๘๑ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) พบว่า ประชาชนตำบลทุ่งรวงทองมีปัญหาด้านสุขภาพที่สำคัญ ๓ อันดับ อันดับที่ ๑ คือ โรคความดันโลหิตสูง อันดับที่ ๒ คือโรคข้อเข่าเสื่อม และอันดับที่ ๓ คือโรคเบาหวาน และจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน หรือ จปฐ. ปี ๒๕๕๘ พบว่า ในพื้นที่ตำบลทุ่งรวงทอง มีครัวเรือนที่มีผู้สูบบุหรี่หรืออยู่ร้อยละ ๑๐

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้เกิดบุคคลต้นแบบในชุมชน ที่เป็นแบบอย่างในการลด ละ เลิก บุหรี่
- ๒) เพื่อให้เกิดการขยายเครือข่ายด้านการขับเคลื่อนการควบคุมการบริโภคยาสูบโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง
- ๓) ป้องกันไม่ให้เกิดนักสูบหน้าใหม่ โดยให้โรงเรียนและสถาบันครอบครัวคอยขับเคลื่อนเฝ้าระวัง ประกอบกับการสนับสนุนจากร้านค้าชุมชนที่ไม่จำหน่ายบุหรี่ให้แก่เยาวชน และไม่วางบุหรี่อย่างสะดุดตา

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ค้นหาทุนทางสังคมในชุมชน โดยเฉพาะบุคคลต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ กลุ่มจิตอาสา

๒) ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ ๔ ด้าน คือการจำกัดพื้นที่ การนำใช้ข้อมูล การสร้างบุคคลต้นแบบ และการรณรงค์

๓) สร้างเครือข่ายโดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนประเด็นการควบคุมการบริโภคยาสูบโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒๐ แห่ง

๔) อบรมให้ความรู้กับผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักถึงพิษภัยจากบุหรี่และควันบุหรี่มือสอง

๕) ออกแบบสื่อรณรงค์ ป้าย สติกเกอร์ เป็นภาษาล้านนา จัดกิจกรรมปั่นจักรยานรณรงค์ก่อนวันงดสูบบุหรี่โลก และกิจกรรมเดินรณรงค์เนื่องในวันงดสูบบุหรี่โลก เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนตำบลทุ่งรวงทอง จัดนิทรรศการเกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่ในวัยเด็กแห่งชาติ และวันต่อต้านยาเสพติด จัดนิทรรศการและให้ความรู้ในวันสานสัมพันธ์ผู้สู้งวัย ในหัวข้อ “ครอบครัวสู้งวัย ไร้ควันบุหรี่” เพื่อขยายเครือข่ายบุคคลต้นแบบสู้งวัยสูงอายุ ซึ่งมีอัตราการสูบบุหรี่สูงเป็นอันดับที่สองรองจากวัยแรงงาน

๖) มอบใบประกาศเกียรติคุณแก่บุคคลต้นแบบที่สามารถเลิกบุหรี่ได้ เพื่อเป็นการยกย่องและเชิดชูขวัญกำลังใจ

๗) สร้างเครือข่าย อสม. ไร้ควัน เพื่อการดูแลสร้างเสริมสุขภาพอย่างทั่วถึง และสร้างเครือข่ายร้านค้าสีขาวในตำบลทุ่งรวงทอง เพื่อป้องกันการเพิ่มจำนวนของนักสูบหน้าใหม่ ด้วยการงดจำหน่ายบุหรี่ให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่ถึง ๒๐ ปี

๘) ส่งเสริมกิจกรรมการเดินออกกำลังกายของกลุ่มแม่บ้านตำบลทุ่งรวงทอง และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทุ่งรวงทอง

๙) สร้างมาตรการในองค์กร เริ่มจาก อบต.ทุ่งรวงทอง กำหนดพื้นที่สูบ และห้ามสูบในเวลาทำงาน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรวงทอง ผู้นำชุมชน ส.อบต. กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียนไตรมิตรวิทยา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเตาไห วัดในพื้นที่ตำบลทุ่งรวงทอง กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทุ่งรวงทอง โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลทุ่งรวงทอง จิตอาสา อาสาสมัคร อสม. อพส. กศน.ตำบลทุ่งรวงทอง ร้านค้าชุมชน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจพฤติกรรมกรรมการบริโภคยาสูบในพื้นที่ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ วางแผน และจัดกิจกรรม

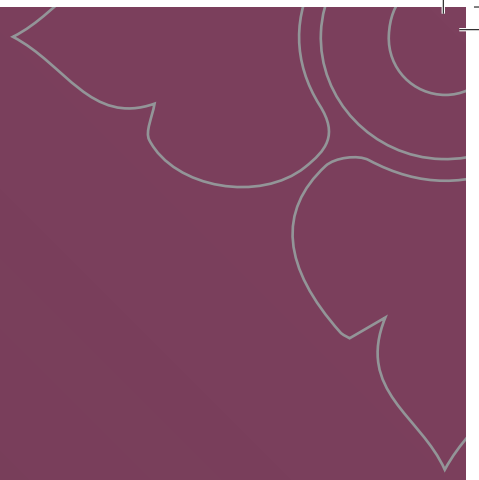
๒) มีบุคคลต้นแบบด้านการลด ละ เลิก บุหรี่ จำนวน ๑๐ คน

๓) เกิดคู่มือ หรือหลักสูตรสำหรับการพัฒนานวัตกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ตลอดจนเครือข่าย อบท.

๔) เกิดพื้นที่ปลอดบุหรี่ที่ชุมชนมีมติร่วมกัน ไม่น้อยกว่า ๑๐ แห่ง และเกิดอาสาสมัครที่เป็นแกนนำในการรณรงค์ หมู่บ้านละ ๓-๕ คน

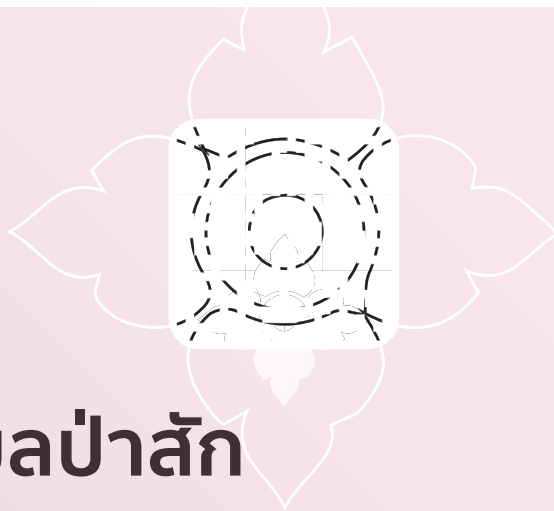
๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ทุกภาคส่วนในพื้นที่ และภาคีเครือข่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน วางแผน และจัดกิจกรรมการรณรงค์ทุกระดับในพื้นที่

๒

ประเด็นการควบคุม
เครื่องดื่ม**แอลกอฮอล์**
เพื่อลดอุบัติเหตุ
โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

สภาผู้นำตำบลป่าสัก

พื้นที่: ตำบลป่าสัก อำเภอกูซาง จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นายบุญส่ง เขียวใจ
ตำแหน่ง: นายกองค้การบริการส่วนตำบลป่าสัก
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๒๖๖-๗๕๓๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลป่าสัก อำเภอกูซาง จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ประมาณ ๒๙ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน มีครัวเรือนจำนวน ๑,๒๔๑ ครัวเรือน ประชากรรวม ๓,๙๔๒ คน แยกเป็นชาย ๑,๙๕๑ คน หญิง ๑,๙๙๑ คน มีจำนวนผู้ดื่มสุราเป็นประจำจำนวน ๒๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๐ (ข้อมูลจาก TCNAP)

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

คนตำบลป่าสักมีค่านิยมชอบดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานประเพณีต่างๆ ค่านิยมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท แดกความสามัคคี นำมาซึ่งความพิการ และบางครั้งถึงขั้นสูญเสียชีวิต ถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สร้างคณะทำงานในการกำหนดกฎระเบียบ และแก้ไขปัญหามในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- ๒) สร้างกฎระเบียบร่วมกัน และให้ทุกคนในตำบลป่าสักถือปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) สร้างเครือข่ายนักรณรงค์ โดยชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับคณะผู้บริหาร สภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก และมีมติจัดตั้งสภาผู้นำตำบลป่าสัก เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน

๒) สภาผู้นำตำบลป่าสัก ร่วมกับภาคีเครือข่าย มีมติในที่ประชุมให้จัดทำบันทึกความร่วมมือว่าด้วยธรรมนูญตำบลป่าสัก โดยมีข้อตกลงในห้วงดเสิร์ฟเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศพ และงานบุญต่างๆ

๓) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ เช่น วัด โรงเรียน ชุมชน ช่วยกันประชาสัมพันธ์พิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๔) สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยมีกิจกรรมรณรงค์ช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา และวันปีใหม่

๕) ภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะตำบล ตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยธรรมนูญตำบลป่าสัก อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กุณทางสังคมหลัก ประกอบด้วย ๑) ชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลป่าสัก ๒) คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก และ ๓) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ร่วมเป็นแกนนำจัดตั้งสภาผู้นำตำบลป่าสัก

กุณทางสังคมที่หนุนเสริม ประกอบด้วย ๑) นายอำเภอ อำเภอภูซาง ๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าสัก ๓) เจ้าคณะตำบลป่าสัก ๔) ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลป่าสัก ๕) ประธานชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลป่าสัก ที่ร่วมดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะตำบล ตามบันทึกข้อตกลงว่าด้วยธรรมนูญตำบลป่าสัก

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ด้านสังคม เกิดมาตรการ กฎ ระเบียบ ที่ร่วมกันร่างและบังคับใช้ในชุมชน

๒) ด้านเศรษฐกิจ เกิดการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

๓) ด้านสุขภาพ ประชาชนลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ

๔) ด้านการเมือง การปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

สภาผู้นำตำบลป่าสักใช้หลักการบริหารงานผ่านการบูรณาการแบบมีส่วนร่วม โดยให้ผู้นำกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการทางสังคม เพื่อเป็นกฎระเบียบร่วมกันในการดำเนินการลดเหล้าในงานบุญประเพณีของชุมชน ตลอดจนเกิดภาคีเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

การควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการลดอุบัติเหตุจราจรโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

พื้นที่: เทศบาลตำบลป่าก่อตำ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายฐิติกร ก้อนคำ

ตำแหน่ง: พนักงานดับเพลิง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๒-๔๘๔-๑๑๒๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลป่าก่อตำมีประชากรตามทะเบียนราษฎร ๔,๒๘๗ คน ในจำนวนนี้มีผู้ดื่มสุราเป็นประจำ แบ่งเป็นชาย ๔๕๑ คน หญิง ๑๔๗ คน รวม ๖๐๐ คน และมีอุบัติเหตุกรณีเมาแล้วขับเกิดขึ้นจากชาย ๑๕ คน หญิง ๕ คน รวม ๒๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

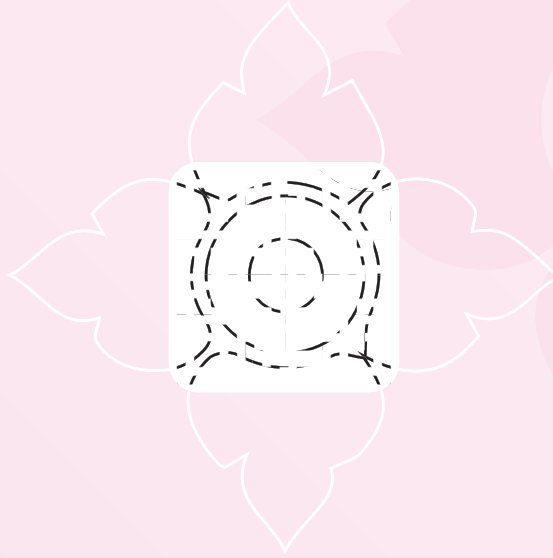
สถิติการเกิดอุบัติเหตุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลป่าก่อตำสูงเป็นอันดับ ๑ ของอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลัก ๒ ประการ คือ

- ๑) การขับขี่ยานพาหนะด้วยความเร็ว โดยเฉพาะบนถนนสายหลักเข้าสู่ตัวเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจุดเสี่ยงเป็นเส้นทางวิ่งตรงยาว ๒.๕ กิโลเมตร และไม่มีสัญญาณไฟจราจรตรงทางแยกใหญ่
- ๒) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ยานพาหนะ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สร้างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และบุคลากรสาธารณสุขในเขตเทศบาลตำบลป่าก่อตำ ให้เป็นต้นแบบการลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ๒) รณรงค์ให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว และตระหนักถึงความปลอดภัยบนท้องถนน
- ๓) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ

๕. วิธีการดำเนินงาน

สร้างเสริมทักษะและเพิ่มศักยภาพแก่ผู้เข้าร่วมอบรม และปรับปรุงสภาพพื้นที่จุดเสี่ยง เพื่อลดอุบัติเหตุจราจร

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลปากท่อ ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพตำบลปากท่อ ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเทศบาลตำบลปากท่อ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลปากท่อ

๗. ผลการดำเนินงาน

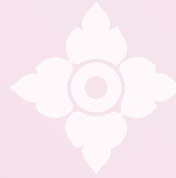
จากการดำเนินงานพบว่า อัตราการสูญเสียชีวิตจากอุบัติเหตุลดลง เนื่องจากประชาชนเกิดความตื่นตัวและตระหนักถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้น จึงไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขี่ยานพาหนะ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การรณรงค์แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ระยะที่ ๑ รณรงค์ให้ลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาลวันเข้าพรรษา ระยะที่ ๒ ใช้โอกาสช่วงเทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ ประชาสัมพันธ์ผู้ใช้รถใช้ถนนให้ระมัดระวัง และงดการดื่มแล้วขับขี่ยานพาหนะ โดยมีเทศบาลตำบลปากท่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบสู่ข้อตกลงร่วมขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะต่อไป

๑. ชื่อผู้ประสานพื้นที่

ชุมชนปลอดภัย

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภोजังหวัดลำปาง

วิทยาการ: นายชัยรัตน์ ทองใบ

ตำแหน่ง: นายกององค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๒-๘๙๑-๙๖๒๕

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

หน่วยงานหลักในพื้นที่ตำบลร่องเคาะประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ โรงเรียน ๕ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๒ แห่ง วัด โบสถ์ สถานประกอบพิธีทางศาสนา ๑๕ แห่ง กู้ชีพกู้ภัย ตั้งอยู่ที่อบต.ร่องเคาะ ๑ แห่ง และด้านชุมชนกระจายอยู่ใน ๑๗ หมู่บ้าน

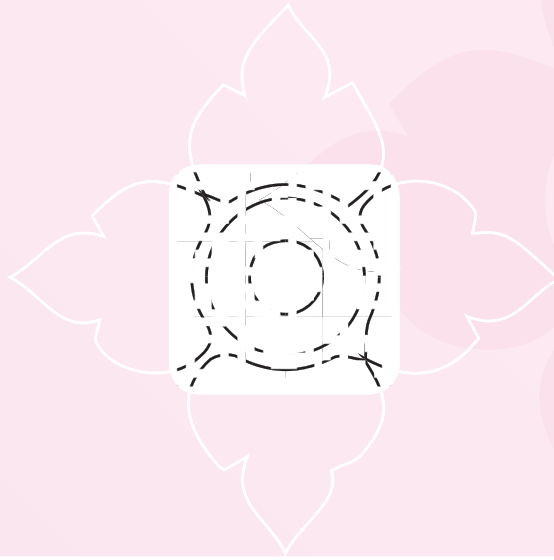
๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลทางสถิติ มีนักดื่มที่เป็นเยาวชน สตรี เพิ่มจำนวนขึ้น ประกอบกับวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีการผลิตสุราพื้นบ้าน เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการดื่ม ทาง อบต.ร่องเคาะเห็นเป็นปัญหาที่ต้องเฝ้าระวัง จึงทำโครงการสร้างเครือข่ายคนงดเหล้า เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ขณะเดียวกัน อบต.ร่องเคาะให้หน่วยกู้ชีพกู้ภัยทำหน้าที่เฝ้าระวังอุบัติเหตุ เพราะพื้นที่ติดกับทางหลวงหมายเลข ๑๐๓๕ เป็นจุดเสี่ยง มีอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ทั้งยังห่างไกลจากโรงพยาบาล นอกจากนี้ได้เสริมกลไกการเฝ้าระวังของชุมชน โดยจัดตั้งด่านชุมชนขึ้น เพื่อเฝ้าระวังปัญหาทะเลาะวิวาท ยาเสพติด และอุบัติเหตุ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เป็นหน่วยงานปลอดภัย และสร้างกลไกการดูแลชุมชนให้มีความปลอดภัย ประชาชนมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. วิธีการดำเนินงาน

อบต.ร่องเคาะร่วมกับหน่วยงานหลักในพื้นที่ เช่น โรงเรียน รพ.สต. ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ลด ละ เลิกเหล้า และรณรงค์ผ่านการจัดกีฬาร่องเคาะคัพ ซึ่งเป็นงานกีฬาปลอดเหล้า เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้งานกีฬาอื่นๆ ในชุมชนงดเว้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งจัดมหกรรมสุขภาพตำบลร่องเคาะ เพื่อสร้างความตระหนักและดูแลสุขภาพของคนในชุมชน

พร้อมกันนี้ยังมอบหมายให้หน่วยกู้ชีพกู้ภัย อบต.ร่องเคาะ ฝึกซ้อมแผนก่อนเกิดสถานการณ์จริงทุกเดือน ตั้งหน่วยดูแลความปลอดภัยตลอด ๒๔ ชั่วโมง ตั้งด่านร่วมกับด่านชุมชน สถานีตำรวจภูธร ในช่วงเทศกาลต่างๆ ขณะที่ด่านชุมชนคอยดูแลความปลอดภัย และดูแลสถานการณ์ ทั้ง ๑๗ จุด ตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐-๒๔.๐๐ น. ทุกวัน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน ภาคประชาชน

๗. ผลการดำเนินงาน

หน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันรณรงค์ต่อต้านเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในหน่วยงาน จัดงานกีฬารณรงค์ และมหกรรมสุขภาพตำบลร่องเคาะ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงโทษ และรู้จักดูแลตัวเอง ขณะเดียวกัน คนในชุมชนก็มั่นใจเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น เพราะทั้งหน่วยกู้ชีพกู้ภัย อบต.ร่องเคาะ และด่านชุมชน เตรียมแผนรับมือสถานการณ์ต่างๆ ไว้แล้ว

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่จาก รพ.สต. กลุ่ม อสม. โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันดำเนินงานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในชุมชน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ลดเหล้าหลังเลิกงาน (รพ.สต.ร่องเคาะ)

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายชาติร์ พิทยาธำรง / นายวรวรรณ คำภักดิ์ /
นายรัช เสียงดี
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่องเคาะ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๕-๕๕๒-๓๐๒๑ / ๐๖๔-๓๖๕-๔๒๕๙ /
๐๖๔-๒๒๕-๓๕๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

จากข้อมูลทางสถิติ ในบรรดาประชากรของ อบต.ร่องเคาะ พบผู้ดื่มแอลกอฮอล์อายุน้อยที่สุด คือ ๑๕ ปี ผู้ดื่มแอลกอฮอล์อายุมากที่สุด คือ ๘๕ ปี ผู้ดื่มแอลกอฮอล์ช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๓ นอกจากนี้ พบประชาชนที่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ร้อยละ ๓.๔๘

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจข้อมูลในปี ๒๕๕๗ พบว่าประชาชนในพื้นที่ อบต.ร่องเคาะประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างเป็นหลัก และส่วนใหญ่นิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังเลิกงาน ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของอุบัติเหตุ ทั้งอุบัติเหตุขณะทำงาน และขณะขับขี่ ซ้ำยังก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว เศรษฐกิจภายในครัวเรือน ตลอดจนปัญหาอาชญากรรม

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้คนในชุมชนลดหรือเลิกการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลังการทำงาน
- ๒) เพื่อสร้างชุมชนปลอดอาชญากรรม ลดการทะเลาะวิวาทในชุมชน ลดการทำร้ายคนในครอบครัว
- ๓) เพื่อลดอุบัติเหตุในตำบลร่องเคาะ

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) จัดทำข้อมูล ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ เชื่อมโยงกับหลักวิชาการ เพื่อให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหา และรับฟังความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา
- ๒) ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน ภาคีเครือข่ายสุขภาพ ร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ออกแบบการดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว และร่วมประชาคม เพื่อจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหา
- ๓) จัดตั้งด้านชุมชน โดยมีทั้ง อปพร. ชรบ. กรรมการหมู่บ้าน ผลัดเปลี่ยนเวรเฝ้าระวังเหตุการณ์ในหมู่บ้าน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ตลอดจนอำนวยความสะดวก และบังคับใช้ระเบียบตำบล หรือมติประชาคมในหมู่บ้าน
- ๔) ติดตามผลการดำเนินงานตามมติประชาคม เพื่อสรุปความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา และรับฟังปัญหาหลังจากดำเนินการ ค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป ตามหลักการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จากวงล้อ Plan Do Check Act จนกว่าจะได้รับผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ และพัฒนาต่อเพื่อให้การแก้ไขปัญหาเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านดอนแก้ว โรงเรียนบ้านดอนแก้ว สถาบันแสนพญา โรงพยาบาลวังเหนือ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอวังเหนือ เครือข่ายองค์กรงดเหล้าภาคเหนือตอนบน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือนลง ทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ไม่ขาดงานเสียรายได้โดยไม่จำเป็น และลดค่าใช้จ่ายในงานบุญประเพณีต่างๆ
- ๒) ด้านสังคม ลดปัญหาการทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกายในครอบครัว และทำร้ายร่างกายตนเอง ทั้งยังเป็นการจัดระเบียบพื้นที่ทางสังคม เช่น สถาน ที่ราชการ วัด โรงเรียน รพ.สต. ตลอดจนงานประเพณี ให้ไม่มีการดื่มแอลกอฮอล์
- ๓) ด้านสุขภาพ พื้นที่มีอุบัติเหตุจากรถลดลง โดยในปี ๒๕๖๐ เกิดอุบัติเหตุ ๑๒ ครั้ง การดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุ ๒ ครั้ง ขณะที่ประชาชนประสบอุบัติเหตุจากการทำงานลดลง โดยในปี ๒๕๖๐ เกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน ๑๖ ครั้ง ทั้งหมดไม่เกี่ยวข้องกับการดื่มแอลกอฮอล์
- ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม มีการปรับปรุงพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากรถในหมู่บ้าน
- ๕) ด้านการเมืองการปกครอง เกิดระเบียบตำบลร่องเคาะที่ทุกคนถือปฏิบัติร่วมกัน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคในการลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในตำบลร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายชัยรัตน์ ทองใบ
ตำแหน่ง: นายกองค้การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๒-๘๙๑-๙๖๒๕

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ถนนสายหลักในตำบลร่องเคาะมีการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะตามจุดเสี่ยงต่างๆ ครอบคลุมร้อยละ ๑๐๐ มีโครงการของ อบต. ร่องเคาะที่มีส่วนส่งเสริมด้านสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ ๑๐ และมีถนนที่อยู่ระหว่างการซ่อมแซม ร้อยละ ๓๐

ขณะที่สถิติการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่งชี้ว่า มีผู้มีพฤติกรรมเสี่ยง ดื่มสุราเป็นประจำ ถึงร้อยละ ๓๙.๒ โดยพบผู้ดื่มแอลกอฮอล์อายุน้อยที่สุด คือ ๑๕ ปี ผู้ดื่มแอลกอฮอล์อายุมากที่สุด คือ ๘๕ ปี และมีผู้ดื่มแอลกอฮอล์ช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี ร้อยละ ๑๓.๙๓ ของจำนวนผู้ดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลทางสถิติอีกชุดที่น่าสนใจ คือในจำนวนจักรยานยนต์จดทะเบียน ๑๐,๐๐๐ คัน มีอัตราการเกิดอุบัติเหตุถึงร้อยละ ๒๔.๒๖

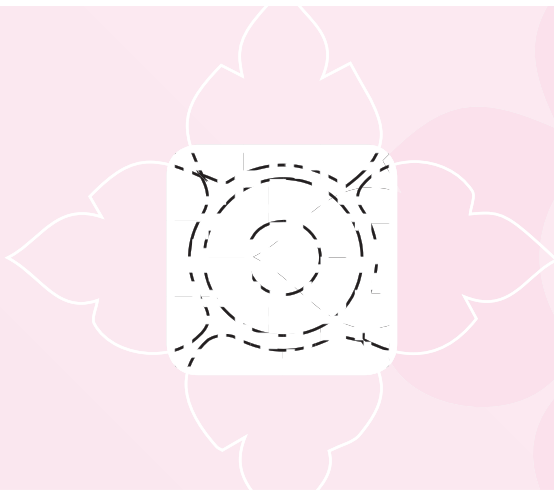
๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ภายในชุมชนเกิดปัญหาโรงเรียนเรื่องการทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ สืบเนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ชุมชนลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) สร้างเครือข่ายคนงดเหล้า คัดเลือกผู้ที่เลิกเหล้าสำเร็จในระดับต่างๆ เพื่อยกขึ้นเป็นบุคคลต้นแบบ ครอบครัวต้นแบบ และหมู่บ้านต้นแบบ
- ๒) ออกระเบียบตำบล เป็นข้อตกลงร่วมกันว่า จะงดเหล้าในงานศพ งานมงคล และงานประเพณี
- ๓) จัดตั้งกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนในตำบลร่องเคาะ เพื่อเป็นแกนนำขับเคลื่อนกิจกรรมในระดับเยาวชน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ในพื้นที่มีทุนทางสังคมที่มีศักยภาพและมีส่วนร่วมปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย เช่น อพปร. กลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน ทีมกู้ชีพกู้ภัย ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชุมชน สภาผู้นำชุมชน สภาเด็กและเยาวชน กศน. โรงเรียน รพ.สต.

๗. ผลการดำเนินงาน

ที่ผ่านมามีผู้สนใจเข้าร่วมเครือข่ายคนงดเหล้าตลอดชีวิต และงดเหล้าตลอดพรรษามากขึ้น ประชาชนไม่ดื่มสุราในงานศพและงานบุญต่างๆ ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพ ขณะเดียวกันเหตุทะเลาะวิวาท และอุบัติเหตุ ก็ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่งานพัฒนาด้านอื่นๆ เช่น คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลร่องเคาะจัดกิจกรรม ทั้งจิตอาสาทำฝายชะลอน้ำ ปลูกป่า เล่นดนตรี และเล่นกีฬา

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รพ.สต. โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินงาน ประสานงานกัน เพื่อให้ประชาชนลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จนเกิดเครือข่ายคนงดเหล้าทั้งระดับบุคคลต้นแบบ ครอบครัวต้นแบบ และหมู่บ้านต้นแบบ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงเรียนปลอดเหล้า ตำบลร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นางดวงใจ ดีพัฒนากุล
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่สง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๑-๘๕๘-๒๓๓๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ในพื้นที่ อบต.ร่องเคาะ มีโรงเรียนปลอดเหล้าอยู่ ๒ แห่ง จากข้อมูลทางสถิติพบผู้ดื่มแอลกอฮอล์อายุน้อยที่สุด คือ ๑๕ ปี ผู้ดื่มแอลกอฮอล์อายุมากที่สุด คือ ๘๕ ปี และมีผู้ดื่มแอลกอฮอล์ช่วงอายุ ๑๕-๑๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๙๓ ของจำนวนผู้ดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด นอกจากนี้ พบประชาชนที่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่ เพียงร้อยละ ๓.๔๘

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว เพราะเป็นจุดเริ่มต้นบ่มเพาะดูแลเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ที่ผ่านมาปฏิเสธไม่ได้ว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รุกรานเข้าสู่ครัวเรือน ชุมชน ผ่านงานประเพณีงานบุญ กลิ่นกินวัฒนธรรมท้องถิ่น ซ้ำยังนำมาซึ่งปัญหาทะเลาะวิวาท และอุบัติเหตุ ตำบลร่องเคาะจึงหันมารณรงค์ให้คนในชุมชนลด ละ เลิกการดื่มสุรา โดยเรียกประชุมเพื่อชี้ให้ชาวบ้านเห็นถึงผลที่ตามมาจากการดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งปัญหาด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียน โดยเฉพาะการลด ละ เลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ๒) เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงโทษของแอลกอฮอล์
- ๓) เพื่อให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันต่อต้าน หรือลด ละ เลิก แอลกอฮอล์ ทั้งในครอบครัวและชุมชน
- ๔) เพื่อดำเนินตามนโยบาย ลด ละ เลิก แอลกอฮอล์ ของ อบต.ร่องเคาะ

๕. วิธีการดำเนินงาน

ประชุมวางแผนคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อจัดทำหลักสูตรบูรณาการ ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ลด ละ เลิก แอลกอฮอล์ โดยสอดแทรกเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง โดยคณะครูทำหน้าที่วัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนติดตามผล สรุป และรายงานผลการดำเนินการ

นอกจากนี้ยังจัดทำแผนประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของหลักสูตร เพื่อสื่อสารกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน ภาคประชาชน

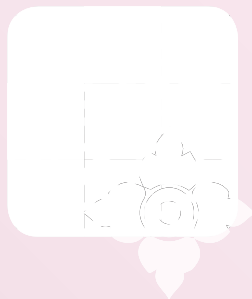
๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดหลักสูตรบูรณาการ รณรงค์ลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อชี้ให้เห็นโทษ สร้างค่านิยมที่ถูกต้อง และให้นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันลด ละ เลิก แอลกอฮอล์ ทั้งในครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สถาบันครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็ง

ที่ผ่านมา ครอบครัวโดยส่วนมากให้ความร่วมมือ แต่บางครอบครัวยังไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องหาแนวทางแก้ไขต่อไป

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

โรงเรียน ร่วมกับ อบต.ร่องเคาะ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานแก้ไขปัญหา

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ “ชะป๊ะอย่าง สร้างความปลอดภัย” ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านด้า อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
วิทยาการ: พันจ่าเอกวิษพล สมปาน
ตำแหน่ง: หัวหน้าฝ่ายปกครอง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๓-๓๒๓-๑๗๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลบ้านด้ามีพื้นที่ประมาณ ๘๘,๘๙๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๔๒.๒๓ ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น ๑๓ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ๗,๒๔๓ คน แม้ปัจจุบันสภาพสังคมจะเปลี่ยนเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท แต่ประชากรส่วนใหญ่ในตำบลยังประกอบอาชีพทำนาทำไร่ ทำสวน รับจ้างทั่วไป ค้าขาย เนื่องจากเป็นพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ น้ำตกจำปาทอง น้ำตกขุนต้า อ่างเก็บน้ำห้วยเฮือก ฝายทุ่งกลอง ซึ่งเหมาะกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับผู้ดื่มสุรา พบว่า มีทั้งสิ้น ๖๑๖ คน แม้ไม่มีผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรัง แต่ก็มีความเสี่ยงมากมาย โดยเฉพาะผู้ดื่มสุราแล้วรถขับซ้จักรยายนต์ หรือรถยนต์ ถือเป็นโจทย์สำคัญให้ท้องถิ่นต้องหาวิธีรับมืออย่างเหมาะสม

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จังหวัดพะเยาเคยมีสถิติผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงสุดในประเทศเมื่อปี ๒๕๕๖ และเกิดอุบัติเหตุจราจรเฉลี่ยเดือนละ ๑-๒ ราย โดยกลุ่มผู้ดื่ม มีตั้งแต่ผู้ดื่มหน้าใหม่ วัยแรงงาน รวมถึงผู้สูงอายุ ยิ่งในงานบุญ งานประเพณี งานศพ และช่วงเทศกาลต่างๆ ปริมาณการดื่มก็ยิ่งมากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาจึงมีการประชุมประชาคมตำบลบ้านด้าขึ้นเพื่อเสนอโครงการแก้ไขปัญหาระยะยาว ด้วยการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง พร้อมชี้ให้เห็นโทษของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ อีกมากมาย

โดยกิจกรรมหนึ่งคือการที่ ศูนย์ อปพร.ตำบลบ้านด้า เทศบาลตำบลบ้านด้า ได้เข้าร่วม เป็นแหล่งเรียนรู้ “ซีปะอย่าง สร้างความปลอดภัย” เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ ด้านการจัดการ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ และอุบัติเหตุที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น มีการฝึกอบรม ให้ความรู้ ทั้งภาค ทฤษฎี และฝึกภาคปฏิบัติ เตรียมความพร้อมรับสาธารณภัย และอุบัติเหตุต่างๆ พร้อมกับตั้ง ด้านชุมชนในช่วงเทศกาล ปรับสภาพแวดล้อม จัดทำป้ายสัญลักษณ์จุดเสี่ยง ป้ายแจ้งเตือน การกำหนดความเร็วในการขับขี่ช่วงทางแยกเข้าถนนหมายเลข ๑๑๒๗ เป็นระยะทาง ๖ กิโลเมตร รณรงค์การสวมหมวกนิรภัยและคาดเข็มขัดทุกครั้งที่ใช้ขี้นยานพาหนะ จนได้รางวัล ศูนย์ อปพร. ดีเด่น ประเภทเทศบาลตำบลระดับประเทศจากกระทรวงมหาดไทย ๒ ปีซ้อน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สร้างค่านิยมในการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สอดคล้องกับศักยภาพและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๒) รณรงค์เพื่อลดอุบัติเหตุจากรถจักรยานในระดับพื้นที่ พร้อมสร้างเครือข่าย อาสาสมัคร หรือ กลุ่มบุคคล เพื่อส่งเสริมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และอุบัติเหตุจากรถ จาน
- ๓) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลด ละ เลิกการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มเยาวชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) เข้าร่วมอบรมในเวที TCNAP RECAP เพื่อค้นหาทุนทางสังคมในชุมชน
- ๒) ทำ MOU กับผู้นำในชุมชนและแหล่งเรียนรู้ พร้อมทั้งอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำและ ผู้ประกอบการร้านค้า
- ๓) ตั้งจุดตรวจและให้ความสะดวกทางถนนแก่ประชาชนในวันสำคัญต่างๆ เช่น งานศพ งานบุญประเพณี วันขึ้นปีใหม่ และวันสงกรานต์ บริเวณจุดเสี่ยงต่างๆ พร้อมจัดเตรียมเครื่องดื่ม แก้วน้ำดื่มให้บริการ รวมถึงสร้างกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ดื่มสุราหันมาปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
- ๔) สร้างกฎกติกาจัดการพื้นที่ในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และลด อุบัติเหตุจากรถจักรยาน พร้อมเตรียมการรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น การกู้ชีพ หรือปฐมพยาบาล ติดตั้งสัญญาณรถยนต์บริเวณทางโค้ง เพื่อลดการกระแทกเมื่อเกิดอุบัติเหตุ และให้เป็นจุดสังเกต เห็นได้ง่าย ร่วมทั้งการตัดกิ่งไม้และหญ้าบริเวณที่ล้มตา และที่ที่แสงสว่างส่องไม่ถึง
- ๕) เรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลเครือข่ายการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พร้อมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อต่อยอด จากนั้นก็ทำข้อตกลงระหว่างผู้บริหารกับภาคส่วนต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ทุนระดับบุคคลและครอบครัว เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชนปลอดภัย บุคคลต้นแบบที่เลิกเหล้าได้ แกนนำของชุมชน เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ และแกนนำกลุ่มอาชีพ

๒) ทุนระดับกลุ่มทางสังคมและองค์กรชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ ในพื้นที่

๓) ระดับหน่วยงาน ประกอบด้วย ศาสนสถาน โรงเรียน รพ.สต. และเทศบาลตำบลบ้านด้า

๔) ระดับชุมชน เช่น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการตนเอง หมู่บ้านคุณธรรม และหมู่บ้านจัดการความปลอดภัย กลุ่ม อสม. กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้สูงอายุทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการชุมชน และร้านค้าคุณธรรม

๕) ทุนระดับตำบล เช่น อสม.เชิงรุก กองทุน สปสช. และ อบพร.ชะปะอย่าง สร้างความปลอดภัย

๖) ทุนระดับเครือข่าย ประกอบด้วย ต้นกล้าแผ่นดิน เยาวชนอาสาสมัครฯขับเคลื่อนการงดเหล้าร่วมกับสภาเยาวชน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดกิจกรรมรณรงค์ผ่านประเพณี วัฒนธรรม วันสำคัญทางศาสนาหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

๒) ลดค่านิยมในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัด งานบุญงานประเพณีต่างๆ เช่น งานศพ

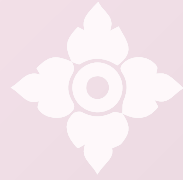
๓) เกิดบุคคลต้นแบบ และเครือข่ายอาสาสมัคร เพื่อส่งเสริมการลด ละ เลิก การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

๔) ประชาชนประพฤติตนตามหมู่บ้านศีล ๕ และขยายไปยังหมู่บ้านอื่น ตำบลอื่นในจังหวัดพะเยา และส่งผลให้อุบัติเหตุทางท้องถนนนั้นลดลงเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงเทศกาลต่างๆ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา รณรงค์ และสร้างแนวทางในการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นความสามัคคีของประชาชน จนอุบัติเหตุและปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ลดลง

๓

ประเด็นการพัฒนาระบบ
อาหารชุมชน

๑. ชื่อผู้รวบรวมพื้นที่

แพทย์แผนไทยสมุนไพรพื้นบ้าน บ้านหนองอ้อ

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นางคำปิ่น คำมาเรื่อน
ตำแหน่ง: เจ้าของศูนย์การเรียนรู้
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๐-๗๖๙-๒๗๐๓

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลเวียงพร้าวมีข้อมูลประชากรที่มีภาวะเจ็บป่วย ดังนี้ เบาหวาน ๑๔๓ คน ความดันโลหิตสูง ๓๗๕ คน ไตวาย ๑๐ คน โรคหัวใจ ๓๑ คน โรคมะเร็ง ๑๓ คน ปวดข้อ ข้อเสื่อม ๑๕๓ คน และพิการทางการเคลื่อนไหว ๓ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แพทย์วินิจฉัยว่า นางคำปิ่น คำมาเรื่อน เป็นโรคเบาหวาน นอกจากรับการรักษาที่โรงพยาบาลพร้าว นางคำปิ่นยังนำความรู้ด้านสมุนไพรที่มีมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภค กระทั่ง ๖ เดือนต่อมา เมื่อเข้ารับการเจาะเลือดอีกครั้ง พบว่าระดับน้ำตาลอยู่ในเกณฑ์ปกติ แพทย์จึงงดการให้ยา และแนะนำให้ปฏิบัติตนเช่นเดิม

ทุกวันนี้ นางคำปิ่นยังคงรักษาระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ โดยปลูกสมุนไพรในบริเวณบ้านไว้ประมาณ ๑๐๘ ชนิด และแบ่งปันความรู้ด้านสมุนไพรแก่คนทั่วไป

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อรักษาสุขภาพด้วยพืชผักสมุนไพรพื้นบ้าน

๕. วิธีการดำเนินงาน

นางคำปิ่นศึกษาสรรพคุณของพืชสมุนไพรพื้นบ้านเรื่อยมา เก็บรวบรวมองค์ความรู้ทั้งจากปราชญ์ในชุมชน หน่วยงานต่างๆ เช่น โรงพยาบาลพริ้ว รพ.สต.ทุ่งหลวง และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอพริ้ว พร้อมทั้งใช้พื้นที่บ้านปลูกสมุนไพรถึง ๑๐๘ ชนิด ไว้ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยคิดค้นการปลูกสมุนไพรในกระสอบ รวมถึงเชิญชวนเพื่อนในชุมชนให้ปลูกสมุนไพร เพื่อนำมาทำน้ำมันนวดคลายกล้ามเนื้อ และลูกประคบสมุนไพร จำหน่ายให้ศาลาอโรคยา (เรือนนวดแผนไทยของรพ.สต.ทุ่งหลวง) และผู้สนใจ ทั้งยังใช้สมุนไพรดูแลหญิงหลังคลอดด้วย

นอกจากนี้ นางคำปิ่นยังเป็นแกนนำโครงการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพร เช่น โครงการสวนสมุนไพร “ครึ่งไร่ ได้สุขภาพดีวิถีไทย” โครงการกินป่าที่อ่อนก กินผักเป็นยา โครงการอัยสอนหลานผักบุฟเฟต์ ๒๐ บาท เป็นต้น

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) นางคำปิ่น คำมาเรือน ปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ความรู้ด้านสมุนไพร
- ๒) ศาลาอโรคยา รับซื้อลูกประคบ เพื่อนำไปให้บริการ
- ๓) โรงพยาบาลพริ้ว รับซื้อลูกประคบ เพื่อนำไปให้บริการ
- ๔) เทศบาลตำบลเวียงพริ้ว จัดกิจกรรมเพิ่มความรู้และทักษะการใช้สมุนไพร

๗. ผลการดำเนินงาน

ชาวบ้านในเขตเทศบาลตำบลเวียงพริ้วเริ่มปลูกพืชผัก สมุนไพรพื้นบ้าน เช่น ตะไคร้ กะเพรา มะรุม เสดดพังพอน อัญชัน ขมิ้น ข่า ไพล ฯลฯ ในบริเวณบ้านของตนเอง เพื่อใช้ประกอบอาหาร และเป็นสมุนไพรใกล้ตัว บรรเทาอาการความดัน เบาหวาน

การปลูกสมุนไพรยังช่วยให้ชาวบ้านในพื้นที่ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ หลายคนปลูกสมุนไพรมาส่งให้นางคำปิ่นใช้ผลิตน้ำมันนวด ลูกประคบ เพื่อส่งต่อให้ศาลาอโรคยา โรงพยาบาลพริ้ว และจำหน่ายให้แก่บุคคลทั่วไป

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

นางคำปิ่น คำมาเรือน ปราชญ์ชาวบ้านที่สั่งสมความรู้จากบรรพบุรุษ และหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเรื่อยมา จนได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่ เป็นแกนนำในการทำโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับสมุนไพรและการดูแลสุขภาพในชุมชน

๑. ชื่อผู้ประกอบการ

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลท่าพ่าปุม

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพ่าปุม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
วิทยากร: นายวัชร ชมพูป้อ
ตำแหน่ง: นักวางแผนเมืองผังชุมชน
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๑๙๓-๓๕๑๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

จากข้อมูล TCNAP ตำบลท่าพ่าปุมมีประชากรทั้งหมด ๓,๒๕๑ คน เป็นคนวัยทำงานจำนวน ๒,๒๙๕ คน โดยมีงานทำ ๒,๑๕๒ คนว่างงาน ๑๔๓ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรคือ ทำนา ๖๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๘ ของประชากรที่มีงานทำ รับจ้างทั่วไป ๓๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๒ และทำไร่ (ถั่วเหลือง ถังลิสง กระเทียม) ๒๘๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๔ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ยังมีอาชีพเสริม เช่น ทอผ้า จักสาน และเลี้ยงสัตว์

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๔๖ กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพ่าปุม จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลท่าพ่าปุมขึ้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และส่งเสริมอาชีพ ภายในศูนย์ดำเนินกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การเลี้ยงไก่ไข่ ไก่กระดูกดำ ปลา แพะ การเลี้ยงและขยายพันธุ์หมูหลุม การทำก้อนเชื้อเห็ดและเพาะเห็ดนางฟ้า การเพาะและขยายพันธุ์พืช การปลูกผักปลอดสารพิษ กาแฟ หมาก และต้นเนียง เป็นศูนย์รวมของงานพัฒนาที่นำมาสู่การจัดการตนเองของตำบลในด้านเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับครัวเรือน หมู่บ้าน และชุมชน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลท่าพ่าปุมเป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ หรือพื้นที่ต้นแบบ ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ

๕. วิธีการดำเนินงาน

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลท่าพ่าบุ้ม เป็นศูนย์กลางให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหา กรณีที่ปัญหานั้นเกินกว่าศักยภาพของศูนย์ จะประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ลาน้อย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอแม่ลาน้อย

ภายในศูนย์ฯ มีพื้นที่ต้นแบบ เช่น การปลูกมะนาวในวงซีเมนต์ เพาะกล้าต้นสัก เพื่อขยายสู่ชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นจุดถ่ายทอดศาสตร์พระราชา โคก หนอง นา โมเดล สำหรับเกษตรกรที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง

ด้านปศุสัตว์ ในศูนย์ฯ มีการเลี้ยงไก่ไข่ ไก่กระดุกดำ ปลา แพะ การเลี้ยงและขยายพันธุ์หมูหลุม การทำก้อนเชื้อเห็ดและเพาะเห็ดนางฟ้า การเพาะและขยายพันธุ์พืช การปลูกผักปลอดสารพิษ กาแฟ หมาก และต้นเนียง

สำหรับรูปแบบการทำงานของศูนย์ฯ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีคณะกรรมการที่มาจาก ๔ องค์กรหลัก คือท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพ่าบุ้ม) ท้องที่ (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) องค์กรภาคประชาชน (แกนนำกลุ่ม/แหล่งปฏิบัติการ) หน่วยงานภาครัฐ (รพ.สต. โรงเรียน) ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลท่าพ่าบุ้ม และ ๔ องค์กรหลัก คือ ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน บูรณาการงานกับสำนักงานปศุสัตว์อำเภอแม่ลาน้อย สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ลาน้อย

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ พัฒนาที่ดินทำกินบนฐานของความยั่งยืน มีสุขภาวะที่ดี จากแนวทางขับเคลื่อนทำให้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลท่าพ่าบุ้มได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ การประกวดศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีเด่น ในปี ๒๕๕๐ จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อมาปี ๒๕๕๑ ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ ๑ การประกวดศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีเด่น จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี ๒๕๕๒ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับ ๑ การประกวดศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีเด่น จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน และปี ๒๕๕๓ ได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับ ๑ การประกวดศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรดีเด่น จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

กระบวนการมีส่วนร่วมจาก ๔ องค์กรหลัก และหน่วยงานที่พร้อมหนุนเสริม เกิดเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประจำตำบลป่าสัก

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นายสมศักดิ์ ปัญจบุรี
ตำแหน่ง: วิทยากรแหล่งเรียนรู้
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๐๒๕-๐๒๐๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ประมาณ ๒๙ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน มีครัวเรือนจำนวน ๑,๒๔๑ ครัวเรือน ประชากรรวม ๓,๙๔๒ คน แยกเป็นชาย ๑,๙๕๑ คน หญิง ๑,๙๙๑ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

นายสมศักดิ์ ปัญจบุรี เกษตรกรวัย ๔๐ ปี อาศัยอยู่ที่หมู่ที่ ๔ ตำบลป่าสัก มีแนวคิดจะพัฒนาการเกษตรแบบดั้งเดิมให้มีความร่วมสมัย โดยอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการสร้างอาหารที่ปลอดภัย ถือคติว่า ปลูกอย่างไรกินอย่างนั้น เหลือจึงขาย ใช้ชีวิตแบบพอเพียงไม่มีหนี้สิน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ให้ตนเองและครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

๕. วิธีการดำเนินงาน

แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๖ ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ ๑ ขุดสระ เพื่อเก็บน้ำและเลี้ยงปลา ส่วนที่ ๒ ปลุกไม้ผลยืนต้น ส่วนที่ ๓ ปลุกบ้านเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนที่ ๔ สร้างสถานที่เลี้ยงกระบือ ส่วนที่ ๕ ปลุกหญ้าเนเปียร์ สำหรับเป็นอาหารให้กระบือ ส่วนที่ ๖ ปลุกพืชผักสวนครัวและนาข้าว นอกจากนี้ ยังใช้มูลกระบือมาทำแก๊สชีวภาพ ต่อเข้าสู่ครัว เป็นเชื้อเพลิงสำหรับทำอาหาร ขณะเดียวกัน เศษอาหารจากในครัว และกากจากบ่อแก๊ส ก็นำมาใช้เลี้ยงสัตว์ และทำปุ๋ย

เมื่อทำได้แล้ว จึงเริ่มแบ่งปันองค์ความรู้ โดยเป็นวิทยากรให้กับผู้ที่สนใจ รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยากศึกษาหาความรู้

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหลัก คือ นายสมศักดิ์ ปัญจบุรี ซึ่งดำเนินงานด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

๒) ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหนุนเสริม ประกอบด้วย

๑) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย สนับสนุนกระบือพันธุ์ไทยพื้นเมืองเทศเมีย ๒ ตัว

๒) สำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ ให้ความรู้การทำแก๊สชีวภาพ เพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน

๓) สำนักงานปศุสัตว์อำเภอกุฉินารายณ์ ให้ความรู้การดูแลกระบือ

๗. ผลการดำเนินงาน

สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ให้กับตนเองและครอบครัว ลดการสร้างมลพิษด้วยการไม่ใช้สารเคมีในการเกษตร ครอบครัวมีอาหารที่ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และคนในชุมชนไว้วางใจเลือกซื้อผักของเกษตรกรอินทรีย์

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

นายสมศักดิ์ ปัญจบุรี เป็นผู้ที่มีความตั้งใจและมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สร้างอาหารที่ปลอดภัย โดยศึกษาค้นคว้า แล้วทดลองปรับใช้ในพื้นที่ และยังแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลแม่สุน

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยาการ: นายสุขใจ อองอาจ
ตำแหน่ง: เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๕-๗๑๔-๑๗๗๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุน มีประชากรทั้งหมด ๑๔,๗๑๕ คน เป็นชาย ๗,๓๓๔ คน หรือร้อยละ ๕๓.๘๔ เป็นหญิง ๗,๓๘๑ คน หรือร้อยละ ๕๐.๑๖ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยมีครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน ร้อยละ ๕ ครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูก โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ร้อยละ ๑ ครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เคมี ร้อยละ ๑๙ ครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี ร้อยละ ๘๐ ครัวเรือนที่มีการปลูกพืชคลุมดินหรือบำรุงดิน ร้อยละ ๒๐ และมีที่ดินที่ถูกทำให้เสื่อมโทรม เทียบกับที่ดินทั้งหมด ร้อยละ ๘๐

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๕๑ อบต.แม่สุน ได้รับการถ่ายโอนภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตามหลักการศูนย์เป็นของชุมชน ควรบริหารจัดการโดยชุมชน อบต.แม่สุนจึงจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ขึ้น

ปี ๒๕๕๔ คณะกรรมการเล็งเห็นปัญหาการใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จึงเริ่มขับเคลื่อนเกษตรปลอดภัย

ปี ๒๕๕๖ คณะกรรมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้พึ่งพาตัวเองด้านสิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทน และการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ปี ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน เริ่มเข้าร่วมกับศูนย์สนับสนุนวิชาการการขับเคลื่อนด้านการเกษตรเพื่ออาหารปลอดภัย และได้รับงบประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาท จึงนำมาจัดกิจกรรมฐานเรียนรู้ภายในศูนย์ฯ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลแม่สุ่น เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ หรือพื้นที่ต้นแบบ ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ส่งเสริมอาชีพ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ

๕. วิธีการดำเนินงาน

ศูนย์ฯ จัดทำฐานเรียนรู้ต่างๆ เพื่อตอบปัญหาที่พบเจอในพื้นที่ ดังนี้

๑) ฐานการทำนาและเลี้ยงสัตว์ โดยสาธิตการปลูกข้าวไร่ พื้นที่ ๒๓๒ ตารางเมตร (ได้ข้าวประมาณ ๒ กระสอบ) และขุดร่องน้ำเพื่อเลี้ยงปลาในนาข้าว

๒) ปี ๒๕๕๗ สร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ ขนาด ๓x๘ เมตร เลี้ยงไก่ไข่ และไก่ประดู่หางดำ ภายในโรงเรือนมีตู้ฟักไข่ สามารถฟักไข่ได้ ๓๑๑ ฟอง จึงมีเกษตรกรนำไข่เปิด ไข่ไก่ มาฝากฟัก ทั้งยังมีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในการเลี้ยงไก่ เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้

๓) ปลูกผักปลอดสารพิษ โดยใช้ น้ำหมักชีวภาพ นำเศษอาหารจากตลาดหนองยาว ร้านอาหาร งานเลี้ยง งานศพ หรือร้านขายอาหารในโรงเรียน ที่มีความประสงค์ให้ทาง อบต.แม่สุ่น เข้าไปเก็บเศษอาหาร เพื่อทำน้ำหมักชีวภาพชนิดต่างๆ โดยใช้สารเร่ง พด.๑ พด.๖ และ พด.๒

๔) ทำปุ๋ยหมัก เนื่องจากพื้นที่ประสบปัญหาหมอกพิษทางอากาศจากการเผาป่า เผาเศษใบไม้ กิ่งไม้ จึงนำเศษใบไม้กิ่งไม้มาทำปุ๋ยหมักสูตรวิศวกรรมแม่โจ้ ๑ และแจกปุ๋ยหมักให้เกษตรกร ที่สนใจทดลองใช้ในที่ทำกิน

๕) ทำน้ำส้มควันไม้จากเตาอิฐเผา เพื่อใช้ไล่แมลง

๖) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงหมูชีวภาพตำบลแม่สุ่น ที่เลี้ยงและจำหน่ายภายในชุมชน ชำแหละในโรงฆ่าสัตว์ที่มีกรมปศุสัตว์รับรองคุณภาพ

๗) ตั้งกาดชุมชนตำบลแม่สุ่นขึ้น เพื่อให้เกษตรกรภายในตำบลนำพืชผักปลอดสารพิษมาจำหน่ายทุกบ่ายวันศุกร์

๘) ปลูกต้นไม้กินได้ และพืชสมุนไพร ในพื้นที่สาธารณะของแต่ละหมู่บ้านทั้ง ๑๗ หมู่บ้าน เช่น ต้นเลียงส้ม ต้นมะลิ ต้นแค เพื่อให้ประชาชนได้เก็บใช้ประโยชน์

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุ่น ๒) คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ๓) หน่วยงานภาครัฐ

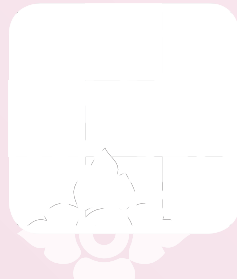
๗. ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสามารถแก้ไขปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ สามารถให้คำปรึกษาเรื่องการทำเกษตร ส่งเสริมอาชีพ และติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลแม่สุ่นสามารถทำงานร่วมกับ ๔ องค์กรหลักในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑. ชื่อผู้ประสมพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลป่าสัก

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายวงศ์ สุประการ

ตำแหน่ง: รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๕-๐๔๕-๐๐๐๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ชนกลุ่มแรกของตำบลป่าสักอพยพมาจากจังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ เป็นพ่อค้าวัวต่างที่นำสินค้าขึ้นไปขายยังหัวเมืองสิบสองปันนา และตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านป่าแดด เมื่อปี ๒๓๔๔ จนในปี ๒๔๗๐ กระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้งตำบลชื่อ ตำบลป่าสัก เนื่องจากบริเวณนี้มีต้นสักอยู่หนาแน่น ตำบลป่าสักขึ้นตรงกับกิ่งอำเภอเชียงแสน ต่อมาในปี ๒๕๒๒ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นตำบลปางหมอปวง และในปี ๒๕๒๓ เปลี่ยนชื่อกลับเป็นตำบลป่าสัก และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับรูปแบบการปกครอง เป็นสภาตำบลในช่วงปี ๒๕๓๗-๒๕๓๘ และได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๙

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แต่เดิมนั้น สถานที่ของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลมีความคับแคบไม่สามารถตั้งเป็นจุดสาธิตและฝึกอบรมประชาชนได้อย่างเต็มที่ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักจึงขอใช้พื้นที่สาธารณะหนองบัวหลวง จำนวน ๔ ไร่ เพื่อปรับเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดสาธิต และฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรตำบลป่าสัก ในเรื่องการทำเกษตรปลอดภัย ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีปราชญ์ชุมชนเป็นวิทยากรฝึกอบรมและสาธิตการทำเกษตรแบบปลอดภัย รวมถึงส่งเสริมให้เกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน มาใช้พื้นที่ของศูนย์ฯ เพื่อปลูกพืชผักสวนครัว สำหรับบริโภคในครัวเรือน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เน้นการลดต้นทุนการทำเกษตร ส่งเสริมให้เกษตรกรเลิกใช้สารเคมี ดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี

๕. วิธีการดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ทาง อบต.ป่าสักขออนุญาตใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์บ้านสันมะเค็ด หมู่ที่ ๙ เนื้อที่ประมาณ ๔ ไร่ โดยปรับพื้นที่และก่อสร้างศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลป่าสัก

ภายในศูนย์เรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๑) โรงเรือนเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง โดยนำพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์มาทดลองเพาะเลี้ยง
- ๒) โรงเรือนเลี้ยงหมูหลุม ๑ หลัง
- ๓) โรงเรือนสาธิตวิธีทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร
- ๔) แปลงสาธิตปลูกมะนาวแป้นโดยใช้บ่อซีเมนต์
- ๕) แปลงสาธิตปลูกพืชสมุนไพรพื้นบ้าน
- ๖) กระชังสาธิตการเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาน้ำจืด

๖. คุณภาพสังคมที่เกี่ยวข้อง

อบต.ป่าสัก ผู้นำท้องที่ วัด โรงเรียน รพ.สต. เกษตรกรในตำบลป่าสัก ประชาชนในตำบลป่าสัก กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำเกษตรปลอดภัยของปราชญ์ชุมชน รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรที่เข้ามาใช้บริการของศูนย์ฯ ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการทำเกษตรของตำบลป่าสัก ชาวบ้านสามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ทั้งยังได้รับประทานผักที่ปลอดภัย สารพิษ มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การขยายองค์ความรู้ด้านการเกษตรสู่ชุมชน ประชาชนเริ่มเรียนรู้ ฟังพาดตนเอง ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น สารเคมีทางการเกษตร ด้วยเกิดความตระหนักถึงอันตรายของสารเคมี

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มธนาคารข้าวบ้านวอแก้ว

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายสุวิทย์ ธิวงค์
ตำแหน่ง: ประธานกลุ่มธนาคารข้าวบ้านวอแก้ว
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๔-๙๕๐-๙๕๙๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวในบ้านวอแก้วและบ้านหลายทุ่งไม่เพียงพอสำหรับการบริโภค นายสุวิทย์ ธิวงค์ แกนนำเกษตรกรบ้านวอแก้ว จึงมีแนวคิดช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ ด้วยการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนข้าวบ้านวอแก้ว

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๔๓ เกิดกรณีข้าวในพื้นที่ขาดแคลน ไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน แกนนำเกษตรกรจึงปรึกษากันเพื่อหาทางแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน จากนั้นจัดตั้งกลุ่มเพื่อกำหนด กฎ กติกา โดยให้ยืมข้าวเปลือกสำหรับสีเป็นข้าวสาร

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ผลิตข้าวได้ไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) จัดประชุมประชาคมเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการมาขับเคลื่อนกลุ่ม
- ๒) สมาชิกทุกคนนำข้าวมาฝากที่ธนาคาร
- ๓) ผลจากการจำหน่ายข้าวในธนาคาร คืนเงินรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม โดยหักส่วนหนึ่งไว้เป็นเงินของกลุ่ม และยังแบ่งไว้สำหรับให้สมาชิกนำไปลงทุนทำนา ครัวเรือนละไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๖ ต่อปี

๖. กูณฑ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ที่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วย ๑) นายสุวิทย์ ธิวงค์ ประธานกลุ่ม และ ๒) นายบรรจง ลือชัย รองประธานกลุ่ม

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) มีข้าวไว้เป็นกองทุนช่วยเหลือครัวเรือนที่มีผลผลิตข้าวไม่เพียงพอ แต่ละปีกองทุนรวบรวมข้าวได้ประมาณ ๒๐ ตัน ๒) สมาชิกกลุ่มมีแหล่งเงินทุนสำหรับกู้ยืมไปลงทุนทำนาในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการกลุ่มมีวิธีการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่สมาชิกสามารถปฏิบัติตาม ส่งผลให้กลุ่มดำเนินงานได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง

๑. ชื่อผู้ประกอบการพื้นที่

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เกษตรอินทรีย์ตำบลอู่แก้ว

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลอู่แก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายสายันท์ จิตรอแก้ว
ตำแหน่ง: หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอู่แก้ว
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๖๓๔-๒๕๖๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลอู่แก้วมีประชากรทั้งสิ้น ๔,๒๐๘ คน แยกเป็นชาย จำนวน ๒,๐๙๘ คน หญิง จำนวน ๒,๑๑๐ คน มีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๖๕๒ ครัวเรือน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๒๗,๔๐๐ ไร่ จากข้อมูลของพื้นที่พบว่า มีครัวเรือนที่ทำนา ๖๑๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑๗ ทำไร่ ๑๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๑ ทำสวน ๒๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๑ ทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี ๑๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๓ และทำเกษตรโดยใช้สารเคมี ๗๐๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓๗

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลอู่แก้วประกาศนโยบายส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ด้วยการสนับสนุนให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี นำไปสู่การรวมกันเป็นเครือข่ายระดับตำบล เพื่อผลิตอาหารที่ปลอดภัยไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน โดยเน้นการทำเกษตรผสมผสาน และใช้ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม หรือ PGS (Participatory Guarantee System) มาเป็นแนวทางบริหารจัดการ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจแก่ผู้บริโภคว่าผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไร้สารเคมี

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อผลิตอาหารที่ปลอดภัยไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน ในลักษณะเกษตรผสมผสาน
- ๒) เพื่อสร้างรายได้ให้สมาชิกกลุ่ม

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) นำหลักการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมาใช้ โดยแบ่งคณะทำงานเป็นฝ่ายต่างๆ ทั้งฝ่ายจัดซื้อ/การตลาด ฝ่ายตรวจสอบแปลง กรณีสมัครเข้าใหม่และรายเก่า ฝ่ายรับรองแปลงเกษตร ฝ่ายวิชาการ (รวบรวมข้อมูลของกลุ่ม) และฝ่ายการเงินและบัญชี

๒) สมาชิกในกลุ่มผลิตสินค้าจากแปลงของตนเอง ทั้งข้าว พืชผัก ผลไม้ รวมทั้งแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อจำหน่ายให้ลูกค้าประจำ เช่น โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง ตลาด We Market ลำปาง และกลุ่มลูกค้าทั่วไป

๓) การบริหารจัดการเงินทุนกลุ่ม ใช้วิธีหักเงินที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าเข้ากลุ่ม ร้อยละ ๑ นอกจากนี้ยังเก็บค่าตรวจสอบจากสมาชิก อัตราไร่ละ ๕๐ บาท เพื่อให้มีเงินทุนเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม

๔) นำระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ ทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์กลุ่ม เรียนรู้ทำความเข้าใจมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เรียนรู้กระบวนการ PGS มีการให้คำปรึกษา จัดทำเอกสาร รวบรวมฐานข้อมูลสมาชิกเพื่อขึ้นทะเบียนกับมูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย ร่วมกันตรวจเยี่ยมแปลงและตัดสินใจให้การรับรอง

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายเมธี มณีวงศ์ ประชาชนชาวบ้าน ในฐานะประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลวอแก้ว ๒) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลวอแก้ว และ ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านวิชาการและเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนสนับสนุนการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า

๗. ผลการดำเนินงาน

สมาชิกมีอาหารที่ปลอดภัยไว้บริโภคในครัวเรือนอย่างเพียงพอ และมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตที่เหลือจากการบริโภค

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การสนับสนุน ส่งเสริม ขององค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว หน่วยงาน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ทั้งในและนอกพื้นที่ ขณะเดียวกัน สมาชิกกลุ่มก็มีความสามัคคี และปฏิบัติตามกฎกติกาของกลุ่มอย่างเคร่งครัด

๑. ชื่อผู้ประกอบการพื้นที่

การบริหารจัดการ ระบบอาหารชุมชนตำบลลวอแก้ว

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายอินจันทร์ กันวิสัย
ตำแหน่ง: นายกององค์การบริหารส่วนตำบลลวอแก้ว
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๕๕๙-๐๑๙๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลลวอแก้วมีประชากรทั้งสิ้น ๔,๒๐๘ คน เป็นชาย จำนวน ๒,๐๙๘ คน หญิง จำนวน ๒,๑๑๐ คน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๒๗,๔๐๐ ไร่ มีลำห้วยสายหลัก ๕ สาย ได้แก่ ลำห้วยแม่ไพร ลำห้วยแม่เปิบ ลำห้วยแม่ติ้ว ลำห้วยนาไพร และลำห้วยแม่เป็ด มีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๖๕๒ ครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นหลัก ส่วนพืชไร่นิยมปลูกข้าวโพด เพื่อจำหน่ายเป็นอาหารสัตว์ ทั้งยังปลูกถั่วลิสง มันสำปะหลัง ยาสูบ และปลูกพืชระยะสั้น เช่น แตงกวา ฟักทอง เป็นต้น ขณะที่บางส่วนทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลลวอแก้วตรวจพบสารเคมีตกค้างในเลือดของเกษตรกรในพื้นที่ มากถึงร้อยละ ๗๐ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น่าเป็นห่วง องค์การบริหารส่วนตำบลลวอแก้วจึงกำหนดนโยบายตำบลเกษตรอินทรีย์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี แล้วเปลี่ยนจากเกษตรเคมีเชิงเดี่ยวมาทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน ควบคู่ไปกับการพัฒนาแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการทำเกษตรอินทรีย์

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อแก้ไขปัญหาและสนับสนุนให้เกษตรกร ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี
- ๒) เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในตำบล

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) กำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ที่ชัดเจน
- ๒) พัฒนาแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการทำเกษตรอินทรีย์ (บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร)
- ๓) พัฒนางองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ ผ่านกลุ่มและแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ที่กระจายอยู่ในหมู่บ้าน
 - ๔) สร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นกลไกควบคุมการผลิต
 - ๕) พัฒนาและติดต่อประสานงานกับตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์
 - ๖) ยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วยการแปรรูป
 - ๗) สร้างกลไกการช่วยเหลือกันในรูปกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อเรียนรู้การทำธุรกิจการเกษตร

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลลวอแก้ว ในฐานะแกนนำหลักในการขับเคลื่อนนโยบายตำบลเกษตรอินทรีย์
- ๒) กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ช่วยผลักดันนโยบายต่างๆ ของท้องถิ่น
- ๓) กลุ่ม/แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่

๗. ผลการดำเนินงาน

เกษตรกรเลิกใช้สารเคมีและหันมาทำเกษตรอินทรีย์ ๕๐ ครัวเรือน ปัจจุบันมีพื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ ๓๐๐ ไร่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งผลให้มีอาหารปลอดภัยเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สนับสนุนด้านวิชาการ กรมการข้าว สนับสนุนด้านวิชาการ และงบประมาณให้เกษตรกรที่ทำข้าวอินทรีย์ ไร่ละ ๓,๐๐๐ บาท สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สนับสนุนการสร้างระบบอาหารชุมชน มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย ให้องค์ความรู้การทำเกษตรอินทรีย์และขั้นตอนการออกใบรับรองเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น ทำให้การบริหารจัดการระบบอาหารชุมชนขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถต่อยอดได้ในอนาคต

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

เกษตรผสมผสาน อาหารปลอดภัยนายบพิตร

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

วิทยากร: นายบพิตร ปัญญาฤกษ์

ตำแหน่ง: เกษตรกร

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๐๙๐-๕๘๙๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เดิมตำบลบัวใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของตำบลสันตะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน กระทั่งปี ๒๕๒๕ มีการแยกพื้นที่บางส่วนออกมาจัดตั้งเป็นตำบลใหม่ เรียกว่า ตำบลบัวใหญ่ โดยได้แรงบันดาลใจจากดอกบัวหลวงที่ขึ้นอยู่เต็มหนองปวน ซึ่งเป็นหนองน้ำธรรมชาติในหมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย ปัจจุบันตำบลบัวใหญ่แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่มงคล หมู่ที่ ๓ บ้านนาแหน หมู่ที่ ๔ บ้านทัพมาน หมู่ที่ ๕ บ้านนาไค้ หมู่ที่ ๖ บ้านต้นม่วง หมู่ที่ ๗ บ้านสันพยอม และหมู่ที่ ๘ บ้านหนองห้า

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

หลังจากออกจากงานรับเหมาก่อสร้างในกรุงเทพฯ นายบพิตร ปัญญาฤกษ์ กลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิดและเริ่มต้นพัฒนาพื้นที่เกษตรจำนวน ๒๘ ไร่ ด้วยการทำสวนยางพาราและไร่ข้าวโพด อยู่ ๑ ปี ต่อมาการปลูกข้าวโพดเกิดภาวะขาดทุน เพราะต้นทุนการผลิตสูงเกินไปจากการใช้สารเคมีจำนวนมาก ซ้ำยังกระทบต่อสุขภาพอีกด้วย

จากข้อมูลของสาธารณสุขอำเภอนาน้อย ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวใหญ่ ตรวจพบยาฆ่าแมลงตกค้างในกระแสเลือดของประชาชนจำนวนมาก และยังพบผู้ป่วยมะเร็งถึง

๑๘ คน ด้วยเหตุนี้ นายบพิตรจึงกลับมาทบทวนการทำเกษตรของตัวเอง แล้วหันมาปลูกพืชผักสวนครัว ดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียง งดการใช้สารเคมี หันมาใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักที่ไม่ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศ โดยเริ่มต้นจาก ๕ ไร่ ก่อนขยายจนเต็มพื้นที่ ปลูกพืชผสมผสานและพืชหมุนเวียน เลี้ยงสัตว์ทั้งไก่พันธุ์พื้นเมือง เป็ด หมู นอกจากนี้ยังสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ตลอดปี รวมทั้งเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และกลุ่มหนึ่งไร่หนึ่งอินทรีตำบลบัวใหญ่ เพื่อส่งต่อความรู้ให้ผู้คนในพื้นที่หันมาปลูกผักที่ปลอดภัย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และดำเนินชีวิตตามวิถีพอเพียง

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ปลูกพืชผักหลากหลายไว้บริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายผลผลิตที่ปลอดภัยให้แก่คนในชุมชน พร้อมขุดบ่อเลี้ยงปลา ๒ บ่อ และเลี้ยงหมู ไก่พันธุ์พื้นเมือง เป็ด เพื่อบริโภคและจำหน่าย

๒) พัฒนาแหล่งน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ (ฝายแม้ว) สร้างตักกักเก็บน้ำฝน

๓) ปลูกพืชต่างระดับ และผักกางมุ้ง เช่น พักกาด พักบุง แดงกวา ค่ะน้า ถั่วฝักยาว เป็นต้น เพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายในชุมชน

๔) ขยายตลาด จำหน่ายผลผลิตนอกชุมชน เช่น ตลาดสดนาหลวง ตลาดสดบ้านพระเนตร และตลาดประชารัฐ ณ อ.ก.ส.อำเภอนาน้อย

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่

๒) หน่วยราชการต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอนาน้อย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอนาน้อย สำนักงานประมงอำเภอนาน้อย และสถานีพัฒนาที่ดินน่าน

๓) คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๗. ผลการดำเนินงาน

มีพืชผักปลอดภัย รวมถึงเนื้อสัตว์ ทั้งปลา หมู ไก่ ไข่บริโภคและจำหน่าย สร้างรายได้ให้ครัวเรือน ตลอดจนมีแหล่งน้ำไว้อุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) ความมานะอดทน ขยันขันแข็ง ในการทำเกษตรผสมผสาน

๒) วางแผนการใช้แหล่งน้ำอย่างเหมาะสม

๓) ลดต้นทุนการผลิต งดใช้สารเคมีต่างๆ

๔) ต่อยอดสร้างรายได้ ด้วยการขายผลผลิตทางการเกษตร

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน สวน ป่า ไร่ นาผสม

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอกวางดง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายวราวุฒิ รัตนวราหะ
ตำแหน่ง: ผู้จัดการ/วิทยากรประจำศูนย์ฯ

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เมื่อปี ๒๕๕๐ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินโครงการพัฒนาศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิดและรูปแบบการทำเกษตรของเกษตรกร ตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านเป็นสื่อกลางถ่ายทอดและฝึกอบรมเกษตรกร เป้าหมายสำคัญคือให้ชาวบ้าน ลด ละ เลิก การใช้สารเคมี ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ด้วยการทำบัญชีครัวเรือน และผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคใช้เอง ตลอดจนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปลุกฝังความไม่โลภ เน้นย้ำให้ห่างไกลอบายมุขต่างๆ ปัจจุบันศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน สวน ป่า ไร่ นาผสม ตั้งอยู่ที่บ้านน้ำบุน หมู่ที่ ๑๐ มีคณะกรรมการ ๗ คน จากภาคส่วนต่างๆ ในตำบลน้ำแพร่

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๓๐ นายชวนน รัตนวราหะ และนายวราวุฒิ รัตนวราหะ ซื้อที่ดินในเขตหมู่ที่ ๑๐ บ้านน้ำบุน ตำบลน้ำแพร่ ประมาณ ๓ ไร่ จากเดิมที่เป็นสวนลำไย เริ่มเปลี่ยนเป็นสวนวนเกษตร โดยปลูกต้นสักผสมผสานกับไม้ผล เช่น ลิ้นจี่ มะพร้าว ขนุน มะขามหวาน ฯลฯ เพื่อเป็นสถานที่ให้เกษตรกรและประชาชนมาเรียนรู้ จากนั้นขยายพื้นที่อีกประมาณ ๗ ไร่ นำระบบเกษตรผสมผสานตามทฤษฎีใหม่มาปรับใช้กับผืนนาเดิม

ปัจจุบันแบ่งพื้นที่ออกเป็น สวนป่า(ไม้สัก) ประมาณ ๓-๔ ไร่ สวนไม้ผลกว่า ๖๐ ชนิด พื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ ปลูกข้าวนาปีและนาปรังในพื้นที่ประมาณ ๓ ไร่ และปลูกถั่วเหลืองหลังการทำนารวมถึงมีสระกักเก็บน้ำ ๒ สระ พื้นที่ประมาณ ๑ ไร่ เพื่อเลี้ยงปลา และเลี้ยงเปิดไก่บนขอบบ่อปลูกไผ่เป็นรั้วเพื่อใช้สอย ขณะที่รั้วบางส่วนปลูกชะอมเป็นแถวยาว

ทั้งสองยังเน้นการพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต โดยผลิตปุ๋ยชีวภาพและน้ำส้มควันไม้ไว้ใช้เอง ปลูกพืชอาหาร เช่น พืชผักพื้นเมือง กถั่ว อ้อย และเพาะเห็ดนานาชนิด พร้อมทั้งประยุกต์ใช้หลักการสร้างความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อจัดการศัตรูพืช และปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ปลูกตะไคร้บ้าน ตะไคร้หอม ดอกไม้สีเหลือง อย่างดาวเรืองและดาวกระจาย ตลอดจนปกป้องหน้าดินด้วยฟางข้าว ใบไม้ที่ร่วงหล่น และพืชตระกูลถั่ว (ถั่วบราซิล) นอกจากนี้ยังสร้างรายได้เสริมด้วยการขยายพันธุ์ไม้ผลและไม้ประดับเพื่อการจัดสวน

จากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ที่นี่ได้รับการยกระดับขึ้นเป็นศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน สวน ป่า ไร่ นาพสม และได้รับคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของตำบลน้ำแพร่ เปิดให้ประชาชนเข้ามศึกษาเรียนรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และยังมีกิจกรรมให้ความรู้แก่เกษตรกรด้วย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

๑) ส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งเรียนรู้และสาธิตให้แก่ผู้ที่สนใจ ๒) เป็นแหล่งแจกจ่ายพันธุ์พืชและจำหน่ายกล้าไม้คุณภาพดี และ ๓) ส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) งานบริการ เน้นการส่งเสริมความรู้แก่ประชาชน ด้วยการเป็นวิทยากรเรื่องเกษตรผสมผสานตามแนวพระราชดำริและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีแปลงสาธิตเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม พร้อมให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเกษตร แจกจ่ายพันธุ์พืชฟรี และจำหน่ายกล้าไม้คุณภาพดี รวมถึงส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มเติม

๒) งานเฝ้าระวัง ป้องกันและเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชชนิดต่างๆ โดยให้คำแนะนำเฝ้าระวังร่วมกับเกษตรกรในตำบลน้ำแพร่ และแจ้งเตือนให้เกษตรกรทราบเมื่อเกิดการระบาดขึ้น

๓) งานแก้ไขปัญหา แก้ไขปัญหาและป้องกันแมลงศัตรูพืช ติดตามปัญหาและหาทางแก้ไข

๔) งานพัฒนา พัฒนาพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์ และเทคนิควิธีการดูแลรักษา อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาด้านเทคโนโลยีการเกษตร ตลอดจนจัดอบรมหลักสูตรการเกษตรต่างๆ ให้เกษตรกรและประชาชนที่สนใจ

๖. คุณภาพสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ฯ ๒) เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา สนับสนุนให้ศูนย์ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ของตำบลน้ำแพร่ และ ๓) กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลน้ำแพร่ ช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของศูนย์ฯ

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดผลิตผลทางการเกษตรที่ปลอดภัย เช่น ข้าว ผลไม้ประมาณ ๖๐ ชนิด พืชผักสมุนไพร สำหรับจำหน่ายในราคาถูก และแจกจ่ายให้กับผู้มาศึกษาเรียนรู้ รวมถึงเนื้อสัตว์ ทั้งปลา เป็ด ไก่ เป็นแหล่งอาหารตลอดปี ๒) เกิดแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ๓) ประชาชนที่มีโอกาสเข้ามาเรียนรู้ เกิดการซึมซับและต่อยอดไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำบัญชีครัวเรือน และ ๔) เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) ผู้ร่วมก่อตั้งมีความตั้งใจจริง ทุ่มเท เสียสละ และมีความรู้จริงในสิ่งที่ทำ ๒) ความพร้อมทั้งที่ดิน แหล่งน้ำ อาคาร เหมาะสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ ๓) ความร่วมมือจากปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งในและนอกพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ และ ๔) ความร่วมมือและการสนับสนุน จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ บ้านท่าม้า หมู่ที่ ๘

พื้นที่: เทศบาลตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
วิทยากร: นายชนภพ ไกรศักดิ์
ตำแหน่ง: นายกเทศมนตรีตำบลสูงเม่น
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๕๙๕-๑๖๐๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติบ้านท่าม้า หมู่ที่ ๘ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดำเนินงานตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมี นายชนภพ ไกรศักดิ์ เป็นประธานศูนย์ และนายธีรพงศ์ มั่งมี เป็นรองประธานศูนย์ จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมธรรมชาติ สำหรับประชาชนที่สนใจ ทั้งในและนอกเขตเทศบาล

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติบ้านท่าม้า ใช้พื้นที่ของโรงเรียน สพร. ที่ยุติการเรียนการสอนไปแล้ว เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ประจำหมู่บ้าน โดยแกนนำร่วมกับชาวบ้านได้รับแรงบันดาลใจจากการไปศึกษาดูงานที่ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ซึ่งอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร เป็นผู้ขับเคลื่อนจากนั้นนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตัวเอง

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ประชาชนบ้านท่าม้า หมู่ที่ ๘ จัดประชุมประชาคม เพื่อลงมติจัดตั้งศูนย์กิจกรรม
ธรรมชาติบ้านท่าม้า และคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์เพื่อบริหารงาน

๒) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับ
ใช้ พร้อมทั้งเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหลักกิจกรรมธรรมชาติมาให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืช
ปลอดสารพิษ ทำให้ชาวบ้านได้รู้จักการใช้ปุ๋ยพืชสดเตรียมดินก่อนเพาะปลูกพืชตามฤดูกาล

๓) ส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ เข้ามาปรับเปลี่ยนเกษตรภายในศูนย์
นอกจากปลูกพืชแล้ว ยังมีการเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ไข่ แล้วนำมูลสัตว์มาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลสูงเม่น กศน.ตำบลสูงเม่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ มหาวิทยาลัยแพร่ เกษตร
ตำบลสูงเม่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก ศูนย์กิจกรรม
ธรรมชาติมาบเอื้อง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๗. ผลการดำเนินงาน

ชาวบ้านสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต มีกิจกรรม
ทำร่วมกันในเวลาว่าง มีรายได้เสริม ที่สุดแล้วชุมชนมีความยั่งยืน เกิดความสมดุลระหว่างวิถีชีวิต
สังคม และสิ่งแวดล้อม

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การเข้าถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนของพื้นที่

๑. ชื่อผู้รับผิดชอบพื้นที่

การบริหารจัดการเพื่อพัฒนา แหล่งอาหารชุมชนเทศบาลตำบลสูงเม่น

พื้นที่: เทศบาลตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
วิทยากร: นายชนกภ ทรศรัภดิ์
ตำแหน่ง: นายกเทศมนตรีตำบลสูงเม่น
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘-๑๕๙๕-๑๐๖๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่เทศบาลตำบลสูงเม่นมีประชากร ๑,๒๒๐ ครัวเรือน ในจำนวนนี้มีครัวเรือนที่มีปัญหาเรื่องการใช้สารเคมี ๖๐๓ ครัวเรือน หรือร้อยละ ๔๙.๔ มีครัวเรือนที่มีการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี ๕๖๐ ครัวเรือน ครัวเรือนที่มีการทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี ๒๕ ครัวเรือน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๕๒ ประชากรในเขตเทศบาลตำบลสูงเม่น ๒ ใน ๓ ประสบปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการเกษตร จึงเริ่มมีแนวคิดการทำเกษตรปลอดภัย เพื่อสร้างอาหารที่ปลอดภัย ในปี ๒๕๕๓ ชุมชนต่างๆ จัดตั้งกลุ่มการทำเกษตรปลอดภัย โดยเทศบาลตำบลสูงเม่นได้สนับสนุนความรู้ งบประมาณ บุคลากร รวมถึงสถานที่เพื่อใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

คนในชุมชนได้ตระหนักถึงการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ได้แนวทางการผลิต จำหน่าย และส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย ขยายผลไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาส่งเสริมองค์ความรู้ ปลูกกระตุ้นให้เกิดแหล่งเรียนรู้อาหารปลอดภัย

๒) จัดฝึกอบรมให้กลุ่มประชาชนในพื้นที่ โดยติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอสูงเม่น สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสูงเม่น

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลสูงเม่นสนับสนุนทางวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และสถานที่ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ยังมีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยแพรว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักงานที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอสูงเม่น โรงพยาบาลสูงเม่น โรงพยาบาลแพรว กศน.อำเภอสูงเม่น มูลนิธิรักษดินรักษ์น้ำ มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก มูลนิธิอุทกพัฒน์

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ประชาชนในพื้นที่เริ่มหันมาปลูกผักปลอดสารพิษ

๒) ขยายกลุ่มอาหารปลอดภัยครอบคลุมทั้งตำบล

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ประชาชนเริ่มตระหนักถึงอันตรายของสารเคมี และหันมาสนใจปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อบริโภค

๑. ชื่ออุปสรรณพื้นที่

กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ บ้านเวียงใต้

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงเทิง ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
วิทยากร: นายประสาก ปัญญายม
ตำแหน่ง: ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๘๕๔-๕๕๕๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านเวียงใต้ หมู่ที่ ๑๕ ตั้งอยู่ในเขตตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ประมาณ ๓๐๒ ไร่ มีบ้านเรือนจำนวน ๓๘๕ หลังคาเรือน ประชากร ๘๓๒ คน ประกอบอาชีพที่หลากหลาย แต่ด้วยความที่บ้านเวียงใต้มีแม่น้ำลาวไหลผ่าน ประชาชนส่วนหนึ่งจึงประกอบอาชีพประมง

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันปลาในแม่น้ำลาวลดจำนวนลง บางชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว เพราะคนเข้ามาอยู่อาศัย และเบียดเบียนสัตว์น้ำ มีการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือจับปลาที่ผิดกฎหมาย จากปัญหาดังกล่าว นางสาวเจลิยา ณ น่าน ผู้ใหญ่บ้านเวียงใต้ และคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงประชุมปรึกษากันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า ควรกำหนดให้มีเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ จนกลายเป็นเขตอนุรักษ์ถาวรมาจนถึงทุกวันนี้

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ชาวบ้านร่วมกันกำหนดเขต เพื่อให้เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และเป็นที่พักกระจายพันธุ์สัตว์น้ำ สร้างความมั่นคงทางอาหาร ตลอดจนระบบนิเวศของแม่น้ำลาว

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ชาวบ้านรวมตัวกันเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา
- ๒) ที่ประชุมมีมติจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ มีโครงสร้างคณะกรรมการ โดยผู้ใหญ่บ้านเวียงใต้เป็นประธาน
- ๓) จัดทำระเบียบ ข้อบังคับ โดยห้ามใช้อุปกรณ์หาปลาที่ผิดกฎหมาย ห้ามลักลอบหาปลาในพื้นที่อนุรักษ์ และให้ชาวบ้านช่วยกันสอดส่อง รวมถึงดูแลความสะอาด
- ๔) ขอรับการสนับสนุนพันธุ์ปลาน้ำจืดจากสำนักงานประมงจังหวัดเชียงรายทุกปี เพื่อเพิ่มปริมาณปลาในแม่น้ำ
- ๕) ถ่ายทอดวิธีการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ
- ๖) สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง ๒ หมู่บ้าน คือบ้านร่องขามป้อม หมู่ที่ ๗ และบ้านทุ่งขันไชย หมู่ที่ ๗
- ๗) เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้อื่นที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน คือแหล่งเรียนรู้ชมรมเยาวชนคนรักษ์แม่น้ำอิง

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ใหญ่บ้านเวียงใต้ คณะกรรมการหมู่บ้านบ้านเวียงใต้ ประชาชนบ้านเวียงใต้ แกนนำชาวบ้านบ้านร่องขามป้อม และบ้านทุ่งขันไชย

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดแหล่งอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำแบบถาวร เป็นพื้นที่อยู่อาศัย กระจายพันธุ์ปลา และสัตว์น้ำอื่นๆ เกิดความมั่นคงทางอาหารและทรัพยากรในแหล่งน้ำ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากจำนวนปลาที่เพิ่มขึ้น เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งในการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนจนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลุ่มน้ำลาว ทั้งยังเป็นแนวทางการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในพื้นที่ข้างเคียง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาด้วยตนเอง เกิดเป็นเครือข่ายการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำที่เข้มแข็ง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ตลาดสด ๓ ข หรือ ตลาด ๓ ข

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงเทิง ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
วิทยากร: นายวัชระ โนวงศ์
ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้านดั่งข้าว หมู่ที่ ๒
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๑๗๔-๔๑๑๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตลาดสด ๓ ข เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชน ๓ หมู่บ้าน คือบ้านดั่งข้าว หมู่ที่ ๒ บ้านพระเกิด หมู่ที่ ๑๔ และบ้านเวียงจอมจ้อ หมู่ที่ ๒๐ มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นตลาดที่มีเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงวิถีชีวิตลุ่มน้ำอิงมาจนปัจจุบัน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๕๗ เทศบาลตำบลเวียงเทิง ร่วมกับนายวัชระ โนวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านดั่งข้าว หมู่ที่ ๒ ตลอดจนผู้ใหญ่บ้านพระเกิด หมู่ที่ ๑๔ และผู้ใหญ่บ้านเวียงจอมจ้อ หมู่ที่ ๒๐ ปรับปรุงพื้นที่ตลาดเก่านี้ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นพื้นที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าของคนในชุมชน หลังจากประสบปัญหาชบเซามานาน เนื่องจากมีตลาดขนาดใหญ่อยู่บริเวณใกล้เคียง

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

แกนนำเริ่มดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ตลาด วางระบบการทำงาน และส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวทางของเทศบาลตำบลเวียงเทิง เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนสินค้าราคาถูกและมีคุณภาพ ตลอดจนเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการพัฒนา

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการขับเคลื่อนตลาดสด ๓ ข ประกอบด้วย กองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเวียงเทิง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเทิง โรงพยาบาลเทิง ผู้นำ ๓ หมู่บ้าน ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มาใช้บริการตลาดสด

๒) จัดประชุมประชาคมระหว่างคณะกรรมการตลาดสด ๓ ข เทศบาลตำบลเวียงเทิง ผู้ประกอบการทุกราย และประชาชน เพื่อจัดทำข้อตกลงในการซื้อขาย และวางข้อบังคับ จนออกมาเป็น “ธรรมนูญแม่คำ”

๓) พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ ให้มีความรู้ด้านสุขาภิบาล สุขอนามัย รวมถึงจัดอบรมจริยธรรมและจรรยาบรรณให้ผู้ประกอบการทุกราย

๔) รณรงค์ลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟม รณรงค์คัดแยกขยะ ดูแลการบำบัดน้ำเสีย การระบายอากาศ และแสงสว่าง

๕) หนุนเสริมการแปรรูปและยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแปรรูปอาหารจากปลาแม่น้ำอิง กลุ่มอาชีพหาลปลา และกลุ่มสตรี เป็นต้น

๖) ปรับปรุงโครงสร้างของตลาดให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย จัดระเบียบจราจร เพิ่มความมั่นใจโดยติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยง รวมถึงปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีการตรวจเกณฑ์มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม และตรวจเกณฑ์มาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารสินค้า เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

๗) สร้างอัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เป็นตลาดปลาแม่น้ำแห่งเดียวในอำเภอเทิง

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลเวียงเทิง แกนนำภาคประชาชน

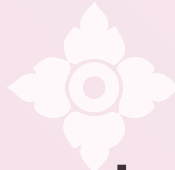
๗. ผลการดำเนินงาน

ตลาดสด ๓ ข เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนอาหารพื้นบ้านราคาถูก เป็นตลาดที่มีการบริหารจัดการที่ดีรอบด้าน สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดบทเรียนให้หน่วยงานอื่นๆ นำไปเป็นแนวทางพัฒนาพื้นที่

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เน้นการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพัฒนาตลาดให้เจริญก้าวหน้า มั่นคง ขณะเดียวกันก็อนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมให้อยู่คู่อำเภอเทิงอย่างยั่งยืน

๑. ชื่อผู้รับผิดชอบพื้นที่

โรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง (กิจกรรมสวนสมุนไพร พืชสวนครัว รั้วกินได้)

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงเทิง ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
วิทยากร: นางเทียมแข สีส้วสระ
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๒๖๗-๖๒๖๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

นางเทียมแข สีส้วสระ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง จัดกิจกรรมสวนสมุนไพร พืชสวนครัว รั้วกินได้ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๑-๓ รวมถึงผู้ปกครองของนักเรียน

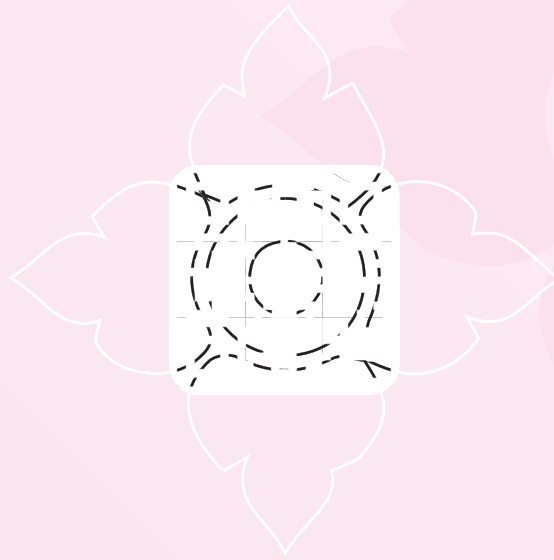
๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในปี ๒๕๕๗ โรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิงได้บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้เข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกการประหยัด ผ่านการสร้างอาหารด้วยตัวเอง เกิดเป็นกิจกรรมสวนสมุนไพร พืชสวนครัว รั้วกินได้ ซึ่งดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

นักเรียนระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๑-๓ ตลอดจนผู้ปกครอง และครู น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

กิจกรรมสวนสมุนไพร พืชสวนครัว รั้วกินได้ เป็นกิจกรรมย่อยที่ปรับพื้นที่ส่วนหนึ่ง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมปลูกผักสวนครัว ซึ่งผักที่ได้จากการทำกิจกรรม ส่วนหนึ่งเข้าสู่โรงอาหาร เพื่อประกอบอาหารให้นักเรียน อีกส่วนหนึ่งแบ่งให้ผู้ปกครองไปกินที่บ้าน หรือจำหน่ายเป็นรายได้ให้แก่นักเรียน

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลเวียงเทิง คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง

๗. ผลการดำเนินงาน

นักเรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เกิดการซึมซับ เข้าใจ จนสามารถสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ปกครอง และชุมชนของตนเอง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครอง ที่เข้ามาเรียนรู้และทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังนำกลับไปทำต่อที่บ้าน

๑. ชื่อผู้รับผิดชอบพื้นที่

หมอสมุนไพรพื้นบ้าน

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

วิทยากร: นายแดง กุสาวดี

ตำแหน่ง: ประธานกลุ่มหมอสมุนไพรพื้นบ้าน

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๕-๔๔๘-๓๑๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

กลุ่มหมอพื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๔๑ โดยนายแดง กุสาวดี และ นายวิระชัย คำมา ได้ชักชวนปราชญ์ชาวบ้านและผู้สูงอายุที่มีความรู้ด้านสมุนไพรและการรักษาโรคโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมารวมตัวกัน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพร รักษาโรค ช่วยเหลือกลุ่มผู้ป่วยโรคเอดส์ ประกอบกับเป็นนโยบายกระทรวง และผู้บริหารเทศบาล ตำบลจิม ที่ต้องการฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิม เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๔๑ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว และกลุ่มหมอพื้นบ้านจิตอาสา ใซึ่งงบประมาณ ๔,๐๐๐ บาท ก่อตั้งกลุ่มหมอสมุนไพรพื้นบ้าน มีสมาชิกจำนวน ๕๔ คน ประกอบด้วยหมอเมือง ๑๔ คน ปราชญ์ชาวบ้าน ๒๐ คน เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ๓ คน และ ผู้สูงอายุ ๑๗ คน เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อมาในปี ๒๕๔๒ เกิดการรวมกลุ่มของผู้ป่วยภูมิคุ้มกันบกพร่อง ชื่อกลุ่ม บานบุรี ซึ่งเข้ามาใช้บริการในระยะแรกและมีสุขภาพดีขึ้น จึงจับมือกับกลุ่มหมอพื้นบ้าน ด้วยมองว่าสมุนไพรพื้นบ้านสามารถรักษาโรคได้ ขณะที่ รพ.สต.ก็ได้รับงบประมาณส่วนหนึ่งมาจัดสร้างห้องอบสมุนไพร และซื้อเครื่องกลั่นน้ำมันหอมระเหย หลังจากนั้นมีการต่อยอดด้วยการจัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆ อีกหลายอย่าง เช่น เครื่องอบสมุนไพร เพื่อผลิตสมุนไพรผง โรงกลั่นน้ำมันหอมระเหย ผลิตน้ำมันตะไคร้หอม นอกจากนี้ยังร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาเรื่องสมุนไพร การกลั่นน้ำมันหอมระเหย และสมุนไพรบำบัดแบบองค์รวม ด้วยการทำงานที่เป็นระบบและต่อยอดอยู่เสมอ ส่งผลให้กลุ่มได้รับคัดเลือกจากการมส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็นหน่วยงานหรือองค์กรดีเด่น ด้านการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนรู้ทราบถึงแนวทาง กระบวนการ แนวคิดในการจัดตั้ง บริหารจัดการ การนำสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรพื้นบ้าน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) กลุ่มหมอฟันบ้านและบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว ร่วมกันสำรวจองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งจากการสัมภาษณ์ อ่านตำรา จนสามารถรวบรวมกลุ่มหมอฟันบ้านได้ ๕๙ คน แบ่งเป็นด้านพิธีกรรม ๑๑ คน ด้านสมุนไพร ๒๗ คน และด้านการบำบัด ๒๑ คน ทำหน้าที่ศึกษาองค์ความรู้จากตำรา ๒ ประเภท คือโหราศาสตร์ และบันทึกในกระดาดชา

๒) จัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ผู้นำ หมอเมือง ประชาชนชาวบ้าน อสม. รพ.สต. และผู้สูงอายุ

๓) พัฒนางองค์ความรู้และสถานที่ เช่น อบรมให้ความรู้สมาชิกกลุ่มหมอฟันบ้าน และปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สะอาด ปลอดภัย มีมาตรฐานมากขึ้น

๔) ให้บริการคัดกรองโดยบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยวเพื่อส่งต่อกลุ่มหมอเมือง บำบัดรักษาฟันฟู โดยหมอฟันบ้านจิตอาสาให้บริการที่ รพ.สต. สัปดาห์ละ ๒ วัน วันละ ๒ คน โรคที่บำบัดมีทั้งอาการทั่วไปอย่างกระดูกหัก ปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก เป็นไข้ ท้องเสีย อากาเรื้อรัง เช่น เบาหวาน โรคกระเพาะ ริดสีดวง มะเร็ง แผลเรื้อรัง HIV กลุ่มโรคพื้นบ้านที่มีอาการและโรคแตกต่างกันและมีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยง เช่น โรคลมต่างๆ ฝีเข้าคุณไสย โรคที่ต้องอาศัยพิธีกรรม การบำบัดใช้ยาสมุนไพร เช่น การกิน การทา การอบสมุนไพร นวด ประคบ ตอกเส้น ย่ำขาง ร่วมกับพิธีกรรมบำบัด เช่น สูขวัญ สิบชะตา แห็ก สะเดาะเคราะห์ เป็นต้น

๕) ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้การสืบสานภูมิปัญญา โดยมีวิทยากรให้ความรู้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มหมอเมือง กลุ่มผู้สูงอายุ สุขศาลา สองสุข ป่าชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว เทศบาลตำบลจิม และโรงเรียนบ้านเลี้ยว

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ผู้ใช้บริการเข้าถึงการดูแลสุขภาพ การแพทย์พื้นบ้าน อย่างทั่วถึง

๒) ผู้ป่วยติดเชื้อ HIV ได้รับการบริการและมีสุขภาพดีขึ้น

๓) ผู้ป่วยมีทางเลือกในการบำบัดรักษาสุขภาพ

๔) เกิดผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่หลากหลายและมีการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับปัจจุบัน

๕) ตำราสมุนไพรได้รับการแปลจากภาษาล้านนา และมีการอนุรักษ์ป่าสมุนไพร เช่น การปลูกป่าสมุนไพร การบวชป่า

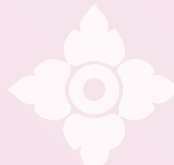
๖) มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่น การศึกษาดูงาน การอบรมพัฒนา

๗) เกิดแหล่งเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชนและเครือข่าย

๘) ชุมชนมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน และสามารถเป็นต้นแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ได้

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ระเบียบตำบลการพัฒนาาระบบ อาหารชุมชนตำบลร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายเสกสรรค์ โตสวัสดิ์
ตำแหน่ง: ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๑-๐๗๘-๗๒๐๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะถือเป็นแหล่งผลิตอาหารแห่งหนึ่ง โดยร้อยละ ๔๘.๓ ของครัวเรือนทั้งหมด ทำเกษตรโดยใช้แหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งมีอยู่ ๒๘ แห่ง ทั้งที่เป็นลำคลอง น้ำตก แม่น้ำ สามารถผลิตอาหารปลอดภัยได้จำนวนมาก โดยมีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ยื่นมือเข้ามาสนับสนุน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

โครงการนี้เกิดจากคนในชุมชนขาดความรู้ในการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง เคยชินกับการบริโภคอาหารในท้องถิ่น ทั้งยังขาดความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพสุขภาพ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ออกกฎระเบียบตำบล
- ๒) จัดอบรมให้ความรู้การบริโภคอาหารที่ถูกต้อง
- ๓) รณรงค์ห้ามเลี้ยงอาหารดิบในงานเลี้ยงต่างๆ
- ๔) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการระเบียบตำบล เพื่อดำเนินงานความสงบเรียบร้อยในชุมชน ตามบทลงโทษที่กำหนดไว้ในระเบียบ เช่น หากเลี้ยงอาหารดิบในงาน ให้ปรับเจ้าภาพครั้งละ ๒,๐๐๐ บาท เพื่อเข้าบัญชีของหมู่บ้านที่เกิดเหตุ

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ทุนบุคคล คือ ผู้นำหรือแกนนำ เช่น อพส. อสม. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. กลุ่มเกษตรกร
- ๒) ทุนหน่วยงาน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล กศน. สถาบันการศึกษา หน่วยรักษาป่า
- ๓) แหล่งประโยชน์ เช่น วัด ลานกิจกรรม ตลาด สนามเด็กเล่น ศาลาประชาคม อ่างเก็บน้ำ
- ๔) เครือข่าย เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายกลุ่มผู้ใช้น้ำ

๗. ผลการดำเนินงาน

ชาวบ้านในตำบลร่องเคาะให้ความสำคัญ และมีความรู้ในการบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น โดยเฉพาะการปรุง ทำอาหารให้สุก ทั้งนี้ กลุ่มที่รับประโยชน์ประกอบด้วย คริวเรือนที่ท่าอาชีพอเกษตรกร จำนวน ๑,๑๗๒ คริวเรือน กลุ่มเด็กปฐมวัยในชุมชน ๒๐๑ คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒ ศูนย์ ผู้สูงอายุในชุมชน ๑,๗๔๑ คน และกลุ่มอื่นๆ เช่น เด็กเยาวชน หญิงตั้งครรภ์ กลุ่มวัยทำงาน ผู้ป่วยระยะสุดท้าย ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้ป่วยโรคเรื้อรัง นอกจากนี้ยังช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดการใช้เคมี ลดมลพิษ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ระดมสรรพกำลังและหามาตรการแก้ไขความเดือดร้อนของคนในชุมชนอย่างเป็นระบบ จนสามารถคลี่คลายสถานการณ์ได้ นำไปสู่การสร้างกระบวนการทำงานที่ยั่งยืน

๑. ชื่อผู้ประสานพื้นที่

พันธกรรมพืชท้องถิ่น ในระบบไร่หมุนเวียน

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน อำเภอขุนยวม จังหวัด
แม่ฮ่องสอน
วิทยากร: นายดำรง วนาวีโลกุล
ตำแหน่ง: ประชาญพื้นที่บ้าน
เบอร์โทรศัพท์: ๐๖๓-๙๘๑-๓๒๗๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านมะหินหลวง หมู่ที่ ๘ เป็นหมู่บ้านชาวปกากะญอ มีจำนวนครัวเรือน ๑๔๓ ครัวเรือน ประชากร ๕๗๗ คน ประชากรร้อยละ ๘๒ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่หมุนเวียน (การหมุนเวียนพื้นที่ทุกปี) มีทั้งข้าวไร่ พืชผัก สมุนไพร ถือเป็นแหล่งอาหารหลักของคนที่นี่ แต่ในปัจจุบัน การปลูกพืชตามเกษตรกระแสหลักเข้ามามีบทบาท ชาวบ้านส่วนหนึ่งหันมาปลูกพืชส่งออกแล้วหันมาซื้อเพื่อบริโภค รายจ่ายในครัวเรือนสูงขึ้น ไม่สอดคล้องกับรายได้ ขณะที่พันธกรรมพืชท้องถิ่นก็เริ่มสูญหาย ดังนั้น ชุมชนจึงเริ่มขับเคลื่อนการอนุรักษ์ระบบการผลิตแบบไร่หมุนเวียน อนุรักษ์พันธกรรมข้าว พันธกรรมผัก พันธกรรมสมุนไพร และต่อยอดไปยังธนาคารข้าว ที่สามารถแก้ไขปัญหาขาดแคลนอาหารในชุมชน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากระบบฐานข้อมูลตำบล TCNAP และข้อมูล RECAP ประกอบกับการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาของการทำเกษตรกรรมเพื่อการค้า และเริ่มหันกลับมาหาความมั่นคงทางอาหารในระบบไร่หมุนเวียน โดยได้รับการสนับสนุนจากหลายหน่วยงาน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สร้างความมั่นคงทางอาหารในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยให้ครัวเรือนและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ผ่านการฟื้นฟูการทำไร่หมุนเวียน และการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
- ๒) เชื่อมโยงการจัดสวัสดิการการเข้าถึงอาหารผ่านธนาคารข้าว
- ๓) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูวิถีชีวิตของชาวปกากะญอบ้านมะหินหลวง

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกระดับ นำใช้ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา ร่วมกันกำหนดหรือเลือกแนวทางการพัฒนาที่สามารถเป็นไปได้ และอยู่บนพื้นฐานของชุมชน
- ๒) สร้างจิตสำนึกที่ดี มีภูมิคุ้มกันต่อสิ่งยั่วยุภายนอกที่เป็นภัยต่อความมั่นคงทางอาหาร
- ๓) เชื่อมโยงและจัดการความรู้เพื่อเผยแพร่ ส่งต่อแนวทางการอนุรักษ์ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ต่อยอดและพัฒนาต่อไป

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุกระดับบุคคล ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ๔ คน ทุกระดับกลุ่มองค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งระบบจำนวน ๔ กลุ่ม หน่วยงานและแหล่งประโยชน์ที่หนุนเสริมจำนวน ๔ หน่วยงาน มีกลุ่มระดับชุมชนจำนวน ๓ กลุ่ม และมีกลุ่มระดับตำบลที่มีการเชื่อมโยงงานอย่างต่อเนื่องจำนวน ๔ กลุ่ม ทั้งหมดเป็นทุนและศักยภาพที่เข้าไปเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม

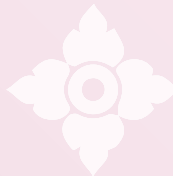
๗. ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานฟื้นฟูพันธุกรรมพืชท้องถิ่นและระบบไร่หมุนเวียนทำให้เกิดการรวบรวมข้อมูลพันธุกรรมพืชของบ้านมะหินหลวง นำมาซึ่งแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ เกิดการฟื้นฟูระบบไร่หมุนเวียน และเชื่อมโยงงานอื่นๆ เช่น หลักสูตรการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ทุนทางวัฒนธรรมปกากะญอที่โดดเด่น เช่น การทำไร่หมุนเวียน ตลอดจนพันธุกรรมพืชท้องถิ่นที่สอดคล้องกับพื้นที่ ซึ่งนำสมดุลกลับมาสู่ระบบนิเวศของชุมชน สามารถสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ชุมชน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

วังปลาบ้านแม่ลาเกะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน อำเภอขุนยวม จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิทยากร: นายพรพิชัย วัฒนัยสวรรค์

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

หมู่บ้านแม่ลาเกะเป็นหมู่บ้านของชาวปกากะญอ ดำรงชีวิตสัมพันธ์กับธรรมชาติ ยังคงเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ มีความเคารพต่อธรรมชาติเป็นทุน จึงให้ความสำคัญกับการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเคร่งครัด ปกป้องรักษาดิน น้ำ และป่า เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างการได้มาซึ่งอาหารชุมชน พบว่าคนบ้านแม่ลาเกะมีแหล่งที่มาของอาหาร ได้แก่ ๑) ระบบไร่หมุนเวียนและระบบนา มีพืชพันธุ์ข้าวท้องถิ่นมากกว่า ๑๐ สายพันธุ์ ๒) แหล่งทรัพยากร โดยเฉพาะป่าและลำน้ำแม่ลาเกะ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีพันธุ์ปลาท้องถิ่นมากกว่า ๒๐ สายพันธุ์

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ช่วงที่ผ่านมา ระบอบนิเวศในลำน้ำแม่ลาเกะเริ่มไม่สมดุล มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำทำให้ชุมชนเรียกประชุมเพื่อหาแนวทางป้องกันและฟื้นฟู ที่ประชุมมีมติให้กันเขตอนุรักษ์ตั้งแต่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านจนถึงสุดที่ฝายชลประทานทิศเหนือของชุมชน พร้อมตั้งกฎกติกาว่า ห้ามจับปลาในเขตพื้นที่อนุรักษ์ หากฝ่าฝืนปรับตัวละ ๕๐๐ บาท นอกจากนี้ยังร่วมกันทำพิธีบวชปลาซึ่งมีวิธีคิดและวิธีการปฏิบัติคล้ายคลึงกับพิธีบวชป่า หรือสืบชะตาคน เป็นดูแลรักษาปลาซึ่งเป็นแหล่งอาหาร ให้มีความสมบูรณ์ มีจำนวนปลาเพิ่มมากขึ้น คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรมผ่านการจัดการและกระจายทรัพยากรอย่างเท่าเทียม
- ๒) เพื่อสร้างพื้นที่การอนุรักษ์พันธุ์ปลาและจำนวนปลา ซึ่งเป็นแหล่งอาหารให้ชาวบ้านได้บริโภค และสร้างรายได้
- ๓) เพื่อร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คินสมดุลสู่ธรรมชาติ

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ในช่วง ๒๕๓๓ ชุมชนเริ่มตระหนักว่าลำน้ำแม่ลาภิจะมีจำนวนปลาลดน้อยลง นำมาสู่การหารือพูดคุยกันในชุมชน พบปัญหาการลักลอบจับปลา การจับปลาผิดวิธีโดยการระเบิดปลาและซื้อต๋วยไฟฟ้า ที่ประชุมชนมีมติให้อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ โดยกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาเป็นระยะทาง ๑ กิโลเมตร เป็นวังปลา เพื่อให้ปลาได้ขยายพันธุ์
- ๒) ชุมชนสร้างข้อตกลงร่วมกัน โดยห้ามจับปลาในพื้นที่อนุรักษ์ ฝ่าฝืนปรับเงินตัวละ ๕๐๐ บาท
- ๓) ชุมชนร่วมกันทำพิธีบวชปลา ซึ่งมีวิธีคิดและวิธีการปฏิบัติคล้ายคลึงกับพิธีบวชป่าหรือสืบชะตาคน โดยได้เชิญผู้นำทางศาสนาทุกศาสนาที่มีอยู่ในชุมชนมาทำพิธีร่วมกันบริเวณใต้ต้นไม้ใหญ่ใกล้สะพานข้ามลำห้วยแม่ลาภิ ซึ่งเป็นบริเวณที่ปลาสามารถรวมตัวค่อนข้างชุกชุม

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทูตสำคัญคือฐานคิดต่อชีวิตดั้งเดิมของคนป่าเถะญอ ที่เห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ จึงร่วมกันอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า โดยได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่น เช่น โรงเรียนบ้านแม่ลาภิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน

๗. ผลการดำเนินงาน

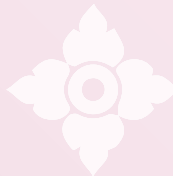
ชุมชนมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศมีความสมดุล เกิดความเท่าเทียม ในอนาคตสามารถต่อยอดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ชุมชนตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบจากระบบนิเวศที่เสียสมดุล นำมาสู่การประชุมวางแผนร่วมกัน โดยใช้วิถีของชุมชน บนฐานความเชื่อที่มีต่อทรัพยากรดิน น้ำ ป่า เพื่ออนุรักษ์แหล่งอาหารให้มีความยั่งยืน คินความสมดุลทางธรรมชาติและควมมั่นคงทางอาหารในชุมชน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

อาหารไทใหญ่ กินปลอดภัย ไร้โรค

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน อำเภอขุนยวม จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิทยาการ: อนุชา ตาสีตี

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเมืองปอน

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘-๘๔๐๑-๒๔๘๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลเมืองปอนมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๔๐๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒๕๓,๑๒๕ ไร่ ตั้งอยู่ในหุบเขาที่มีภูเขาล้อมรอบทั้ง ๔ ด้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและป่าไม้ โดยทั่วไปเป็นป่าเขาทुरกันดาร มีภูเขาสูงสลับซับซ้อนถึงร้อยละ ๗๐ มีพื้นที่ราบบริเวณลุ่มแม่น้ำปอน และลุ่มน้ำแม่ลาเกะ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรและตั้งบ้านเรือนประมาณ ๘๗.๗ ตารางกิโลเมตร หรือ ๕๖,๐๖๒ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน และ ๑ หย่อมบ้าน ประชากรในตำบลเมืองปอนแบ่งเป็น ๒ กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาติพันธุ์ไทใหญ่ และชนเผ่าปกากะญอ

คนไทใหญ่มีวิถีการกินที่ค่อนข้างเสี่ยงต่อการเป็นโรค เนื่องจากนิยมอาหารมัน เค็ม ด้วยต้นกำเนิดคนไทใหญ่อยู่ในพื้นที่หนาวเย็น อาหารมันจึงมีความจำเป็น แต่เมื่ออพยพย้ายถิ่นฐานใหม่ สภาพอากาศร้อนอบอ้าว อาหารดั้งเดิมจึงเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ ซึ่งจากการวิเคราะห์ระบบฐานข้อมูลตำบล (TCNAP) และข้อมูล RECAP พบว่า ประชากรของบ้านเมืองปอน หมู่ที่ ๑ เจ็บป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงถึงร้อยละ ๔๑.๒๘ รองลงมาคือโรคเบาหวานร้อยละ ๑๐.๒๑ บ้านเมืองปอน หมู่ที่ ๒ ก็เช่นกัน พบโรคความดันโลหิตสูงถึงร้อยละ ๔๕.๒๔ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากพฤติกรรมบริโภคอาหารที่มีปริมาณไขมันสูง

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

หมู่บ้านเมืองปอนเป็นหมู่บ้านของชาวไทใหญ่ ที่ยังคงรับวัฒนธรรมอาหารแบบไทใหญ่ อย่างเต็มรูปแบบ แต่อาจมีความแตกต่างในการปรับประยุกต์ใช้วัตถุดิบพื้นถิ่นมากขึ้น อาหารไทใหญ่ที่นิยมอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วยอาหารประเภท โก้ (ยำผัก) ประเภท อู๊บ (การอบให้แห้ง) ประเภทแก้ง (การแกง) ประเภทจ้อ (การต้มหรืออบจนเปื่อยแล้วปรุงรส) และประเภททอด

อาหารไทใหญ่มีอัตลักษณ์ของตัวเอง รสค่อนข้างจัด และมัน ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงของโรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคความดันโลหิตสูง โรคอ้วน คนไทใหญ่ที่เมืองปอนเริ่มตระหนักถึงสุขภาพ จึงเกิดแนวคิดที่จะจัดทำโซนอาหาร ใช้สีเป็นตัวแบ่ง สีแดง เป็นอาหารที่เสี่ยงต่อโรคต่างๆ เช่น อาหารมัน อาหารกึ่งสุกกึ่งดิบ อาหารหมักดอง สีเหลือง เป็นอาหารกึ่งปลอดภัย เช่น แกงแคไก่ จิ้นลุง ข้าวกันจิ้น หนังกั๊ และสีเขียว เป็นอาหารปลอดภัย จำพวกผักต่างๆ ในอาหารมื้อหนึ่ง จะจัดโซนอาหาร ๓ สี แบ่งเป็นอาหารสีแดงไม่เกิน ๑ เมนู อาหารสีเหลืองไม่เกิน ๒ เมนู และอาหารสีเขียวไม่จำกัดเมนู

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองปอน รับผิดชอบจัดโซนอาหารตามสี เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้นของชุมชน เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

๑) เพื่อให้เกิดภาวะสุขภาพที่ดีของประชาชน และตระหนักถึงคุณค่า ตลอดจนโทษของอาหารที่รับประทานในแต่ละมื้อ

๒) ประชาชนสามารถออกแบบมื้ออาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

๓) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เรื่องโภชนาการอาหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ชาวบ้านเมืองปอน หมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ เริ่มตระหนักถึงสุขภาพ จึงร่วมกันหารือ และออกแบบการจัดโซนอาหารตามสี สีแดง เป็นอาหารที่เสี่ยงต่อโรคต่างๆ เช่น อาหารมัน อาหารกึ่งสุกกึ่งดิบ อาหารหมักดอง สีเหลือง เป็นอาหารกึ่งปลอดภัย เช่น แกงแคไก่ จิ้นลุง ข้าวกันจิ้น หนังกั๊ และสีเขียว เป็นอาหารปลอดภัย จำพวกผักต่างๆ ในอาหารมื้อหนึ่ง จะจัดโซนอาหาร ๓ สี แบ่งเป็นอาหารสีแดงไม่เกิน ๑ เมนู อาหารสีเหลืองไม่เกิน ๒ เมนู และอาหารสีเขียวไม่จำกัดเมนู เพื่อลดความเสี่ยงต่อโรคต่างๆ

๒) แขนงนำให้ความรู้เรื่องการบริโภคอาหารอย่างปลอดภัยตามโภชนาการ จัดทำตัวอย่างปฏิทินอาหาร โดยให้ อสม. เป็นผู้ให้ความรู้รายครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมสาธิตการปรุงอาหารตามโภชนาการ การสัมมนาเรื่องหลักการโภชนาการ

๓) ติดตามกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มเสี่ยง หลังจากที่ได้เผยแพร่ความรู้ โดยใช้เครือข่าย อสม. เข้าไปเสริมความรู้ ให้กำลังใจ เพื่อให้กลุ่มเสี่ยงมีแรงบันดาลใจในการรักษาสุขภาพของตนเอง

๔) ในงานประเพณี แขนงแม่บ้านจะหารือกับเจ้าภาพ เพื่อขอให้ลดอาหารที่ประกอบไปด้วยไขมัน อาหารที่งู๊ดกึ่งดิบ รวมถึงการดเลียงสุรา บุหรี่

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเมืองปอน ได้เข้ามามีบทบาทในการรณรงค์ และส่งเสริมการจัดอาหารตามสั ร่วมกับแกนนำชุมชน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดนวัตกรรมอาหารไทใหญ่กินปลอดภัยตามสั ซึ่งช่วยให้ผู้ป่วยมีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น และลดปัจจัยเสี่ยงในกลุ่มประชากรที่ไม่มีปัญหาสุขภาพ

๒) คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีขึ้น โดยตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกรับประทานอาหาร ต่อยอดแนวคิดด้วยการจัดอาหารให้นักท่องเที่ยวที่มาพักในโฮมสเตย์ของชุมชน ลดอาหารหวาน มัน เค็ม ในงานบุญประเพณี และยังเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับผู้สนใจศึกษาดูงาน

๓) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มเสี่ยง ประชากรทั่วไป และเกิดการจัดการอย่างมีส่วนร่วม

๔) ชาวบ้านปลูกผักปลอดสารพิษ

๕) การจัดอาหารตามโภชนาการ ได้รับรางวัลชนะเลิศการนำเสนอผลงานทางวิชาการ สาขาส่งเสริมสุขภาพ ระดับจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การเข้าใจบริบทชุมชน รวมถึงการออกแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ปลอดภัย

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาดี อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายรังสรรค์ กันธิยะ
ตำแหน่ง: ประธานแหล่งเรียนรู้
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๔๖๐-๒๓๗๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลบ้านกาดีมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ ๘๑.๙๘ แบ่งเป็นทำนา ร้อยละ ๒๒.๓๒ ทำไร่ร้อยละ ๑.๗๒ ทำสวนร้อยละ ๕๔.๕๑ เลี้ยงสัตว์ร้อยละ ๓ ครัวเรือนที่มีการใช้สารเคมีคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๒๙ ครัวเรือนที่มีการทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมีร้อยละ ๓๒.๗๑

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เดิมนายรังสรรค์สรณ์ กันธิยะ รับราชการครูและทำเกษตรกรรมในยามว่าง มีสวนลำไย ๖ ไร่ นาข้าว ๒ ไร่ บ่อปลา ๑ บ่อ เมื่อลองดูรอบข้างพบว่า ชาวบ้านทั่วไปทำเกษตรกรรมโดยขาดการวางแผน ขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ชีวิตมีหนี้สิน ในปี ๒๕๔๘ จึงลาออกจากราชการ เพื่อหันมาเป็นครูเกษตรของคนในชุมชน

ในระยะแรก (ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๑) เริ่มทำเกษตรเต็มตัว ยังมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมี พบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เมื่อราคาผลผลิตไม่เป็นไปตามคาดหวัง จึงขาดทุน นอกจากนี้สารเคมียังทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ ระบบน้ำเสีย สุขภาพร่างกายทรุดโทรมตาม ตรวจสอบพบสารพิษตกค้างในร่างกาย จนในช่วงกลางปี ๒๕๕๑ สำนักงานเกษตรอำเภอแม่วางได้ส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการเส้นทางเศรษฐกิจ ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านเกษตรยั่งยืนบ้านแม่ทา กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกับเพื่อนเกษตรกรหมู่บ้านละ ๑ คน รวมเป็น ๕ คน จากการเข้าร่วมอบรมครั้งนี้ ทำให้เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ รู้จักการทำเกษตรผสมผสาน การทำบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน ตลอดจนการพัฒนาาระบบตลาด

เมื่อกลับจากการอบรมจึงมีแนวคิดรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำเกษตรอินทรีย์ ได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์ มีสมาชิกแรกเริ่ม ๕ คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๒๑ คน มีพื้นที่การผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด ๑๑.๕ ไร่ กระจายอยู่ทุกหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านกาดี

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) การรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำเกษตรปลอดภัย
- ๒) เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่วิธีการทำเกษตรปลอดภัย

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) สมาชิกภายในกลุ่มทำการผลิตพืชผักปลอดสารพิษเพื่อบริโภคในครัวเรือน และจำหน่ายในตลาดชุมชน ภายใต้แนวคิด “ผลิตเพื่อบริโภค เหลือจึงออกจำหน่าย” โดยมีกิจกรรมทำจุลินทรีย์ปุ๋ยหมัก การปลูกข้าวเส้นเดียว ปลูกพืชผักสวนครัวล้ม

๒) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์นำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายที่ตลาดเพื่อคนรักสุขภาพ จริงใจมาร์เก็ต โรงพยาบาลสันป่าตอง และสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่

๓) ศึกษาดูงานและเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น เข้าอบรมโครงการผลิตผักปลอดสารพิษบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของกิจกรรมงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อบรมเทคนิคการผลิตผักปลอดสารพิษ โดยศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักงานกองทุนการวิจัยสนับสนุนจัดทำแปลงสาธิตระดับตำบล ศึกษาดูงานที่ห้วยข้าวก่ำ จังหวัดพะเยา ที่สวนอาจารย์รัชชยุทธ วรรณศิริบุญผู้ก่อตั้ง PR Model นับเป็นจุดเปลี่ยนในการปรับปรุงดิน

๔) เป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ ซึ่งทางกลุ่มแบ่งฐานเรียนรู้เป็น ๔ ฐาน ได้แก่ การปลูกผักแบบอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมักคุณภาพสูงและน้ำหมักชีวภาพ การทำจุลินทรีย์ท้องถิ่น และการปลูกข้าวเส้นเดียว

๕) ให้บริการข้อมูลและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร เช่น สถานการณ์ภัยแล้ง เตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช และราคาผลผลิตตามท้องตลาด เป็นต้น

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์ ๒๑ คน ๒) สำนักงานเกษตรอำเภอแม่วาง ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด ๔) กรมส่งเสริมการเกษตร ๕) ตลาดเพื่อคนรักสุขภาพจริงใจมาร์เก็ต โรงพยาบาลสันป่าตอง ๖) สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ ๗) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และ ๘) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตพืชผักผลไม้ปลอดสารพิษ ทำจุลินทรีย์ท้องถิ่น ปุ๋ยหมัก นวัตกรรมการปลูกข้าวเส้นเดียว การทำการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต การปลูกพืชผักสวนครัวล้ม

๒) ต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในพื้นที่

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์บริหารจัดการโดยเกษตรกรที่มีความสนใจร่วมกัน สิ่งสมมุติฐานความรู้ความเชี่ยวชาญ ประกอบกับมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมจนกลุ่มมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้ จนสามารถเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตร เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรหรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

เครือข่ายเกษตรปลอดภัย ดอยแม่วาง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายแดง พลอยแดง
ตำแหน่ง: ประธานเครือข่ายเกษตรปลอดภัยดอยแม่วาง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๖๓๒-๘๑๙๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลบ้านกาดมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมร้อยละ ๘๑.๙๘ แบ่งเป็นทำนา ร้อยละ ๒๒.๓๒ ทำไร่ร้อยละ ๑.๗๒ ทำสวนร้อยละ ๕๔.๕๑ เลี้ยงสัตว์ร้อยละ ๓ ครัวเรือนที่มีการใช้สารเคมีคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๒๙ ครัวเรือนที่มีการทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมีร้อยละ ๓๒.๗๑

กลุ่มเกษตรปลอดภัยดอยแม่วางเกิดจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ตระหนักถึงผลเสียจากการปนเปื้อนของสารเคมีในพืชและอาหาร เนื่องจากส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของผู้บริโภค ตลอดจนปัญหาของการผลิตพืชเชิงเดี่ยวที่ต้องลงทุนสูง แต่ได้ผลตอบแทนต่ำ เพราะถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง

นอกจากนี้ยังเป็นการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาปรับใช้

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๔๗ อาจารย์โมชิต สุชีตารุส เป็นผู้นำแนวคิดการปลูกผักปลอดภัย และเริ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษขึ้นมา ภายใต้แนวคิด “ปลูกได้ ขายเป็น และปลอดภัย ทั้งคนปลูกคนกิน” โดยมีสมาชิกจาก ๒ ส่วน คือเกษตรกรบ้านกิวแลป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านกาด และเกษตรกรพื้นที่สูงบ้านแม่สะป๊อก ตำบลแม่วิน เกษตรกรพื้นที่สูงบ้านหนองเต่า ตำบลแม่วิน

ในระยะแรกสมาชิกกลุ่มเข้ารับการอบรมจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ได้ลงมือทำงานเป็นรูปธรรม โดยผนวกองค์ความรู้ใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งผักเข้าไปตรวจสอบการปนเปื้อน เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค โดยตลอดระยะเวลาดำเนินงาน มีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุน เกิดจุดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษดอยแม่วางทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่

ต่อมาในปี ๒๕๕๓ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้ยกระดับจุดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มให้เป็น Farm Outlet มีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้บริหาร ดำเนินงานด้วยตนเอง สามารถกระจายผักปลอดสารพิษถึงมือผู้บริโภคทั้งในชุมชนและจังหวัดเชียงใหม่ในราคาที่ย่อมเยา

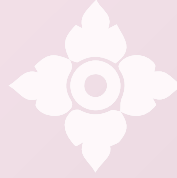
ปัจจุบันกลุ่มยังคงยึดมั่นในแนวทางการผลิตผักปลอดสารพิษ และแปรรูปผลผลิตผักปลอดสารพิษที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค มุ่งหวังให้พื้นที่อำเภอแม่วาง เป็นถิ่นอาหารปลอดภัย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

๑) เพื่อผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยออกจำหน่าย ๒) ลดอำนาจการต่อรองของพ่อค้าคนกลาง และ ๓) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาใช้ในการดำเนินชีวิต

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ปลูกพืชผักที่สามารถเจริญได้ดีในสภาพอากาศท้องถิ่น เน้นพืชผักพื้นบ้าน หมุนเวียนตามฤดูกาล และร่วมกันผลิตปุ๋ยหมัก น้ำส้มควันไม้ สารเร่งจากธรรมชาติ
- ๒) บริหารจุดจำหน่ายสินค้าในชุมชน และส่งสินค้าไปยังจุดจำหน่ายในเมือง
- ๓) เผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจเข้ามาดูงาน
- ๔) แปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย โดยเน้นหลักสะอาดและปลอดภัย

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) เครือข่ายเกษตรกรปลอดสารพิษดอยแม่วาง ๒๑ คน ที่รวมกันปลูกผักปลอดสาร
- ๒) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานเกษตรอำเภอแม่วาง ที่เข้ามาคุ้มครองคุณภาพผลผลิตว่าปลอดภัยจากสารพิษจริง
- ๓) กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ยกย่องจัดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มให้เป็น Farm Outlet ที่มีความทันสมัย มีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้บริหาร และดำเนินงานด้วยตนเองอย่างยั่งยืน
- ๔) กรมส่งเสริมการเกษตร ยกย่องกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์เป็น “ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตรประจำตำบลบ้านกาด”
- ๕) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาดสนับสนุนพัฒนาศักยภาพและผลักดันให้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนในชุมชน และเครือข่ายนอกชุมชน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษดอยแม่วางที่ปลูกพืชผักตามสภาพอากาศ ดิน น้ำ ของพื้นที่ เน้นผักหมุนเวียนตามฤดูกาล โดยผลิตปุ๋ยหมัก น้ำส้มควันไม้ สำหรับการเพาะปลูก
- ๒) จัดการตลาดรองรับสินค้า โดยเฉพาะการขายตลาดเข้าไปในเขตเมือง
- ๓) เผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้สนใจเข้ามาดูงาน โดยแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น ๕ ฐาน ได้แก่ การปลูกผักตามฤดูกาล การทำปุ๋ยหมัก เทคนิคการกำจัดศัตรูพืชโดยธรรมชาติ สินค้าแปรรูปเพื่อการจำหน่าย และการตลาด การกระจายสินค้า
- ๔) แปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย โดยเน้นหลักสะอาดและปลอดภัย

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ทุกคนภายในกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษดอยแม่วางมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีการทบทวน วางแผนการผลิตร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่หลากหลาย และเหมาะสมกับตลาด ตลอดจนความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น อบต.บ้านกาด กรมการค้าภายใน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่ทำให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ถ่ายทอดได้

๑. ชื่อผู้ประกอบการพื้นที่

วิสาหกิจชุมชน

กลุ่มเกษตรกรแปรรูปผัก ผลไม้ เวียงกานต์

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงกานต์ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน

วิทยาการ: นางกัญญารัตน์ ไชยเดช

ตำแหน่ง: คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรแปรรูปผัก ผลไม้ เวียงกานต์

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๙๘๐-๕๖๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่ อบต.เวียงกานต์ มีประชากรทั้งหมด ๕,๖๓๕ คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๙๓๗ คน พื้นที่ทำกินรวม ๙,๔๖๒ ไร่ พืชเศรษฐกิจสำคัญ คือ ลำไย มะม่วง หอมแดง และกระเทียม จากการสำรวจ พบว่า มีผู้ป่วยโรคเบาหวาน ๒๕๙ คน ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ๖๑๔ คน ผู้มีหนี้สิน ๙๙๘ คน ซึ่งข้อมูลตัวเลขที่หยิบยกมา ล้วนมีสาเหตุมาจากการทำเกษตร

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ชาวบ้านตำบลเวียงกานต์นำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป เช่น ลำไยอบเนื้อสีทอง กระเทียมเจียว ทองม้วนลำไย ขนมหม้อแกงลำไย ทาร์ตหม้อแกงลำไย ขนมชั้นสมุนไพรรำไยอบที่ผ่านกระบวนการ Freeze Dried Technology โดยมี วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรแปรรูปผัก ผลไม้ เวียงกานต์ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาผลิตภัณฑ์พืชผักสมุนไพรและผลไม้บ้านป่าปวย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

กลุ่มเกษตรกรแปรรูปผัก ผลไม้ เวียงกานต์ ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลผลิตเข้าสู่กระบวนการแปรรูปเพิ่มมูลค่า เกิดความเข้มแข็งจนสามารถต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ นอกจากนี้ กลุ่มยังคิดค้น ศึกษาเพิ่มเติม เพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) เกษตรกร และชาวบ้านในชุมชนรวมกลุ่มกันแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น แปรรูปหอมแดงเจียว หม้อแกงลำไย ทาร์ตหม้อแกงลำไย ทองม้วนลำไย กรอบเค็มลำไย น้ำพริกน้ำย้อยลำไย เพื่อจำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่สมาชิก

๒) จัดทำแผนที่ทุนและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลเวียงกานต์ เพื่อศึกษาข้อมูลด้านการเกษตรและอาหารปลอดภัย จนค้นพบกลุ่มองค์กรที่สำคัญในชุมชน ที่สามารถดำเนินธุรกิจของชุมชนอย่างเข้มแข็ง สามารถต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้คนในพื้นที่ได้เข้ามาดูเป็นตัวอย่าง โดยทาง อบต.เวียงกานต์ จัดเวทีนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาระบบอาหารชุมชน และให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเข้ามาเป็นกลไกขับเคลื่อน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

อบต.เวียงกานต์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรระดับตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านโฮ้ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาแผน สมาชิกสภา อบต.เวียงกานต์ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน เกษตรจังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบ้านโฮ้ง กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ตำบลบ้านโฮ้ง กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อำเภอบ้านโฮ้ง เครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์จังหวัดลำพูน พัฒนาชุมชนอำเภอบ้านโฮ้ง จังหวัดลำพูน โรงเรียนบ้านห้วยแพ่ง โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดิบ รพ.สต.บ้านห้วยแพ่ง โรงพยาบาลบ้านโฮ้ง โรงเรียนผู้สูงอายุ กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดกลุ่มเกษตรกรแปรรูปผัก ผลไม้ เวียงกานต์ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน สร้างสรรค์นวัตกรรมการแปรรูปพืชผลทางการเกษตรออกสู่ท้องตลาด และต่อยอดเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้ที่ต้องการเข้ามาศึกษา ทั้งจากในพื้นที่และนอกพื้นที่

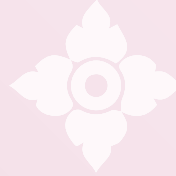
๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และนโยบายการส่งเสริมการเกษตรปลอดภัย ที่ต้องการให้ชุมชนมีอาหารที่ปลอดภัย สามารถสร้างรายได้ เป็นเศรษฐกิจชุมชนที่มีความยั่งยืน

๕

ประเด็นการพัฒนา
ระบบการดูแลผู้สูงอายุ
โดยชุมชนท้องถิ่น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบล สองแคว (ออมวันละ ๑ บาท)

พื้นที่: เทศบาลตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายญาณเวทย์ ปัญญาพอง

ตำแหน่ง: หัวหน้าฝ่ายธุรการ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๕๐๙-๒๖๖๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลสองแควตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอดอยหล่อ ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ๓๖ กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๑๐๘ มีเนื้อที่ประมาณ ๕,๘๑๘ ไร่ หรือ ๘.๕ ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำขาน และพื้นที่ทางตอนใต้ของตำบลเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ความที่แม่น้ำสำคัญสองสายไหลมาบรรจบกัน จึงเป็นที่มาของชื่อตำบลสองแคว

ตำบลสองแควมีประชากรทั้งสิ้น ๔,๙๒๓ คน เป็นชาย ๒,๓๗๖ คน หญิง ๒,๕๔๗ คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๕๗๙ คนต่อตารางกิโลเมตร ด้านสถานการณ์กลุ่มประชากรผู้สูงอายุในตำบลสองแคว พบว่ามีผู้เตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ (อายุ ๕๐ ปีขึ้นไป) จำนวน ๙๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๕ และมีผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) จำนวน ๑,๐๘๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ทำเกษตร บางครั้งประสบอุทกภัย ไม่ได้ผลผลิต ส่งผลให้เกิดปัญหาหนี้สินครัวเรือน และจากการจัดทำข้อมูล TCNAP และ RECAP พบปัญหาการออมในทั้ง ๘ หมู่บ้าน ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงปัญหาของผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง รวมถึงผู้เตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ (อายุ ๕๐ปีขึ้นไป)

เทศบาลตำบลสองแควพยายามสร้างคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนให้แก่ประชากร ด้วยการสร้างชุมชนเกื้อกูล ทุกคนมีคุณค่า เปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมสร้างสังคมแห่งจิตอาสา ร่วมกันนี้ยังใช้กระบวนการร่วมออมวันละ ๑ บาท ภายใต้แนวคิด “ตำบลแห่งความมั่นคงด้านคุณภาพชีวิต” เพื่อนำมาจัดสวัสดิการ ดูแลกันตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต ตลอดจนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ตามวาระโอกาส

ขณะที่บริการสาธารณะ มี อสม. บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด คอยให้การช่วยเหลือดูแล

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงิน เพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ครอบคลุมทั้งเกิด แก่ เจ็บ ตาย
- ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก
- ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น
- ๕) เป็นกองทุนที่ไม่แสวงหาผลกำไร

๕. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานของเทศบาลตำบลสองแคว แบ่งเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑) การออมเพื่อสังคมและชุมชน หมายถึง การออมเพื่อสวัสดิการร่วมกัน คือเข้าเป็นสมาชิก นำส่งเงินออมวันละ ๑ บาท โดยจะได้รับสวัสดิการ เช่น สมาชิกให้กำเนิดบุตร ได้รับเงินรับขวัญเด็ก ๕๐๐ บาท ขึ้นบ้านใหม่ (หลังแรกเท่านั้น) ได้รับเงิน ๕๐๐ บาท สมาชิกที่เรียนจบ ป.๖ ม.๓ ม.๖ และปริญญาตรี จะได้รับเงิน ๕๐๐ บาท สมาชิกเจ็บป่วยนอนโรงพยาบาล ได้ค่าชดเชยวันละ ๑๐๐ บาท ไม่เกิน ๑๐ คืนต่อปี สมาชิกเสียชีวิต ได้รับเงินช่วยเหลือ ๓,๐๐๐ บาท

๒) การออมบุญ หมายถึง การบริจาคเข้ากองทุนโรงพยาบาล ๕ บาท โดยผู้ที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสามหลัง ต้องบริจาคคนละ ๕ บาท เพื่อหนุนเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุข
- ๒) ชมรมผู้สูงอายุตำบลสองแคว
- ๓) เทศบาลตำบลสองแคว
- ๔) สภาเทศบาลตำบลสองแคว
- ๕) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ๖) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสามหลัง
- ๗) กลุ่มแม่บ้านตำบลสองแคว

๗. ผลการดำเนินงาน

ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชน (ออมวันละ ๑ บาท) มีสมาชิก ๑,๘๐๘ คน มีเงินฝากในบัญชี ทั้งหมด ๘๒๙,๐๙๑.๔๙ บาท และเงินลงทุนอีก ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท รวมทั้งสิ้น ๑,๘๒๙,๐๙๑.๔๙ บาท รายรับโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๔๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน และมีการเบิกสวัสดิการโดยเฉลี่ย ๑๘,๐๐๐ บาทต่อเดือน

นอกจากเงินออมวันละ ๑ บาทแล้ว ยังมีงบประมาณจาก พมจ.เข้ามาช่วยเหลือ นำมาใช้ปรับปรุงบ้านให้ผู้สูงอายุ จำนวน ๗ ราย ส่วนอีก ๒ ราย ใช้งบประมาณจากกองทุนฯ รวมเป็นเงิน ๙๐,๐๐๐ บาท และยังใช้เงินกองทุนฯ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม จัดงานรดน้ำดำหัวงานวันเด็ก และออกเยี่ยมผู้ป่วยในหมู่บ้าน

กองทุนฯ ช่วยให้ผู้ชุมชนเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน ยกย่องคุณภาพชีวิต ทั้งด้านสังคม เกิดสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน เอื้อเพื่อเพื่อแม่แก่ผู้ที่ต้องโอกาสกว่าในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ปลุกฝังให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้และรักการออม รู้จักความพอเพียง

กองทุนฯ นี้ยังเชื่อมโยงไปยังกองทุนโรงพยาบาล ๕ บาท ที่ผ่านมาได้นำเงินจากกองทุนดังกล่าวไปพัฒนาชุมชน ๒ ครั้ง ครั้งแรกนำไปจัดซื้อหม้อหุงข้าวไฟฟ้า ขนาด ๗ ลิตร ราคา ๓,๐๐๐ บาท เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลสองแควได้ใช้ เนื่องจากเครื่องเดิมชำรุด และยังไม่สามารถหาแหล่งทุนไหนมาจัดซื้อทดแทนได้ ครั้งที่สอง นำไปใช้ปรับปรุงห้องน้ำแบบนั่งยองให้เป็นชักโครกแบบตักราด จำนวน ๙ หลังคาเรือน ใช้เงินไปทั้งสิ้น ๙,๔๕๐ บาท โดยมีช่างจิตอาสาเป็นผู้ดำเนินการ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) การสร้างความร่วมมือและแนวทางให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทุกคนต้องเข้าใจและให้ความร่วมมือในการทำงาน และสร้างจิตสำนึกรักชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน
- ๒) การเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับองค์กร ต้องเกิดขึ้นเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

๑. ชื่อรูปแบบพื้นที่

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า (สูงวัย สร้างเมือง)

พื้นที่: เทศบาลตำบลแม่ข่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายสายนต์ ปัญญา

ตำแหน่ง: ที่ปรึกษาองค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๔-๐๔๗-๐๕๙๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่เทศบาลตำบลแม่ข่ามีประชากรทั้งหมด ๗,๖๓๕ คน เป็นชาย ๓,๗๑๘ คน หญิง ๓,๙๑๗ คน ในจำนวนนี้มีประชากรผู้สูงอายุ ๑,๓๒๓ คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ แบ่งผู้สูงอายุตามช่วงอายุได้ดังนี้ กลุ่มอายุ ๕๐-๕๙ ปี ๗๕๐ คน กลุ่มอายุ ๖๐-๖๔ ปี ๑๒๘ คน กลุ่มอายุ ๖๕-๖๙ ปี ๑๕๕ คน กลุ่มอายุ ๗๐-๗๙ ปี ๑๗๘ คน และกลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป ๑๑๒ คน

นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุที่เป็นผู้พิการ ๔๕๔ คน ผู้สูงอายุที่ติดบุหรี ๖๒๑ คน ผู้สูงอายุติดสุรา ๑๒๖ คน และมีนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ๑๔๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตำบลแม่ข่ามีชมรมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน จำนวน ๑๓ ชมรม มีการประชุมหารือร่วมกับเทศบาลตำบลแม่ข่าทุก ๓ เดือน ต่อมาผู้สูงอายุรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มชื่อว่า “องค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า” มี นายสม กันทาขาว เป็นประธานคนแรก ร่วมกันขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง กระทั่งเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ ได้ตกลงกันจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุสัญจรขึ้น โดยทดลองจัดกิจกรรมแรก ณ วัดห้วยใจ ตำบลแม่ข่า ปรากฏว่ามีผู้สูงอายุเข้าร่วมจำนวนมาก ในงานนี้มีวิทยากรจาก รพ.สต.แม่ข่า กศน.ตำบลแม่ข่า อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และชาวต่างชาติมาร่วมสอนภาษา ทั้งหมดเป็นจิตอาสา ทั้งยังมีผู้ใจบุญเลี้ยงอาหารกลางวันและอาหารว่าง เมื่อเห็นว่าไม่ต้องใช้งบประมาณ จึงเริ่มจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ เน้นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสูงวัยสร้างเมือง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง” เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีทักษะเพิ่มเติมในการดูแลตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ประชุมวางแผนกำหนดหลักสูตรกับคณะทำงาน โดยถอดบทเรียนจากการเรียนการสอนที่ผ่านมา เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรผู้สูงอายุตามมาตรฐาน

๒) จัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ สูงวัยสร้างเมือง กำหนดให้มีการเรียนการสอนเดือนละ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเน้นศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในตำบลแม่ข่า และครั้งที่สอง สอนตามหลักสูตรสูงวัยสร้างเมือง โดยคณะครูโรงเรียนบ้านหลายฟาง เจ้าหน้าที่จาก รพ.สต. กศน. คณะสงฆ์ และประชาชนชาวบ้าน ผลิตเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเป็นวิทยากร

๓) นักเรียนที่จบหลักสูตรสามารถรวมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผลิตสมุนไพร ลูกประคบ น้ำมันเหลือง ยาดมฯ และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนที่สนใจ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่ข่ารองรับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ในการทำกิจกรรมอบรมให้ความรู้ผู้สูงอายุ และร่วมจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ

คณะครูจากโรงเรียนบ้านหลายฟางถอดบทเรียน เพื่อจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ผ่านประสบการณ์จากวิทยากรที่มาจากหลายหน่วยงาน เช่น รพ.สต. กศน. คณะสงฆ์ และประชาชนชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชน ศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุ คอยเป็นส่วนสนับสนุนการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

๗. ผลการดำเนินงาน

ผู้สูงอายุร่วมตัวทำกิจกรรม เกิดการพัฒนาทักษะทั้งทางร่างกาย จิตใจ และได้ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดเรื่องอาชีพ ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เห็นคุณค่าของตนเอง ห่างไกลจากภาวะซึมเศร้า

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) การประสานผู้ใหญ่ใจดีที่ช่วยสนับสนุนอาหารกลางวัน ทีมครูผู้สอนจาก กศน.ตำบลแม่ข่า รพ.สต.แม่ข่า และแหล่งเรียนรู้ในตำบลแม่ข่า

๒) ศึกษาและสำรวจความต้องการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาหลักสูตร โดยมีโรงเรียนบ้านหลายฟาง ร่วมกับคณะผู้สอน

๓) ต่อยอดสู่การจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

จิตอาสา ๕ บาท เพื่อนช่วยเพื่อน

พื้นที่: เทศบาลตำบลแม่ข่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายกรภวิชญ์ สามะนนท์

ตำแหน่ง: นักวิชาการโครงการ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๔๕๑-๙๒๙๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่เทศบาลตำบลแม่ข่ามีประชากรทั้งหมด ๗,๖๓๕ คน เป็นชาย ๓,๗๑๘ คน หญิง ๓,๙๑๗ คน ในจำนวนนี้มีประชากรผู้สูงอายุ ๑,๓๒๓ คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ แบ่งจำนวนผู้สูงอายุตามช่วงอายุได้ดังนี้ กลุ่มอายุ ๕๐-๕๙ ปี ๗๕๐ คน กลุ่มอายุ ๖๐-๖๔ ปี ๑๒๘ คน กลุ่มอายุ ๖๕-๖๙ ปี ๑๕๕ คน กลุ่มอายุ ๗๐-๗๙ ปี ๑๗๘ คน และกลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป ๑๑๒ คน

นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุที่เป็นผู้พิการ ๔๕๔ คน ผู้สูงอายุที่ติดบุหรี่ ๖๒๑ คน ผู้สูงอายุติดสุรา ๑๒๖ คน และมีนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ๑๔๘ คน

สำหรับผู้สูงอายุที่มีการพึ่งพิง แบ่งเป็นกลุ่มที่ ๑ เคลื่อนไหวได้บ้างและอาจมีปัญหาการกินหรือการขับถ่าย แต่ไม่มีภาวะสับสนทางสมอง จำนวน ๒๑ คน กลุ่มที่ ๒ เหมือนกลุ่มที่ ๑ แต่มีภาวะสับสนทางสมอง จำนวน ๑๘ คน กลุ่มที่ ๓ เคลื่อนไหวเองไม่ได้ และอาจมีปัญหาการกินหรือการขับถ่าย หรือมีอาการเจ็บป่วยรุนแรง จำนวน ๗ คน และกลุ่มที่ ๔ เหมือนกลุ่มที่ ๓ แต่มีอาการเจ็บป่วยรุนแรงหรืออยู่ในระยะสุดท้ายของชีวิต จำนวน ๕ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กองทุนจิตอาสา ๕ บาท เกิดจากการระดมทุนของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุและผู้มีจิตอาสา โดยรับบริจาคเงิน และสิ่งของจำเป็นสำหรับผู้ป่วยติดเตียง ตั้งเป็นกองทุนจิตอาสา มีองค์กรผู้สูงอายุ ร่วมกับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เป็นแกนนำ โดย อุมภาพร พวันนา เป็นประธานกองทุนฯ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สร้างกลุ่มจิตอาสาในชุมชน เพื่อให้ช่วยเหลือกันและกันภายในตำบล
- ๒) สร้างกองทุนเพื่อเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) สืบหาข้อมูลผู้ป่วยติดเตียง แล้วจัดระดับด้วยการแบ่งออกเป็น ๓ สี สีแดง หมายถึง ต้องช่วยเหลือเร่งด่วน สี เหลือง หมายถึง ช่วยเหลือและสนับสนุนทางการแพทย์ สีเขียว หมายถึง ช่วยเหลือตามอาการปกติ นับเป็นภารกิจที่ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจกัน

๒) กลุ่มแกนนำจิตอาสาประสานกันนั้น ผู้ใหญ่บ้าน ให้ช่วยประชาสัมพันธ์การระดมทุน และจัดตั้งกองทุน โดยมีคณะนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุบริจาคคนละ ๕ บาท รวมถึงจัดวางตู้บริจาค แล้วนำเงินจำนวนนี้ไปซื้อของออกเยี่ยมผู้สูงอายุติดเตียง ผู้พิการ ในวันที่โรงเรียนผู้สูงอายุจัดการเรียนการสอน

๓) แกนนำประสานคณะทำงานจาก รพ.สต. อพส. และผู้นำชุมชน ร่วมออกเยี่ยม โดยจัดตารางออกเยี่ยมตามแบบสำรวจ นอกจากนี้ไปมอบสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นแล้ว เจ้าหน้าที่ยังแนะนำการดูแลผู้ป่วยให้แก่ญาติด้วย

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) เทศบาลตำบลแม่ข่า ทำหน้าที่ประสานงานแหล่งทุน เก็บข้อมูล
- ๒) ผู้นำชุมชน ทหาร เยาวชน ระดมพลังแหล่งทุนในชุมชน
- ๓) นักพัฒนาชุมชน จัดกิจกรรมระดมทุนผ่านสื่อออนไลน์ และบริหารจัดการกองทุน
- ๔) ชมรมผู้สูงอายุ ร่วมออกเยี่ยมให้กำลังใจกัน
- ๕) องค์กรผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมจิตอาสา ๕ บาท เพื่อนช่วยเพื่อน
- ๖) อพส. ทำหน้าที่สำรวจและจัดเก็บข้อมูล
- ๗) รพ.สต. ทำหน้าที่ส่งต่อข้อมูลสุขภาพและตรวจรักษาตามอาการ

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดกลุ่มจิตอาสากลุ่มแรกที่ทำกิจกรรมเพื่อชุมชน ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเกื้อกูลกัน

๒) ผู้นำชุมชน จิตอาสา ตลอดจนบุคลากรจากหลายภาคส่วน เข้ามาร่วมกันทำงาน สร้างชุมชนที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๓) เกิดกองทุนจิตอาสา ๕ บาท เพื่อนช่วยเพื่อน โดยนำเงินมาจัดซื้อเครื่องใช้ที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และพัฒนาศักยภาพคณะทำงาน เกิดกลุ่มจิตอาสาที่เป็นกลไกขับเคลื่อน ประสานคนทั้งชุมชนเข้ามาภายใต้กิจกรรมจิตอาสา สร้างกำลังใจแก่ผู้รับ และสร้างความสุขแก่ผู้ให้

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ องค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า (ชมรม)

พื้นที่: เทศบาลตำบลแม่ข่า อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายวิชัย อินตาโน
ตำแหน่ง: ปลัดเทศบาลตำบลแม่ข่า
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๔๒๘-๓๖๓๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่เทศบาลตำบลแม่ข่ามีประชากรทั้งหมด ๗,๖๓๕ คน เป็นชาย ๓,๗๑๘ คน หญิง ๓,๙๑๗ คน ในจำนวนนี้มีประชากรผู้สูงอายุทั้งหมด ๑,๓๒๓ คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓ แบ่งจำนวนผู้สูงอายุตามช่วงอายุได้ดังนี้ กลุ่มอายุ ๕๐-๕๙ ปี ๗๕๐ คน กลุ่มอายุ ๖๐-๖๔ ปี ๑๒๘ คน กลุ่มอายุ ๖๕-๖๙ ปี ๑๕๕ คน กลุ่มอายุ ๗๐-๗๙ ปี ๑๗๘ คน และกลุ่มอายุ ๘๐ ปีขึ้นไป ๑๑๒ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่ข่าได้รับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น โดยนำมาจัดอบรมความรู้แก่ผู้สูงอายุ จนเกิดแกนนำผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง ส่งผลดีต่อชมรมผู้สูงอายุ ทั้ง ๑๓ หมู่บ้าน

จากการหารือทุกภาคส่วน ปลัดเทศบาลตำบลแม่ข่าได้เสนอให้ชมรมผู้สูงอายุระดมทุน ภายในคนละ ๑๐๐ บาท โดยจัดเวทีประชาคมทุกหมู่บ้านเพื่อลงมติรับรอง ตั้งเป็นกองทุน จัดทะเบียนในนาม “องค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า” เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ และให้นักพัฒนา ชุมชนเข้ามาดำเนินการ สนับสนุนเรื่องเอกสารราชการ

ต่อมาเทศบาลตำบลแม่ข่าเข้าร่วมโครงการตำบลสุขภาวะกับ สสส. ได้รับงบประมาณ มาต่อยอดองค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เน้นส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผ่านการทำงานอย่างบูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมอาชีพ สวัสดิการ การดูแลสุขภาพ โดยอาศัยแหล่งทุนในตำบลเป็นกลไกขับเคลื่อน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) เริ่มต้นจากการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ๑๓ หมู่บ้าน ร่วมกันทำกิจกรรมภายในหมู่บ้าน และยกระดับสู่การทำกิจกรรมร่วมกันทั้งตำบล

๒) ประธานชมรมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน ประชุมหารือการวางแผนและจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุในระดับตำบล จากการวิเคราะห์สถานการณ์ พบปัญหาด้านงบประมาณในการทำกิจกรรม จึงร่วมมือกับเทศบาลตำบลแม่ข่า จัดตั้งเป็นองค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า เพื่อระดมทุน และรับงบประมาณจากหน่วยงานอื่น โดยประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า จัดทำเอกสารร่างระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรผู้สูงอายุ ขณะที่เทศบาลตำบลแม่ข่า ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และเก็บเอกสารการจัดตั้งองค์กรฯ

๓) จัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่ข่าขึ้น เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุในตำบล ร่วมคิดร่วมทำ และรับผิดชอบ สะท้อนให้เห็นความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มองค์กร โดยได้รับงบประมาณเพิ่มเติมจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น และ สสส. นอกจากนำมาขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุแล้ว ยังใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ และนำไปดูแลผู้สูงอายุติดเตียง ทำให้งานด้านผู้สูงอายุเกิดความโดดเด่น

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) เทศบาลตำบลแม่ข่า ร่วมจัดเวทีประชาคมผู้สูงอายุ นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรผู้สูงอายุ และยังประสานหน่วยงานอื่น เช่น สสส. พมจ. เพื่อช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุ

๒) ชมรมผู้สูงอายุระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล ร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรผู้สูงอายุ และกิจกรรมต่างๆ ลงมติประชาคมร่วมจัดตั้งองค์กรผู้สูงอายุ โดยขอให้เทศบาลตำบลแม่ข่าประสานทำข้อมูลและเอกสารจัดตั้งให้ พมจ.

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดชมรมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน จำนวน ๑๓ ชมรม และต่อยอดสู่องค์กรผู้สูงอายุตำบลแม่ข่า ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุระดับตำบล เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการ ศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุ โดยร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ เช่น รพ.สต.แม่ข่า กศน.แม่ข่า คณะสงฆ์

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) ด้านสังคม ผู้สูงอายุรวมกลุ่มทำกิจกรรม สร้างสังคมแห่งการเกื้อกูล ๒) ด้านสุขภาพ บุรณาการร่วมกับ รพ.สต. จัดอบรมความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ๓) ด้านสภาวะแวดล้อม มีการปรับสภาพแวดล้อมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยขึ้น และ ๔) ด้านการเมือง องค์กรผู้สูงอายุเป็นแบบอย่างการบริหารจัดการโดยผู้สูงอายุ มีรูปแบบที่ชัดเจน ทำงานร่วมกับเทศบาล และหน่วยงานภาคี

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ ศูนย์รวมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลแม่ปูกา

พื้นที่: เทศบาลตำบลแม่ปูกา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายศรีทน กำมะโน
ตำแหน่ง: รองนายกเทศมนตรีตำบลแม่ปูกา
ประธานศูนย์รวมภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลแม่ปูกา
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๙๕๐-๙๑๖๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลชุมชนเบื้องต้น ตำบลแม่ปูกา มี ๙ หมู่บ้าน รวม ๒,๔๘๖ ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด ๕,๘๔๖ คน ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุ ช่วงอายุตั้งแต่ ๖๐-๙๘ ปี ทั้งหมด ๑,๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๖๖ ของประชากรทั้งหมด แบ่งเป็นชาย ๕๓๐ คน และหญิง ๖๗๘ คน และมีผู้สูงอายุที่มีความพิการ ๑๙ คน (ข้อมูล TCNAP และ RECAP ปี ๒๕๖๐)

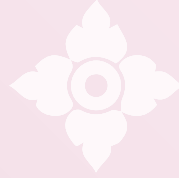
เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในปี ๒๕๕๙ ที่ระบุว่า มีประชากรอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๙๗๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๘๗ จะเห็นว่าสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากสถานการณ์ที่จำนวนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พบปัญหาตามมา ทั้งเรื่องรายได้ไม่เพียงพอ ขาดคนดูแล ปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวกับโรคเรื้อรัง โรคซึมเศร้า ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิต

ทางรัฐบาลมีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีคุณภาพ มีคุณค่า ปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ด้วยเหตุนี้ เทศบาลตำบลแม่ปูกา ซึ่งมีภารกิจหลักตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ในเรื่องการส่งเสริม สนับสนุนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงทำกิจกรรมและอาชีพ เพื่อดูแลกลุ่มผู้สูงอายุ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

มุ่งหวังให้ผู้สูงอายุทั้งหมดในตำบลแม่ปูด้า มีสถานที่จัดกิจกรรม เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะการดูแลตนเอง อาชีพ ตลอดจนสร้างเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเอง ให้ทุกคนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

๕. วิธีการดำเนินงาน

โครงการศูนย์รวมภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลแม่ปูด้า หรือโรงเรียนผู้สูงอายุ เริ่มดำเนินการเมื่อปี ๒๕๖๐ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ และผู้เตรียมพร้อมเป็นผู้สูงอายุ (อายุ ๕๕ ปีขึ้นไป) เปิดการเรียนทุกวันศุกร์ ตั้งแต่ ๐๘.๓๐-๑๒.๐๐ น. ในช่วงเดือนมกราคมถึงกรกฎาคมของทุกปี ปีแรกจัดขึ้น ณ วัดป่าสักน้อย หมู่ที่ ๓ ส่วนปีที่ ๒ จัดขึ้น ณ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการตำบลแม่ปูด้า (สำนักงานเทศบาลหลังเก่า)

ในปีแรก จัดหลักสูตรโดยให้ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นและคัดเลือกหัวข้อการเรียน จนได้เป็น ๔ วิชา ประกอบด้วย ๑) วิชาพุทธศาสนา ๒) วิชาสุขภาพ ๓) วิชาภูมิปัญญา และ ๔) วิชาวิถีสังคม ต่อมาในปีที่สอง มีการปรับรายวิชาเป็น ๑) วิชาวิถีวัฒนธรรม ๒) วิชาสุขภาพ ๓) วิชาศาสตร์พระราชา และ ๔) วิชาพัฒนาตนเอง

สำหรับรูปแบบการเรียนการสอน จัดแบ่งผู้สูงอายุเป็น ๕ กลุ่มสี เพื่อเรียนรู้ ช่วยเหลือกัน และทำกิจกรรมร่วมกันภายในแต่ละกลุ่มสี แต่ละสัปดาห์มีวิทยากรหมุนเวียนมาให้ความรู้ ทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ประธานชมรมผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญต่างกันไป เช่น งานเกษตร ปลูกผัก เพาะเชื้อเห็ด งานหัตถกรรม พานบายศรี จักสาน ไม้กวาดทางมะพร้าว ดอกไม้จากวัสดุธรรมชาติ เป็นต้น พยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด จากโรงพยาบาลสันกำแพง มาให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ วิทยากรจาก กศน. มาฝึกทักษะอาชีพ เช่น การทำลูกประคบ สมุนไพร ยาดมสมุนไพร วิทยากรจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสริม เช่น สนับสนุนให้ผู้สูงอายุคัดแยกขยะในครัวเรือนตนเอง แล้วนำมารวมกันขาย จัดตั้งเป็นกองทุนขยะทองคำ รวมถึงไปทัศนศึกษา ไหว้พระทำบุญ ๙ วัด และศึกษาดูงานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ชมรมผู้สูงอายุประจำตำบลแม่ปучา เป็นศูนย์กลางประสานงาน โดยมีชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหนองเสริม แต่ละชมรมมีการพบปะ ทำกิจกรรมร่วมกัน
- ๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลแม่ปучา เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ที่จัดสวัสดิการดูแลคนทุกกลุ่มวัยในตำบล
- ๓) กลุ่มองค์กรอื่น เช่น กลุ่มออกกำลังกายไม้พลอง กลุ่มร่ำวงย้อนยุค หมู่ที่ ๔
- ๔) เทศบาลตำบลแม่ปучา และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านป่าสักน้อย เป็นหน่วยงานหลักในการจัดฝึกอบรมทักษะการดูแลตนเองตามภาวะสุขภาพ ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้เตรียมเข้าสู่ผู้สูงอายุ ทั้งยังมีศูนย์บริการสุขภาพให้บริการหิบบิมีเตียง รถเข็น ไม้เท้า ถึงออกซิเจน
- ๕) กลุ่ม อสม. อพส. และแคร์กิฟเวอร์ คอยดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรังแล้วยังมี อสม.น้อย กับกลุ่มจิตอาสา ร่วมเป็นอาสาสมัครเยี่ยมบ้าน ช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุในตำบลแม่ปучา ภายใต้อำเภอ ศูนย์รวมภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลแม่ปучา
- ๒) ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้ง ๒ รุ่น ได้เรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะด้านการดูแลตนเองผ่านหลักวิชาและกิจกรรมเสริมเป็นประจำทุกสัปดาห์ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้กับคนในชุมชน ทั้งในเรื่องการดูแลสุขภาพ อาชีพ ภูมิปัญญา
- ๓) ผู้สูงอายุกล้าแสดงออก มีบทบาทในชุมชน เป็นผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มองค์กร กลุ่มอาสาสมัคร และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
- ๔) มีระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่สามารถบูรณาการการทำงานระหว่างเทศบาลตำบลแม่ปучา รพ.สต.บ้านป่าสักน้อย ผู้นำชุมชน กลุ่ม อสม. อพส. โรงพยาบาลสันกำแพง เพื่อวางแผนการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

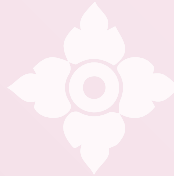

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) คณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะทำงานศูนย์รวมภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลแม่ปучา
- ๒) โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ได้แก่ สำนักงานเทศบาลหลังเก่า เป็นอาคารที่กว้างขวางเหมาะสำหรับการเรียนการสอน และเปิดตลาดนัดซื้อขายของของผู้สูงอายุ
- ๓) กลุ่ม อสม.ตำบลแม่ปучา ที่มีความเข้มแข็ง มีจิตอาสา และทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔) เครือข่ายทั้งในและนอกตำบล รพ.สต.บ้านป่าสักน้อย กศน.ตำบลแม่ปучา โรงพยาบาลสันกำแพง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลปากท่อดำ

พื้นที่: เทศบาลตำบลปากท่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
วิทยากร: นางมาลีจิตร ชัยเนตร
ตำแหน่ง: พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลแม่ลาว
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๓๐๓-๓๓๓๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลปากท่อดำมีประชากร ๓,๖๗๔ คน แยกเป็นชาย ๑,๗๗๓ คน หญิง ๑,๙๐๑ คน ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุ ๘๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓๕ ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แต่เดิมกลุ่มผู้สูงอายุรวมตัวกันที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปากท่อดำ เพื่อร่วมกันออกกำลังกาย ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และทุกเดือนยังมีกิจกรรมสัจจรไปแต่ละหมู่บ้าน ผู้สูงอายุได้มาแลกเปลี่ยนความรู้ ทำบุญ และแข่งขันกีฬา โดยมีแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ จากโรงพยาบาลแม่ลาว และ รพ.สต.ปากท่อดำ ให้ความรู้ด้านสุขภาพ และมี อสม.มาช่วยวัดความดัน

ต่อมาในปี ๒๕๕๕ กลุ่มผู้สูงอายุมีโอกาสไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ห้วยม อ.พาน จ.เชียงราย เมื่อกลับมาจึงจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ณ ชุมชนหมู่ที่ ๘ โดยมีนักเรียนผู้สูงอายุ จากชุมชนหมู่ที่ ๘ หมู่ที่ ๙ หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๑๒ เข้ามาร่วมเรียนรู้

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

จัดการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะ ให้ความรู้ในการดูแลตนเอง

๕. วิธีการดำเนินงาน

โรงเรียนผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่มีรูปแบบตายตัว เน้นเรื่องที่คุณสูงอายุสนใจ และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เสริมทักษะชีวิต และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ขณะเดียวกัน โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากท่อดำรงเป็นพื้นที่แห่งการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมล้านนา ผู้สูงอายุจึงมีโอกาสดูแลรักษา ภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถ และใช้พื้นที่นี้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้อยู่คู่ชุมชนต่อไป

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ครูจิตอาสา พระสงฆ์ แพทย์ พยาบาลวิชาชีพ จากโรงพยาบาลแม่ลาว และ รพ.สต. ปากท่อ ตำ รุ กศน.แม่ลาว เจ้าหน้าที่จาก สภ.แม่ลาว ข้าราชการเกษียณอายุในพื้นที่

๗. ผลการดำเนินงาน

โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลปากท่อค่านักเรียน ๑๔๖ คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้าน
- ๒) ผู้สูงอายุได้พัฒนาทักษะการดำรงชีวิต
- ๓) ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริง
- ๔) ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์
- ๕) การทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการทุกภาคส่วน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงเรียนอาวุโสวิทยาลัย

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยาการ: นายสารัช การาช

ตำแหน่ง: ผู้จัดการโรงเรียนอาวุโสวิทยาลัย

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๒๕๑-๒๖๕๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุณ มีประชากรทั้งหมด ๑๔,๗๑๔ คน เป็นชาย ๗,๓๓๔ คน หรือร้อยละ ๕๓.๘๔ เป็นหญิง ๗,๓๘๑ คน หรือร้อยละ ๕๐.๑๖ ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุอายุตั้งแต่ ๖๐-๖๙ ปี จำนวน ๑,๖๗๕ คน เป็นชาย ๗๖๗ คน หญิง ๙๐๘ คน ผู้สูงอายุ ๗๐-๗๙ ปี จำนวน ๕๖๘ คน เป็นชาย ๒๙๓ คน หญิง ๒๗๕ คน ผู้สูงอายุ ๘๐-๘๙ ปี ๒๗๖ คน เป็นชาย ๑๒๒ คน หญิง ๑๕๔ คน และผู้สูงอายุ ๙๐-๙๙ ปี จำนวน ๔๔ คน เป็นชาย ๑๖ คน หญิง ๒๘ คน และมีผู้เตรียมความพร้อมสู่วัยสูงอายุ ช่วงอายุตั้งแต่ ๕๐-๕๙ ปี จำนวน ๒,๑๔๙ คน เป็นชาย ๙๙๕ คน หญิง ๑,๑๕๔ คน และในจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด มีผู้สูงอายุที่มีความพิการ ๒๑๐ คน และผู้สูงอายุติดเตียง ๒๒ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลสถิติประชากรตำบลแม่สุณ จะเห็นว่าผู้สูงอายุและผู้เตรียมพร้อมสู่วัยสูงอายุเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของตำบลแม่สุณ ขณะที่กลุ่มวัยทำงานน้อยลง เนื่องจากออกไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ ในครอบครัวจึงมีเด็กและผู้สูงอายุอยู่ร่วมกัน เกิดช่องว่างระหว่างวัย บางบ้านไม่มีเด็ก ผู้สูงอายุต้องอยู่โดดเดี่ยว ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ ไม่มีอาชีพที่สร้างรายได้

ด้วยเหตุนี้ ชุมชนจึงเกิดแนวคิดรวมกลุ่มผู้สูงอายุให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้รูปแบบโรงเรียนสามัญพสมพสานกับโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้ไปศึกษาดูงานมา ภายได้ชื่อ โรงเรียนอาวุโสวิทยาลัย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้สูงอายุ ให้ตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง
- ๒) เพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี
- ๓) เพื่อให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

- ๔) เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นแบบอย่างที่ดี แก่คนในครอบครัวและสังคม
- ๕) เพื่อให้ผู้สูงอายุรับรู้และเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยี
- ๖) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาทักษะอาชีพเสริม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๕. วิธีการดำเนินงาน

โรงเรียนอาวุโสวิทยาลัยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้จักการดูแลตัวเอง ออกกำลังกายด้วยดนตรี บำบัด ร้องเพลง เต้นประกอบเพลง ศึกษาธรรมะ เรียนรู้การใช้อินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติและบริหารสมอง เพื่อลดความเสี่ยงโรคสมองเสื่อม และกิจกรรมสันทนาการ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ เกิดรอยยิ้มและความสุข

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สุน ทั้งคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา หัวหน้าส่วนราชการ และเจ้าพนักงาน
- ๒) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง ๑๗ หมู่บ้าน
- ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ในเขตตำบลแม่สุน ทั้ง ๓ แห่ง
- ๔) ศูนย์พัฒนาการศึกษาตำบลแม่สุน
- ๕) ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนตำบลแม่สุน
- ๖) วิทยาลัยการอาชีพฝาง
- ๗) โรงพยาบาลฝาง
- ๘) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่
- ๙) วัดในพื้นที่ตำบลแม่สุน
- ๑๐) ผู้ประกอบการร้านค้า
- ๑๑) ศูนย์พัฒนาปิโตรเลียมภาคเหนือ กรมพลังงานทหาร
- ๑๒) สภาวัฒนธรรมอำเภอฝาง

๗. ผลการดำเนินงาน

ผู้สูงอายุและผู้เตรียมพร้อมผู้สูงอายุได้รับความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ต่างตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก พัฒนาทักษะอาชีพเสริม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังเริ่มรวมตัวเป็นเครือข่าย มีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) วิสัยทัศน์ของผู้นำ ให้ความสำคัญเรื่องผู้สูงอายุ
- ๒) บุคลากรที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ มาช่วยดูแล กำหนดทิศทาง และวางรูปแบบกิจกรรม
- ๓) การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างคณะทำงานและกลุ่มผู้สูงอายุ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงเทิง ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายทองสุข คำชาติ

ตำแหน่ง: ประธานศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๘๘๕-๔๑๙๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลเวียงเทิงกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูล TCNAP ปี ๒๕๕๗ พบว่ามีผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) จำนวน ๙๐๑ คน และมีแนวโน้มที่จำนวนผู้สูงอายุในตำบลจะสูงเกินร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด หรือเปรียบเทียบให้เห็นภาพ คือมีผู้สูงอายุ ๑ คน ในประชากร ๕ คน

ในช่วงปี ๒๕๕๗ เทศบาลตำบลเวียงเทิงได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ขับเคลื่อนงานประเด็นผู้สูงอายุ นำไปสู่การจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลเวียงเทิง” เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ และดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในปี ๒๕๕๘ มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุในพื้นที่สมัครเข้าเรียน ช่วงเริ่มต้น จัดการเรียนการสอนเพียงเดือนละ ๑ ครั้ง หลังได้รับการตอบรับที่ดี ผู้สูงอายุต้องการให้มีการเรียนการสอนเพิ่ม จึงปรับมาทำการเรียนการสอนสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งเรื่องสุขภาพ เช่น การทำโยคะเพื่อผู้สูงอายุ รำไม้พลอง รวมถึงส่งเสริมงานประดิษฐ์เพื่อสร้างรายได้เสริม เช่น ประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์จากหลอดเดอริ่

ปี ๒๕๕๙ มีการประชุมคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยการนำของนายชาญชัย พงษ์มณี รองนายกเทศมนตรีตำบลเวียงเทิง นำไปสู่การเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตามโครงสร้างหลักสูตร ๕ รายวิชา มีวัตถุประสงค์ให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ ใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณค่า

นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้สูงอายุในศูนย์การเรียนรู้ จำนวน ๑๓๐ คน ตลอดจนผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาล ตำบลเวียงเทิง และในพื้นที่ใกล้เคียง ได้มาเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

เริ่มจากแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ ซึ่งมีนายทองสุข คำชาติ เป็นประธาน ทำหน้าที่บริหารโดยเชื่อมโยงทุนและศักยภาพในพื้นที่ ช่วงแรกศูนย์ฯ ยังไม่มีโครงสร้าง ไม่มีผู้อำนวยการ ไม่มีครู ไม่มีนักเรียน มีแต่ผู้สูงอายุที่เป็นเจ้าของศูนย์ฯ มาทำกิจกรรมร่วมกัน ประสานวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น มาให้ความรู้ในเรื่องที่ผู้สูงอายุกำหนด

ต่อมาจัดทำหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ โดยนำหลักสูตรจากสถาบันพัฒนาการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคใต้ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทำให้เกิดหลักสูตร “การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ (๑๔๔ ชั่วโมง) ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลเวียงเทิง” ซึ่งมีโครงสร้างหลักสูตร ๕ รายวิชา ดังนี้

๑) การดูแลสุขภาพที่จำเป็นของผู้สูงอายุ ๒) นันทนาการและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ ๓) การพัฒนาจิตสำหรับผู้สูงอายุ ๔) การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขสำหรับผู้สูงอายุ และ ๕) เทคโนโลยีการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ

นอกเหนือจากหลักสูตร ยังส่งเสริมกิจกรรมทำความดี โดยผู้เรียนทุกคนมีสมุดบันทึกความดี เน้นให้ทำความดีในทุกวัน สะสมเป็นคะแนน และทุกสิ้นปีจะมอบของรางวัลเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับผู้เรียนที่มีคะแนนความดีสูงสุด

อีกกิจกรรมที่โดดเด่นของศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ คือการลงพื้นที่ออกเยี่ยมผู้สูงอายุติดบ้าน และติดเตียง นำสิ่งของอุปโภคบริโภคไปมอบเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และยังมีการนำผลิตภัณฑ์ของศูนย์ฯ เช่น ดอกไม้จันทร์ ไปช่วยเหลืองานศพในชุมชน โดยเจ้าภาพงานมอบเงินสวัสดิการส่วนหนึ่งคืนให้ทางศูนย์ฯ ไว้ใช้ทำกิจกรรมต่อไป

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ๒) ชมรมผู้สูงอายุ ๓) กลุ่มร่วมาย้อนยุค และ ๔) โรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง

๗. ผลการดำเนินงาน

ผู้สูงอายุได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนาตนเองทั้งด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก มีกิจกรรมฝึกอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติม และผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเวียงเทิงยังได้รู้จักผู้สูงอายุที่อยู่ต่างเขตพื้นที่อีกด้วย

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีโอกาสแสดงศักยภาพ ผ่านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นางภัทรกุล ฝไฝเครือ
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๙๕๐-๓๑๐๓

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น สำหรับเทศบาลตำบลบ้านเหล่า มีผู้อยู่อาศัย ๒,๗๗๖ หลังคาเรือน ประชากรรวม ๗,๙๒๑ คน แบ่งเป็นชาย ๓,๙๒๒ คน หญิง ๓,๙๙๙ คน ด้านผู้สูงอายุมี ๑,๓๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖ ของประชากรทั้งหมด แบ่งเป็นผู้สูงอายุติดสังคม จำนวน ๑,๓๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๔๘ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด ในชุมชน ผู้สูงอายุติดบ้าน จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๐๑ และผู้สูงอายุติดเตียง ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๑

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลบ้านเหล้ามีนโยบายพัฒนาสุขภาวะของประชาชนทุกกลุ่มวัย และตระหนักถึงการดูแลกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ จึงสมัครเข้าร่วมโครงการ ภายใต้เครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ ที่มีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) เป็นแกนนำขับเคลื่อน เทศบาลตำบลบ้านเหล่าเป็นลูกข่ายของเทศบาลตำบลหนองห่มในปี ๒๕๕๖ และทำบันทึกข้อตกลงพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในปี ๒๕๕๗ ต่อมาได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานกับแม่ข่าย และได้ไปศึกษาดูงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ณ อบต.ห้วยม้อ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทำให้ได้แนวคิดจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเริ่มเปิดเรียนครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ภายใต้แนวคิด “บันเทิงใจ บรรเทาโรคฯ ถ่ายทอดภูมิปัญญา พัฒนาศักยภาพ”

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๕. วิธีการดำเนินงาน

ระยะที่ ๑ เปิดการเรียนการสอน ๑ จุด ณ วัดดงอินตา จัดการเรียนรู้เป็นฐานจำนวน ๔ ฐาน แต่ละฐานแบ่งเนื้อหาวิชาเป็นหัวข้อย่อย ใช้เวลาเรียนประมาณ ๒๐-๓๐ นาที ดังนี้

๑) ฐานเสริมสร้างสุขภาพใจ แบ่งเนื้อหาวิชาเป็น ธรรมะกับชีวิต ดนตรีสร้างสุข กิจกรรมฝึกสมอง ฝึกสมาธิ ศิลปะบำบัด และร้องเพลงคำขวัญ ขอ โดยพระสงฆ์ ผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำทางศาสนา และเจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นผู้สอน ๒) ฐานวิชาการ แบ่งเนื้อหาวิชาเป็นความรู้เบื้องต้น การดูแลสุขภาพ นาฬิกาชีวิต การดูแลสุขภาพช่องปาก คัดกรองสุขภาพ และสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยแพทย์ พยาบาล จาก รพ.สต.บ้านเหล่า และ รพ.สต.บ้านดงอินตา เจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านเหล่า และ อสม. เป็นผู้สอน ๓) ฐานวิชาชีพ แบ่งเนื้อหาวิชาเป็นการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาด้านการจักสาน งานประดิษฐ์ ฝึกทำยาหม่อง พิมเสน ฝึกทำขนม และผลิตข้าวกลิ้ง โดยครู กศน. แกนนำผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นผู้สอน และ ๔) ฐานออกกำลังกาย แบ่งเนื้อหาวิชาเป็นกายบริหารยืดเหยียดกล้ามเนื้อ รำไม้พลอง และรำวงย้อนยุค โดยเจ้าหน้าที่จากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่จาก รพ.สต.บ้านเหล่า รพ.สต.บ้านดงอินตา ครู กศน. แกนนำผู้สูงอายุ และ อสม. เป็นผู้สอน

ระยะที่ ๒ เปิดโรงเรียนเชิงรุก แบ่งเป็น ๓ โซน โดยยังแบ่งการเรียนออกเป็น ๔ ฐาน ดังเดิม แต่เพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมธนาคารความดี ขยะหอมบุญ กองทุนหอมบุญ การแช่เท้าด้วยสมุนไพร ทั้งยังสร้างเอกลักษณ์ของโรงเรียน ด้วยการแต่งเพลง ร้องเพลงมาร์ช และมีกลุ่มนักเดินบาลิโลบประจำโรงเรียน

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) แกนนำผู้สูงอายุ ๒) เทศบาลตำบลบ้านเหล่า ๓) กศน.ตำบลบ้านเหล่า ๔) รพ.สต.บ้านเหล่า ๕) รพ.สต.บ้านดงอินตา ๖) อสม. และ ๗) วัดทุกแห่งในพื้นที่

๗. ผลการดำเนินงาน

ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมให้เป็นวิทยากร เช่น วิทยากรรำไม้พลอง วิทยากรรำวงย้อนยุค เกิดการถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง สามารถนำกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ไปดำเนินการต่อในชุมชน เช่น การออกกำลังกาย การฝึกสติและสมาธิ ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ได้แสดงออก เกิดความสนุกสนาน ได้ยิ้มและหัวเราะ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) นโยบายการพัฒนาสุขภาพจากผู้บริหาร ๒) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ๓) ผู้นำ แกนนำ มีจิตอาสาและกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรม และ ๔) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม จาก สสส. และกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น เทศบาลตำบลบ้านเหล่า

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ กองทุนเงินออม เพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นายปิด คุ่มสุวรรณ
ตำแหน่ง: รองประธานผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่า
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๐๒๒-๙๘๕๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

การพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุเป็นเป้าหมายที่สำคัญเร่งด่วน เนื่องจากปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว สำหรับตำบลบ้านเหล่ามีผู้สูงอายุจำนวน ๑,๓๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๖ ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

วิถีชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทยังคงช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยามมีคนเจ็บป่วยก็ไปเยี่ยมเยียนกัน แต่ยังประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณที่ใช้ในการออกเยี่ยม เมื่อคนในชุมชนเข้ามาปรึกษาหารือกับเทศบาลตำบลบ้านเหล่า ทางกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมจึงจัดประชุมกำหนดแนวทางการระดมทุน เพื่อจัดตั้งกองทุนเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ โดยมีระยะพัฒนา ดังนี้

ปี ๒๕๕๓ คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ ร่วมกับกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จัดประชุมเพื่อกำหนดแนวทางการระดมทุน

ปี ๒๕๕๔ กำหนดระเบียบกองทุนเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ โดยมีชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสาย มีประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้านรับสมัครสมาชิก และเก็บเงินออม โดยเก็บเงินคนละ ๑๐ บาทต่อเดือนในวันที่รับเบี้ยยังชีพ และจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก เช่น เยี่ยมบ้านครั้งละ ๑๕๐ บาทต่อคนต่อปี กรณีสมาชิกเสียชีวิต สมทบเงินทำบุญงานศพ ๕๐๐ บาท ในระยะนี้มีสมาชิกกองทุน ๙๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๒๔ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในชุมชน

ปี ๒๕๕๕ ถึงปัจจุบัน คณะกรรมการประชุมถอดบทเรียนการทำงานและหาสมาชิกเพิ่มอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างแรงจูงใจ เพิ่มเติมสวัสดิการแก่สมาชิก อย่างกรณีเสียชีวิต เดิมสมทบเงินทำบุญ ๕๐๐ บาท เพิ่มเป็น ๑,๕๐๐ บาท และปรับรูปแบบการเก็บเงินออมจากรายเดือนเป็นรายปี นอกจากนี้ คณะกรรมการยังจัดกองผ้าป่าเพื่อหาเงินสมทบในวันประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ทุกวันนี้กองทุนมีสมาชิก ๑,๑๐๐ คน และมียอดเงินสมทบจากสมาชิก ๑๓๒,๐๐๐ บาทต่อปี

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

กองทุนเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ ตำบลบ้านเหล่า จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ ให้สามารถจัดการตนเอง รวมถึงส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนร่วมดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ มีการประชุมกำหนดแนวทางสร้างความเข้าใจแก่คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ๒๘ คน จากนั้นจัดทำระเบียบกองทุนเงินออมเพื่อนช่วยเพื่อนผู้สูงอายุ และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานผ่านเสียงตามสายประจำหมู่บ้านและที่วัดในวันพระ

ขั้นระดมทุน ประธานผู้สูงอายุและคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน ดำเนินการเก็บเงินออมคนละ ๑๐ บาทต่อเดือน โดยเก็บในวันที่รับเบี้ยยังชีพ และนำเงินฝากเข้าบัญชีในนามชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านเหล่า

ขั้นจัดสวัสดิการ ประธานผู้สูงอายุและคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน สืบหาข้อมูลการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของสมาชิก เพื่อให้การช่วยเหลือตามระเบียบที่กำหนดไว้ และคณะกรรมการจะประชุมสรุปและประเมินผลทุก ๒ เดือน

ขั้นติดตามประเมินผล มีการปรับปรุงระเบียบเพิ่มเติม เพิ่มสวัสดิการกรณีเสียชีวิตจาก ๕๐๐ บาท เป็น ๑,๕๐๐ บาท และเปลี่ยนรูปแบบการเก็บเงินจากรายเดือนเป็นรายปี นอกจากนี้ยังระดมทุนจากภาคส่วนต่างๆ เช่น เงินบริจาค ผ้าป่า เป็นต้น

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุกระดับกลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ จำนวน ๒๘ คน

ทุกระดับหน่วยงาน ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านเหล่า วัดทุกแห่งในพื้นที่ รพ.สต.บ้านเหล่า และ รพ.สต.บ้านดงอินตา

ทุกระดับตำบล ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น

๗. ผลการดำเนินงาน

กองทุนมีเงินหมุนเวียน ๑๓๒,๐๐๐ บาทต่อปี สมาชิกได้รับสวัสดิการกรณีเจ็บป่วย ๑๕๐ บาท ต่อครั้งต่อปี ได้รับการช่วยเหลือกรณีเสียชีวิตคนละ ๑,๕๐๐ บาท ชมรมผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง สามารถออกแบบและบริหารจัดการดูแลสมาชิกผู้สูงอายุ และสามารถส่งต่อกรณีเร่งด่วนเพื่อขอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ๒) กองทุนเงินออมที่บริหารจัดการโดยภาคประชาชน ๓) คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ และ ๔) มีการติดตามประเมินผล ถอดบทเรียนการทำงาน เพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอ

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยาการ: นางพร ทำสวน

ตำแหน่ง: ประธานกลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๕๙๔-๔๐๕๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านแสนตอ หมู่ที่ ๖ ตำบลน้ำแพร่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอหางดง ประมาณ ๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑๕๒ ตารางกิโลเมตร จากข้อมูล TCNAP บ้านแสนตอมีประชากร ๖๗๘ คน มีผู้สูงอายุที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๙๔ ของประชากรทั้งหมดในพื้นที่

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๕๒ ผู้สูงอายุบ้านแสนตอเห็นปัญหาการขาดรายได้ ข้อมูล จปฐ. ของบ้านแสนตอชี้ให้เห็นว่ามีครัวเรือนที่ยากจนเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน

ปี ๒๕๕๓ ผู้สูงอายุร่วมกันจัดตั้งกลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอขึ้นตามมติที่ประชุมหมู่บ้าน ตรงกับวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหางดง ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งกลุ่มนำไปซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับงานจักสาน

กลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอมีการบริหารจัดการสมาชิก โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนแรก คณะกรรมการกลุ่ม ๑๐ คน แต่งตั้งตามมติที่ประชุม เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ส่วนที่สอง สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๔๙ คน เป็นผู้สูงอายุบ้านแสนตอที่มีความสามารถด้านการเปียตอก สานเสื่อ กาย ไซ สุ่มไก่ และเปลนอน

ปี ๒๕๕๔ กลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอนำเงินทุนเข้าซื้อหุ้นที่สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านแสนตอ

ปี ๒๕๕๕ กลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอได้รับการสนับสนุนการฝึกอบรมและงบประมาณเพิ่มเติมจากศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ (ในขณะนั้น) ภายใต้โครงการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพในชุมชนบนพื้นที่สูง และในปีเดียวกันนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่เข้าร่วมเครือข่ายการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) ซึ่งกลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในตำบลน้ำแพร่ และยังขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก และร่วมกิจกรรมของกลุ่มจักสาน เกิดความร่วมมือระหว่างกัน เกิดความสามัคคีในชุมชน อีกทั้งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สร้างรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) กิจกรรมหลัก การเปียตอก สานเสื่อ ก๋วย ไช สุ่มไก่ เปลนอน และงานจักสานอื่น ตามความถนัดของแต่ละบุคคล เมื่อผลิตเสร็จแล้วจะนำมาขายรวมกันที่ร้านค้าชุมชนบ้านแสนตอ หรือรวมไว้ที่ส่วนกลางให้พ่อค้ามารับ

๒) กิจกรรมกลุ่ม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน แบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการกลุ่ม ประชุม วางแผนงาน และขยายเครือข่ายการรวมกลุ่มทั้งภายในและภายนอกชุมชน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมพัฒนาศักยภาพ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพในชุมชนบนพื้นที่สูง ปี ๒๕๕๕ หลักสูตรการจักสาน โดยศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายแดง ศรีปัญญา เป็นผู้ริเริ่มและชักชวนให้รวมกลุ่มจักสานในชุมชน

๒) นายตา ตาก่า เป็นวิทยากรประจำแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

๓) ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนงบประมาณและขับเคลื่อนงานของกลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอ

๔) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนโครงการขับเคลื่อนสังคมน่าอยู่แบบองค์รวมบนพื้นฐานของจิตสาธารณะ

๕) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหางดง สนับสนุนงบประมาณจัดตั้งกลุ่ม

๖) เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา สนับสนุนและร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๗) ชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่ และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่ สนับสนุนและร่วมขับเคลื่อนทุกกิจกรรมของกลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอ

๘) สถาบันการจัดการเงินทุนชุมชนบ้านแสนตอ ดูแลเงินทุนของกลุ่มจักสานผู้สูงอายุบ้านแสนตอ

๗. ผลการดำเนินงาน

สมาชิกร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความรู้ รู้จักแบ่งงานและหน้าที่ภายในกลุ่ม ช่วยกันบริหารจัดการกลุ่ม จนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจักสานที่มีความเข้มแข็ง และประสบความสำเร็จ นอกจากนี้กลุ่มยังสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเข้ามาเรียนรู้

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) กลุ่มจักสานผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่ และองค์ความรู้ภายในกลุ่ม

๒) ที่ตั้งแหล่งเรียนรู้มีความพร้อม เหมาะสมในการดำเนินงาน และจัดกิจกรรมของกลุ่ม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลน้ำแพร่

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายธัญญา รอมชัย

ตำแหน่ง: นิติกร

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๒๙๖-๖๐๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ เมื่อ ๑ มกราคม ๒๕๕๒ และรับสมัครสมาชิกรุ่นที่ ๑ มีผู้เข้าร่วม ๕๐๐ คน ทั้งหมดเป็นผู้สูงอายุ โดยกองทุนให้สมาชิกเริ่มออมสัจจะวันละ ๑ บาท

ในช่วงต้นปี ๒๕๕๓ เจ้าหน้าที่จากสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ เข้ามาชี้แจงเรื่องการเตรียมจดทะเบียนเป็นองค์กรสวัสดิการชุมชน ทำให้พบว่าสมาชิกยังไม่ครอบคลุม เพราะตามข้อกำหนดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการจำเป็นต้องมีสมาชิกร้อยละ ๕๐ ของประชากรทั้งตำบล จึงเกิดการปรับปรุงแก้ไขระเบียบการรับสมัครและจ่ายสวัสดิการให้ครอบคลุม ได้แก่ ๑) ให้กำเนิดบุตร กองทุนมอบ ๕๐๐ บาท ๒) เจ็บป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล กองทุนช่วยเหลือคืนละ ๑๐๐ บาท ปีละไม่เกิน ๑๐ คืน ๓) เสียชีวิต หากเป็นสมาชิกครบ ๑๘๐ วัน กองทุนช่วยเหลือ ๒,๕๐๐ บาท เป็นสมาชิกครบ ๑ ปี กองทุนช่วยเหลือ ๓,๐๐๐ บาท

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงปี ๒๕๕๐-๒๕๕๑ คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่ได้ทราบข่าวการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งริเริ่มดำเนินการโดยครูชบ ยอดแก้ว จึงเริ่มศึกษาข้อมูล และดูงานจากแหล่งต่างๆ เช่น กองทุนออมทรัพย์สวัสดิการประชาชนตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน กองทุนสวัสดิการประชาชนตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ทำให้ได้แนวคิดมาจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ และเริ่มขอรับบริจาคทรัพย์สินละ ๑ บาท จากเพื่อนผู้สูงอายุ เพื่อร่วมทำบุญฌาปนกิจศพสมาชิกที่เสียชีวิต

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนาส่งเสริมให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ เป็นกลุ่มองค์กรสวัสดิการชุมชนที่ดูแลกันตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต

๕. วิธีการดำเนินงาน

ปี ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ (ในขณะนั้น) จัดทำโครงการเสริมสร้างและสนับสนุนกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่ จัดการประชุมอบรมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นวิทยากร

ปี ๒๕๕๔ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ จัดทำโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรเครือข่ายชมรมผู้สูงอายุ ตำบลน้ำแพร่ โดยจัดประชุมอบรมคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ เพื่อให้มีความรู้ด้านการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ และเริ่มสมทบงบประมาณเพิ่มเติมเข้ากองทุน ตามแนวทางการจัดสวัสดิการ ๓ ขา

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายมูล ใจคำ นายวิมลสรศักดิ์ ไสลงวงษ์ และนายอินสอน ทะนันชัย เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งร่วมกับคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่

๒) นายบุญลพ พรหมมิตร ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ ผู้สานต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ให้มีความเข้มแข็ง และพัฒนาไปสู่ตำบลสวัสดิการในอนาคตต่อไป

๓) นายอนัด แสนท่าพล เற்றுญิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ ผู้ร่วมก่อตั้งและจัดทำบัญชีงบประมาณรายรับรายจ่ายของกองทุน

๔) เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ส่งเสริมกิจกรรม และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของกองทุน

๕) ชมรมผู้สูงอายุตำบลน้ำแพร่ ริเริ่มจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำแพร่ขึ้น

๗. ผลการดำเนินงาน

ชุมชนตำบลน้ำแพร่มีระบบสวัสดิการชุมชนที่เกิดจากประชาชน สามารถดูแลกันและกันได้ ครอบคลุมประชากรทุกกลุ่มวัย ทั้งยังมีแผนจะขยายผลการจัดสวัสดิการสู่การจัดสวัสดิการเรื่องอื่นๆ เช่น ป่าชุมชน การอนุรักษ์น้ำ และศิลปวัฒนธรรม

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

แกนนำชุมชน ผู้นำชุมชน และประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ร่วมมือร่วมใจดำเนินกิจกรรมในโครงการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ สถานที่ วิทยากร จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านองค์ความรู้จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างต่อเนื่อง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

การพัฒนากระบวนการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายเกษม สุจริต / นายชูวิทย์ ปิยะตระกูล
ตำแหน่ง: รองนายก อบต.ร่องเคาะ / ประธานชมรมผู้สูงอายุ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๘๘๕-๙๖๙๒ / ๐๘๙-๕๙๔-๑๓๐๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลร่องเคาะมีประชากรทั้งหมด ๑๐,๙๙๓ คน แบ่งเป็นชาย ๕,๔๙๖ คน หญิง ๕,๔๙๗ คน มีประชากรสูงอายุ ๑,๘๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๗๖ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่มีความพิการ ๓๐ คน ผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง ๒๒ คน โดยส่วนใหญ่ยังมีค่านิยม ความเชื่อเดิม ไม่เห็นคุณค่าของตัวเอง และไม่พร้อมเปิดใจรับสิ่งใหม่

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้สูงอายุรวมตัวกันก่อตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อดูแลสวัสดิการต่างๆ เป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมร่วมกัน เสริมสร้างสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ให้สามารถอยู่อย่างมีคุณค่า มีความสุขในการดำเนินชีวิตและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ต่อมา นายชัยรัตน์ ทองใบ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ นำคณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุไปศึกษาดูงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แล้วกลับมาตั้งคณะทำงาน เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ชมรมผู้สูงอายุจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการทางสังคม แลกเปลี่ยนพูดคุย และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนขับเคลื่อนงานของผู้สูงอายุ

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อจัดสวัสดิการทางสังคม เช่น จัดตั้งกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนสวัสดิการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและเสียชีวิต

๒) จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๓) รวมกลุ่มทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เช่น ออกเยี่ยมนักเรียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย ตามหมู่บ้านและโรงพยาบาล ร่วมกันปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ สร้างบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ทำทางลาด ทำราวจับในห้องน้ำ

๔) ประสานเจ้าหน้าที่ รพ.สต. เพื่อตรวจสุขภาพ จัดกิจกรรมออกกำลังกาย ลดภาวะซึมเศร้า

๕) ต่อยอดสู่การรวมกลุ่ม เพื่อทำอาชีพร่วมกัน เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มทำไม้กวาด

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ชมรมผู้สูงอายุ ขับเคลื่อนการดำเนินงานของผู้สูงอายุ ทั้งการจัดสวัสดิการ จัดกิจกรรม โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลร่องเคาะ

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิต ช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือสังคม มีสุขภาพแข็งแรง กระจับกระจ่าง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย เข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ว่า “แก่อย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ”

๒) ด้านจิตใจ ช่วยให้ผู้สูงอายุคลายเหงา รู้สึกภาคภูมิใจ และตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

๓) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม และโรงเรียนผู้สูงอายุยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม รวมทั้งเป็นแรงผลักดันให้เกิดอาสาสมัครในชุมชน

๔) ด้านวัฒนธรรม โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ทุกภาคส่วนร่วมกันสนับสนุนกลุ่มองค์กรผู้สูงอายุให้มีพื้นที่แสดงความสามารถ ตลอดจนคุณค่าที่มีในตัวเอง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

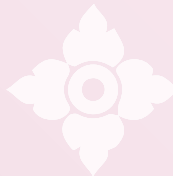
กลุ่มพันธเศษผ้า

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอบง จังหวัดพะเยา

วิทยากร: นางอำนวยการ ปันกา

ตำแหน่ง: รองประธานกลุ่มพันธเศษผ้า

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๐-๖๗๔-๖๔๔๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลจิมมีประชากร ๖,๙๘๗ คน เป็นผู้สูงอายุ ๑,๐๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๙๓ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุที่มีความพิการ ๙๗ คน นอกจากนี้ยังมี ผู้เตรียมเข้าสู่วัยสูงอายุ (อายุ ๕๐-๕๙ ปี) อีก ๑,๑๕๒ คน

ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำไร่เป็นอาชีพหลัก ช่วงว่างเว้นจากงานเกษตร จึงเป็นช่วงที่หลายคนว่างงาน ขาดรายได้ ประกอบกับมีผู้สูงอายุในหมู่บ้านที่ไม่มีรายได้ นำไปสู่การพูดคุยหาทางสร้างรายได้เสริม และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ด้วยเห็นว่าในหมู่บ้านมีวัสดุเหลือใช้อย่างเศษผ้า หากนำมาผลิตชิ้นงาน จะช่วยลดขยะในชุมชน เพิ่มรายได้ในครัวเรือน และลดปัญหาการว่างงานของผู้สูงอายุ จึงชักชวนผู้สูงอายุที่มีความรู้ด้านการเย็บปักถักร้อยมารวมกันจัดตั้งกลุ่ม

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มพันธเศษผ้าเกิดจากการรวมกลุ่มสมาชิก ๕ คน ภายใต้การนำของนางหลั่น สระสวย โดยระดมทุนกันคนละ ๒๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นเงินลงทุนตั้งต้น แล้วนำเงินครึ่งหนึ่งไปจ้างครูมาสอนการทำเปลนอนจากเศษผ้า ส่วนที่เหลือนำไปซื้อเศษผ้ามาแปรรูป ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนา ดัดแปลง ตามความคิดของสมาชิกกลุ่ม จนเกิดการต่อยอดเป็นสินค้าอีกหลากหลายประเภท เช่น พรมเช็ดเท้า ไม้ถูพื้น ผ้าเช็ดมือ และเบาะนั่ง เป็นต้น กิจกรรมนี้ถือเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่มืงานทำ ไม่มีรายได้ ทำให้สมาชิกมีรายได้เฉลี่ย ๒,๐๐๐ บาท ต่อปี ทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุมีอาชีพ และมีรายได้ที่มั่นคง
- ๒) เพื่อให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน
- ๓) เพื่อส่งเสริมให้ประชากรท้องถิ่นใช้ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) รวมกลุ่มสมาชิก ๕ คน ระดมทุนโดยเก็บเงินคนละ ๒๐๐ บาท รวม ๑,๐๐๐ บาท
- ๒) นำเงิน ๕๐๐ บาทไปจ้างครูมาสอนทำเปลนนอนจากเศษผ้า และอีก ๕๐๐ บาทไปซื้อเศษผ้า
- ๓) นำความรู้ที่ได้เรียนมาผลิตเปลนนอน จากเศษผ้าที่มีอยู่สามารถผลิตเปลนนอนได้ ๑๕ ใบ จำหน่ายราคาใบละ ๖๐ บาท โดยจำหน่ายทั้งภายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง ได้เงินจากการจำหน่าย ๙๐๐ บาท และหมุนเวียนเงินเรื่อยมา
- ๔) ต่อยอดผลิตภัณฑ์เป็นพรมเช็ดเท้า ไม้ถูพื้น ผ้าเช็ดมือ และเบาะรองนั่ง จำหน่ายตามร้านค้าต่างๆ ภายในตำบล และโรงเรียน จากการบอกต่อของคนที่มาซื้อ ผลิตภัณฑ์มีราคาถูก ทนทาน และสวยงาม ทำให้มีคนสนใจมากขึ้น
- ๕) ติดต่อพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่บ้าน และสมาชิกนำสินค้าบางส่วนไปขายให้ร้านค้าภายในตำบล
- ๖) เทศบาลตำบลลงม้นำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปออกบูธจัดนิทรรศการ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายภายในงาน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มพันเศษผ้า เทศบาลตำบลจิม และโฮงเฮียนผู้สูงอายุ

๗. ผลการดำเนินงาน

สมาชิกในกลุ่มมีรายได้จากการผลิตปีละ ๒,๐๐๐ บาทต่อคน มีเงินออมในระดับกลุ่มปีละ ๕๐๐ บาท ความเป็นอยู่ของสมาชิกดีขึ้น และได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน และเกิดการหมุนเวียนเศรษฐกิจชุมชนโดยประชากรในชุมชนเอง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โองเฮียนสร้างสุข

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอบง จังหวัดพะเยา

วิทยากร: นางสาวอุทุมพร แก้วสืบ

ตำแหน่ง: หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน

เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๕-๕๕๓-๕๘๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ในพื้นที่เทศบาลตำบลจิมมีผู้สูงอายุทั้งหมด ๑,๐๖๐ คน จากประชากรทั้งสิ้น ๖,๙๘๕ คน มาเข้าร่วมกิจกรรมโองเฮียนสร้างสุข จำนวน ๙๐๙ คน โดยหลายคนมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพจิต เช่น ความเครียด ๖๘ คน ซึมเศร้า ๓๒ คน นอกจากนี้ พบผู้สูงอายุที่เป็นผู้พิการ ๑๙๒ คน ดิติดสุรา ๑๓๒ คน และติดบุหรี่ ๓๖๑ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จำนวนผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลจิมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อว่าอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จำนวนผู้สูงอายุจะคิดเป็นร้อยละ ๓๒.๗๒ ของประชากรทั้งหมด และอีก ๑๕ ปีข้างหน้า จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๒.๒๒ ทางเทศบาลจึงเตรียมรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว ด้วยการจัดตั้งโองเฮียนสร้างสุข เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ สังคม และปัญญา พัฒนาด้านสวัสดิการสังคม ทำให้ผู้สูงอายุเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสุขภาพกาย ใจ สังคม และปัญญา พัฒนาด้านสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในพื้นที่
- ๒) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสมตามวัย
- ๓) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานที่เหมาะสมกับศักยภาพและมีรายได้

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ประชาคมรับฟังความคิดเห็นในการจัดตั้งโฮงเฮียนสร้างสุข ชี้แจงทำความเข้าใจถึงหลักการเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวคิดการบูรณาการงานส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ประเภทกิจกรรมและตัวอย่างกิจกรรมการเรียนการสอน
- ๒) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาข้อมูลทะเบียนราษฎร ผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หน่วยงานภาคีเครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ข้อมูลด้านอาชีพและการรวมกลุ่มอาชีพในพื้นที่
- ๓) แต่งตั้งคณะผู้บริหารส่งเสริมพัฒนาศักยภาพโฮงเฮียนสร้างสุข โดยคณะบริหารมาจากข้าราชการเกษียณ เจ้าหน้าที่เทศบาล และครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาล
- ๔) แต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากนักเรียนผู้สูงอายุสามัญ และประธานผู้สูงอายุแต่ละหมู่บ้าน
- ๕) แต่งตั้งครูผู้สอนประจำวิชาเรียน มาจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ประชาชนชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่เทศบาล
- ๖) จัดทำแผนการเรียนการสอน กำหนดเรียนจบ ๓ ปี โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ นักเรียนสามัญ และนักเรียนวิสามัญ สำหรับนักเรียนสามัญ จัดการเรียนการสอนเดือนละ ๒ ครั้ง ส่วนนักเรียนวิสามัญ จัดการเรียนการสอนเดือนละ ๑ ครั้ง โดยแบ่งชุดวิชาเรียนหลักออกเป็น ๓ ชุด ได้แก่ วิชาสุขภาพสร้างสุข วิชาสวัสดิการสร้างสุข และวิชากิจกรรมสร้างสุข
- ๗) ดำเนินการจัดการเรียนการสอน วิชาสุขภาพสร้างสุข มีกิจกรรม เช่น การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพ การตรวจสุขภาพ การเล่นดนตรี เป็นต้น ตัวชี้วัดคือการลดลงของโรคความดันโลหิตสูง โดยดูจาก “บันทึกสร้างสุข” วิชาสวัสดิการสร้างสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับศักยภาพและมีรายได้ ด้วยการอบรมให้ความรู้เพิ่มทักษะอาชีพ วิชากิจกรรมสร้างสุข มีกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมหอมหน้าหมู เพื่อจัดให้มีสวัสดิการในการเยี่ยมบ้าน/ปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และกิจกรรมธนาคารความดี ให้ผู้สูงอายุทำความดีแลกเปลี่ยนของ โดยมีสมุดธนาคารความดี โฮงเฮียนสร้างสุข สำหรับฝากถอนคะแนนความดี

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ระดับกลุ่มทางสังคม/กลุ่มกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพต่างๆ ชุมชนผู้สูงอายุ
- ๒) ระดับหน่วยงาน/แหล่งประโยชน์ เช่น เทศบาลตำบลจิม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียนในพื้นที่ กศน.ตำบลจิม สำนักงานเกษตรอำเภอ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์กรรมเกษตรกรรม และอาชีพ หน่วยบริการประชาชนดอนไชย สถานีตำรวจภูธรปง และโฮงเฮียนสร้างสุข

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง มีความดันโลหิตอยู่ในระดับที่ดีขึ้น
- ๒) เกิดการรวมกลุ่มทำอาชีพเสริม จำนวน ๑๐ กลุ่ม คือ กลุ่มจักสานฝักมิด กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า กลุ่มพันเศษผ้า กลุ่มจักสานหมวกไม้ไผ่ กลุ่มหมอบ้านบ้าน ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มขนมสมุนไพร กลุ่มน้ำพริก กลุ่มผักปลอดสารพิษ และกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า สามารถสร้างรายได้เฉลี่ยต่อคน ๑๒,๙๖๐ บาทต่อปี
- ๓) เกิดกิจกรรมสอมหน้าหมู โดยผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เพื่อความสะดวก ปลอดภัยในการดำเนินชีวิต และกิจกรรมธนาคารความดี สามารถลดปริมาณขยะได้ประมาณ ๒๐ กิโลกรัมต่อเดือน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงาน องค์กร และภาคีเครือข่ายต่างๆ ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี มีอาชีพและรายได้ตามศักยภาพ และมีสวัสดิการที่ดูแลเกื้อกูลกัน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขัวมุง (ศูนย์กายอุปกรณ์ตำบลขัวมุง)

พื้นที่: เทศบาลตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นางสาวนงนุช คำภีระ

ตำแหน่ง: พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๔๒๙-๖๒๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันเทศบาลตำบลขัวมุงมีประชากรทั้งหมด ๕,๕๑๐ คน มีผู้เตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ จำนวน ๙๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๔ และมีผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๐๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๔ โดยในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุที่เดินทางไปมาได้เอง จำนวน ๑,๐๓๕ คน เป็นผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้าน จำนวน ๕๖ คน และผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง ๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปี ๒๕๕๔ กระทรวงสาธารณสุขยกฐานะให้สถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทำให้มีเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น ทั้งนักวิชาการสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ และทันตภิบาล ต่อมาในปี ๒๕๕๗ มีผู้บริจาคกายอุปกรณ์ เช่น รถเข็น ไม้ค้ำยัน เตียงนอน เนื่องจากคนภาคเหนือเชื่อว่าอุปกรณ์ช่วยเหลือฟื้นฟูกายภาพเป็นของไม่ดี หลังจากใช้แล้ว ไม่ควรจะมีไว้ที่บ้าน เมื่อผู้ป่วยหายป่วยหรือเสียชีวิต ก็จะนำอุปกรณ์มาบริจาคและเก็บไว้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขัวมุง และเมื่อมีคนเจ็บป่วยจำเป็นต้องใช้ ก็จะมาขอยืมได้ ทำให้ที่นี่กลายเป็นศูนย์รวมในการเก็บและให้บริการไปโดยปริยาย และเมื่ออุปกรณ์มีมากขึ้นจึงทำทะเบียนควบคุมการยืมและคืน เพื่อให้สะดวกในการตรวจสอบ ก่อนที่จะพัฒนาขึ้นมาเป็นศูนย์กายอุปกรณ์ตำบลขัวมุง ในปี ๒๕๕๙ โดยมีโรงพยาบาลสารภีให้การสนับสนุน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นศูนย์ช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกายของประชาชนในพื้นที่ และให้ผู้ป่วย ผู้พิการ เข้าถึงบริการอย่างสะดวกรวดเร็ว

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) รวบรวมอุปกรณ์ที่ได้รับบริจาคจากชุมชน ซ่อมแซม ให้อยู่ในสภาพดี พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนกายอุปกรณ์และทะเบียนการยืม-คืน กายอุปกรณ์ไว้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

๒) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและสามารถเข้าถึงกายอุปกรณ์ โดยแจ้งความต้องการไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

๓) กลุ่ม อสม. และ อพส. ช่วยกันผลิตอุปกรณ์ที่จำเป็นไว้ในศูนย์ เช่น ยางยืดเหยียด ที่นอน ลดแผลกดทับ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาลตำบล ช่างมุง กองทุน สปสช. และโรงพยาบาลสารภี

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง ได้รับการดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพร่างกายอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

๒) เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน

๓) ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้บริหารให้ความสำคัญ ทุกหน่วยงานประสานและบูรณาการร่วมกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลขัวมุง (ขัวมุงวัฒนา)

พื้นที่: เทศบาลตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นางสาวกรภัทร อินตา

ตำแหน่ง: หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลขัวมุง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๔๒๙-๖๒๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันเทศบาลตำบลขัวมุงมีประชากรทั้งหมด ๕,๕๑๐ คน มีผู้เตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ จำนวน ๙๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๔ และมีผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๐๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙๔ โดยในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุที่เดินทางไปมาได้เอง จำนวน ๑,๐๓๕ คน เป็นผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้าน จำนวน ๕๖ คน และผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง ๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๕๖ จำนวนผู้สูงอายุในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรมตามโอกาสต่างๆ จนกระทั่งปี ๒๕๕๘ เทศบาลตำบลขัวมุงมีนโยบายให้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยร่วมทำงานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขัวมุง จนสามารถเปิดทำการได้สำเร็จ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

มีโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบล และผู้สูงอายุในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) อบรมให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ อบรมเพิ่มทักษะในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ
- ๒) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุแลกเปลี่ยนพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น สวดมนต์ นั่งสมาธิ ออกกำลังกาย
- ๓) สนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นวิทยากรจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาลตำบล ช่างมุง กองทุน สปสช. และโรงพยาบาลสารภี

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ผู้สูงอายุมีความรู้ทักษะในการดูแลสุขภาพตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในเบื้องต้น
- ๒) ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน ทำให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีขึ้น
- ๓) เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา
- ๔) เกิดวิทยากรชุมชนที่มีความรู้ ประสบการณ์เพิ่มขึ้น
- ๕) เกิดการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้บริหารให้ความสำคัญ ทุกหน่วยงานประสานและบูรณาการร่วมกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ตำบลขัวมุง

พื้นที่: เทศบาลตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นางสาวกรรภัทร อินตา
ตำแหน่ง: หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ เทศบาลตำบลขัวมุง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๕๒๙-๖๒๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันเทศบาลตำบลขัวมุงมีประชากรทั้งหมด ๕,๕๑๐ คน มีผู้เตรียมความพร้อมเข้าสู่
วัยสูงอายุ จำนวน ๙๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๐๔ และมีผู้สูงอายุ จำนวน ๑,๐๙๙ คน คิดเป็น
ร้อยละ ๑๙.๙๔ โดยในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุที่เดินทางไปมาได้ด้วย จำนวน ๑,๐๓๕ คน เป็น
ผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้าน จำนวน ๕๖ คน และผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียง ๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๕๙ เทศบาลตำบลขัวมุงได้รับงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพ
แห่งชาติ เพื่อดำเนินการเรื่องระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะ
พึ่งพิง (LTC) และจัดทำโครงการอบรมฝึกทักษะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (care givers) จนเกิด
อาสาสมัครในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างอาสาสมัครเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเพิ่ม
จำนวนขึ้นเรื่อยๆ

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) จัดทำโครงการอบรมฝึกทักษะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (care givers)
- ๒) มีการดูแลผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง ร่วมกับทีมสหวิชาชีพ
- ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจัดอบรมเพิ่มทักษะการดูแลผู้สูงอายุให้กับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงาน
 - ๔) จัดตารางในการลงพื้นที่เพื่อดูแลผู้สูงอายุติดเตียงให้ครอบคลุม ทัวถึง
 - ๕) จัดกิจกรรมร่วมกัน ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุติดเตียง
- ๖) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดทำที่นอนลมเพื่อสุขภาพ ลดการกดทับ จากถุงฟอกไตที่ใช้แล้ว เพื่อให้บริการผู้สูงอายุติดเตียงในชุมชน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาลตำบล ช่างมุง กองทุน สปสช. และโรงพยาบาลสารภี

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดเครือข่ายการทำงานดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนเอง ซึ่งมีความใกล้ชิดและทั่วถึง ตรงตามความต้องการมากขึ้น
- ๒) ผู้สูงอายุได้รับการดูแลที่ดีขึ้น ส่งผลต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตดีขึ้น

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้บริหารให้ความสำคัญ โดยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานประสานและบูรณาการร่วมกัน เพื่อฝึกทักษะ เรียนรู้การเป็นอาสาสมัครที่มีคุณภาพ

๑. ชื่อผู้ประกอบการพื้นที่

กลุ่มหัตถกรรมผ้าฝ้ายสร้างชีวิต

พื้นที่: เทศบาลตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

วิทยากร: นายสุมิตร ภัฏจะนะ

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลแม่แรง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๗-๙๖๓-๓๑๔๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันตำบลแม่แรงมีจำนวนประชากรทั้งหมด ๗,๔๐๑ คน เป็นผู้สูงอายุ ๑,๙๔๔ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒๗ ผู้สูงอายุในตำบลแม่แรง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างที่เกี่ยวข้องกับการทำหัตถกรรมผ้าฝ้ายและชิ้นส่วนประกอบของเสื้อผ้า รองลงมาคือการทำเกษตรกรรม โดยมากแล้วผู้สูงอายุมักทำงานอยู่ในบ้านหรือโรงงานอุตสาหกรรมผ้าฝ้ายขนาดเล็กไปจนถึงขนาดใหญ่ อีกทั้งยังเป็นเจ้าของภูมิปัญญาการทำผ้าฝ้ายแบบดั้งเดิม

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

หัตถกรรมผ้าฝ้ายสร้างชีวิต เกิดจากการที่ประชาชนในตำบลแม่แรงได้ร่วมกันสร้างอาชีพของตนเอง ผ่านภูมิปัญญาการผลิตและแปรรูปผ้าฝ้ายหลากหลายรูปแบบ จนกลายเป็นอาชีพที่ยั่งยืน และสามารถช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีรายได้เลี้ยงครอบครัว ที่ผ่านมามีเส้นทางพัฒนาที่ยาวนาน โดยจุดเปลี่ยนสำคัญคือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๖ ถนนลำพูน-ลี้ โดยก่อนที่ประชาชนจะเดินทางไปจังหวัดเชียงใหม่ จะต้องผ่านเส้นทางนี้ ประกอบกับอำเภอป่าซางเป็นจุดนัดหมายของการพักรถขนส่งสินค้า รถทัวร์โดยสาร จึงเกิดตลาดค้าขายขึ้นมา มีทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค เสื้อผ้า ของฝาก และต่อ ยอดจนเกิดเป็นโรงงานทอผ้าขนาดใหญ่ ซึ่งรวบรวมแรงงานฝีมือดีจำนวนมาก และยังคงเป็นเอกลักษณ์สร้างชื่อแก่ผู้คนในพื้นที่มานับสิบปี

ทว่าด้วยความผันผวนทางเศรษฐกิจ ทำให้โรงงานทอผ้าขนาดใหญ่ที่อยู่ในตัวอำเภอปิดตัวลง ช่างฝีมือในโรงงานต้องกลับบ้านไปประกอบอาชีพทอผ้าที่บ้านของตนเอง ชาวบ้านจึงรวมตัวกัน เพื่อสร้างกลุ่มทอผ้าที่มีศักยภาพขึ้นมา เพื่อให้การดำเนินงานเป็นรูปธรรม และสามารถสร้างรายได้แก่ครัวเรือนต่างๆ อย่างมั่นคง ซึ่งด้วยกระบวนการทำงานเช่นนี้ทำให้เกิดการต่อยอดไปสู่การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น งานแต่งสืวดลายผ้าฝ้ายดอนหลวง และงานสืบสานตำนานผ้าฝ้ายงามหนองเงือก ซึ่งปัจจุบันอยู่ในปฏิทินการท่องเที่ยวประจำปี และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยู่งัก สร้างอาชีพที่มั่นคงให้กับคนในตำบล และเพื่อเป็นการสืบสานหัตถกรรมการทำผ้าฝ้ายให้คงอยู่ในชุมชนสืบไป

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) เดิมเป็นการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ร่วมกัน เพื่อสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จัก แต่ปัจจุบันเทศบาลได้เข้าไปเสริมความแข็งแกร่งให้กลุ่มด้วยการพาไปศึกษาดูงานพร้อมกับช่วยเหลือด้านการกระจายสินค้าตามความต้องการของตลาด

๒) รวบรวมและพัฒนาอาชีพของชาวบ้าน ด้วยการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งการตัด เย็บ ปัก

๓) จัดหาตลาด ทั้งในและนอกพื้นที่ โดยปัจจุบันผู้ประกอบการบางคนสามารถส่งสินค้าได้ถึงต่างประเทศ เช่น เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา

๔) จัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น งานแต่งสืวดลายผ้าฝ้ายดอนหลวง และงานสืบสานตำนานฝ้ายงามหนองเจือก

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) แหล่งเรียนรู้ ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือบ้านดอนหลวง

๒) แหล่งเรียนรู้ กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านหนองเจือก

๓) แหล่งเรียนรู้ กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือบ้านแม่แรง

๔) โรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่แรง

๕) ชมรมผู้สูงอายุตำบลแม่แรง

๖) กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน บ้านดอนหลวง บ้านหนองเจือก

๗) กลุ่มสตรีแม่บ้าน ตำบลแม่แรง

๘) กลุ่มกองทุนสวัสดิการตำบลแม่แรง

๙) กลุ่มกองทุนเงินล้าน

๑๐) หน่วยงานภาครัฐภายนอก เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้แก่ประชาชน ตั้งแต่ ๔,๐๐๐ ถึง ๖,๐๐๐ บาท โดยการจ้างงานนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในชุมชนเท่านั้น เพราะเมื่อสินค้าเป็นที่ต้องการมากขึ้น ผู้ประกอบการก็พยายามสร้างเครือข่ายการทำงานให้กว้างขึ้น โดยปัจจุบันมีการกระจายสินค้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ รวมถึงต่างประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมอย่างเช่น งานแต่งสืวดลายผ้าฝ้ายดอนหลวง และงานสืบสานตำนานฝ้ายงามหนองเจือก ถือเป็น การประชาสัมพันธ์พื้นที่ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และยังทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่เติบโตอีกด้วย โดยมีประเมินว่ากิจกรรมเช่นนี้สามารถสร้างรายได้ไม่ต่ำกว่า ๓๐-๕๐ ล้านบาท

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งกลุ่มผู้ประกอบการ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนและผลักดันให้เกิดรูปธรรมการดำเนินงานจนสร้างชื่อเสียงให้กับคนในตำบลได้

๑. ชื่อผู้ประสมพื้นที่

งานพัฒนาชุมชน และกองสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเวียงยอง

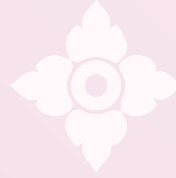
พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงยอง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
วิทยากร: นางทับทิม ภัทรอนันตพ
ตำแหน่ง: นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๕-๗๑๗-๑๗๕๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ในอดีต เทศบาลตำบลเวียงยองบริหารจัดการแบบสภาตำบล และได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงยอง เมื่อปี ๒๕๒๖ ก่อนที่จะยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลเวียงยอง เมื่อปี ๒๕๕๐ โดยจุดเด่นของตำบลเวียงยองคือการเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ มีวัดคู่บ้านคู่เมืองตั้งแต่สมัยพระนางจามเทวี ปฐมกษัตริย์แห่งนครหริภุญชัย ปัจจุบันตำบลเวียงยองมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๘,๕๙๕ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด ๒,๒๑๔ คน โดยมีผู้สูงอายุในพื้นที่ ๑,๑๐๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการแห่งรัฐของผู้สูงอายุ ด้วยการประสานหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จังหวัดลำพูน เพื่อขอรับสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก ในการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น บ้านผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาส ชุมชนต้นแบบ วัดพระยืน วัดต้นแก้ว รวมถึงการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุสัญจรตำบลเวียงยอง โครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อน โครงการพักข้างบ้าน อาหารข้างรั้ว ครอบครัวยุโรปเพียงหลักเสียงสารเคมี พร้อมทั้งส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุมีงานทำ เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายแก่ครอบครัวและชุมชน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสุขภาพในผู้สูงอายุ
- ๒) ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในพื้นที่ จำนวน ๕๓ รายได้รับการดูแลตาม Care Plan
- ๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสุขภาพในผู้สูงอายุตามแนวทางชุดกิจกรรมที่ สสส.

กำหนด

- ๔) ส่งเสริมอาชีพให้ผู้สูงอายุมีงานทำ มีรายได้เพิ่ม ลดรายจ่าย
- ๕) ส่งเสริมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยประชาชนชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุมาถ่ายทอด

องค์ความรู้

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) จัดประชุมเพื่อสร้างทีมงานในการขับเคลื่อน และกำหนดคณะทำงานการดูแลผู้สูงอายุ ตำบลเวียงยอง โดยคณะกรรมการได้เข้าไปศึกษาดูงานเรื่องการจัดการดูแลระบบผู้สูงอายุ ตามแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่อื่นๆ

๒) คัดเลือกอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ๑๕ คน โดยอาสาสมัครเหล่านี้จะร่วมกับทีมหมอครอบครัวในพื้นที่เข้าไปประเมินผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงตามแบบประเมิน ADL

๓) ทุกหน่วยงานประชุมชี้แจงรายละเอียดแผนการดูแลผู้สูงอายุแต่ละราย เพื่ออาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุฯ จะเข้าไปดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันตาม Care Plan

๔) พัฒนาศักยภาพ และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุตำบลเวียงยอง เป้าหมาย ๑๖๐ คน

๕) สำรวจผู้สูงอายุในชุมชนที่มีปัญหาติดบ้านติดเตียงและสภาพที่อยู่อาศัยไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก

๖) จัดตั้งระบบให้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน การให้คำปรึกษา และศูนย์ให้บริการกายอุปกรณ์ในเทศบาล

๗) จัดตั้งกองทุนหรือจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือกัน เช่น กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในตำบลเวียงยอง

๘) พัฒนากฎ กติการะเบียบ แนวปฏิบัติ เพื่อหนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น มีการยอมรับและแสดงความคิดเห็นภายในตำบลเวียงยอง

๙) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอาชีพและมีงานทำ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายในครัวเรือน และชุมชน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเวียงยอง เป็นทุนหลัก ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเวียงยอง โรงพยาบาลลำพูน โรงพยาบาลศิริเวช สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดลำพูน สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองลำพูน ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดลำพูน กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพจังหวัดลำพูน สภาองค์กรชุมชนตำบลเวียงยอง การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำพูน รวมถึงบริษัทเอกชน เป็นฝ่ายสนับสนุน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน
- ๒) เกิดอาสาสมัครที่มีประสิทธิภาพในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะกลายเป็นฐานกำลังในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว
- ๓) เกิดการต่อยอดไปสู่กิจกรรมชุมชนต่างๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลเวียงยอง หรือกลุ่มอาชีพใหม่ๆ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) ผู้บริหารเทศบาลตำบลเวียงยองเห็นความสำคัญในการดำเนินงานดูแลและส่งเสริมผู้สูงอายุ
- ๒) เทศบาลตำบลเวียงยองมีการตั้งงบประมาณและสนับสนุนในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
- ๓) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกภาคส่วน ทั้งท้องที่ ท้องถิ่น ส่วนราชการ และประชาชนในพื้นที่
- ๔) มีการมอบหมายผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย
- ๕) บุคลากรในองค์กรให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมาย (ทีมงานเข้มแข็ง)
- ๖) มีหน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุในด้านต่างๆ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลตำหนักธรรม

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่
จังหวัดแพร่

วิทยากร: นางวิยะดา เชื้อนแปด

ตำแหน่ง: นักพัฒนาชุมชน

เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๓-๑๕๐-๙๒๘๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลตำหนักธรรมมีประชากรทั้งหมด ๓,๓๕๑ คน เป็นผู้สูงอายุ ๖๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๗ โดยถ้าแบ่งตามสภาพร่างกาย สามารถแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี คือเป็นโรคเรื้อรัง มีความพิการ แต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและเป็นทุนทางสังคมของชุมชน จำนวน ๒๕๓ คน กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้างแต่มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จำนวน ๒๓ คน กลุ่มที่ ๓ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย อยู่แต่ที่บ้าน มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว จำนวน ๔ คน และกลุ่มที่ ๔ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย นอนอยู่กับที่ ช่วยเหลือตนเองได้จำกัดหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จำนวน ๑๕ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๑๘ ประชาชนตำบลตำหนักธรรมรวมตัวกันจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน และช่วยเหลือกันเมื่อเสียชีวิต โดยเมื่อมีผู้เสียชีวิตจะรวบรวมเงินคร่าวเรือนละ ๑๕ บาทพร้อมข้าวสาร ๑ ทะนาน มอบให้ครอบครัวผู้เสียชีวิต จนกระทั่งปี ๒๕๕๓ ผู้นำชุมชนมีแนวคิดที่จะจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จึงไปศึกษาดูงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำเกีฮน จังหวัดน่าน แล้วนำกลับมาปรับใช้ในพื้นที่ ครอบคลุมทั้ง เกิด แก่ เจ็บ ตาย มีสมาชิกเริ่มต้นเป็นผู้สูงอายุทั้งหมด ๒๙๗ คน โดยสมาชิกแรกเข้าจ่ายค่าสมัคร ๒๐ บาท และสบทบกองทุนจำนวน ๓๖๕ บาท โดยสามารถจ่ายได้ทั้งรายเดือนหรือรายปี

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้เกิดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ
- ๒) เพื่อพัฒนาระบบการดูแลประชาชนในตำบลตำหนักธรรม

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) กลุ่มผู้นำชุมชนไปศึกษาดูงานและนำข้อมูลมาประชาสัมพันธ์กับกลุ่มผู้สูงอายุ จนเกิดแกนนำกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน ๒๙๗ คน โดยมีการจัดสวัสดิการครอบคลุมเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย และทุนการศึกษา

๒) เพิ่มสวัสดิการและบูรณาการกับเครือข่ายด้านสวัสดิการภายในตำบล ได้แก่ ฅาปนกิจหมู่บ้าน ฅาปนกิจผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันได้ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น มีทั้งสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุยามปกติ เช่น สวัสดิการด้านการเจ็บป่วย เสียชีวิต ทุนการศึกษามูลนิธิ สวัสดิการผู้สูงอายุสุขภาพดี สวัสดิการในการเยี่ยมบ้าน สวัสดิการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านและปรับสภาพแวดล้อมให้กับผู้สูงอายุ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุยามฉุกเฉิน ในกรณีเกิดอุบัติเหตุ ต้องการเงินเพื่อสำรองจ่ายกรณีเสียชีวิต ถูกทำร้ายร่างกาย และสุดท้าย สวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุกรณีสาธารณภัย โดยจะจ่ายตามความเหมาะสม แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุนทางสังคมประกอบด้วย ทุนบุคคล ๔๑ ทุน ทุนกลุ่ม ๒๑ กลุ่ม ทุนตำบล คือกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าหนักธรรม และทุนเครือข่าย คือกองทุนฅาปนกิจเงินล้าน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการและการช่วยเหลือเพื่อคุณภาพในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม
- ๒) ลดค่าใช้จ่ายให้แก่สมาชิก กรณีต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล และช่วยลดภาระให้กับผู้สูงอายุในเรื่องทุนการศึกษาของบุตรหลาน
- ๓) สร้างการทำงานร่วมกันในชุมชนแบบบูรณาการ เป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร
- ๔) ประชาชนได้รับการดูแล พร้อมกับมีการอบรมการดูแลตัวเองเมื่อเผชิญภาวะเจ็บป่วย และยังเกิดการต่อยอด เช่น การผลิตสมุนไพรไว้ใช้ในครัวเรือน
- ๕) เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งแกนนำ ประชาชน และองค์กรที่มีอยู่ในพื้นที่

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

มีการบริหารจัดการคน งาน ข้อมูล และงบประมาณอย่างเหมาะสม โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้คอยดูแลและประสานงาน พร้อมทั้งมีการจัดสรรเงินเพื่อประโยชน์ต่างๆ ทั้งกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เงินสำรองจ่าย เงินสวัสดิการ และเงินสำหรับการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ บวกกับการสร้างเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ กลายเป็นจุดแข็งที่ทำให้กองทุนนี้ประสบความสำเร็จ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มพรหมเชิดเท้า

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่
จังหวัดแพร่

วิทยากร: นางกวีล จุวัน

ตำแหน่ง: เลขาธิการกลุ่มพรหมเชิดเท้า

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๒๒๕-๙๖๓๓

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลตำหนักธรรมมีประชากรทั้งหมด ๓,๓๕๑ คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน ๑,๖๐๖ คน
เพศหญิง จำนวน ๑,๗๔๕ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มพรหมเชิดเท้าตั้งอยู่ที่ศาลาอเนกประสงค์บ้านตำหนักธรรม หมู่ที่ ๒ เกิดจากผู้สูงอายุ
จำนวน ๕ คน ประกอบด้วย นางบุญน้อม จินายะ, นางเพ็ญ อินมา, นางพวม อันทิพย์, นางมณฑา
กันทาธรรม และนางเทียบ เสนาสุทธิพรธณ ได้สมัครเข้าเป็นนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุเมื่อปี ๒๕๕๗
ซึ่งหนึ่งในหลักสูตรคือการผลิตพรหมเชิดเท้า ทั้ง ๕ คนสนใจและต้องการฝึกทำเป็นอาชีพจริงจัง
จึงได้ปรึกษากับผู้นำชุมชน เพื่อจัดทำประชาคมและรับสมัครสมาชิก ตลอดจนระดมทุนของ
ผู้สูงอายุด้วยตนเอง จำนวน ๓๐ คน คนละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท เพื่อเป็นเงิน
ทุนหมุนเวียนทำเป็นกลุ่มอาชีพ สร้างเงินสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ และรับเป็นวิทยากรอาสา
ฝึกอาชีพให้กับกลุ่มวัยต่างๆ ในตำบลตำหนักธรรม

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สร้างเงิน สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ
- ๒) เพื่อให้ผู้สูงอายุออกมาทำกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ประชาคมหมู่บ้านเรื่องการรวมกลุ่มอาชีพ
- ๒) ประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิก
- ๓) แต่งตั้งคณะกรรมการ แบ่งโครงสร้างและบทบาทหน้าที่
- ๔) ระดมทุนหุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท ต่อ ๑ คน
- ๕) ติดต่อประสานงานร้านค้าผู้ขาย
- ๖) นัดวันดำเนินกิจกรรมทุกวันอาทิตย์
- ๗) สรุปผลการดำเนินกิจกรรม และรายงานผลทางการเงิน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

คุณทางสังคมประกอบด้วย ทุนบุคคล ๕๐ ทุน ทุนกลุ่ม ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มแม่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่ม อปพร. หน่วยงานต่างๆ อีก ๓ แห่ง คือองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม โรงเรียนผู้สูงอายุตำหนักธรรม และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหนองม่วงไข่

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดกลุ่มพรมเช็ดเท้าในพื้นที่หมู่ที่ ๒ และนำไปสู่การขยายผลไปยังกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่อื่นๆ เช่น หมู่ที่ ๓ และ ๔
- ๒) ผู้สูงอายุมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ไม่เหงา ไม่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า
- ๓) ผู้สูงอายุมีรายได้ มีอาชีพเสริม และยังเป็นการสร้างคุณค่าและศักดิ์ศรีให้กับผู้สูงอายุ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ความมีจิตอาสาของผู้สูงอายุ แขนงนำในชุมชนให้ความร่วมมือ และองค์กรในชุมชนให้การสนับสนุน

๑. ชื่อผู้ประสานพื้นที่

โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลตำหนักธรรม

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่
จังหวัดแพร่
วิทยาการ: นายอนวัช แก้วสมนึก
ตำแหน่ง: ครูพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๐-๔๒๙-๕๓๘๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลตำหนักธรรมมีประชากรทั้งหมด ๓,๓๕๑ คน เป็นผู้สูงอายุ ๖๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๗ โดยถ้าแบ่งตามสภาพร่างกาย สามารถแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี คือเป็นโรคเรื้อรัง มีความพิการ แต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและเป็นทุนทางสังคมของชุมชน จำนวน ๒๕๓ คน กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้างแต่มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จำนวน ๒๓ คน กลุ่มที่ ๓ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย อยู่แต่ที่บ้าน มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว จำนวน ๔ คน และกลุ่มที่ ๔ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย นอนอยู่กับที่ ช่วยเหลือตนเองได้จำกัดหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จำนวน ๑๕ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้สูงอายุในตำหนักธรรมมีปัญหาหลากหลาย ตั้งแต่เจ็บป่วยเรื้อรังโดยเฉพาะโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน ขาดผู้ดูแล ถูกทอดทิ้ง เนื่องจากบุตรหลานไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่ จนเกิดสถานะเครียด เกิดปัญหาฆ่าตัวตายตามมา ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมจึงพยายามหาวิธีจัดการปัญหา ด้วยการจัดเวทีประชาคมตามหมู่บ้านต่างๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หนึ่งในนั้นคือการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น โดยใช้สถานที่โรงเรียนเก่า และจัดทำหลักสูตร ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาภาษาไทย วิชาหน้าที่พลเมือง วิชาภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิชาหลักพระพุทธศาสนา ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตำหนักธรรม และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสะเลียม เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดกิจกรรมการให้ความรู้ใน ๔ ส่วนคือ อาหารจัดการโรค การยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การฝึกสมอง และการดูแลสุขภาพในช่องปาก รวมทั้งมีจิตอาสาทั้งกลุ่มสตรี และสภาเด็กและเยาวชนเข้ามาหมุนเวียนให้ความรู้กับผู้สูงอายุตามความชำนาญในเนื้อหาวิชาต่างๆ ด้วย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
- ๒) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ
- ๓) เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- ๔) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
- ๕) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
- ๖) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) สำรวจและทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุโดยการประชาคมในหมู่บ้าน
- ๒) รับสมัครคัดเลือกผู้สูงอายุเข้าเรียน
- ๓) แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ
- ๔) จัดทำแผนการดำเนินงาน จัดการเรียนการสอน
- ๕) ขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ
- ๖) ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และ
- ๗) เปิดทุกวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุนบุคคล ๔๑ ทุน ทุนกลุ่ม ๒๑ กลุ่ม ทุนตำบล เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ตำนันธรรม จัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ และสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ และทุนเครือข่าย คือ กองทุนฌาปนกิจเงินล้าน ช่วยเหลือสวัสดิการด้านการเสียชีวิตแก่ผู้สูงอายุและคนในครัวเรือน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
- ๒) เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคม เป็นแรงผลักดันให้มีจิตอาสาเป็นอาสาสมัครในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนในชุมชน
- ๓) กลุ่มอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุและญาติของผู้สูงอายุได้รับการพัฒนา โดยได้รับความรู้ และฝึกปฏิบัติในการดูแลผู้สูงอายุติดบ้านติดเตียง ในเรื่องการทำแผลกดทับ การดูแลอุปกรณ์ที่ติดตัวผู้สูงอายุ
- ๔) คนที่อายุตั้งแต่ ๕๕ ปีขึ้นไป ได้รับการอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม อาหาร การออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุ และดูแลให้คำแนะนำเรื่องสุขภาพกับผู้สูงอายุในชุมชนได้

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ของพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ตำนันธรรม สนับสนุนสถานที่ งบประมาณ รถรับส่งผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สนับสนุนเจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรรับผิดชอบ กลุ่มจิตอาสา คอยทำหน้าที่พี่เลี้ยงในการดูแลผู้สูงอายุ และร่วมทำกิจกรรม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ และ กศน.อำเภอหนองม่วงไข่ สนับสนุนงบประมาณและวิทยากรในการฝึกอาชีพ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

สภาเด็กและเยาวชน ตำบลตำหนักธรรม

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่
จังหวัดแพร่

วิทยากร: นางสาวจิตรนภา เส้นแถว

ตำแหน่ง: ครูพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๕๔๒-๖๑๔๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลตำหนักธรรมมีประชากรทั้งหมด ๓,๓๕๑ คน เป็นผู้สูงอายุ ๖๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓๗ โดยถ้าแบ่งตามสภาพร่างกาย สามารถแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ดี คือเป็นโรคเรื้อรัง มีความพิการ แต่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและเป็นทุนทางสังคมของชุมชน จำนวน ๒๕๓ คน กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้างแต่มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม จำนวน ๒๓ คน กลุ่มที่ ๓ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย อยู่แต่ที่บ้าน มีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหว จำนวน ๔ คน และกลุ่มที่ ๔ ผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย นอนอยู่กับที่ ช่วยเหลือตนเองได้จำกัดหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จำนวน ๑๕ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

สภาเด็กและเยาวชนตำบลตำหนักธรรม จัดตั้งเมื่อปี ๒๕๕๔ โดยการคัดเลือกแกนนำสภาเด็กและเยาวชนแต่ละหมู่บ้านให้มาเป็นแกนนำในระดับตำบล มีการประชุมเป็นประจำทุกเดือน โดยที่ผ่านมาสภาเด็กฯ ได้จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีความโดดเด่นกระทั่งคว้ารางวัลจากหน่วยงานต่างๆ มาได้มากมาย เช่น รางวัลรองชนะเลิศการประกวดโครงการค่ายเยาวชนรักดี มีจิตอาสา รางวัลชนะเลิศในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ทำกิจกรรมจิตอาสาระดับตำบล ของจังหวัดแพร่ เป็นต้น

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในชุมชน
- ๒) จัดสวัสดิการให้กับเด็กและเยาวชน
- ๓) ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ที่มีครอบครัวยากจน
- ๔) ส่งเสริมกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) เด็กและเยาวชนตำบลตำบลทำนบกัณฑ์ธรรมรวมตัวกันจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลตำบลทำนบกัณฑ์ โดยมีแกนนำเด็กและเยาวชนในแต่ละหมู่บ้าน เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน
- ๒) กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนไปศึกษาดูงาน และนำข้อมูลมาประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน จึงทำให้เกิดแกนนำกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน ๓๐ คน
- ๓) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่ และศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๓๙ จังหวัดแพร่
- ๔) พัฒนาและต่อยอดจนเกิดเป็นกิจกรรมต่างๆ เช่น การออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ การตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ (วัดความดัน) การปรับสภาพบริเวณบ้านของผู้สูงอายุ จัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับเด็กและเยาวชน ฯลฯ

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ทุนบุคคล ๒๐ ทุน
- ๒) ทุนกลุ่ม ๒๑ ทุน
- ๓) ทุนตำบล เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตำบลทำนบกัณฑ์ จัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ และสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ
- ๔) ทุนเครือข่าย คือ กองทุนฌาปนกิจเงินล้าน ช่วยเหลือสวัสดิการด้านการเสียชีวิตแก่ผู้สูงอายุและคนในครัวเรือนของผู้สูงอายุ

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนรวมตัวทำกิจกรรม ลดภาวะเสี่ยงในเรื่องยาเสพติด เด็กติดเกมส์ และท้องก่อนวัยอันควรได้
- ๒) พัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุสำหรับเด็กและเยาวชนในครัวเรือน ให้เข้าใจความเลื่อมตามวัย พร้อมเรียนรู้วิธีการจัดการสภาวะอารมณ์ของผู้สูงอายุ เพื่อนำกลับมาประยุกต์ใช้ในชีวิตของตัวเอง
- ๓) เกิดการทำงานแบบบูรณาการระหว่างเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน
- ๔) สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนทั้งแกนนำ เด็ก เยาวชน ประชาชน และองค์กรที่มีอยู่ในพื้นที่

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ความร่วมมือร่วมใจของภาคส่วนต่างๆ ทั้งแกนนำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มต่างๆ เด็กและเยาวชนในตำบล

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มกองทุนและสวัสดิการ เพื่อผู้สูงอายุ

พื้นที่: เทศบาลตำบลนาครี อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง

วิทยากร: นางสาววิภา บุญสม

ตำแหน่ง: นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๑๑๕-๕๗๖๓

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลนาครีมีประชากรทั้งหมด ๗,๘๒๖ คน โดยเป็นผู้สูงอายุจำนวน ๑,๘๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๖ โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยการพึ่งพิง คือพอเคลื่อนไหวได้บ้าง แต่อาจมีปัญหาด้านการกินและการขับถ่าย จำนวน ๒๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กองทุนและสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ ตำบลนาครี เริ่มต้นครั้งแรกที่บ้านเหมียง หมู่ที่ ๑๐ โดยนางคำฟาน วงศ์สวัสดิ์ ได้จัดตั้งกองทุนออมของหมู่บ้านขึ้นมา กระทั่งต่อมาได้นำเรื่องนี้ไปยื่นต่อสภาตำบล จึงมีโอกาสดำเนินการที่ตำบลน้ำเกี้ยว มาภายหลังประชาชนเริ่มเห็นความสำคัญของเรื่องสวัสดิการสังคมมากขึ้น และต้องการสร้างภูมิคุ้มกันตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต ในปี ๒๕๕๓ จึงเริ่มพัฒนากองทุนระดับตำบล เรียกว่า “กองทุนออมบุญวันละบาท ตำบลนาครี” พร้อมกับแต่งตั้งคณะกรรมการและตัวแทนระดับหมู่บ้าน ทำหน้าที่เก็บเงินนำส่งให้กองทุน พร้อมกับประชาสัมพันธ์ไปยังสมาชิกในตำบล ซึ่งเป็นที่สนใจของกลุ่มผู้สูงอายุมากเป็นพิเศษ โดยระยะแรกมีสมาชิก ๑๒๔ คน และขยายตัวเป็น ๔,๕๕๑ คน

ปัจจุบันกองทุนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย เช่น สสส.ที่เข้ามาร่วมพัฒนาประเด็นผู้สูงอายุ ธนาคารออมสิน เข้ามาให้ความรู้เรื่องการออม และปรับรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน โดยล่าสุดมีการต่อยอดด้วยการจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการของผู้สูงอายุตำบลนาครีขึ้นมาอีกแห่ง ซึ่งได้รับความสนใจไม่แพ้กัน โดยมีเจ้าหน้าที่ธนาคารมาช่วยให้บริการรับฝากเงินทุกสัปดาห์แรกของช่วงเปิดโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้สมาชิกเกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในยามเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต
- ๒) เพื่อให้สมาชิกเกิดการรวมตัวกัน ออมเงินจากการลดค่าใช้จ่าย
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายและให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มผู้สูงอายุ

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ร่วมกับ สสส. จัดทำแผนงาน กิจกรรมของประเด็นผู้สูงอายุ ภายใต้ง ๖ ชุดกิจกรรม เพื่อจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และเริ่มต้นจัดประชุมคณะกรรมการ
- ๒) ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือจากธนาคารออมสินในการให้ความรู้กับนักเรียนผู้สูงอายุ
- ๓) ประชาสัมพันธ์และรับสมัครผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการ
- ๔) ธนาคารออมสินได้มอบกระปุกออมสินให้กับผู้สูงอายุไว้ในการออมเงิน
- ๕) ผู้สูงอายุนำเงินมาออม โดยมีเจ้าหน้าที่เทศบาลได้ดำเนินการนำส่งเงินให้กับธนาคารออมสินทุกสัปดาห์แรกของเดือน โดยไม่จำกัดวงเงินออม

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) เทศบาลตำบลนาครีว ทำหน้าที่ประสานงานแหล่งทุนและข้อมูลการจัดตั้งกองทุนการออมสำหรับผู้สูงอายุ
- ๒) ผู้นำชุมชน ช่วยเหลือในเรื่องประชาสัมพันธ์การรับสมัคร
- ๓) นักพัฒนาชุมชน จัดกิจกรรมระดมทุนผ่านสื่อออนไลน์ และบริหารจัดการ
- ๔) ชมรมผู้สูงอายุ ร่วมทำกิจกรรมการออมร่วมกับเทศบาลตำบลนาครีว
- ๕) ธนาคารออมสิน ช่วยสนับสนุนกระปุกออมสินและให้ความรู้กับผู้สูงอายุเรื่องการออม

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดระบบสวัสดิการเรื่องผู้สูงอายุที่เป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในชุมชน
- ๒) เกิดพื้นที่แลกเปลี่ยนพบปะเพื่อการดูแลทางสังคม ผ่านการประชุมหรือกิจกรรมประชาคมต่างๆ ถือเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ทุกคนมีโอกาสได้มาพบปะกันได้ง่ายที่สุด
- ๓) เกิดวัฒนธรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในชุมชน ตลอดจนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและต่อยอดเป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงเรียนนาครวัปปจิมวัย

พื้นที่: เทศบาลตำบลนาครวัปป อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

วิทยากร: นายธวัช แก้วเกิด

ตำแหน่ง: นายกเทศมนตรีตำบลนาครวัปป

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๐-๑๒๐-๐๔๓๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลนาครวัปปมีประชากรทั้งหมด ๗,๘๒๖ คน โดยเป็นผู้สูงอายุจำนวน ๑,๘๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๖ โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยการพึ่งพิง คือพอเคลื่อนไหวได้บ้าง แต่อาจมีปัญหาด้านการกินและการขับถ่าย จำนวน ๒๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันเทศบาลตำบลนาครวัปปได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มตัว แต่จากการศึกษาพฤติกรรม และศักยภาพของผู้สูงอายุ พบว่าหลายคนมีปัญหาเรื่องการศึกษา ไม่สามารถเขียนชื่อตัวเองได้ จนทางจังหวัดตั้งข้อสังเกตว่ามีการพิมพ์ลายนิ้วมือมากเกินไป และอาจส่งถึงการทุจริตการเบิก เบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ นายกเทศมนตรีจึงประชุมหารือกับหัวหน้าส่วนราชการ ประธานผู้สูงอายุ และกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ ซึ่งได้ข้อสรุปให้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ผู้สูงอายุ ขึ้น ก่อนจะมีการเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ และโรงเรียนนาครวัปปจิมวัย ตามลำดับ โดย ปัจจุบันโรงเรียนได้นำหลักสูตรของ กศน. เข้ามาผสมกับหลักสูตรที่เทศบาลได้ออกแบบไว้ พร้อมทั้งมีการวัดผลการเรียนรู้ พร้อมมอบวุฒิบัตรแก่นักเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในตัวผู้สูงอายุและลูกหลาน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
- ๒) เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
- ๓) เพื่อเสริมสร้างคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
- ๔) เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ประชุมวางแผนกำหนดหลักสูตรกับคณะทำงาน โดยการถอดบทเรียนการเรียนการสอนที่ผ่านมา เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐาน

๒) จัดทำหลักสูตรและกำหนดกิจกรรมตามโครงการต่างๆ ในเดือนตุลาคมของทุกปี

๓) โรงเรียนนาครวัชร์ปัจฉิมวัย (โรงเรียนผู้สูงอายุ) เปิดสอนทุกวันอังคารสัปดาห์ที่ ๑ และ ๓ ของเดือน โดยก่อนเรียนทุกคนต้องสวดมนต์ ส่วนรูปแบบการเรียน เทศบาลได้ร่วมกับ กศน. อำเภอแม่ทะ เน้นหลักสูตรขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ด้านต่างๆ ปัจจุบันมีวิชาพระพุทธศาสนา วิชาดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ วิชาสังคมและวัฒนธรรม และวิชาศึกษาตามอัธยาศัย เช่น รวบรวมพื้นบ้าน รำไม้พลอง เปตอง ดนตรีพื้นบ้าน วิชาชีพ การศึกษาดูงาน ฯลฯ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ชมรมผู้สูงอายุตำบลนาครวัชร์รองรับงบประมาณจาก กองทุน สปสช. และเทศบาลตำบลนาครวัชร์ เพื่อทำกิจกรรมอบรมให้ความรู้ผู้สูงอายุ และร่วมจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีภาคีเครือข่าย เช่น พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ฯลฯ สลับสับเปลี่ยนกันมาให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุและจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์หลักสูตรจากครูผู้สอนเพื่อรวบรวมเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน

๒) ด้านจิตใจ ช่วยให้เกิดคลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่า ความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

๓) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

๔) ด้านปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) มีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒) มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๓) การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

๔) มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง

๕) มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๖) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม

๗) การดำเนินงานแบบต่อเนื่อง ทำให้มีโอกาสขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ได้มากขึ้น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ

พื้นที่: เทศบาลตำบลนาครี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

วิทยาการ: พันจ่าอากาศเอก สัญญา ตาต่อม

ตำแหน่ง: เจ้าพนักงานธุรการชำนาญการ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๙๘๐-๖๗๒๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลนาครีมีประชากรทั้งหมด ๗,๘๒๖ คน โดยเป็นผู้สูงอายุจำนวน ๑,๘๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๖ โดยมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องอาศัยการพึ่งพิง คือพอเคลื่อนไหวได้บ้าง แต่อาจมีปัญหาด้านการกินและการขับถ่าย จำนวน ๒๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันกลุ่มผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ประสบภาวะยากลำบากสูงกว่าวัยอื่น เพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน จึงไม่มีหลักประกันทั้งในรูปแบบเงินบำนาญ เงินออม และมีโอกาสจำกัดที่จะทำงานภาคแรงงานในระบบ เนื่องจากมีการศึกษาน้อย ขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ อีกทั้งยังมีความเสื่อมของสภาพร่างกายตามวัยและโรคภัยที่มากขึ้น ก่อให้เกิดการพึ่งพิงที่สูงขึ้นและมีความต้องการการดูแลระยะยาวจากสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่คนรุ่นหลังจะต้องให้ความสำคัญในการยกย่องให้การดูแลสุขภาพจิต สุขภาพกายให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นการเชิดชูเกียรติให้ผู้สูงอายุ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาครี จึงได้สำรวจสอบถามปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ พบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการรวมกลุ่มด้านอาชีพเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ตนเอง

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุตำบลนาครี โดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุรวมกลุ่มทำกิจกรรมตามความสมัครใจ ร่วมกับอาสาสมัครชุมชน ผู้นำชุมชน
- ๒) เพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุและอาสาสมัครชุมชน
- ๓) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุที่สนใจ ได้เข้ามาศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมและขบวนการรวมกลุ่ม

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) จัดเวทีดำเนินการค้นหาปัญหา และความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ศูนย์ฯ โดยเฉพาะเรื่องอาชีพ

๒) ประชุมวางแผนกำหนดหลักสูตรกับคณะทำงาน โดยการถอดบทเรียนการเรียนการสอนที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของนักเรียน

๓) จัดทำหลักสูตรและกำหนดกิจกรรมตามโครงการในเดือนตุลาคมของทุกปี และเมื่อเสร็จแล้วจึงเสนอต่อนายกเทศมนตรีตำบลนาคร้าวเพื่อพิจารณาอนุมัติ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ชมรมผู้สูงอายุตำบลนาคร้าว ขอรับงบประมาณจาก กองทุน สปสช.และเทศบาลตำบลนาคร้าว เพื่อทำกิจกรรมอบรมให้ความรู้ผู้สูงอายุ และร่วมจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมีภาคีเครือข่าย เช่น พระสงฆ์ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ฯลฯ สลับสับเปลี่ยนกันมาให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ และจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์หลักสูตรจากครูผู้สอนเพื่อรวบรวมเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน

๒) ด้านจิตใจ ช่วยให้เกิดคลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่า ความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

๓) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

๔) ด้านปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) มีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

๒) มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

๓) การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

๔) มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง

๕) มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๖) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม

๗) การดำเนินงานแบบต่อเนื่อง ทำให้มีโอกาสรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ได้มากขึ้น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านท่าผาปุ้ม

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุ้ม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิทยากร: นางสาวจิตติกร ผ่องสกุล

ตำแหน่ง: แกนนำชุมชนบ้านท่าผาปุ้ม

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๓-๐๑๑-๐๑๑๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านท่าผาปุ้มมีสมาชิกทั้งหมด ๓๑๙ คน แบ่งเป็น
คนในชุมชน ๒๕๗ คน และบุคคลภายนอก ๖๒ คน มีเงินออมจำนวนทั้งสิ้น ๑,๙๐๐,๐๐๐ บาท

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนเงินทุนและ
ปัจจัยต่างๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ โดยการฝึกฝนให้ประชาชนรู้จักประหยัดอดออม เก็บ
สะสมเงินทุนที่เหลือจากการใช้จ่ายมาฝากไว้กับกลุ่มเป็นประจำและสม่ำเสมอเพื่อเป็นทุนในการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยเริ่มแรก เมื่อปี ๒๕๕๐
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ลาน้อย ได้ชักชวนประชาชนในพื้นที่ให้จัดตั้งกองทุนออมทรัพย์
เพื่อการผลิต โดยมอบเงินตั้งต้นจำนวน ๘,๐๐๐ บาท จากนั้นก็มีการระดมทุนเพิ่มเติมด้วยการ
ทอดผ้าป่า และสมาชิกกลุ่มสมทบเพิ่มปีละ ๕๐๐ บาท และยังมีเงินเพิ่มเติมจากโครงการแก้ไข
ปัญหาความยากจน และกองทุนหมู่บ้าน โดยปัจจุบันมีเงินในบัญชีอยู่ประมาณ ๑.๙ ล้านบาท และ
ทำการปล่อยกู้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิก และซื้อสินค้าประเภทปัจจัยการผลิตเพื่อมาจำหน่ายให้แก่
สมาชิกกลุ่มในราคาต้นทุน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) สมาชิกมีการออมเงินไว้เพื่ออนาคต
- ๒) สมาชิกมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี
- ๓) เงินทุนหมุนเวียนมีจำนวนเพิ่มขึ้น และจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) สมาชิกร่วมกันกำหนดระเบียบข้อตกลงของกลุ่ม บัญชีเอกสาร และแต่งตั้งคณะกรรมการ
- ๒) กำหนดวันฝากออมทรัพย์ทุกวันที ๕ ของเดือน พร้อมทั้งมีการประชุมหารือกันทุกเดือน
- ๓) การออม สมาชิกสามารถเริ่มออมเงินได้ตั้งแต่ ๕๐-๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ตามความสมัครใจ โดยไม่ได้มีการกำหนดจำนวนเงินที่จะออมเงินแบบตายตัว สมาชิกทุกคนจะมีสมุดออมทรัพย์ประจำตัวไว้เป็นหลักฐานการออม โดยสาเหตุที่ไม่ให้สมาชิกฝากเกิน ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน เพื่อลดความเสี่ยงในเรื่องของเงินปันผล
- ๔) การกู้เงิน แบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ กู้สามัญเพื่อลงทุนประกอบอาชีพ ให้กู้เพิ่มได้ร้อยละ ๕๐ ของเงินออมทรัพย์ ระยะเวลา ๑ ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๖ ต่อปี กับกู้ฉุกเฉิน เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ให้กู้ได้ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาทต่อคน ระยะเวลา ๓ เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑ ต่อเดือน
- ๕) เงินปันผล สามารถเบิกได้เมื่อสมาชิกเจ็บป่วย หรือคลอดบุตร เป็นเหตุให้ต้องนอนโรงพยาบาล โดยจะได้รับสวัสดิการเป็นจำนวน ๑๐๐ บาทต่อคืน แต่รวมแล้วไม่เกิน ๕๐๐ บาทต่อปี
- ๖) สมทบสาธารณประโยชน์ต่างๆ เช่น บำรุงอาคารสาธารณะ บำรุงวัฒนธรรมภูมิปัญญา สมทบการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฯลฯ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และบำบัดความต้องการให้แก่บุคคลต่างๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้นให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ
- ๒) มีเงินปันผลให้สมาชิกประจำปี
- ๓) จัดสวัสดิการทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน
- ๔) สมทบทุนให้กองทุนแม่ของแผ่นดินประจำทุกปี

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การหาจำนวนสมาชิกของกองทุนเพื่อให้เพิ่มมากขึ้น และกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญของการออมเงิน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่อาง จังหวัด
เชียงใหม่

วิทยากร: นายอินทวน เมืองดี

ตำแหน่ง: ประธานชมรมผู้สูงอายุ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๘๘-๑๘๘๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ปัจจุบันตำบลบ้านกาดมีประชากรทั้งหมด ๒,๒๕๕ คน เป็นชาย ๑,๑๐๔ คน หญิง ๑,๑๕๑ คน เป็นผู้สูงอายุ ๔๖๐ คน ผู้ที่อายุสูงสุดคือ ๙๗ ปี และในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มีความพิการรวมอยู่ด้วย ๗๓ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ทีมสหวิชาชีพตำบลบ้านกาดร่วมกับชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านกาด ได้ออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ โดยแบ่งผู้สูงอายุออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้าง และผู้สูงอายุที่ป่วยและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ พิจารณา ทูพพลภาพ โดยข้อมูลจากการสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลบ้านกาดมีปัญหาเจ็บป่วยเรื้อรัง ความดันโลหิต เบาหวาน และเป็นโรคซึมเศร้า จึงมีความต้องการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุในตำบล ด้วยการระดมทุนทั้งจากหน่วยงานของรัฐ การขอรับบริจาค และการจัดผ้าป่าสามัคคีของชมรมผู้สูงอายุ จนเกิดเป็นศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุที่เรียกว่า “ศูนย์บ่มสุขฮ่วมใจ” เปิดให้บริการแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลบ้านกาด ทุกวันอังคารและศุกร์ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) ต้องการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุในตำบล
- ๒) ให้ทุกคนตระหนักและพร้อมดูแลผู้สูงอายุให้ทัดเทียมกับการดูแลประชากรในกลุ่มอื่น

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุ โดยชมรมผู้สูงอายุ อสม. และ อพส. ด้วยการจัดให้มีการตรวจสุขภาพ วัดความดันโลหิต ตรวจเบาหวาน เป็นต้น

๒) ให้บริการด้านการพยาบาลด้วยกายอุปกรณ์ และให้คำปรึกษาด้านสุขภาพกับผู้สูงอายุ โดยพยาบาลวิชาชีพประจำตำบล รวมทั้งจัดให้มีการอบรมเรื่องการดูแลสุขภาพร่างกายที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ อบรม อสม. และ อพส. ให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถดูแล ผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง

๓) อบรมให้ความรู้เรื่องยาสมุนไพรพื้นบ้าน

๔) ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุนอกสถานที่ โดยผู้ดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ (care giver) ที่ผ่านการอบรมและได้รับการรับรองจากสาธารณสุขจังหวัด ด้วยการออกเยี่ยมบ้าน ดูแลด้านสุขภาพ ตรวจวัดความดัน ตรวจเบาหวาน พุดคุยและให้คำแนะนำด้านโภชนาการอาหาร และสอนทำกายภาพที่บ้าน

๕) ให้บริการด้านสังคม โดยชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านกาด ด้วยการจัดให้มีการศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีประสบการณ์เปิดโลกทัศน์ภายนอก จัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม กิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อน โดยผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรงได้รวมกลุ่มกันลงเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ทำกิจกรรมดูแลความสะอาดบ้านเรือน พุดคุยให้กำลังใจ จัดหาสิ่งของอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ผ้าอ้อมสำเร็จรูป เป็นต้น

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ทีมสหวิชาชีพตำบลบ้านกาด ๒) โรงพยาบาลแม่วาง ๓) ชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านกาด ๔) อสม. ๕) อพส. ๖) โรงพยาบาลแม่วาง และ ๗) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด

๗. ผลการดำเนินงาน

ศูนย์บ่มสุขหัวใจ ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ที่สามารถเดินทางมารับบริการเองได้ โดยมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกด้านการรักษาครบครัน หรือกรณีผู้ป่วยที่ไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเองได้ ก็จะมีชมรมผู้สูงอายุ แกนนำจิตอาสา อสม. อพส. ทีมพยาบาลวิชาชีพจากโรงพยาบาลแม่วางออกเยี่ยมผู้ป่วยด้วยตนเอง ถือเป็นการจัดสวัสดิการสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) แกนนำ จิตอาสา และอาสาสมัครมีความทุ่มเท เสียสละ และมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในพื้นที่

๒) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน เช่น งบประมาณ บุคลากร สถานที่ การประสานเครือข่าย ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ

๕

ประเด็นการจัดการ
ระบบนิเวศชุมชน
และลดโลกร้อน
โดยชุมชนท้องถิ่น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ชุมชนปลอดภัยระดับประเทศ บ้านดงอินตา หมู่ที่ ๖

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะเอนก จังหวัดพะเยา

วิทยากร: นายสนั่น สายเครือวงษ์

ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้านดงอินตา หมู่ที่ ๖

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๑๘๑-๑๗๒๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลบ้านเหล่า เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดกลาง มีพื้นที่ ๙๙.๑๕๔ ตารางกิโลเมตร จัดเป็นพื้นที่ต้นน้ำ มีหนองเล็งทราย แหล่งน้ำสำคัญของอำเภอมะเอนก พาดผ่านก่อนไหลลงสู่แม่น้ำแม่อิง และลงสู่กว๊านพะเยา แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๔ หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๑,๙๒๗ ครัวเรือน ประชากรรวม ๖,๕๑๗ คน เป็นชาย ๓,๒๐๘ คน หญิง ๓,๓๐๙ คน (ข้อมูลจาก TCNP ปี ๒๕๖๐) ในพื้นที่มีโรงเรียน ๔ แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๒ แห่ง วัด ๘ แห่ง

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ก่อนปี ๒๕๕๓ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่คัดแยกขยะ ทั้งยังกำจัดขยะไม่ถูกวิธี เช่น เพา นำไปทิ้งข้างถนน และที่สาธารณะอื่นๆ ก่อให้เกิดปัญหาตามมา ขณะที่เทศบาลก็ไม่มีเตาเผา หรือบ่อขยะ ในที่สุดเทศบาลตำบลบ้านเหล่าจึงเรียกประชุมหารือระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ และแกนนำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม จัดสำนึก และปลูกฝังพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ บ้านดงอินตา หมู่ที่ ๖ เป็น ๑ ใน ๑๔ หมู่บ้าน ที่ร่วมกันขับเคลื่อนเรื่องการจัดการขยะในชุมชนตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ และมีความโดดเด่นที่สุด บ้านดงอินตาเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง จำนวน ๑๗๐ หลังคาเรือน ประชากร ๘๐๕ คน แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๕ คุ้ม มีปริมาณขยะโดยเฉลี่ย ๑๙๐ กิโลกรัมต่อวัน

ปี ๒๕๕๓ มีการประชุมประชาคมหมู่บ้านกำหนดแนวทางการดำเนินงานชุมชนปลอดภัย ๖ ข้อ ได้แก่ ๑) งดใช้ถุงพลาสติก และกล่องโฟมบรรจุอาหาร ในทุกกิจกรรมของชุมชน ๒) งดขนมกรูบกรอบ นมหวาน นมเปรี้ยว ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๓) ทุกครัวเรือนต้องคัดแยกขยะ ๔) ทุกครัวเรือนต้องเข้าร่วมกิจกรรมบ้านสวยเมืองงามนามดงอินตาพัฒนาสิ่งแวดล้อม เดือนละ ๑ ครั้ง ๕) ห้ามเผาขยะในหมู่บ้าน และ ๖) ห้ามทิ้งขยะในที่สาธารณะ หากพบปรับ ๕๐๐-๒,๐๐๐ บาท

ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๖ ชุมชนร่วมกับโรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วัด ตลาด ร้านค้า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำข้อตกลง ๖ ข้อสู่การปฏิบัติ สร้างกระแสโดยจัดผ้าป่าขยะ และ จัดตั้งธนาคารขยะในโรงเรียนบ้านดงอินตา ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุนำภูมิปัญญาด้านการจักสาน เช่น กล่องข้าว ตะกร้า ชะลอม ให้ชุมชนใช้แทนถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำขยะมาผลิตเป็นของใช้ เช่น ผ้ากันเปื้อน ดอกไม้ นอกจากนี้ชุมชนยังเริ่มทำปุ๋ยน้ำหมักจาก ขยะอินทรีย์ สร้างจุดรองรับขยะอันตรายประจำหมู่บ้าน ส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน โบราณสถานเวียงห้าว และปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียว

ชุมชนยังออกมาตรการลดใช้พลังงาน ส่งเสริมให้ทุกบ้านเปลี่ยนมาใช้หลอดตะเกียบ ประหยัดไฟ อนุรักษ์ปิดไฟอย่างน้อย ๑ ดวง ทุกวันเสาร์ตั้งแต่เวลา ๒๐.๐๐-๒๑.๐๐ น. บาง ครั้วเรือนใช้พลังงานแสงอาทิตย์ทดแทน โดยในปี ๒๕๕๔ บ้านดงอินตาได้รับรางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ ๒ ระดับประเทศ ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) และปี ๒๕๕๕ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ระดับประเทศ กระทั่งปี ๒๕๕๖ บ้านดงอินตาได้รับรางวัลชนะเลิศชุมชนปลอด ขยะระดับประเทศ เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนและหน่วยงานอื่นทั้งในและนอกพื้นที่

ปี ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน บ้านดงอินตาดำเนินงานจัดการขยะตามหลัก ๓R อย่างต่อเนื่อง กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้สนับสนุนงบประมาณสร้างศูนย์เรียนรู้สังคมริไซเคิล ขณะเดียวกันชุมชนยังได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนเข้าร่วมประกวดหลายโครงการ เช่น การประกวด หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประกวดหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ประกวดหมู่บ้าน ประชาธิปไตยดีเด่น โดยบ้านดงอินตาได้รับรางวัลโล่พระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชนะเลิศหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด ชนะเลิศหมู่บ้านประชาธิปไตย ดีเด่น และเป็นหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองระดับดีเด่นของจังหวัดพะเยา

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) บริหารจัดการขยะในชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- ๒) ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการจัดการขยะ
- ๓) สร้างพื้นที่ต้นแบบด้านการจัดการขยะ

๕. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานสามารถแยกออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่

๑) ระดับครัวเรือน ทุกครัวเรือนมีการคัดแยกขยะทั้ง ๔ ประเภทแล้วเข้าสู่กระบวนการ จัดการ ขยะอินทรีย์ นำไปเลี้ยงสัตว์ หมักในเสวียน หรือถังหมัก ขยะรีไซเคิล ขายให้พ่อค้าใน หมู่บ้าน ขยะทั่วไป เช่น พลาสติก โฟม กล่องเครื่องดื่ม ให้ครัวเรือนเก็บรวบรวมไว้ ทางเทศบาลจะมารับทุกวันที่ ๑๐ ของเดือน เพื่อนำไปอัดก้อนส่งขายบริษัทเอกชน และขยะอันตราย รวบรวมไว้ที่ ถังขยะส่วนกลางประจำหมู่บ้าน เทศบาลจะรับไปจัดการ

๒) ระดับกลุ่ม กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มจักสาน กลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มน้ำดื่ม กลุ่มเสวียน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มร้านค้า กลุ่มเด็กและเยาวชน ร่วมกันขับเคลื่อน ธรรมนูญสนับสนุนการทำงานโดยยึดหลักการลดขยะ นำขยะมาใช้ใหม่ และคัดแยกขยะ

๓) ระดับชุมชน เป็นชุมชนต้นแบบ ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานชนะเลิศชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) เฉลิมพระเกียรติ ๘๖ พรรษา ประจำปี ๒๕๕๖ จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ขยายผลการดำเนินงานเป็นวิทยากรบรรยายแก่หมู่บ้านใกล้เคียง

๔) ระดับเครือข่าย เป็นศูนย์เรียนรู้สู่สังคมไร้ขยะของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกพื้นที่

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลบ้านเหล่า ๒) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านเหล่า ๓) แกนนำท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ๔) หน่วยงานภายใน เช่น โรงเรียน รพ.สต. วัด และ ๕) ภาคประชาชน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ชุมชนมีข้อตกลงการจัดการขยะร่วมกัน ๖ ข้อ สามารถจัดการขยะได้ทุกประเภท
- ๒) ชุมชนมีนวัตกรรมการจัดการขยะโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๓) ชุมชนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับตำบล และเป็นตัวแทนเข้าประกวดชุมชนปลอดขยะระดับประเทศ และได้รับรางวัลชนะเลิศในปี ๒๕๕๖ ได้เป็นศูนย์เรียนรู้คู่ชุมชน มีหน่วยงานอื่นเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

เกิดจาก ๒ ส่วน ส่วนที่ ๑ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลบ้านเหล่า เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน ประสานการดำเนินงาน สร้างโอกาสด้านงบประมาณ สื่อสารประชาสัมพันธ์ และเข้าถึงประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้โรงเรียน หน่วยงาน และหมู่บ้านทั้ง ๑๔ หมู่ เกิดกระบวนการจัดการขยะตามหลัก ๓ R โดยดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบัน ส่วนที่ ๒ เกิดจากคนในชุมชนมีการทำงานภายใต้เงื่อนไข ก-ข-ค-จ คือ ก-แกนนำ-กิจกรรม-กองทุน หมายถึง ชุมชนมีแกนนำที่ชัดเจน มีกิจกรรมที่หลากหลายต่อเนื่อง ภายใต้การหนุนเสริมจากกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน ข-ขยายความ-ขับเคลื่อน-ข้อมูล หมายถึง มีการพูดคุยขยายความ ขับเคลื่อนการทำงานในทิศทางเดียวกัน และถอดบทเรียนคืนข้อมูลให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ค-คุ้ม-ความสามัคคี-เครือข่าย หมายถึง มีการปกครองเป็นคุ้ม กระจายอำนาจ เกิดความสามัคคี และมีเครือข่ายการทำงานทั้งบ้าน วัด โรงเรียน และส่วนราชการต่างๆ จ-จิตอาสา-เข้าใจ-จริงใจ-ใส่ใจ หมายถึง คณะทำงานมีจิตอาสา มีความเข้าใจในกระบวนการทำงาน มีความจริงใจและใส่ใจ จึงเกิดความต่อเนื่อง เข้มแข็ง และยั่งยืน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ การจัดการขยะโดยชุมชน

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นายฮ่วน กันทะเนตร
ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๓-๓๑๖-๑๙๒๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา มีพื้นที่ประมาณ ๒๙ ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ หมู่บ้าน มีครัวเรือนจำนวน ๑,๒๔๑ ครัวเรือน ประชากรรวม ๓,๙๔๒ คน แยกเป็นชาย ๑,๙๕๑ คน หญิง ๑,๙๙๑ คน

บ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐ มีครัวเรือนจำนวน ๑๔๘ ครัวเรือน ประชากร ๔๖๓ คน มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๕๖ มีประชากรจำนวน ๔๕๐ คน ปี ๒๕๕๗ จำนวน ๔๕๕ คน และปี ๒๕๕๘ จำนวน ๔๖๐ คน (ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรปี ๒๕๕๘) ส่งผลให้จำนวนขยะครัวเรือนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ขณะนี้บ้านเวียงแกมีปริมาณขยะโดยเฉลี่ยในชุมชนประมาณ ๐.๕ ตันต่อวัน (ข้อมูลสถิติการเก็บและขนขยะมูลฝอยของผู้ประกอบการ)

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จำนวนขยะในหมู่บ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐ มีปริมาณมากขึ้น ส่งกลิ่นเหม็น มีแมลงวันรบกวนจำนวนมาก

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ชุมชนสร้างมาตรการลดปริมาณขยะในพื้นที่

๕. วิธีการดำเนินงาน

บ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐ รับผิดชอบให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกและจัดการขยะจากครัวเรือน โดยแกนนำจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการคัดแยกขยะในครัวเรือน

ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักจัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๒๐๘,๘๔๐ บาท งบประมาณส่วนหนึ่งนำมาฝึกอบรมให้ความรู้การคัดแยกขยะ โดยมีวิทยากรจากบริษัท กรีนไลน์ จำกัด ซึ่งเป็นเอกชนที่รับซื้อขยะในพื้นที่ และวิทยากรจากมหาวิทยาลัยพะเยา สาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม ทั้งยังเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทำโคมไฟจากขวดพลาสติก และเย็บกระเป๋าจากเศษผ้า

งบประมาณอีกส่วนนำไปจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน ณ เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาการบริหารจัดการขยะ และการเลี้ยงไส้เดือนดิน เมื่อกลับมาที่ชุมชน แกนนำจึงประชาสัมพันธ์รับครัวเรือนต้นแบบด้านการจัดการขยะ โดยมี ๓ กิจกรรม กิจกรรมละ ๑๐ ครัวเรือน คือ ๑) เลี้ยงไส้เดือนดิน ๒) ทำปุ๋ยหมัก และ ๓) ทำน้ำหมัก

นอกจากนี้ ทาง อบต.ป่าสักยังจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น แผ่นพับความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะในชุมชน ป้ายไว้นิลประชาสัมพันธ์โครงการ และสติ๊กเกอร์ณรงค์เชิญชวนคัดแยกขยะ เพื่อสร้างกระแสความตื่นตัวในชุมชน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ทุนทางสังคมที่ดำเนินการหลัก คือ ชุมชนบ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐

๒) ทุนทางสังคมที่ดำเนินการหนุนเสริม ประกอบด้วย สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริษัท กรีนไลน์ จำกัด

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการคัดแยกขยะในครัวเรือนของบ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐ โดยทุกครัวเรือนจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง สามารถลดปริมาณขยะในพื้นที่ และเกิดกลุ่มอาชีพที่สร้างรายได้จากการคัดแยกขยะ เช่น กลุ่มถักกระเป๋าจากเศษผ้า

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

บ้านเวียงแก หมู่ที่ ๑๐ มีความตั้งใจบริหารจัดการขยะ บูรณาการกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ ขณะเดียวกัน องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสักช่วยประสานหน่วยงานอื่น ซึ่งพร้อมสนับสนุนการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ โดยมุ่งหวังให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบการคัดแยกขยะต่อไป

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มคัดแยกขยะบ้านขามสุ่ม

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายจรัส เวชกิจ, นายนิราช มณีโยชน์

ตำแหน่ง: เจ้าของศูนย์การเรียนรู้

เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๖-๙๙๖-๖๔๗๗, ๐๘๙-๕๕๗-๖๔๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลเวียงพร้าวมีจำนวนประชากรในพื้นที่ ๒,๙๑๙ คน (เฉพาะที่อาศัยอยู่จริง) มีครัวเรือนที่มีปัญหาจัดการขยะ ร้อยละ ๓๔.๙๘ ครัวเรือนไม่คัดแยกขยะ ร้อยละ ๘๕.๔๗ ครัวเรือนที่เผาขยะ ร้อยละ ๑๕.๖๓ ครัวเรือนฝังขยะ ร้อยละ ๗.๘๖ ครัวเรือนที่มีการจัดการมูลพิษหรือมลภาวะ ร้อยละ ๓๖.๐๘ ครัวเรือนที่ป้องกันอันตรายจากสารเคมี ร้อยละ ๓๑.๓๐ และ ครัวเรือนที่มีการจัดการน้ำเสีย ร้อยละ ๕๖.๙๖

ครัวเรือนส่วนใหญ่ยังใช้บริการจัดเก็บขยะของเทศบาลตำบลเวียงพร้าว มากถึงร้อยละ ๙๖.๖๑ และในจำนวน ๑๐ หมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลเวียงพร้าว มี ๒ หมู่บ้านที่ดำเนินการธนาคารขยะ

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลปี ๒๕๕๖ เทศบาลตำบลเวียงพร้าวมีปริมาณขยะ ๔,๙๐๐ กิโลกรัมต่อวัน ในปีเดียวกันนี้ นายนิราช มณีโยชน์ อดีตผู้ใหญ่บ้านขามสุ่ม (ปัจจุบันเป็นกำนันตำบลเวียง) พร้อมด้วยคณะเทศบาลตำบลเวียงพร้าว ได้ไปศึกษาดูงานเรื่องการจัดการขยะ แล้วเกิดแนวคิดที่จะนำมาใช้ในหมู่บ้าน

ทางเทศบาลตำบลเวียงพร้าวเริ่มส่งเสริมให้คัดแยกขยะที่ต้นทาง โดยประสานของบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๙๒,๐๐๐ บาท แล้วนำเงินส่วนหนึ่งมาจัดตั้งกองทุนคัดแยกขยะบ้านขามสุ่ม ซึ่งมีผู้สูงอายุเป็นแกนนำ นำขยะมารวมกัน เพื่อคัดแยก และจำหน่าย ในวันรับเบี้ยยังชีพเป็นประจำทุกเดือน รายได้จากการขายขยะนำมาจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วยต้องนอนโรงพยาบาล หรือ เสียชีวิต

นอกจากนี้ ทางเทศบาลยังสนับสนุนกิจกรรมปุ๋ยหมักในบ่อซีเมนต์ เพื่อรองรับการแยกขยะอินทรีย์จากครัวเรือน โดยนำมาใส่ในบ่อซีเมนต์ และใช้น้ำหมักจุลินทรีย์ช่วยย่อยสลาย เพื่อเป็นปุ๋ยหมักไว้ใช้ในครัวเรือน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เทศบาลตำบลเวียงพร้าวสามารถลงงบประมาณในการจัดการขยะ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

หลังจากกลับจากศึกษาดูงาน มีการประชุมประชาคม เริ่มให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ในครัวเรือน เพื่อให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญ นำไปสู่การวางแผนจัดการขยะ

ต่อมาเทศบาลตำบลเวียงพร้าวสนับสนุนบ่อซีเมนต์ให้ครัวเรือนละ ๒ บ่อ เพื่อทำปุ๋ยหมัก จากเศษอาหารเหลือในครัวเรือน ส่วนขยะที่ขายได้ให้นำมาขายในวันรับเบี้ยผู้สูงอายุ โดยเก็บเงิน ที่ได้จากการขายขยะไว้จัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่เจ็บป่วย หรือสงเคราะห์ผู้เสียชีวิต

เมื่อบ้านขามส้มเริ่มมีความเข้มแข็ง จึงขยายองค์ความรู้กระบวนการบริหารจัดการขยะ แบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนอื่น โดยเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ที่สนใจ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายนิราช มณีโยชน์ อดีตผู้ใหญ่บ้านขามส้ม ผู้จุดประกายแนวคิดการคัดแยกขยะ และเพิ่มมูลค่าขยะภายในชุมชน ๒) นายจรัส เวชกิจ ประธานกลุ่มคัดแยกขยะ ผู้ดำเนินงานการคัดแยกขยะภายในชุมชน ๓) คณะกรรมการกลุ่มคัดแยกขยะ บริหารจัดการกลุ่ม ๔) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเวียงพร้าว มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์การจัดการขยะ ๕) กลุ่มผู้สูงอายุ นำขยะรีไซเคิลจากครัวเรือนมารวมกันในวันจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ และคัดแยกเพื่อขายสร้างรายได้ ๖) ประชาชนบ้านขามส้มที่คัดแยกขยะในครัวเรือน และ ๗) กองทุนสิ่งแวดล้อมสนับสนุนงบประมาณ

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนในชุมชนมีความรู้และทักษะ สามารถคัดแยกขยะ และจัดการขยะแต่ละประเภท ได้อย่างเหมาะสม ช่วยลดปริมาณขยะในครัวเรือน

จากครัวเรือนสู่กลุ่มคัดแยกขยะในชุมชน ที่ตระหนักและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาขยะ โดยนำมาคัดแยกและขาย เงินที่ได้นำมาจัดสวัสดิการ ปัจจุบันมีเงินสะสมประมาณ ๑๕,๐๐๐ บาท และได้รับการยอมรับว่าเป็นชุมชนต้นแบบจัดการตนเอง สามารถถ่ายทอดความรู้ และทักษะการคัดแยกขยะสู่ชุมชนอื่น

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

เทศบาลตำบลเวียงพร้าว ท้องที่ ตลอดจนแกนนำภาคประชาชน เกิดความตระหนัก เห็นปัญหาพร้อมกัน นำไปสู่การหาแนวทางจัดการ และดำเนินการภายในชุมชน โดยเน้นทำงานอย่างบูรณาการ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

เครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: สิบเอกจิรเวศน์ หล้าปวงค์
ตำแหน่ง: นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงพร้าว มีครัวเรือนที่กักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ ร้อยละ ๖.๓๖ ครัวเรือนที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ ๑.๙๘ ครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา ร้อยละ ๘๗.๖๓ ครัวเรือนที่ใช้น้ำกรอง ร้อยละ ๖๑.๓๔ ครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดบริโภค ร้อยละ ๙๔.๙๑ และมีชุมชนที่กำหนดกฎกติกาจัดการน้ำภายในชุมชน ร้อยละ ๘๓.๓๘

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เดิมประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลเวียงพร้าวดื่มน้ำจากบ่อน้ำตื้น น้ำฝน แต่ช่วงหลังแหล่งน้ำธรรมชาติเริ่มไม่สะอาดเหมือนก่อน ประชาชนต้องซื้อน้ำดื่มไว้บริโภคแทน ทางเทศบาลตำบลเวียงพร้าวเห็นเป็นความสิ้นเปลืองโดยใช้เหตุ และอยากช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จึงจัดส่งพนักงานเข้ารับการอบรมการจัดทำเครื่องกรองน้ำดื่มของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ แล้วกลับมาออกแบบเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน ปรับขนาดให้เหมาะสมกับการใช้งานของพื้นที่ จากนั้นนำไปติดตั้งยังพื้นที่ต่างๆ ๕๔ จุด ครอบคลุมทั้ง ๑๐ หมู่บ้าน และปัจจุบันติดตั้งเพิ่มอีก ๑๘ จุด โดยเทศบาลมีข้อตกลงร่วมกับชาวบ้าน ว่าด้วยการใช้งาน และการดูแลรักษา

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อน้ำไว้บริโภคในครัวเรือน

๕. วิธีการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลเวียงพร้าวเห็นปัญหาค่าใช้จ่ายในครัวเรือน จึงส่งเจ้าหน้าที่เทศบาล เข้ารับการอบรมจัดทำเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชนของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ แล้วออกแบบเครื่องกรองน้ำดื่ม โดยปรับขนาดให้เล็กลงเพื่อความเหมาะสมแก่การใช้งาน ทั้งยังใช้วัสดุที่หาได้ในชุมชน เพื่อลดต้นทุน

เมื่อนำไปติดตั้งตามที่ต่างๆ ๕๔ จุด ครอบคลุมทั้ง ๑๐ หมู่บ้านแล้ว ทางเทศบาลขอให้ชุมชนส่งตัวแทนเข้าอบรมการใช้ และการบำรุงรักษา รวมทั้งกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างเทศบาลกับประชาชน ในยามที่เครื่องกรองน้ำชำรุด

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลเวียงพร้าว
- ๒) นายนิคม มหายศ แกนนำในการบำรุงรักษาเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน
- ๓) นายธนบรรณ สุภานุชาติ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประดิษฐ์เครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน
- ๔) ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ ๑ เชียงใหม่ ตรวจคุณภาพน้ำที่ผ่านเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน
- ๕) กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เป็นแกนนำในการดูแลรักษาและผลักดันโครงการเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน
- ๖) ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงพร้าว เป็นผู้ดูแลรักษาเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน

๗. ผลการดำเนินงาน

เครื่องกรองน้ำดื่มชุมชนสามารถลดค่าใช้จ่ายของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงพร้าว ๒,๕๕๔ คน จากที่ต้องซื้อน้ำดื่มไว้บริโภค ๓ ลิตรต่อคนต่อวัน ค่าใช้จ่ายเดือนละ ๙๐ บาทต่อคน รวมค่าใช้จ่ายที่ต้องซื้อน้ำดื่มไว้บริโภคต่อเดือนเป็นเงิน ๒๒๙,๘๖๐ บาท

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะผู้บริหารตระหนักถึงปัญหา จึงจัดทำโครงการเครื่องกรองน้ำดื่มชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีน้ำดื่มสะอาดไว้บริโภคในครัวเรือน ลดรายจ่ายของครัวเรือน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

การจัดการขยะ ในเขตเทศบาลตำบลปากอ่ดำ

พื้นที่: เทศบาลตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายสุรียา ธรรมขันทา

ตำแหน่ง: ผู้ช่วยนักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลปากอ่ดำมีปริมาณขยะที่เก็บขนได้ประมาณ ๓.๕ ตันต่อวัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากร เฉลี่ยแล้ว ๑ คน สร้างขยะ ๑ กิโลกรัมต่อวัน ทางเทศบาลมีรถเก็บขนขยะ ๒ คัน พร้อมพนักงานขับรถ ๒ คน และพนักงานจ้างเหมาบริการเก็บขยะประจำรถอีก ๔ คน ทำงานทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ โดยเก็บขนขยะไปทิ้งยังบ่อขยะของเทศบาล (พื้นที่สาธารณประโยชน์สำหรับทิ้งขยะ) ขนาดพื้นที่ ๔๒ ไร่

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าทุกวันนี้บ่อขยะยังสามารถรองรับขยะที่เก็บขนในแต่ละวันได้ แต่จำเป็นต้องเตรียมการรับมืออย่างยั่งยืน ทางเทศบาลตำบลปากอ่ดำจึงสนับสนุนให้จัดการขยะตั้งแต่ครัวเรือนต้นทางทั้ง ๗ ชุมชน เพื่อคัดแยกขยะรีไซเคิลออกจากขยะทั่วไป แล้วจำหน่ายสร้างรายได้ให้ครัวเรือน นอกจากนี้ยังจัดตั้งกลุ่มจัดการขยะอินทรีย์ด้วยการเลี้ยงไส้เดือนดิน ทำบ่อปุ๋ย และตั้งจุดรวบรวมขยะอันตรายประจำหมู่บ้าน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

วางแผนทางที่ยั่งยืนด้วยการลดปริมาณขยะในพื้นที่ชุมชน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลักดันให้ชุมชนหันมาใช้ประโยชน์จากขยะ และเรียนรู้วิธีกำจัดขยะด้วยตัวเอง

๕. วิธีการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลป่าก่อดำจัดอบรมประชาชน ๗ ชุมชน โดยมีวิทยากรจาก มทร.ล้านนา เชียงราย มาให้ความรู้ จากนั้นจึงเชิญชวนให้ครัวเรือนคัดแยกขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป และขยะอันตราย โดยขยะรีไซเคิลนำไปขาย ขยะอินทรีย์ไว้ทำปุ๋ย หรือเลี้ยงไส้เดือน ส่วนขยะทั่วไป และขยะอันตราย ทางเทศบาลรับไปกำจัด

กลุ่มแม่บ้านแต่ละชุมชนเป็นแกนนำจัดเก็บเศษอาหารในงานบุญต่างๆ ลงถัง ให้ทางเทศบาลนำไปทำปุ๋ยน้ำหมักไว้แจกจ่ายแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเกิดกลุ่มจิตอาสาที่เข้มแข็งใน หมู่ที่ ๗ จำนวน ๑๐๕ ครัวเรือน รวมตัวกันคัดแยกขยะแล้วนำไปจำหน่าย เกิดรายได้กลับคืนสู่ชุมชน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลป่าก่อดำ และประชาชนจาก ๗ ชุมชนในพื้นที่

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนนำความรู้และวิธีการไปปรับใช้ได้จริง ทั้งในครัวเรือนและชุมชนของตนเอง มีการจัดการขยะทั้ง ๔ ประเภทอย่างถูกต้อง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ทุกภาคส่วนตระหนักถึงปัญหา และร่วมกันจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทรัพยากรตำบลท่าผาปุ้ม

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุ้ม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิทยากร: นายอำนาจ สว่างพร้อม

ตำแหน่ง: รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุ้ม

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๕-๓๗๘-๘๕๘๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

จากข้อมูล TCNAP คนท่าผาปุ้มทำงานในพื้นที่ตำบล ๑,๕๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๙๗ ของประชากรทั้งหมดในตำบล โดยทำนาเป็นอาชีพหลัก ๘๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๓๘ ทำไร่ ๔๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๓ ว่างงาน ๓๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๒๔

ภาวะความเสี่ยงในการทำงานอันดับแรก คือการใช้สารเคมีในการเกษตรและไม่ป้องกันตนเองอย่างเหมาะสม จำนวน ๗๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๘๑ แล้วยังมีปัญหานี้สินมากถึง ๕๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙๘

ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ อันดับ ๑ ได้แก่ ปัญหาขยะ ๒๓๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๗ ถัดมาคือปัญหาการใช้สารเคมี ๑๐๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙ ขณะที่การสำรวจการจัดการสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนพบว่า ทำแนวกันไฟ ๔๓๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๒ และปลูกป่า จำนวน ๒๙๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๖๖

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ช่วงปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐ เครือข่ายคณะทำงานเสริมสร้างความเข้มแข็งองค์กรชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (คสช.มส.) ร่วมกับ ๓ ชุมชนบนพื้นที่ราบในตำบลท่าผาปุ้ม ได้แก่ บ้านท่าผาปุ้ม หมู่ที่ ๔ บ้านแม่เตี้ย หมู่ที่ ๕ และบ้านใหม่พัฒนา หมู่ที่ ๘ จัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่สาธารณะ และวางระบบการพัฒนาของชุมชนเพื่อรับรองสิทธิชุมชน มีการสำรวจจริงวัด ใช้พื้นที่ทำมือ ๑:๔,๐๐๐ เป็นเครื่องมือ และได้ขยายโครงการสู่อีก ๕ หมู่บ้านบนพื้นที่สูง

ต่อมาปี ๒๕๕๓ แกนนำชุมชน คสช.มส. และสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าผาปุ้ม ได้ผลักดันเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน ผ่านกระบวนการข้อบัญญัติตำบล “ผังชุมชน” ตำบลท่าผาปุ้ม โดยสถาบันพัฒนานักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน นำโดยอาจารย์วสันต์ พาณิช และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุ้ม ยกร่างข้อบัญญัติในปี ๒๕๕๔ ผ่านการอนุมัติจากสภาและประกาศใช้ในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

๑) สํารวจข้อมูลที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ป่าไม้ แหล่งน้ำ สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่มีผู้ครอบครอง (บุคคล หน่วยงานรัฐ) ใช้ประโยชน์ เพื่อจำแนกข้อมูลที่ดินรายแปลง

๒) จัดทำร่างข้อบัญญัติการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป๋ม ให้เป็นที่ยอมรับ และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

๓) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ทำกินแก่ประชาชน เพื่อนำไปสู่กระบวนการจัดทำโฉนดชุมชนในระยะต่อไป

๕. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๑ สํารวจต้นทุนของแต่ละชุมชน สร้างพลัง สร้างแกนนำ เช่น ผู้นำชุมชน สภาองค์กรชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการประชุมประชาคม ทั้ง ๘ หมู่บ้าน ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเสนอประเด็นปัญหา คัดวิเคราะห์ ลำดับความสำคัญ

ขั้นตอนที่ ๒ จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนข้อบัญญัติฯ โดยมาจากตัวแทนชุมชน สภาองค์กรชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และมีคณะกรรมการร่วม คือ ทีมกฎหมายจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อยกร่างข้อบัญญัติฯ และทำหน้าที่สร้างความรู้ ความเข้าใจ ขยายแนวคิด องค์ความรู้ต่างๆ สู่ชุมชน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ ๓ สํารวจพื้นที่ต่างๆ โดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ร่วมกับแผนที่เดินดิน หรือแผนที่ทำมือ ที่ชุมชนร่วมกันทำไว้ เพื่อเป็นหลักฐานขอบเขตที่ดิน แยกประเภทที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ไร่มุมนเวียน ป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน ป่าใช้สอย

ขั้นตอนที่ ๔ ระดมความคิดและวางกฎระเบียบร่วมกันระดับตำบล คณะกรรมการยกร่างข้อบัญญัติจัดเวทีระดมความคิดหรือทบทวน เรียบเรียงข้อมูลกันอีกครั้ง โดยนำกฎ กติกาชุมชน และแผนที่ทำมือ มาร่วมกันวิเคราะห์ แล้วเรียบเรียงใหม่ เพื่อให้เป็นกฎ กติการะดับตำบล ให้ชาวบ้านร่วมกันตรวจสอบข้อมูล ทบทวนอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ ๕ ประชาคมหมู่บ้าน รายงานความคืบหน้าการดำเนินการทั้ง ๔ ขั้นตอน แล้วทำการประชุมวางแผนในขั้นตอนต่อไป พร้อมกับจัดทำเอกสารข้อมูลต่างๆ เพื่อนำเสนอต่อเครือข่ายฯ รับฟังข้อเสนอแนะ และปรับให้เหมาะกับพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๖ จัดทำร่างข้อบัญญัติตำบลฯ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป๋ม ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบลท่าผาป๋ม จัดเวทีประชุมสัมมนา จัดทำร่างข้อบัญญัติตำบลฯ ให้แกนนำจากส่วนต่างๆ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ผู้นำหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต้องนำข้อมูลจากการประชาพิจารณ์ในระดับหมู่บ้านทั้ง ๘ หมู่บ้าน มาประกอบการจัดทำร่างข้อบัญญัติฯ และเชิญภาคีร่วมต่างๆ มาช่วยกันพิจารณาร่างข้อบัญญัติตำบลฯ

ขั้นตอนที่ ๗ คณะกรรมการยกร่างข้อบัญญัติฯ ร่วมกับคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป่าไม้ นำข้อบัญญัติตำบลฯ เสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป่าไม้ เห็นชอบ จึงเสนอต่อนายอำเภอแม่ลาน้อย ซึ่งพิจารณาและลงชื่ออนุมัติข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป่าไม้ว่าด้วยผังชุมชน ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกาศใช้ในวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๕

ขั้นตอนที่ ๘ การประกาศใช้ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป่าไม้นี้ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากข้อมูลประกอบข้อบัญญัติตำบลฯ ยังไม่ครบถ้วน ขาดแผนที่ชุมชนที่สมบูรณ์ คณะกรรมการยกร่างข้อบัญญัติร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาป่าไม้ จึงดำเนินการจัดเก็บข้อมูลต่อ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

สภาองค์การชุมชน อำเภอแม่ลาน้อย ที่สนับสนุนจัดตั้งองค์กรชุมชนระดับหมู่บ้าน และระดับตำบลท่าผาป่าไม้ พร้อมกับนำองค์ความรู้ด้านต่างๆ มาสู่ชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนมีบทบาท มีส่วนร่วมทั้งภาคการเมือง ภาคการพัฒนา ชุมชนมีความเข้มแข็งในการรวมตัวกันทำงาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนงบประมาณการจัดประชุมประชาคม และเวทีเรียนรู้ต่างๆ

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดข้อบัญญัติตำบลท่าผาป่าไม้ว่าด้วยผังชุมชน ๒) เกิดระบบข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยภูมิศาสตร์สารสนเทศ GIS และ ๓) เกิดการต่อยอดพัฒนาพื้นที่รายแปลงจากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน GIS สู่การน้อมนำศาสตร์พระราชา โคก หนอง นา โมเดล เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) ผู้นำชุมชนกล้าเปลี่ยนแปลง อดทน เสียสละ ทั้งเวลา งบประมาณส่วนตัว เพื่อร่วมเวทีการแก้ปัญหาที่ดินต่างๆ ในระดับชุมชน ตำบล จังหวัด ระดับภาค

๒) สภาองค์การชุมชน อำเภอแม่ลาน้อย สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรชุมชนระดับหมู่บ้านและระดับตำบลท่าผาป่าไม้ พร้อมนำองค์ความรู้ด้านต่างๆ และงบประมาณมาสู่ชุมชน กระตุ้นให้ชุมชนมีบทบาท มีส่วนร่วมทั้งภาคการเมือง ภาคการพัฒนา

๓) ส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ

๔) วัฒนธรรมและความเชื่อ ด้วยชาวปกากะญอมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ มีความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษว่า ธรรมชาติมีผีปกปักรักษา ซึ่งเอื้อต่อการทำงานอนุรักษ์

๕) กฎหมาย ๕ ฉบับ คือกฎหมายป่าไม้ กฎหมายป่าสงวน กฎหมายป่าอนุรักษ์ กฎหมายอุทยาน และกฎหมายอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากชาวบ้านถือครองทำกิน กลายเป็นปัญหาว่า ผู้ที่มาอยู่ก่อนละเมิดกฎหมายซึ่งออกมาหลังจากนั้น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มการจัดการขยะบนพื้นที่สูง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพานิม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิทยากร: นายประสาก วันทนะ

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๒๕๐-๘๐๘๕

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง หมู่ที่ ๒ ตั้งอยู่บนพื้นที่ดอย ชาวบ้านต้องบริหารจัดการขยะกันเอง จากข้อมูลการสำรวจระบบฐานข้อมูลระดับครอบครัว (TCNAP) พบว่า บ้านห้วยผึ้ง มี ๑๒๗ ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด ๔๗๘ คน แบ่งเป็นชาย ๒๔๓ คน หญิง ๒๓๕ คน ในจำนวนนี้ประสบ ปัญหาสภาพแวดล้อมในครัวเรือน ร้อยละ ๒๘.๓๕ หรือ ๓๖ ครัวเรือน

ปัญหาสภาพแวดล้อมที่มาจากขยะ มากถึงร้อยละ ๘๓.๓๓ ขณะที่ชาวบ้านก็พยายามจัดการ ขยะด้วยตนเอง โดยมี ๖๔ ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๑.๒๐ ของครัวเรือนทั้งหมด ในจำนวนนี้ ๕๐ ครัวเรือน เลือกวิธีฝัง ๒๓ ครัวเรือน เลือกวิธีเผา และมีเพียง ๕ ครัวเรือน ที่ใช้วิธีคัดแยกขยะ ด้วย (บางครัวเรือนเลือกวิธีการจัดการขยะมากกว่าหนึ่งวิธี)

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ โรงเรียนบ้านห้วยผึ้งเกิดแนวคิดจัดการขยะแบบครบวงจรภายในโรงเรียน ตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง โดยให้นักเรียนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน และนำความรู้นี้กลับไป ใช้ในครัวเรือน ปลุกกระตุ้นการตื่นรู้ของบ้าน และชุมชนต่อไป

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักเรียน ต่อยอดไปยังผู้ปกครอง และคนในชุมชน ให้ตระหนักถึง ปัญหาขยะ และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ครบวงจร ตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง

๕. วิธีการดำเนินงาน

โรงเรียนบ้านห้วยผึ้งจัดจุดคัดแยกขยะ โดยมีถังขยะ ๓ ประเภท ได้แก่ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ทั้งยังจัดตั้งธนาคารขยะโดยให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการรับซื้อ

นอกจากนี้ยังมีฟาร์มเพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน เพื่อกำจัดเศษอาหาร และมูลของไส้เดือน สามารถต่อยอดเป็นปุ๋ยหมัก ใช้บำรุงแปลงผักปลอดสารพิษ สร้างอาหารกลับสู่โรงครัว

เมื่อดำเนินการภายในโรงเรียนแล้ว จึงเริ่มรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนหันมาคัดแยกขยะ

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง
- ๒) ทีมสิ่งแวดล้อม อบต.ท่าผาบุ้ม
- ๓) ผู้นำในชุมชน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ประชาชนตระหนักรู้และเริ่มบริหารจัดการขยะจากต้นทางถึงปลายทาง
- ๒) เกิดธนาคารขยะที่บริหารโดยนักเรียน สามารถพัฒนาแนวคิด พัฒนาศักยภาพนักเรียน
- ๓) นักเรียนลดการใช้ทรัพยากร นำขยะกลับมาใช้ใหม่ โดยสร้างเป็นเครื่องใช้ เช่น โต๊ะเก้าอี้
- ๔) สามารถสร้างวงจรอาหาร โดยเฉพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน เพื่อจัดการขยะอินทรีย์ แล้วใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือน บำรุงแปลงผักปลอดสารพิษในโรงเรียน เพื่อเป็นอาหารกลางวัน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและคนในชุมชน
- ๒) การปลูกฝังแนวคิดที่ยั่งยืนให้นักเรียน เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาตนเองต่อไป
- ๓) สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยให้เข้าถึงข้อมูลมากขึ้น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านสันมะเค็ด

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายขวัญชัย โกเสตอ

ตำแหน่ง: เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๔๗๓-๖๗๘๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เดิมชาวบ้านในพื้นที่อพยพมาจากจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพ่อค้าวัวต่าง นำสินค้าขึ้นไปขายยังหัวเมืองสิบสองปันนา ก่อนมาปักหลักอยู่บริเวณบ้านป่าแดด เมื่อปี ๒๓๔๔ กระทั่งในปี ๒๔๗๐ กระทรวงมหาดไทยประกาศตั้งตำบลป่าสัก เนื่องจากมีต้นสักขึ้นอยู่หนาแน่น พอปี ๒๕๒๒ ได้เปลี่ยนชื่อตำบลเป็นตำบลปางหมอพง ก่อนที่ปีถัดมาจะเปลี่ยนกลับเป็นตำบลป่าสักและใช้มาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับรูปแบบการปกครอง เดิมเป็นสภาตำบล ก่อนยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๙

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๓๓ เกิดเหตุนายทุนต่างถิ่นเข้ามากว้านซื้อที่ดินและบุกรุกป่าไม้ ชาวบ้านสันมะเค็ดจึงรวมตัวกันเพื่อหาหนทางอนุรักษ์ป่า โดยเริ่มสำรวจพื้นที่ กำหนดแนวเขต และรื้อถอนหลักโฉนดที่นายทุนปักไว้ พร้อมตั้งกฎกติกาไว้ใช้ภายในหมู่บ้าน จากนั้นนำกฎระเบียบนี้ไปยื่นต่ออำเภอเชียงแสน ให้ช่วยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหมู่บ้านใกล้เคียงว่า หากใครตัดไม้ไผ่ต้องถูกปรับต้นละ ๕๐๐ บาท และถ้าเป็นไม้ใหญ่ปรับต้นละ ๑,๐๐๐-๒,๐๐๐ บาท สำหรับความผิดครั้งแรกใช้การตักเตือนก่อน หากยังทำผิดซ้ำจึงดำเนินการตามกฎหมาย

หลังดำเนินการกิจกรรมไปได้ ๓ ปี ป่าเริ่มฟื้นตัวกลับมา จนกลายเป็นป่าชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และเป็นแหล่งอาหารของชุมชน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างแนวคิดการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้และปลูกป่าทดแทน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) นายบุญเรียน โนพะเล้า เห็นปัญหาการบุกรุกป่า จึงชักชวนชาวบ้านมาร่วมหารือและตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน

๒) กลุ่มตั้งกฎระเบียบต่างๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของคนในพื้นที่ เช่น การสร้างฝายน้ำล้น ฝายแม้วตลอดจนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ อย่างกิจกรรมบวชป่าและสืบชะตาแม่น้ำ การเลี้ยงผีฝาย จนเกิดเป็นแหล่งต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
- ๒) วัด
- ๓) โรงเรียน
- ๔) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
- ๕) ผู้นำท้องถิ่น
- ๖) กลุ่มคนอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านสันมะเค็ด
- ๗) เด็ก เยาวชน และประชาชนในตำบลป่าสัก
- ๘) กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๙) กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดกฎระเบียบและกติกาการอนุรักษ์ป่าชุมชน
- ๒) ปัญหาการบุกรุกป่าชุมชนลดลง
- ๓) เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
- ๔) เกิดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและองค์กรต่างๆ ในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ
- ๕) ป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าให้เกิดขึ้นในใจของประชาชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดส่วนร่วมและความสามัคคีในพื้นที่ ซึ่งจะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานอนุรักษ์เกิดผลสัมฤทธิ์มากขึ้น โดยมีกฎระเบียบ กติกา เป็นแนวทางที่ทุกฝ่ายยึดถือร่วมกัน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายแก้วลูน/ทุ่งแพะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายศุภสัณห์ วิริยะ

ตำแหน่ง: นายกององค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๕-๐๘๕-๐๐๐๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ชาวบ้านในพื้นที่อพยพมาจากจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพ่อค้าวัวต่าง นำสินค้าขึ้นไปขายยังหัวเมืองสิบสองปันนา ก่อนมาปักหลักอยู่บริเวณบ้านป่าแดดเมื่อปี ๒๓๔๔ กระทั่งในปี ๒๔๗๐ กระทรวงมหาดไทยประกาศตั้งตำบลชื่อ ตำบลป่าสัก เนื่องจากมีต้นสักขึ้นอยู่หนาแน่น พอปี ๒๕๒๒ ได้เปลี่ยนชื่อเป็นตำบลปางหมอพง ก่อนที่ปีถัดมาจะเปลี่ยนกลับเป็นตำบลป่าสักและใช้มาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับรูปแบบการปกครอง เดิมเป็นสภาตำบล ก่อนยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๙

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากตำบลป่าสักไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนในการทำการเกษตร พอถึงฤดูแล้งจึงมีน้ำไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง ปัญหาแย่งชิงน้ำ คนในชุมชนจึงปรึกษารื้อกันเพื่อหาทางแก้ไข นำไปสู่การสร้างกฎกติกาในการจัดสรรน้ำอย่างเท่าเทียมกัน โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในตำบลมีส่วนร่วมบริหารจัดการ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และหาวิธีลดความขัดแย้งระหว่างคนต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) กลุ่มผู้ใช้น้ำทำการเกษตรรวมตัวกัน ประชุมและจัดตั้งคณะกรรมการ สร้างกฎกติกา และระเบียบข้อบังคับ
- ๒) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก จัดทำโครงการก่อสร้างฝายและขุดลอก คลองส่งน้ำ
- ๓) จัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเสริมสร้างความสามัคคีของผู้ใช้น้ำ

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
- ๒) วัด
- ๓) โรงเรียน
- ๔) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
- ๕) ผู้นำท้องที่
- ๖) กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายแก้วลูน/ทุ่งแพะ
- ๗) เกษตรกรในตำบล
- ๘) เด็ก เยาวชน และประชาชนในตำบลป่าสัก
- ๙) กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ปัญหาขาดแคลนน้ำลดลง กลุ่มเกษตรกรมีน้ำใช้ทำการเกษตรตลอดทั้งปี
- ๒) เกิดเครือข่ายผู้ใช้น้ำ และมีระบบกระจายน้ำที่ดีต่อการทำการเกษตร
- ๓) เกิดความร่วมมือและความสามัคคีในหมู่คณะ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) ปัญหาการแย่งชิงน้ำลดลง
- ๒) มีน้ำใช้ทำการเกษตรเพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเกษตรกร
- ๓) กลุ่มผู้ใช้น้ำมีจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรน้ำของสาธารณะ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร จากพลังงานแสงอาทิตย์บ้านหลายทุ่ง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้ว อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดลำปาง

วิทยากร: นายสิงห์ชัย กันใจรส

ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้าน

เบอร์โทรศัพท์: ๐๖๒-๒๙๗-๙๖๕๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่หมู่ที่ ๔ บ้านหลายทุ่ง ตำบลอ่าวแก้ว ประกอบอาชีพเกษตรกร และปศุสัตว์เลี้ยงโคนมและโคเนื้อ

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่สูง ไม่มีพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง ขณะที่แหล่งน้ำใต้ดินใช้ได้ในฤดูฝนเท่านั้น ปัญหาขาดแคลนน้ำส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชาชน คณะกรรมการหมู่บ้านจึงปรึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้วเพื่อหาแนวทางแก้ไข ก่อนส่งเรื่องไปยังกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อขออนุมัติงบประมาณขุดเจาะบ่อบาดาล โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์สูบน้ำเพื่อแจกจ่ายไปยังเกษตรกรต่อไป

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตร

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) แต่งตั้งคณะกรรมการกลุ่ม เพื่อดำเนินการจัดสรรน้ำให้เกษตรกร พร้อมออกระเบียบข้อบังคับต่างๆ

๒) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามภารกิจงาน ดังนี้ ฝ่ายจดมาตรวัดน้ำ ฝ่ายเก็บเงินและบัญชี ฝ่ายซ่อมบำรุง และฝ่ายติดตามประเมินผล

๓) เก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ใช้น้ำ คำนวณจากมิเตอร์ที่ติดตั้งไว้ ส่วนรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายไว้เป็นกองทุนสำหรับการซ่อมบำรุง ดูแลรักษาระบบให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) นายสิงห์ชัย กันใจรส ผู้ใหญ่บ้านบ้านหลายทุ่ง ทำหน้าที่บริหารจัดการกลุ่มในการจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิก

๒) นายกิตติพันธ์ ชัดติวงศ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านหลายทุ่ง และคณะกรรมการกลุ่ม ช่วยดูแลการจัดสรรน้ำให้แก่สมาชิก

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลอแก้ว ช่วยประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกษตรกรในกลุ่มมีน้ำใช้สำหรับทำเกษตรตลอดทั้งปี มีรายได้จากการทำเกษตรเพิ่มขึ้นเดือนละประมาณ ๓,๐๐๐ บาท และสามารถลดต้นทุนการทำเกษตร โดยเฉพาะค่ากระแสไฟฟ้า เฉลี่ยครัวเรือนละ ๕๐๐ บาท/เดือน

๒) ฟาร์มเลี้ยงโคนมจำนวน ๔ ฟาร์ม ลดค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำได้ ๑,๕๐๐ บาท/เดือน/ฟาร์ม

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการกลุ่มจัดสรรน้ำให้สมาชิกได้อย่างเป็นระบบ โดยมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่สมาชิกต้องปฏิบัติตาม ส่งผลให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง

๑. ชื่อผู้รวบรวมพื้นที่

กลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ทุ่งหลวง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายภูธรศ โททวี
ตำแหน่ง: สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้ว
เบอร์โทรศัพท์: ๐๖๑-๘๐๖-๒๐๘๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่บ้านอ่าวแก้ว หมู่ที่ ๓ ประกอบด้วย ๔๒๔ ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร แบ่งเป็นเกษตรกรที่ทำนา ๑๓๙ ครัวเรือน หรือร้อยละ ๓๒.๗๘ ทำไร่ ๒ ครัวเรือน ร้อยละ ๐.๔๗ ทำสวน ๘ ครัวเรือน ร้อยละ ๑.๘๙ และเลี้ยงสัตว์ ๑๑ ครัวเรือน ร้อยละ ๒.๕๙ จะเห็นว่าคนที่นี่ นิยมปลูกข้าวเป็นหลัก นอกจากนี้ยังทำไร่ยาสูบ ปลูกพืชระยะสั้น และพืชผักสวนครัว เช่น มะระ ผักทอง แตงกวา เป็นต้น

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๕๗-๒๕๕๘ ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ส่งผลให้เกิดภัยแล้งในพื้นที่ เกษตรกร ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้วจึงทำเรื่องขอ งบประมาณชุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรจำนวน ๒ บ่อ จากสำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑ ลำปาง โดยได้รับอนุมัติในงบประมาณ ๒๕๕๘

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการจากตัวแทนเกษตรกรผู้ใช้น้ำบาดาลทุ่งหลวง จำนวน ๙ คน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
- ๒) ติดตั้งมิเตอร์การใช้น้ำทุกแปลง โดยเก็บค่าบำรุงรักษาระบบส่งน้ำในอัตราหน่วยละ ๓ บาท เพื่อเป็นค่ากระแสไฟฟ้าและเก็บไว้เป็นกองทุนสำหรับซ่อมบำรุง
- ๓) กำหนดกฎระเบียบการใช้น้ำ โดยให้ผลัดเปลี่ยนกันเปิดน้ำตามโซนเหนือ-ใต้ ครั้งละ ๓-๕ วัน ต่อรอบการเปิดน้ำ

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) นายภูธรเศ โภทวิ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอวกแก้ว ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการ
- ๒) สมาชิกกลุ่ม มีหน้าที่ดูแลและบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ
- ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลอวกแก้ว ทำหน้าที่สนับสนุน และประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๗. ผลการดำเนินงาน

เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียง ทำให้สามารถปลูกพืชผักได้ตลอดทั้งปี และยังช่วยสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นตามไปด้วย

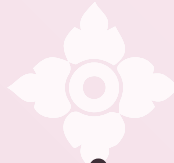
๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการกลุ่มจัดสรรน้ำให้สมาชิกได้อย่างเป็นระบบ โดยมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ต่างๆ ที่สมาชิกต้องปฏิบัติตาม ส่งผลให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มโรงน้ำดื่มเสถียรคำ บ้านวอแก้ว

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นางภาพอน วงศ์แก้ว
ตำแหน่ง: รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านวอแก้ว หมู่ที่ ๓ ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำอย่างหนัก นายอาณันย์ พิมพา จึงก่อตั้งกลุ่มโรงน้ำดื่มเสถียรคำบ้านวอแก้ว โดยใช้พื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน (ตลาดชุมชนเก่า) ขนาด ๔๐๐ ตารางวา ก่อสร้างอาคารโรงน้ำดื่ม โดยมีเป้าหมายให้ทุกครัวเรือนได้ดื่มน้ำสะอาดอย่างพอเพียง

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๕๓ รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนในชุมชน บ้านวอแก้ว หมู่ที่ ๓ จึงดำเนินโครงการโรงน้ำดื่มเสถียรคำบ้านวอแก้ว โดยได้รับบสนับสนุนจากโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตเพิ่มเติม เช่น ขวดน้ำ ลังน้ำ เป็นต้น และปัจจุบันได้ขยายการผลิตไปยังพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ครัวเรือนในพื้นที่ทั้ง ๔๒๔ ครัวเรือนได้ดื่มน้ำสะอาดอย่างพอเพียง

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนนโยบายกลุ่ม โดยแบ่งเป็น ๔ ฝ่าย คือ ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายการเงินและบัญชี
- ๒) สมาชิกกลุ่มฝ่ายผลิตมาผลิตน้ำทุกวัน มีค่าแรงตอบแทนวันละ ๓๐๐ บาท
- ๓) รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์แบ่งให้ผู้ปฏิบัติงานตามจริง และแบ่งเงินร้อยละ ๕ ของผลกำไรทั้งหมด ไปช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์
- ๔) น้ำดื่มได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เพื่อให้เป็นที่เชื่อถือต่อผู้บริโภค

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) นายอาณันย์ พิมพา สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวแก้ว ในฐานะประธานกลุ่มโรงน้ำดื่มเสถียรคำบ้านอ่าวแก้ว
- ๒) คณะกรรมการกลุ่ม ช่วยดูแลและบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนในหมู่บ้าน รวมถึงหมู่บ้านใกล้เคียง ได้ดื่มน้ำที่สะอาดและราคาถูก

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการกลุ่มปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อย่างเคร่งครัด ส่งผลให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพ

๑. ชื่อผู้ประกอบการพื้นที่ กลุ่มเยาวชนต้นกล้าจิตอาสากวาดถนน/ คัดแยกขยะชุมชน ตำบลบัวใหญ่

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน
วิทยากร: นางแหวทิวา ยาใจดี
ตำแหน่ง: เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๖๗๙-๑๒๗๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เดิมตำบลบัวใหญ่อยู่ในเขตตำบลสันทะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ต่อมาในปี ๒๕๒๕ ได้มีการแยกพื้นที่บางส่วนออกมาจัดตั้งเป็นตำบลใหม่ เรียกว่า ตำบลบัวใหญ่ โดยได้แรงบันดาลใจจากดอกบัวหลวงที่ขึ้นอยู่เต็มหนองปวน ซึ่งเป็นหนองน้ำธรรมชาติในหมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย ปัจจุบันตำบลบัวใหญ่แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่มงคล หมู่ที่ ๓ บ้านนาแหน หมู่ที่ ๔ บ้านทัพมาน หมู่ที่ ๕ บ้านนาไค้ หมู่ที่ ๖ บ้านต้นม่วง หมู่ที่ ๗ บ้านสันพยอม และหมู่ที่ ๘ บ้านหนองห้า

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ผู้บริหาร ผู้นำ แกนนำเด็กและเยาวชน มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมค่ายเยาวชนจิตอาสา ที่องค์การบริหารส่วนตำบลหัวงม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย แล้วเห็นว่าธนาคารความดีเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์และสามารถนำมาขยายผลในพื้นที่ได้ จึงกลับมาประยุกต์ใช้ โดยเริ่มจากกลุ่มผู้สูงอายุ ก่อนขยายผลไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชน อสม. แต่ละหมู่บ้าน ตลอดจนผู้นำท้องที่และท้องถิ่น ประกอบกับช่วงเวลาตรงกับปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษาครบ ๘๘ พรรษา องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่จึงจัดกิจกรรมน้อมสะสมความดี ๘,๘๘๘ ความดี ถวายเป็นพระราชกุศล

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ชักชวนผู้สูงอายุที่มารับเบี้ยยังชีพให้ช่วยกันทำความสะอาดหมู่บ้าน กวาดถนน เก็บขยะ
- ๒) จัดทำกิจกรรมน้อมสะสมความดี ๘,๘๘๘ ความดี โดยมีสมุดคู่มือธนาความดี เพื่อบันทึกหลักเกณฑ์และคะแนนของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน
- ๓) จัดประชุมสภาเด็กและเยาวชนตำบลบัวใหญ่ เพื่อจัดกิจกรรมอาสาทำดี โดยตั้งเป้าให้เยาวชนทั้ง ๘ หมู่บ้าน รวมถึงนักเรียนจากทั้ง ๓ โรงเรียนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด
- ๔) ประสานงานกับกลุ่ม อสม.ในพื้นที่ เพื่อรณรงค์แก้ไขและป้องกันปัญหาเรื่องลูกน้ำ ยุงลาย ซึ่งอาจกลายเป็นพาหะของโรคติดต่อต่างๆ ได้

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่
- ๒) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
- ๓) ผู้นำชุมชน
- ๔) พระสงฆ์
- ๕) ผู้ปกครอง
- ๖) เด็กและเยาวชน
- ๗) กลุ่มผู้สูงอายุ

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ เช่น การกวาดถนนและเก็บขยะในหมู่บ้านทุกเช้าวันเสาร์ การคัดแยกขยะ เพื่อนำไปจำหน่าย แล้วนำรายได้ไปซื้อของรางวัลสมทบให้ธนาкарความดี ตำบลบัวใหญ่ ซึ่งสมาชิกจะนำคะแนนความดีมาแลกของรางวัลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งไปซื้อของเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง และเป็นทุนซื้ออุปกรณ์ต่างๆ เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) การคัดแยกขยะก่อนนำไปจำหน่าย หรือเก็บ หรือกำจัด
- ๒) ความร่วมมือจากคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมรับพิชชอบกิจกรรมต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

หมู่บ้านประดับดาวบ้านแพะขวาง

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: ส.อ.ไพรินทร์ กาไวย์

ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านแพะขวาง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๓๖๖-๖๙๐๕

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

สภาพพื้นที่ของบ้านแพะขวาง หมู่ที่ ๓ เป็นที่ราบเชิงเขา และมีพื้นที่ป่าไม้ หมู่บ้านแบ่งออกเป็น ๒ ฝั่งถนน เนื่องจากมีถนนอ้อมเมืองสันป่าตอง-หางดงคั่นกลาง ปัญหาหลักของพื้นที่คือขยะกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ส่งผลต่อภูมิทัศน์ ตามมาด้วยปัญหาหมอกควันจากการเผาขยะ ใบไม้ กิ่งไม้ หรือเศษวัสดุต่างๆ ชาวบ้านหลายคนป่วยเป็นโรคหอบหืด หรือโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ชุมชนจึงมีแนวคิดจะแก้ไขปัญหาด้วยการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๕๔๙ นายอนุชา ธิบเร่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ ในขณะนั้น มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม จัดทำโครงการรณรงค์ลด คัดแยก และกำจัดขยะอย่างถูกวิธี โดยเริ่มต้นในพื้นที่นำร่อง ๒ แห่ง ก่อนต่อยอดเป็นทั้งตำบล โดยหมู่ที่ ๓ ได้เริ่มดำเนินโครงการ “หมู่บ้านประดับดาว” เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนดูแลสุขอนามัยของตนเองให้ปลอดภัยจากโรคต่างๆ รวมทั้งโครงการ “ตลาดนัดซื้อขายขยะ” เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่แยกขยะอย่างจริงจัง

ต่อมาผู้นำชุมชนเห็นว่าทั้งสองโครงการเชื่อมโยงกัน จึงรวมเป็นโครงการเดียว ขณะเดียวกัน มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่เข้ามาช่วยต่อยอดเรื่องการทำปุ๋ยหมักในครัวเรือน และสอนทำน้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้าเพื่อแลกเศษใบไม้ กิ่งไม้ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดการเผาขยะ ทำให้พื้นที่กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ครบวงจร ทั้งการจัดการขยะ การลดปัญหาหมอกควัน และการบริหารจัดการชุมชน จนเป็นที่สนใจของรายการสารคดีจำนวนมาก และยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศเดินทางมาดูงาน เพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองต่อไป

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อร่วมกันจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ ควบคุม ดูแล รักษา พัฒนาสิ่งแวดล้อม และใช้ประโยชน์ภายใต้หลักความยั่งยืน
- ๒) เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ควบคู่กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓) เพื่อบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม อันเป็นประโยชน์ต่อการลดรายจ่ายในครัวเรือน และเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) งานบริการ เช่น เปิดตลาดนัดรับซื้อขยะ โดยรับซื้อเฉพาะขยะที่คัดแยกประเภทแล้วเท่านั้น รวมทั้งเปิดรับสมัครสมาชิกโครงการ โดยมีหัวหน้าเขต และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คอยดูแลและให้คำแนะนำต่างๆ ทั้งยังตรวจสอบและประเมินกิจกรรมของแต่ละหลังคาเรือนทุก ๓ เดือน

๒) งานเฝ้าระวัง รมรงค์ให้ประชาชนงดการเผาขยะ ใบไม้ กิ่งไม้ เพื่อป้องกันโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โรคมาลาเรีย หรือโรคหอบหืด ส่งเสริมให้ทำปุ๋ยหมักจากขยะเปียก ทำหัวเชื้อน้ำหมักเพื่อช่วยดับกลิ่นขยะที่ทำปุ๋ยหมัก และป้องกันแมลงวันมาวางไข่ รมรงค์ให้ทุกหลังคาเรือนทำหน้าบ้านให้น่ามอง และสนับสนุนให้ประชาชนปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ในบ้าน

๓) งานแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการคัดแยกประเภทขยะในครัวเรือน และการกำจัดอย่างถูกวิธี โดยประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายหมู่บ้านและการประชุมหมู่บ้านทุกเดือน จัดโครงการ “Big Cleaning Day” ในหมู่บ้าน พร้อมกับกิจกรรม “Big Cleaning Day” ของเทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา เพื่อร่วมกันกำจัดขยะจรมที่มีคนนำมาทิ้งตามไหล่ทางหรือที่สาธารณะในหมู่บ้าน

๔) งานพัฒนา จัดอบรมให้ความรู้ ทั้งเรื่องการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า การทำน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำมันเหลือใช้ในครัวเรือน รวมถึงต้อนรับคณะศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลน้ำแพร่ สนับสนุนงบประมาณและความรู้ทางวิชาการ
๒) เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา สนับสนุนงบประมาณ และพัฒนากิจกรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้
๓) ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ ๔) มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ส่งบุคลากรมาให้ความรู้ด้านการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี และการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ ๕) กลุ่มเกษตรอินทรีย์ เป็นที่ปรึกษาด้านการทำปุ๋ยหมัก น้ำยา EM และ EM บอล ๖) อสม.บ้านแพะขวาง ๗) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ ๘) มหาวิทยาลัยแม่โจ้

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนสามารถคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี เกิดตลาดนัดรับซื้อขยะ ปุ๋ยหมักจากขยะเปียก พืชผักสวนครัวรั้วกินได้ปลอดสารพิษ ประชาชนปรับภูมิทัศน์หน้าบ้านตนเองให้สะอาดและน่ามอง รวมทั้งได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ ความรู้ที่เกิดขึ้นยังสามารถนำไปต่อยอดเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และนำไปสู่การสร้างสัมพันธ์กับเครือข่ายต่างๆ มากมาย

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) คณะทำงานมีจิตอาสา เสียสละ ตั้งใจทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ๒) บ้านแพะขวางเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง และยังคงเป็นสังคมชุมชนดั้งเดิมที่มีความเข้มแข็ง ๓) การส่งเสริมและสนับสนุนทั้งองค์ความรู้ งบประมาณ และบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ และ ๔) กิจกรรมมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย ให้ประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และมีความต่อเนื่อง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ การจัดการป่าชุมชนบ้านดอยถ้ำ

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายสมจิต ใจบุญตัน

ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๙ บ้านดอยถ้ำ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๘๗-๑๗๕๐,
๐๘๕-๐๓๕-๙๕๓๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านดอยถ้ำ หมู่ที่ ๙ มีสภาพเป็นที่ราบเชิงเขาและมีพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก แต่ที่ผ่านมาถูกบุกรุกทำลาย ชาวบ้านและผู้นำชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ต้องการอนุรักษ์ไว้จนถึงรุ่นลูกหลาน จึงออกมาตราการต่างๆ เพื่อดูแลรักษาผืนป่า โดยตั้งคณะกรรมการจำนวน ๑๔ คน มาจากภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน ทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมและขับเคลื่อนงานด้านการจัดการป่าชุมชนบ้านดอยถ้ำ ให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ก่อนปี ๒๕๔๖ เกิดปัญหาการบุกรุกทำลายป่าของบุคคลภายนอกหมู่บ้าน ประกอบกับชาวบ้านเองก็แผ้วถางป่า เพื่อใช้เป็นที่ทำกิน และบางส่วนแผ้วถางเพื่อขายต่อให้แก่นายทุน ชาวบ้านหมู่ที่ ๙ จึงจัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้ พร้อมทั้งสำรวจบุคคลที่มีที่ทำกินในเขตป่าของหมู่บ้าน มีการลงทะเบียนโดยการถ่ายรูป จดบันทึกชื่อ ที่อยู่ สภาพที่ทำกิน เพื่อป้องกันการบุกรุกป่าเพิ่มเติม ตลอดจนกำหนดให้ผู้ที่มิที่ดินติดกับเขตป่าช่วยดูแลผืนป่าใกล้เคียง ถ้าพบการบุกรุกให้แจ้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ต่อมาได้ขยายมาตรการอนุรักษ์ให้เข้มงวดขึ้น และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ทำให้การขับเคลื่อนเรื่องการอนุรักษ์ป่าเห็นผลมากขึ้น

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อร่วมกันจัดการป่าไม้ โดยให้ประชาชนและชุมชนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ ควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า พัฒนาสิ่งแวดล้อม และใช้ประโยชน์ภายใต้หลักความยั่งยืน
- ๒) เพื่อพัฒนาป่าไม้ และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนควบคู่กันไป ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนสงบสุข พร้อมด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้ ดิน และน้ำ
- ๓) เพื่อบริหารจัดการป่า อันเป็นประโยชน์ต่อการรับผลิตผลมาลกระจายในครัวเรือน และเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) รมรงค์และส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาป่าไม้ โดยการจัดเวรยามรักษาป่า
- ๒) กำหนดบทลงโทษของชุมชน กรณีมีบุคคลมาตัดไม้ หรือเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ เช่น ทำทัณฑ์บน ว่ากล่าวตักเตือน ปรับ และแจ้งความดำเนินคดี
- ๓) ดำเนินกิจกรรมปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆ เช่น การปลูกป่าวันแม่
- ๔) ดำเนินกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง
- ๕) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการอนุรักษ์พื้นที่ป่า
- ๖) มีกิจกรรมออกเวรยามรักษาป่า โดยแบ่งชาวบ้านเป็น ๑๔ ชุด ตรวจสอบพื้นที่ป่าทุกวันอาทิตย์
- ๗) รมรงค์และส่งเสริมการดูแลรักษาป่าไม้ โดยประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายหมู่บ้าน และประชุมหมู่บ้านทุกเดือน รวมถึงในโอกาสต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน และงานศพ
- ๘) ดำเนินกิจกรรมอื่นๆ เช่น ทำแนวกันไฟ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) นายสมจิต ใจบุญตัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านดอยถ้ำ หมู่ที่ ๙ ทำหน้าที่กำกับดูแลระเบียบการจัดการป่าชุมชน ๒) นายจิตร ใจคำ ผู้ริเริ่มโครงการและช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน
- ๓) เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ส่งเสริมกิจกรรมและสนับสนุนงบประมาณต่างๆ ๔) นักศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ๕) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมดำเนินการตรวจผู้บุกรุกป่า ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ๖) เครือข่าย ทสม.ตำบลน้ำแพร่
- ๗) สภาเด็กและเยาวชนตำบลน้ำแพร่ ๘) ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนตำบลน้ำแพร่ ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่กลุ่ม และ ๙) ศาลาเอนกประสงค์หมู่บ้านดอยถ้ำ หมู่ที่ ๙ เป็นสถานที่รวมตัวของสมาชิกกลุ่ม

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดกระแสการอนุรักษ์พื้นที่ป่าของชุมชน เป็นตัวอย่างที่ดีแก่หมู่บ้านอื่นซึ่งมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ป่า สามารถเข้ามาศึกษาการทำงานอนุรักษ์ป่าของหมู่บ้านได้ นอกจากนี้ยังสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่ ที่ส่งนักศึกษามาช่วยทำฝาย ตลอดจนเครือข่ายต่างๆ จนเกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และนำไปสู่การสร้างฝายต้นน้ำ เพื่อให้พื้นที่ป่ามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) บ้านดอยถ้ำมีคณะทำงานที่เข้มแข็ง และองค์ความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริงสามารถถ่ายทอดได้อย่างชัดเจน
- ๒) บ้านดอยถ้ำเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก การคมนาคมสะดวก อยู่ใกล้กับเทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา และสภาพภูมิประเทศเอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์ป่าไม้

๑. ชื่อผู้ประสมพื้นที่

การบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงเทิง ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นายไพรัช มหาวงศนันท์

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๕-๔๓๔-๒๗๐๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลเวียงเทิงมีพื้นที่ ๑๒ ตารางกิโลเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง ห่างจากตัวเมืองเชียงรายไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๒๐ สายเชียงราย-เทิง ประมาณ ๖๔ กิโลเมตร และมีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๘๙๑ กิโลเมตร เทศบาลตำบลเวียงเทิงรับผิดชอบ ๕ หมู่บ้านของตำบลเวียง คือบ้านเวียงเทิง หมู่ที่ ๑ บ้านดั่งข้าว หมู่ที่ ๒ บ้านพระเกิด หมู่ที่ ๑๔ บ้านเวียงใต้ หมู่ที่ ๑๕ และบ้านเวียงจอมจ้อ หมู่ที่ ๒๐ มีประชากรรวม ๕,๐๘๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และค้าขาย

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากสถานการณ์การขยายตัวของเมือง ประชากรต่างถิ่นเข้ามาอยู่อาศัยและประกอบอาชีพในพื้นที่เทศบาลเพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในปี ๒๕๕๔ เทศบาลตำบลเวียงเทิงได้รับเรื่องร้องเรียนของประชาชน เกี่ยวกับสถานที่กำจัดขยะในพื้นที่หมู่ที่ ๑๒ ของตำบลเวียง สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงลงมติที่ประชุมสภาสามัญให้ปิดบ่อขยะ ทางเทศบาลจึงต้องระดมทีมทำงาน เพื่อหาทางจัดการขยะที่เกิดขึ้นวันละ ๖.๓ ตัน โดยทำโครงการการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

กลุ่มเป้าหมายในการทำงาน คือครัวเรือนต้นแบบ ๒๕๐ ครัวเรือน ชุมชนต้นแบบ ๑ ชุมชน และหมู่บ้านต้นแบบ ๑ หมู่บ้าน โดยมุ่งหวังให้คนในชุมชนสามารถคัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการจัดการขยะและรักษาสุขภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๕. วิธีการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลเวียงเทิงสำรวจข้อมูล โดยชั่งน้ำหนักขยะในครัวเรือนทุก ๓ เดือน และจัดทำรายงานศึกษาความเหมาะสมในการบริหารจัดการขยะ คินข้อมูลที่ได้สู่ชุมชน ในที่สุดมีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดการขยะ ประกอบด้วย ๔ ภาคีเครือข่าย คือท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน กำหนดแนวทางการจัดการขยะของแต่ละหมู่บ้าน และร่วมกันทำข้อตกลงความร่วมมือ ให้ทุกครัวเรือนคัดแยกประเภทขยะ

ในช่วงแรกนั้น ทางเทศบาลตำบลเวียงเทิงส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน และรณรงค์การคัดแยกขยะต้นทางด้วยวิธี ๓Rs พร้อมทั้งรับสมัครบ้านตัวอย่างคัดแยกขยะ โดยมีการติดตามและประเมินผล ส่วนขยะทั่วไป ทางเทศบาลรับหน้าที่เก็บขนขยะมากำจัด

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) คณะผู้บริหารเทศบาลตำบลเวียงเทิง
- ๒) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- ๓) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านของทุกหมู่บ้าน

๗. ผลการดำเนินงาน

หลังริเริ่มการบริหารจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง พบว่าช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ มีปริมาณขยะเฉลี่ย ๓.๙ ตันต่อวัน และตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ เป็นต้นมา เหลือขยะเพียง ๑.๒ ตันต่อวัน ทั้งนี้เพราะประชาชนสามารถคัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะ ต่อยอดสู่การทำปุ๋ยหมัก ปลูกผักปลอดสาร ช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ทั้งยังลดอัตราการเกิดโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ โดยในช่วง ๑๐ ปีหลังไม่พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงเทิง

นอกจากนี้ยังต่อยอดสู่ “กองทุนขยะสร้างสุข” ที่ประชาชนช่วยกันนำขยะมาบริจาค เพื่อนำไปขาย แล้วนำเงินมาช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ร่วมกันเป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการขยะแบบยั่งยืน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการจัดการขยะและรักษาสภาพแวดล้อม จนได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมดีเด่น จากกรมอนามัย รางวัลชมเชยการบริหารบ้านเมืองที่ดี ปี ๒๕๕๙ จากสำนักนายกรัฐมนตรี และรางวัลชนะเลิศเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนระดับประเทศ (เทศบาลขนาดกลาง) ปี ๒๕๕๙ จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

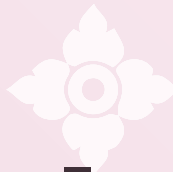
๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้นำที่มีความเข้มแข็ง นำแนวทางลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่ได้จริง ปลูกกระตุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ลุกขึ้นมาจัดการขยะภายในชุมชน

๑. ชื่อผู้รับผิดชอบพื้นที่

โรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง (โรงเรียนพอเพียง)

พื้นที่: เทศบาลตำบลเวียงเทิง ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
วิทยากร: นางเทียมแข ลิหัวสระ
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๒๖๗-๖๒๖๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

นางเทียมแข ลิหัวสระ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิง จัดกิจกรรมโรงเรียนพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ ๑-๓ รวมถึงผู้ปกครองของนักเรียน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากพื้นที่เทศบาลมีปัญหาขยะ ทางผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิงจึงมีแนวคิดปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยใช้กิจกรรมธนาคารขยะ และกิจกรรมออมทรัพย์ เป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อให้เด็กรู้จักคุณค่าของขยะและการออม และมุ่งหวังให้กิจกรรมนี้ต่อยอดไปที่บ้านของนักเรียนด้วย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่สถานศึกษา ปลูกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของขยะ รู้จักการออม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๕. วิธีการดำเนินงาน

โรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิงนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะในพื้นที่มาวิเคราะห์ แล้วปรับให้เข้ากับกิจกรรมของโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของหน่วยงานต้นสังกัด อย่างเทศบาลตำบลเวียงเทิง ที่ต้องการให้มีการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยจัดทำกิจกรรม ธนาคารขยะ

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

นักเรียน ผู้ปกครอง และครู คร่ำเรือนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตลาดสด ๓ ข เทศบาล ตำบลเวียงเทิง

๗. ผลการดำเนินงาน

นักเรียนโรงเรียนเทศบาลตำบลเวียงเทิงได้เรียนรู้และทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ สามารถถ่ายทอดสู่ผู้ปกครอง และปรับใช้ในครัวเรือนของตนเอง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครอง ยินดีที่จะเรียนรู้และทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

๑. ชื่อผู้ประสานพื้นที่

การจัดการขยะ อบต.ร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายเกษม สุจริต / นางนงเยาว์ ประชุมชิต
ตำแหน่ง: รองนายก อบต.ร่องเคาะ / นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘๑-๘๘๕-๙๖๙๒ / ๐๘๖-๒๐๙-๙๖๗๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลร่องเคาะคัดแยกขยะในครัวเรือน แต่ละครั้วเรือนมีการคัด
เศษขยะ เศษอาหาร ก่อนปล่อยสู่รางระบายน้ำสาธารณะ หรือปล่อยทิ้งลงผิวดิน นอกจากนี้
มีครัวเรือนถึงร้อยละ ๖๐ ที่ทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี และทุกหมู่บ้านในตำบล
ร่องเคาะยังดำเนินงานธนาคารขยะชุมชน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปริมาณขยะในพื้นที่ตำบลร่องเคาะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพและมลพิษ

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ลดปริมาณขยะภายในพื้นที่ตำบลร่องเคาะ

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ประชุมประชาคมและให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง พร้อมจัดกิจกรรมรณรงค์ตามนโยบายลำปางสะอาด และแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อออกตรวจครัวเรือน ส่วนราชการ ชุมชน (หมู่บ้าน)

๒) คัดเลือกบุคคลต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ ส่วนราชการต้นแบบ และชุมชนต้นแบบ ในการคัดแยกขยะ เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมในชุมชน

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) เจ้าหน้าที่จาก อบต.ร้องเคาะ สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

๒) คณะกรรมการของแต่ละหมู่บ้าน ทำหน้าที่ออกตรวจครัวเรือน และดำเนินกิจกรรมธนาคารขยะ

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนมีความรู้และให้ความร่วมมือคัดแยกขยะ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

อบต.ร้องเคาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านในพื้นที่ จนเกิดนวัตกรรมธนาคารขยะ เกิดการรณรงค์ผ่านบุคคลต้นแบบ ครัวเรือนต้นแบบ และหมู่บ้านต้นแบบ

๑. ชื่อผู้ประสานพื้นที่

ป่าชุมชนบ้านสบลิ้น หมู่ที่ ๗

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายบุญมี ปากหวาน
ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้านสบลิ้น หมู่ที่ ๗
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๐๙๔-๓๔๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ในพื้นที่ตำบลร่องเคาะมีป่าชุมชน ๑๗ แห่ง ป่าวัฒนธรรม ๑ แห่ง มีหมู่บ้านที่อนุรักษ์ทรัพยากร ๑๕ หมู่บ้าน มีครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าถึงร้อยละ ๘๕ และครัวเรือนที่ทำแนวป้องกันไฟป่าร้อยละ ๙๒

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ชุมชนแถบนี้ทำไร่ ทำสวน มีการบุกรุกป่าเพื่อทำเป็นพื้นที่ทำกิน และมีปัญหานายทุนลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ ขณะที่ชาวบ้านยังขาดความรู้เรื่องการกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง และไม่มีการติดตามเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน ทั้งหมดถือเป็นปัญหาที่สั่งสมมานาน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

คนในชุมชนมีความรักและหวงแหนป่าชุมชน ช่วยกันดูแลรักษา ปลูกป่าเพิ่มเติม ตลอดจนปฏิบัติตามกฎกติกาการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) จัดตั้งคณะกรรมการดูแลป่า และจัดตั้งพื้นที่ป่าชุมชน รณรงค์ให้ความรู้เรื่องประโยชน์ของป่าไม้ในชุมชน
- ๒) จัดทำกฎ กติกา ในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างมีคุณค่า ไม่ก่อผลเสียต่อระบบนิเวศในป่าชุมชน
- ๓) แกนนำและชาวบ้านร่วมกันทำฝายชะลอน้ำ
- ๔) แกนนำและชาวบ้านร่วมกันปลูกป่าเพิ่มเติมในวันสำคัญต่างๆ บวชป่า และสร้างสถานปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นกุศโลบายในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
- ๕) อนุรักษ์งานประเพณีสงกรานต์ รอยพระพุทธรูปที่บ้านสบสิ้นเป็นประจำทุกปี
- ๖) จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ พร้อมป้ายเตือนสติ คำสอน หลักธรรม เพื่อให้ผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของป่าชุมชน

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน รพ.สต. และภาคประชาชน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ป่าชุมชนกลับมาอุดมสมบูรณ์ เช่นเดียวกับระบบนิเวศโดยรอบ
- ๒) ประชาชนเกิดความรักความหวงแหนผืนป่า
- ๓) เกิดฝายชะลอน้ำ ที่ช่วยซับพื้นผืนป่าให้มีความสมบูรณ์
- ๔) ชาวบ้านเกิดความรักความสามัคคี

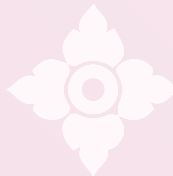
๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

อบต. ร่องเคาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันออกกฎ กติกา และบังคับใช้ทั้งตำบล

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ธนาคารน้ำใต้ดิน ตำบลร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นายบุญมี ปากหวาน
ตำแหน่ง: ผู้ใหญ่บ้านสบสัน หมู่ที่ ๗
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๙๔-๓๔๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่ตำบลร่องเคาะมีธนาคารน้ำใต้ดิน ๕๔ แห่ง มีครัวเรือนที่กักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ คิดเป็น ร้อยละ ๘๗ หมู่บ้านมีน้ำประปาหมู่บ้าน ร้อยละ ๑๐๐ ครัวเรือนที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ร้อยละ ๗๐ และครัวเรือนที่กรองน้ำเพื่อบริโภค ร้อยละ ๑๐๐

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในพื้นที่ตำบลร่องเคาะ เมื่อฝนตก หลายบ้านเกิดน้ำขังตรงพื้นที่ได้ดูบ้านและบริเวณ รอบบ้าน จนส่งกลิ่นเหม็น ทั้งยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย สาเหตุของโรคไข้เลือดออกและ โรคอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ อบต.ร่องเคาะจึงให้ผู้นำชุมชนไปศึกษาดูงานเรื่องธนาคารน้ำใต้ดินจาก หลายพื้นที่ แล้วกลับมาปรับใช้กับปัญหาในชุมชน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ชุมชนร่วมกันสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถแก้ปัญหาเรื่องน้ำ

๕. วิธีการดำเนินงาน

จัดกลุ่มแก้ปัญหา แขนงนำชุมชนออกสำรวจพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำขัง จากนั้นร่วมกับชุมชน ช่วยกันขุดเจาะทำธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ และลดปัญหาการท่วมขัง

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน รพ.สต. และภาคประชาชน

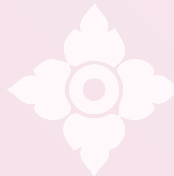
๗. ผลการดำเนินงาน

ชุมชนสามารถจัดการปัญหาน้ำท่วมขังได้หมู่บ้านและบริเวณรอบบ้าน ด้วยนวัตกรรม ธนาคารน้ำใต้ดิน ตะแกรงดักเศษใบไม้ ถังเก็บเศษอาหารในครัวเรือน และยังสามารถดูน้ำจาก ธนาคารน้ำใต้ดินมาใช้รดพืชผักสวนครัวตอนฤดูแล้งได้

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

อบต. ร่องเคาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน วัด ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกัน ทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของชาวบ้านในพื้นที่

๑. ชื่อผู้ประสานพื้นที่

โรงเรียนพอเพียง ตำบลร่องเคาะ

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลร่องเคาะ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง
วิทยากร: นางสุภาพร ทองใบ
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยก้อด
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๕-๑๓๔-๐๘๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลร่องเคาะมีโรงเรียนพอเพียง ๒ แห่ง มีนักเรียนรวมกันประมาณ ๓๒๙ คน

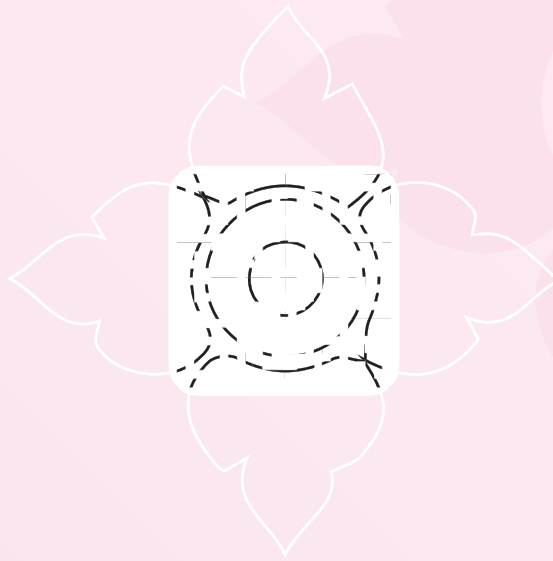
๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนในสังกัด อบต.ร่องเคาะ ร่วมกับ อบต.ร่องเคาะ เห็นความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาสถานศึกษา โดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

โรงเรียนพอเพียงต้องการให้นักเรียนมีทักษะความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษา

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) จัดกิจกรรมสัตว์เลื้อยหน้ารู้สู่อาชีพ เช่น การเลี้ยงเปิดไข่ ไก่ไข่ ปลาตุก และกบ
- ๒) จัดกิจกรรมปลูกพืชปลอดสาร คนทานปลอดภัย เช่น เพาะเห็ดนางฟ้า ปลูกผักสวนครัว และทำปุ๋ยหมักธรรมชาติ
- ๓) จัดกิจกรรมร่วมคิด ร่วมทำ เพิ่มพูนรายได้ เช่น นักประดิษฐ์น้อย อนาคตระยะในโรงเรียน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ภาคประชาชน (ผู้ปกครอง) อบต. ร่องเคาะ โรงเรียน

๗. ผลการดำเนินงาน

นักเรียนซึมซับการทำเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานการณ์จริง ได้ลงมือทำ แก้ปัญหา ได้ความรู้และทักษะหลายด้าน เช่น วงจรชีวิตของไก่ไข่ เปิดไข่ ปลาตุก กบ การปลูก พืชผักตามฤดูกาล การเพาะเห็ด และการทำปุ๋ยหมัก

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ผู้บริหารท้องถิ่นและโรงเรียนเห็นความสำคัญของการสร้างแผนการเรียนรู้ ซึ่งนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการเข้ากับรายวิชา

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ป่าชุมชนบ้านเลี้ยว

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอปง จังหวัดพะเยา

วิทยากร: นายบุญช่วย ชำนาญ

ตำแหน่ง: ประธาน อสม.บ้านเลี้ยว

เบอร์โทรศัพท์ : ๐๕๔-๔๔๘-๓๑๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ประชากรหมู่ที่ ๑๐ บ้านเลี้ยว ร้อยละ ๑๓.๖๒ ประกอบอาชีพเกษตรกร เดิมทีนี้มีป่าสงวนขนาด ๑๒๐ ไร่ เป็นป่าเต็งรัง ประกอบด้วยไม้ชนิดต่างๆ เช่น สัก ประดู่ มะค่า แดง เต็ง รัง เหียง และดิง แต่ต้องเผชิญกับหลายปัญหา ทั้งการแผ้วถาง ลักลอบเผาป่า ตัดไม้ และทิ้งขยะ สร้างความเสียหายนานับการ เกิดสารพิษและดินเสื่อมสภาพ ขาดแคลนแหล่งน้ำ ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของป่า โดยเฉพาะสัตว์ป่าและพืชที่เคยเป็นอาหารของคนในชุมชนลดลง น้ำในลำห้วยเหือดแห้ง จนพื้นที่เข้าสู่ภาวะแห้งแล้ง นำไปสู่การหามาตรการเพื่อจัดการปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๓๐ ผู้นำชุมชนหรือกับคณะกรรมการในหมู่บ้าน โดยกำหนดพื้นที่ป่าชุมชนบ้านเลี้ยว จำนวน ๘๐ ไร่ ส่วนที่เหลือจัดสรรให้ผู้ยากไร้ จำนวน ๑๒ ราย พร้อมขอความร่วมมือชาวบ้านให้สงวนพื้นที่ป่าตามธรรมชาติ ป่าชุมชนบ้านเลี้ยวได้ขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ เมื่อปี ๒๕๔๒ มีหน่วยงานต่างๆ ทั้ง NGOs มหาวิทยาลัยพะเยา โรงพยาบาลปง บริษัท โตโยต้า จำกัด ชมรมหมอเมืองจังหวัดพะเยา และเทศบาลตำบลจิม เข้ามาช่วยดูแลและสนับสนุนกล้าไม้ รวมถึงปลูกป่าทดแทน ปลูกพืชสมุนไพรเป็นประจำทุกปี ปัจจุบันป่าชุมชนบ้านเลี้ยวมีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำในลำห้วย สระเก็บน้ำ และบ่อของชุมชนให้ใช้ตลอดทั้งปี ไม่แห้งขอดอย่างในอดีต ที่สำคัญยังเป็นแหล่งอาหารและยาของชุมชน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อแก้ปัญหาการแผ้วถางป่า ลักลอบเผาป่า ตัดไม้ ทั้งขยะ และบ่อน้ำใต้ดินขาดแคลนน้ำ
- ๒) เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชน
- ๓) เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ชุมชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน ๘ คน มีหน้าที่ดูแลรักษาป่าชุมชน ตรวจสอบพื้นที่ในหน้าแล้งเพื่อป้องกันการเกิดไฟป่า โดยผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง ประธานกรรมการของแต่ละหมู่บ้านมาเป็นคณะกรรมการ ๗ ฝ่าย ดังนี้ ฝ่ายป้องกัน ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนา ฝ่ายศึกษาวัฒนธรรม ฝ่ายคลัง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และฝ่ายสวัสดิการหมู่บ้าน
- ๒) ออกสำรวจป่า สำรวจสมุนไพรม โดยจำแนกสมุนไพรมออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ประเภทไม้ยืนต้น เช่น มะขาม มะขามป้อม ฟาง หว่า เปล้า ตะแบก มะตูม ประเภทไม้ล้มลุกและเถาวัลย์ เช่น ส้มป่อย บอระเพ็ด รวงจืด สาบเสือ และประเภทใช้หัวหรือราก เช่น ไพล ข่า ขมิ้น
- ๓) ออกกฎระเบียบการใช้ป่าชุมชน ดังนี้ ตัดต้นไม้ ปรับต้นละ ๕๐๐-๕,๐๐๐ บาท ตามที่คณะกรรมการพิจารณา ยกเว้นสมุนไพรม ไม้ใช้สอยต่างๆ เช่น ไม้ไฟ ไม้เนื้ออ่อนขนาดเล็ก เป็นต้น ห้ามล่าสัตว์ และทิ้งขยะปรับ ๕๐๐ บาท
- ๔) จัดทำแผนที่ต้นไม้ ปลุกพืชสมุนไพรมทุกปี บวชป่าช่วงวันเข้าพรรษา ตั้งศาลเจ้าพระยาเวสสุวรรณ เพื่อให้คนยำเกรง บนเพื่อป้องกันสัตว์เป็นโรคทำ ป้องกันอันตรายจากชีวิตทรัพย์สิน โดยเลี้ยงทุกวันที่ ๒๐ เมษายนของทุกปี

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มหมอมือเมือง กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว และเทศบาลตำบลจิม

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เพิ่มพื้นที่ป่า เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ เป็นแหล่งต้นน้ำ มีการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน
- ๒) เกิดวิทยากรเด็ก ๕ คน เกิดแหล่งเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้คนในชุมชนและเครือข่ายจำนวน ๒๐ แห่ง
- ๓) ประชาชนสามารถเก็บสมุนไพรมและของป่าจากป่าชุมชนมาใช้ได้ตลอดทั้งปี เช่น ถดูฝนมี้เห็ด หน่อไม้ ใบตองตึง กบเขียด อังอ่าง ถดูแล้งมีผักหวาน มดส้ม เป็นต้น

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

-

๑. ชื่อผู้ประสมพื้นที่

การบริหารจัดการขยะในชุมชน

พื้นที่: เทศบาลตำบลแม่แรง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

วิทยากร: นางจิราภรณ์ เสวะกะ

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

เทศบาลตำบลแม่แรง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๙๒๐-๙๘๒๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านป่าบุก เดิมเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ ๓ บ้านต้นผึ้ง จนเมื่อปี ๒๕๑๓ แยกออกมาเป็น หมู่ที่ ๑๐ บ้านป่าบุก ที่นี้เป็นที่ตั้งของชุมชนไทลื้อ ซึ่งอพยพมาจากแคว้นสิบสองปันนา แต่ก่อน บริเวณนี้เป็นป่า มีต้นบุกขึ้นหนาแน่น จึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านป่าบุก” กลายมาเป็นชื่อของ ตำบล สำหรับลักษณะภูมิประเทศ ตั้งอยู่ทางใต้ของแม่น้ำปิง เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ไม่มีป่าไม้และภูเขา ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีเพียงคลองไหลตามสวน ชาวบ้านเรียกว่า “เหมือง” ส่วนใหญ่ ปลูกลำไยและไม้อื่นๆ บ้างประปราย โดยมีประชากรทั้งหมด ๓๘๕ คน ๙๐ ครัวเรือน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่อง “ป่าบุก ไม่ทิ้ง ไม่เผา บรรเทาโลกร้อน” เกิดจากการร่วมมือของคนในชุมชน ที่ร่วมกันจัดการขยะทุกครัวเรือน โดยย้อนกลับไปเมื่อปี ๒๕๔๘ พบว่าโรคไข้เลือดออกกระบาดในพื้นที่ เนื่องจากที่นี่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงจำนวนมาก เทศบาลตำบลแม่แรงจึงได้จัดทำโครงการหมู่บ้านน่าอยู่ชุมชนน่ามอง โดยมีกิจกรรมการประกวดหมู่บ้านที่มีการจัดการสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่ เป็นระเบียบ สะอาด และลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรค ซึ่งได้รับความร่วมมือที่ดีจากทุกชุมชน สามารถขยายผลจนเกิดเป็นโครงการชุมชนสุขภาพดีในปีถัดมา ต่อมาผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐ ได้เล็งเห็นว่าปริมาณขยะเพิ่มอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะช่วงที่มีงานประเพณีหรือกิจกรรมสำคัญ เช่น วันขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน หรืองานศพ และคนในชุมชนเองก็ไม่เคยแยกขยะ จึงมีแนวคิดที่จะกระตุ้นให้ประชาชนหันมาสนใจเรื่องนี้อย่างจริงจัง เพราะถ้าไม่บริหารจัดการจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมได้ จึงนำหลัก ๓R ได้แก่ Reuse การใช้ซ้ำ Reduce การลดการใช้ และ Recycle การนำกลับไปใช้ใหม่ มาประยุกต์ พร้อมกับบรรณรศให้ทุกครัวเรือนแยกขยะ และจัดกิจกรรมเสริมเพื่อจูงใจ กระทั่งเรื่องนี้กลายเป็นวิถีที่อยู่คนป่าบุก และยังช่วยทำให้สุขภาพของประชาชนดีขึ้นตามไปด้วย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

๑) เพื่อลดปริมาณขยะ

๒) เพื่อให้ประชาชนตระหนักในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อม

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงงานสำคัญอย่าง งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ และงานประเพณีต่างๆ ซึ่งคนในชุมชนไม่ได้คัดแยกขยะ และนำขยะมาวางไว้หน้าบ้าน ในวันที่รถเทศบาลไม่มาเก็บขยะ จนเกิดกลิ่นเหม็น

๒) ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ครัวเรือนสมัครใจคัดแยกขยะ รวมทั้งแยกขยะในงานพิธีการต่างๆ

๓) ส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษทุกครัวเรือน ลดรายจ่ายค่าอาหารได้เป็นจำนวนมาก

๔) ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ เช่น ๑) แหล่งเรียนรู้ กลุ่มออมทรัพย์วันละบาท บ้านป่าบุก ๒) แหล่งเรียนรู้ การบริหารขยะโดยชุมชนป่าบุก ๓) แหล่งเรียนรู้ กลุ่มผลิตน้ำยาเอนกประสงค์ และ ๔) แหล่งเรียนรู้ กินอยู่ รู้คิด ทั่วทุกตลิ่งร้อน ตลอดจนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มตัดเย็บ กลุ่มกองทุนข้าวสาร กลุ่มสรวัดรชยะ และกลุ่มดนตรีพื้นเมือง สล้อ ซอ ซึ่ง

๗. ผลการดำเนินงาน

เทศบาลสามารถลดขยะในงานศพได้ประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ กิโลกรัมต่องาน โดยจากข้อมูลในเดือนมกราคม ๒๕๕๔ ถึงตุลาคม ๒๕๕๕ พบว่าปริมาณขยะรีไซเคิล สูงถึง ๘,๐๔๘.๖ กิโลกรัม และขยะอินทรีย์ที่สามารถนำไปทำเป็นปุ๋ยหมักกว่า ๗,๐๐๐ กิโลกรัม สามารถช่วยลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้กว่า ๑,๗๕๐ กิโลกรัม นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดไปสู่การรณรงค์อื่นๆ เช่น เปลี่ยนหลอดไส้เป็นหลอดประหยัดพลังงาน ปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ทำน้ำยาเอนกประสงค์ใช้ในครัวเรือน ฯลฯ โดยผลจากการดำเนินงานทำให้ชุมชนได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๓ และรางวัลนวัตกรรมดีเด่นด้านการลดปริมาณขยะในงานศพ ของโครงการลดเมืองร้อนด้วยมือเราปีที่ ๗ จนกระทั่งปี ๒๕๕๖ ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ ๒ ระดับประเทศ โครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๘๐ ชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) การสนับสนุนของเทศบาลตำบลแม่แรง ทั้งด้านวิชาการและบุคลากรที่เลี้ยง
- ๒) ผู้นำชุมชนรวมทั้งแกนนำชุมชนมีความรู้ มีความตระหนัก และเป็นตัวอย่างที่ดี
- ๓) ประชาชนและทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เข้าร่วมกิจกรรมทุกหลังคาเรือน รวมทั้งวัดป่าบุกและโรงเรียนวัดป่าบุกด้วย
- ๔) ใช้หลักประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในการขับเคลื่อนงาน และบูรณาการนวัตกรรมต่างๆ ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์ลดโลกร้อนตำบลอุโมงค์

พื้นที่: เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

วิทยากร: นางปานทิพย์ นาคช่วย

ตำแหน่ง: นักบริหารงานศึกษา

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๕๖๐-๙๐๑๕

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลอุโมงค์มีพื้นที่ ๒๐.๐๙ ตารางกิโลเมตร จำนวน ๑๑ หมู่บ้าน สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มตามแนวชายฝั่งตะวันตกแม่น้ำกวาง และมีลำเหมืองปิงห่างไหลผ่านส่วนกลางของพื้นที่เพื่อหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรม สภาพดินเป็นดินร่วนซุยเหมาะแก่การทำไร่ ทำนา และ ทำสวน โดยเฉพาะสวนลำไย ราษฎรส่วนใหญ่ตั้งรกรากสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ มีชุมชนหนาแน่นบริเวณสองข้างถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๖ เป็นถนนสายเก่าเชื่อมระหว่างจังหวัดลำพูน เชียงใหม่ ปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้น ๑๓,๐๔๔ คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน เป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และอาชีพอื่นๆ ส่วนปริมาณขยะมีเฉลี่ยเดือนละ ๑๒๐ ตัน ส่วนใหญ่เป็นขยะในครัวเรือน และขยะอินทรีย์

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในปี ๒๕๔๘ เทศบาลตำบลอุโมงค์ได้ร่วมกับโรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม จัดทำ “โครงการลดเมืองร้อนด้วยมือเรา” เพื่อให้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยพิจารณา และได้รับคัดเลือกให้เริ่มต้นรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่คนในท้องถิ่น เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของพลังท้องถิ่นและพลังของเยาวชน ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศ จึงนำไปออกแบบเป็นกิจกรรมต่างๆ มากมาย หนึ่งในนั้นคือ ศูนย์อุโมงค์ลดโลกร้อน ต่อมามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เลือกศูนย์แห่งนี้ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาเชิงนิเวศ โดยมีนักเรียนนักศึกษาเข้ามาหาความรู้ ซึ่งวิทยากรเองก็พยายามชี้ให้ทุกคนเห็นว่า ภาวะโลกร้อนนั้นส่งผลกระทบต่อชีวิตของทุกคนอย่างไร พร้อมปลูกจิตสำนึกการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนและคนทุกวัย

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าชมริเริ่มลดการใช้พลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- ๒) เพื่อเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาและร่วมพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

- ๓) เพื่อสร้างความเข้าใจถึงผลกระทบของภาวะโลกร้อน
- ๔) เพื่อสร้างความตระหนักในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
- ๕) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม
- ๖) เพื่อให้ผู้มาเรียนรู้มีแนวทางในการบูรณาการ ๔ องค์กรหลักร่วมกันขับเคลื่อนงาน
ปรับใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง เช่น สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย มหาวิทยาลัยต่างๆ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- ๒) กระตุ้นความสนใจของผู้คนผ่านการจัดนิทรรศการ การสร้างเครือข่ายภายในพื้นที่ พร้อมกับประชาสัมพันธ์เพื่อชี้ให้เห็นว่าคุณยอโมงค์ลด์โลกร้อนสามารถสร้างองค์ความรู้เรื่องลภาวะโลกร้อนไปสู่ทุกระดับในชุมชน
- ๓) ฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของวิทยากรอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังจัดนิทรรศการให้น่าดูและทันสมัย เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ภาคีเครือข่าย สถานที่เหมาะสม และงบประมาณจากภายนอก

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์ ทั้งด้านวิชาการและบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยผู้เข้าชมได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์
- ๒) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงความรู้ท้องถิ่น
- ๓) เกิดประชาชนคนในชุมชนที่เป็นแกนนำลด์โลกร้อน ตลอดจนสร้างเยาวชน คนรุ่นใหม่เรียนรู้ผลกระทบของโลกร้อน
- ๔) ประชาชนตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมากขึ้น
- ๕) เทศบาลตำบลอุโมงค์เป็นที่รู้จัก เป็นที่ยอมรับและเป็นแกนนำในการลด์โลกร้อน ซึ่งถือเป็นศูนย์เรียนรู้แหล่งที่ ๒ ของประเทศ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การเรียนรู้กับชุมชนในพื้นที่และการขยายผลสู่เครือข่าย เพื่อต่อยอดเป็นแหล่งความรู้ที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ ขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เชี่ยวชาญมากขึ้น เช่น ส่งไปศึกษาดูงาน จัดอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ และระดมทุนจากภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่สำคัญคือ การตั้งเป้าหมายให้พื้นที่เป็น Zero Waste และ Low Carbon City อีกด้วย

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า บ้านแม่เตี้ย

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

วิทยากร: นายธวัชชัย ใจแสน

ตำแหน่ง: ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุม

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๔-๙๓๓-๕๒๘๖

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

บ้านแม่เตี้ยมีพื้นที่ทั้งหมด ๑,๒๒๐ ไร่ มีประชากร ๘๕๘ คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์
คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๐๑ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๙๗

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในอดีตเคยมีชาวบ้านทั้งในและนอกพื้นที่ลักลอบตัดไม้ขายให้แก่นายทุน ประกอบกับมี
สัมปทานป่าไม้ ภายหลังจากที่ป่าถูกทำลาย หมู่บ้านเกิดภัยแล้ง น้ำในแม่น้ำเริ่มแห้ง พืชผลทาง
การเกษตรเสียหาย ผู้นำหมู่บ้านในอดีตจึงรวมชาวบ้าน เพื่อต่อต้าน และเริ่มการอนุรักษ์ มีการ
ปลูกป่าทดแทน ทั้งอาศัยความเชื่อเรื่องผีเจ้าที่ซึ่งคนที่นี่ยังให้ความเคารพ ในการรวมพลังต่อต้าน
ผู้มีอิทธิพล จนบ้านแม่เตี้ยเป็นหมู่บ้านจัดการตนเองด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าต้นน้ำ

ทุกวันนี้ป่าต้นน้ำบ้านแม่เตี้ยยังคงความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งกำเนิดของลำห้วย
หลายสาย โดยเฉพาะแม่น้ำแม่เตี้ย ซึ่งเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านหมู่บ้านและพื้นที่ทางการเกษตร ทำให้
ชาวบ้านมีน้ำใช้ตลอดปี อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำ สิ่งที่ชาวบ้านทำไม่พึงงบประมาณของทางราชการ
แต่อาศัยการร่วมแรงร่วมใจกัน เป็นพลังที่เข้มแข็งจนสามารถอนุรักษ์และฟื้นฟูป่ามานานกว่า
ชั่วอายุคน ทั้งหมดมีรากฐานมาจากแนวคิดที่ว่า “การที่มีน้ำและป่าจะเกิดความสมบูรณ์และยั่งยืน”

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

๑) ฟื้นฟูฟื้นป่าต้นน้ำบ้านแม่เตี้ย สร้างสมดุลของระบบนิเวศ ที่ส่งผลต่อการผลิตอาหาร
และเป็นแหล่งอาหารที่มีความยั่งยืน

๒) สร้างพลังสามัคคีของคนในชุมชน เพื่อต่อสู้กับผู้มีอิทธิพล

๕. วิธีการดำเนินงาน

คณะกรรมการหมู่บ้านเกิดความคิดที่จะอนุรักษ์ป่าต้นน้ำบ้านแม่เตี้ย ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งอาหารของชุมชน โดยมีการพูดคุยในการประชุมประจำเดือนทุกครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดของชาวบ้านในชุมชน พร้อมทั้งได้มีการวางแผนการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยชาวบ้านได้แบ่งป่าออกเป็น ป่าต้นน้ำ ป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย มีการใช้ความเชื่อเรื่องการบวชป่าและบวชปลา มาเป็นกุศโลบาย

นอกจากนี้ยังร่วมกันทำฝายชะลอน้ำ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น ทั้งมีกฎระเบียบของชุมชน เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รักษาความสมบูรณ์ให้ระบบนิเวศ ดิน น้ำ ป่า เคียงคู่ชุมชนอย่างยั่งยืน มีการออกตรวจตราป่าต้นน้ำ ระวังระวังภัยจากคนนอก ป้องกันไม่ให้มีผู้ลักลอบขนไม้ออกไปจากหมู่บ้าน กำหนดบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) แกนนำบ้านแม่เตี้ย และกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านแม่เตี้ย

๒) กลุ่มการใช้ข้อมูลเพื่อจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า โดยนำข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) มาทำการแบ่งแยกโซนที่ดิน แบ่งเขตที่ดินทำกิน ป่าชุมชน ป่าต้นน้ำ และเชื่อมโยงกับสภาพองค์กรชุมชนตำบลท่าพุ่มที่มีการสนับสนุนทั้งนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการดำเนินงาน

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ป่าชุมชนบ้านแม่เตี้ยกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารและแหล่งทรัพยากรที่มีความยั่งยืน

๒) ชุมชนเกิดความสามัคคี สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

๓) เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ ในการปกป้องรักษาดิน น้ำ ป่า

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ความร่วมมือร่วมใจของคนบ้านแม่เตี้ย ที่ลุกขึ้นมาจัดการปัญหาด้วยตนเอง

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง จังหวัด
เชียงใหม่

วิทยากร: นายพิชาญ ปัญญามงคล

ตำแหน่ง: ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๕๕๖-๑๘๔๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ครัวเรือนที่มีน้ำสะอาดบริโภค คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๑๗ ครัวเรือนที่ขาดแคลนน้ำสะอาด
ในการอุปโภค คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๒ ครัวเรือนที่มีการกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้ คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๒
หมู่บ้านหรือชุมชนที่ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๓๙ ครัวเรือนที่มีการใช้น้ำจาก
แหล่งน้ำธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๗ ครัวเรือนที่มีการใช้น้ำกรอง คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

พื้นที่ของตำบลบ้านกาดเลียบเคียงลำน้ำแม่วางยาวไปทางด้านทิศเหนือ ส่วนมากเป็นที่ราบ
ลุ่มน้ำสลับเนินเขา ผู้คนที่นี้ทำเกษตรกรรมเป็นหลัก และใช้ลำน้ำแม่วางเป็นหลัก แต่ก็มักมีปัญหา
ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการแหล่งน้ำ เพื่อลดปัญหา
และความขัดแย้งของคนในตำบล

ขณะเดียวกันตำบลบ้านกาดมีลำเหมืองห้วยผึ้ง ความยาว ๗ กิโลเมตร กั้นลำน้ำแม่วาง
ไหลผ่านหมู่ที่ ๑, ๒, ๓, ๘ และ ๙ ในอดีตเป็นลำเหมืองสาธารณะ มีเพียงสะพานข้ามลำเหมือง
ต่อมากลุ่มเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการใช้น้ำในลำเหมืองห้วยผึ้งได้รวมตัวกันสร้างฝายไม้
เพื่อกักเก็บน้ำ และรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง เพื่อบริหารจัดการน้ำและ
บำรุงรักษาเหมืองฝาย จนกระทั่งกรมชลประทานได้เข้ามาตรวจสอบลำน้ำในความรับผิดชอบ และ
ได้ทำการสนับสนุนการก่อสร้างฝายกักเก็บน้ำตามแบบแปลนของกรมชลประทานมาจนถึงปัจจุบัน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ให้ร่วมกันดูแลรักษาฝายห้วยผึ้ง รู้จักคุณค่าของ
ทรัพยากรน้ำ
- ๒) จัดสรรปันน้ำอย่างเป็นระบบ และมีความเท่าเทียมกัน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้งฝักอบรม ศึกษาดูงาน จนเข้าใจระบบการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกมากที่สุด และจัดทำฐานข้อมูลเบื้องต้น เช่น จำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง และพื้นที่ถือครอง

๒) กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับการใช้ น้ำ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติอย่างเสมอภาค

๓) สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้งร่วมกันดูแลรักษาเหมืองฝาย โดยจะร่วมกันทำฝายในฤดูแล้ง ราวปลายเดือนพฤษภาคม เพื่อให้พร้อมสำหรับการปลูกข้าวตามฤดูกาล

๔) เก็บค่าบริการใช้น้ำกับสมาชิก เพื่อนำเงินมาบริหารกิจกรรมของกลุ่ม โดยจะเก็บปีละ ๑ ครั้ง แบ่งการจัดเก็บตามลักษณะ ดังนี้ สมาชิกกลุ่มลำไย เก็บค่าบริการ ๑๐๐ บาทต่อปี ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ ไร่ละ ๕๐ บาทต่อปี เกษตรกรทั่วไป ๒๐๐ บาทต่อปี และที่นา พืชสวนอื่นๆ ไร่ละ ๑๐ บาทต่อปี

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้งที่รวมตัวกัน และมีเจ้าหน้าที่กรมชลประทานเข้ามาส่งเสริมความรู้ต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำ บำรุงรักษาฝาย และบริหารกองทุนน้ำ

๒) ที่ว่าการอำเภอแม่วาง สนับสนุนโครงการของกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง ในการซ่อมแซม บำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาดสนับสนุนงบประมาณในการอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้งเกิดความสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้งหรือแย่งน้ำกัน

๒) เกิดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน และปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๓) สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้งร่วมกันดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ทำความสะอาดฝายอยู่เสมอ

๔) สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้งมีการปรึกษา ประสานงาน เพื่อแก้ไขปัญหาทันที

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ใช้น้ำฝายห้วยผึ้ง เพื่อบริหารจัดการน้ำ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน ที่ว่าการอำเภอแม่วาง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาด ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง รู้จักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลายทุ่ง

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
วิทยาการ: ว่าที่ร้อยตรีแสวง ไชยลังกา
ตำแหน่ง: กรรมการศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวเศรษฐกิจ
พอเพียงบ้านหลายทุ่ง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๘๘๓-๙๓๗๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลวอแก้วมีประชากรทั้งสิ้น ๔,๒๐๘ คน แยกเป็นชาย จำนวน ๒,๐๙๘ คน หญิง จำนวน ๒,๑๑๐ คน มีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๖๕๒ ครัวเรือน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๒๗,๔๐๐ ไร่ จากข้อมูลของพื้นที่พบว่ามีครัวเรือนที่ทำนา ๖๑๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๑๗ ของครัวเรือนทั้งหมด ทำไร่ ๑๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙๑ ทำสวน ๒๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑.๒๑ ทำเกษตรอินทรีย์และลดปริมาณการใช้สารเคมี ๑๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๓ และทำเกษตรโดยใช้สารเคมี ๗๐๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๓๗

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๕๘ องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้วทำโครงการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง (โรงเรียนเกษตรอินทรีย์ อบต.วอแก้ว) เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ทำให้ต้องมีสถานที่ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดย ร.ต.ต.ชัยกิจ สุทธิวัฒน์ ข้าราชการตำรวจบำนาญ ได้อนุเคราะห์ที่ดินของตนเองในพื้นที่บ้านหลายทุ่ง ซึ่งเป็นสวนผลไม้ และสวนผัก เพื่อใช้เป็นสถานที่ดำเนินการ ปรากฏว่าเกษตรกรให้ความสนใจโครงการนี้เป็นจำนวนมาก แม้แต่ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงก็เข้ามาเรียนรู้ ในที่สุดจึงพัฒนาขึ้นเป็นศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงบ้านหลายทุ่ง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้วให้การสนับสนุน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การทำเกษตรอินทรีย์แก่ผู้ที่สนใจ

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ร่วมกับเกษตรกรผู้เป็นปราชญ์ชาวบ้านด้านเกษตรอินทรีย์ เปิดพื้นที่สวนไร่นาของตนเองให้เป็นสถานที่ฝึกอบรม
- ๒) พัฒนาและจัดท้าววัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรม สาธิต ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ฝึกอบรม
- ๓) ติดตามเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว ว่ากลับไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองหรือไม่

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ ๒ คน คือ

- ๑) ร.ต.ต.ชัยกิจ สุทธิวัฒน์ ประธานศูนย์เรียนรู้ฯ
- ๒) ว่าที่ร้อยตรีแสวง ไชยลังกา รองประธานศูนย์เรียนรู้ฯ รวมถึงองค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว ที่ช่วยสนับสนุนด้านวิชาการและประสานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

๗. ผลการดำเนินงาน

เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถนำองค์ความรู้ไปขยายผลปฏิบัติจริง ปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีมาทำเกษตรอินทรีย์ผสมผสาน ส่งผลให้อาหารในชุมชนมีความปลอดภัยมากขึ้น

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการกลุ่มมีวิธีบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่สมาชิกสามารถปฏิบัติตาม ส่งผลให้กลุ่มดำเนินงานได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง

๖

ประเด็นการพัฒนา
ระบบการดูแลเด็กปฐมวัย
โดยชุมชนท้องถิ่น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าสัก

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นางเย็น นน่อคำหล้า
ตำแหน่ง: ครูผู้ดูแลเด็ก
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๐๘๓-๓๒๗๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่ตำบลป่าสักมีเด็กปฐมวัยช่วงอายุ ๐-๕ ปี จำนวน ๑๐๗ คน แยกเป็นช่วงอายุ ๐-๓ ปี จำนวน ๓๕ คน ๓-๕ ปี จำนวน ๗๒ คน ในจำนวนนี้อาศัยอยู่กับปู่ย่า หรือตายาย จำนวน ๒๔ คน อยู่กับบิดามารดา ๘๓ คน และในจำนวนนี้เข้าเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ ๒-๕ ปี) จำนวน ๗๑ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากจำนวนเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น ทำให้อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าสักเริ่มแออัดเกินไป ทั้งยังมีปัญหาเรื่องสื่อการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าสักจึงสมัครเข้าร่วมโครงการมหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม (สำนัก ๖) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนของครู นอกจากนี้ยังขอรับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อสร้างอาคารให้เพียงพอต่อจำนวนเด็กในพื้นที่

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเพิ่มพื้นที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- ๒) เพื่อให้มีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอกับจำนวนเด็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ประสานของบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อขยายพื้นที่เรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๒) สมัครเข้าร่วมโครงการมหัศจรรย์สื่อสร้างสรรค์ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับ สสส. สำนัก ๖ ได้รับสนับสนุนงบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อผลิตสื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็ก เริ่มจากจัดมุมกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้และจินตนาการของเด็ก โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ มุมการเล่นบ้านในฝันของหนู มุมการเล่นน้ำ-เล่นทราย มุมการเล่นการทรงตัว มุมการเล่นบ่อบอล โรงละคร พร้อมชุดตัวละคร วงล้อมหัศจรรย์ ปีนป่าย กะลาพาเพลิน คัพชองไม้ไผ่อักษรหรรษา และสื่อการเรียนรู้อาหารหลัก ๕ หมู่

นอกจากนี้ยังคิดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ได้แก่ งานศิลปะสำหรับเด็ก กิจกรรมปั้น ปั้น ปั้น กิจกรรมศิลปะจากธรรมชาติ กิจกรรมประดิษฐ์หมวกรูปสัตว์ และกิจกรรมศิลปะจากการประยุกต์ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งหมดเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัย ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหลัก คือ สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ประสานรับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้จ่ายเป็นค่าอาหารกลางวัน อาหารเสริม สื่อวิทยุ ค่าตอบแทนครู และพนักงานจ้าง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนัก ๖ สนับสนุนงบประมาณจัดทำกิจกรรมพื้นที่ดี สื่อดี ภูมิดี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๒) ทูตทางสังคมที่ดำเนินการหนุนเสริม ประกอบด้วย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าสัก ที่เข้ามาให้ความรู้ด้านพัฒนาการร่างกาย จิตใจ และสุขภาพ แก่ครูและผู้ปกครอง ตลอดจนตรวจดูแลสุขภาพประจำปี โรงเรียนวัดม่วงชุม เป็นแหล่งเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สภาเด็กและเยาวชน ใช้เวลาช่วงปิดภาคเรียน รวมตัวกันมาเป็นครูพี่เลี้ยง และทำสื่อการเรียนการสอนให้เด็ก ๆ กลุ่มจักสานผู้สูงอายุ หมู่ที่ ๙ ช่วยทำสื่อการเรียนการสอนจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น

๗. ผลการดำเนินงาน

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าสักมีอาคารเรียนเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอและได้มาตรฐาน จัดเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกายและจิตใจ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลป่าสักบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของเด็กอายุ ๐-๕ ปี ที่ครอบคลุมทุกมิติและเชื่อถือได้ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการแก้ไขปัญหาและวางแนวทางการพัฒนา

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลปากท่อดำ

พื้นที่: เทศบาลตำบลปากท่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย
วิทยาการ: อรทัย ขวัญชัย
ตำแหน่ง: ครูผู้ดูแลเด็ก

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตามข้อมูลทะเบียนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลปากท่อดำมีเด็กช่วงอายุ ๐-๕ ปี ๒๐๔ คน แต่เมื่อรวมประชากรแฝงแล้ว จะมีอยู่ด้วยกัน ๒๔๒ คน

ในพื้นที่มีสถานศึกษาก่อนวัยเรียน ๔ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านปากท่อดำ ดูแลเด็กปฐมวัย จำนวน ๑๕ คน โรงเรียนเทศบาล ๑ (ปากท่อดำ) ดูแลเด็กปฐมวัย ๑๒๓ คน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลปากท่อดำ ดูแลเด็กปฐมวัย ๕๘ คน สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านครูตม ดูแลเด็กปฐมวัย ๑๑ คน รวมจำนวนเด็กปฐมวัยที่อยู่ในสถานศึกษา ๒๐๗ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลปากท่อดำ ก่อตั้งเมื่อ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๗ แรกนั้นอยู่ในความดูแลของกรมการพัฒนาชุมชน โดยขอใช้อาคารของ รพ.สต.ปากท่อดำ ต่อมาในปี ๒๕๔๕ กรมการพัฒนาชุมชนได้ถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เทศบาลตำบลปากท่อดำเป็นผู้ดูแล จึงเปลี่ยนมาใช้อาคารภายในบริเวณโรงเรียนเทศบาล ๑ (ปากท่อดำ) ซึ่งเป็นพื้นที่ของเทศบาล

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลปากท่อดำ ตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานที่รับเลี้ยงเด็ก จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการสมวัยครบทั้ง ๔ ด้าน คือร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๕. วิธีการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลป่าก่อดำเนินโครงการดูแลสุขภาพกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ การศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ และจัดหาครูผู้ดูแลเด็ก ตลอดจนประสานหน่วยงานสาธารณสุขเข้ามา ให้บริการตรวจสุขภาพประจำปี

กิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลป่าก่อมีความหลากหลาย ใช้หลักสูตรแกนกลางของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นแนวทาง โดยพยายามส่งเสริมพัฒนาการของเด็กผ่านกิจกรรมส่งเสริมทักษะ เน้นสร้างประสบการณ์ที่เอื้อต่อพัฒนาการที่สมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลป่าก่อ ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าก่อ ตำรวจ โรงพยาบาลอำเภอแม่ลาว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนัก ๓ และสำนัก ๔

๗. ผลการดำเนินงาน

จากการประเมินด้วยแบบทดสอบที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลป่าก่อ และโรงเรียนเทศบาล ๑ (ป่าก่อดำ) ร่วมกันจัดทำขึ้น พบว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดีสมวัยทั้ง ๔ ด้าน อันเป็นรากฐานที่เข้มแข็งสำหรับอนาคต

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

๑) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลป่าก่อดำ

๒) เทศบาลตำบลป่าก่อ ดำเนินการสนับสนุน ส่งเสริม และบริหารจัดการดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมอนามัย

๓) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยสำนัก ๓ และสำนัก ๔ ร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลป่าก่อ ดำเนินการขอต่อกลความร่วมมือ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบของการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์พัฒนาครอบครัว และคลินิกครอบครัวตำบลน้ำแพร่

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยาการ: นายเกรียงไกร ใจกว้าง

ตำแหน่ง: ผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๕-๗๐๗-๖๘๓๔

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ศูนย์พัฒนาครอบครัวและคลินิกครอบครัวตำบลน้ำแพร่สำรวจข้อมูลของชุมชน พบผู้ด้อยโอกาสที่ครอบครัวยากจน จำนวน ๗๐ ครอบครัว เป็นผู้สูงอายุ ๖๐ คน ผู้พิการ ๒๗ คน ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ๕ คน ผู้ได้รับผลกระทบและครอบครัวผู้ติดเชื้อเอชไอวี ๑๕ คน ผู้ป่วยติดเตียง ๑๒ คน กลุ่มสตรี ๓๒ คน และกลุ่มเด็กครอบครัวยากจน ๑๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนให้เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนาจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลน้ำแพร่ เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาสถาบันครอบครัว โดยมีคณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน คอยทำหน้าที่พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชน เป็นแกนกลางจัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ เช่น โครงการสวัสดิการเติมเต็ม คลินิกครอบครัว โครงการช่วงละอ่อนเดวตำบลน้ำแพร่ โครงการครอบครัวธรรมะ ตลอดจนกระตุ้นให้แต่ละครอบครัวออกมาทำกิจกรรมร่วมกัน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) การศึกษา ประชาชนได้ความรู้และทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป
- ๒) สุขภาพอนามัย ประชาชนได้รับการดูแลรักษาและส่งเสริมสนับสนุนสุขภาพกายใจอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
- ๓) ที่อยู่อาศัย ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมตามควรแก่อัตภาพ สอดคล้องกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- ๔) การมีงานทำและมีรายได้ มีสวัสดิการเพียงพอแก่การดำรงชีพ

- ๕) กระบวนการยุติธรรม มีความเสมอภาค เท่าเทียม และยุติธรรม ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย
- ๖) มีกิจกรรมนันทนาการ เพื่อความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ
- ๗) ประชาชน โดยเฉพาะผู้คนยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ของรัฐได้อย่างเหมาะสม

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) สำรวจพื้นที่สร้างสรรค์/อันตราย พร้อมเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และเครือข่ายครอบครัว ได้แสดงความคิดเห็นผ่านการจัดกิจกรรมระดมสมอง เพื่อให้ชุมชนสามารถวางแผนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการคุ้มครองครอบครัว
- ๒) การรณรงค์ยุติความรุนแรงในครอบครัว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านความรุนแรงและการป้องกันความรุนแรง สร้างเครือข่ายในการทำงานด้านการคุ้มครองเด็กและครอบครัวระหว่างท้องถิ่นและชุมชน
- ๓) ส่งเสริมการใช้เวลาว่างของเยาวชน เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกันเสริมสร้าง พัฒนาศักยภาพตามวัยที่เหมาะสม
- ๔) เสริมสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัว ให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณภาพ
- ๕) ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในครอบครัว ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวและชุมชนช่วยเหลือดูแลกันเอง
- ๖) ส่งเสริมความเสมอภาคหญิงในครอบครัว
- ๗) รณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของเยาวชน พร้อมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา
- ๘) พัฒนาศักยภาพสตรีเพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว

๖. กุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

สถานที่หลักเพื่อทำกิจกรรม ๓ แห่ง คือ ห้องประชุมเฉลิมพระเกียรติ ๘๔ พรรษา ห้องคลินิกครอบครัว และอาคารศาลาสว่างสุข

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดศูนย์บริการให้คำปรึกษาแนะนำด้านครอบครัว เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์แก่สมาชิกในครอบครัว ๒) เกิดเวทีพัฒนาความรู้ความเข้าใจของพ่อแม่กลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ระดับตำบล ๓) เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นแหล่งเผยแพร่และเสริมความรู้เกี่ยวกับครอบครัวและพัฒนาการเด็กทุกช่วงวัยในชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งการจัดเวทีครอบครัว คลินิกครอบครัว ตลอดจนความเสียสละของคณะทำงาน

๑. ชื่อผู้รับผิดชอบพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน
วิทยากร: นางเนตรนภา แก้วกันทา
ตำแหน่ง: ครู
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๔-๓๗๒-๑๙๒๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เดิมตำบลบัวใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของตำบลสันตะ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ต่อมาในปี ๒๕๒๕ ได้มีการแยกพื้นที่บางส่วนออกมาจัดตั้งเป็นตำบลใหม่ เรียกว่า ตำบลบัวใหญ่ โดยได้แรงบันดาลใจจากดอกบัวหลวงที่ขึ้นอยู่เต็มหนองบัว ซึ่งเป็นหนองน้ำธรรมชาติในหมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย ปัจจุบันตำบลบัวใหญ่แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ ๑ บ้านอ้อย หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่มงคล หมู่ที่ ๓ บ้านนาแหน หมู่ที่ ๔ บ้านทัพม่าน หมู่ที่ ๕ บ้านนาไค้ หมู่ที่ ๖ บ้านต้นม่วง หมู่ที่ ๗ บ้านสันพยอม และหมู่ที่ ๘ บ้านหนองห้า

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เดิมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในตำบลบัวใหญ่มีจำนวน ๓ แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านอ้อย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาแหน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทัพม่าน จัดตั้งขึ้นเพื่ออบรมเลี้ยงดูเด็กเล็ก และช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องหารายได้เลี้ยงครอบครัว ต่อมาในปี ๒๕๕๗ สถานองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่มีมติเอกฉันท์ให้รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง ๓ แห่งเข้าด้วยกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น เกิดเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ ตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๑๓๙ หมู่ที่ ๒ บ้านใหม่มงคล

ปัจจุบันศูนย์ฯ รับผิดชอบรับเด็กช่วงอายุตั้งแต่ ๒-๕ ปี มีการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการ เตรียมความพร้อมให้เด็ก ๔ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนนำอุปกรณ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิทยากร

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เหมาะสมตามช่วงวัย โดยแบ่งห้องเรียนตามช่วงอายุ
- ๒) นำอุปกรณ์ประกอบอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนมาเป็นสื่อการเรียนรู้
- ๓) เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากร เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้กับเด็ก

๕. วิธีการดำเนินงาน

นำไม้ไผ่มาจักสานหมวก ใบมะพร้าวมาสานเป็นกบหรือปลา ส่วนกะลามะพร้าวนำมาทำกบเดินได้ นอกจากนี้ยังสอนเด็กทำขนมพื้นบ้าน สอนรูปทรงและเรขาคณิตจากกระติบข้าว เพื่อให้เด็กฝึกสังเกตและปฏิบัติจริง ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่
- ๒) ผู้ปกครองและบุตรหลาน
- ๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบัวใหญ่

๗. ผลการดำเนินงาน

เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัย เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพร่างกาย ทั้งยังเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้าน พร้อมเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมให้บริการดูแลเด็กเล็ก ตลอดจนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งการนำทุนภูมิปัญญาวัฒนธรรมมาต่อยอด เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็ก และการหนุนเสริมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก ซึ่งถือเป็นลูกหลานของทุกคนในชุมชน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอปง จังหวัดพะเยา

วิทยาการ: นายนเรศ อภัยสุน

ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาลตำบลจิม (คือเวียงจ่า)

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๕-๕๕๘-๓๑๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

โรงเรียนเทศบาลตำบลจิม (คือเวียงจ่า) ก่อตั้งเพื่อจัดการศึกษาให้เด็กในชนบทได้เรียนรู้
อย่างมีคุณภาพ จากการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัย
การเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์ โดยพบนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ ร้อยละ ๑๓.๖๖ และ
นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ ๑๐.๙๘ นอกจากนี้ เมื่อปีการศึกษา ๒๕๕๖ พบนักเรียน
เป็นโรคเหา ๘ คน และเพิ่มขึ้นเป็น ๓๙ คนในปีถัดมา ทั้งยังพบนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต
อีก ๒๙ คน ผู้บริหารจึงแก้ไขปัญหาด้วยการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จนผ่าน
การประเมิน ได้รับการรับรองให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง

ต่อมาสาธารณสุขจังหวัดพะเยาสับสนุนให้เข้ารับการประเมินเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
ระดับเพชร เพื่อแก้ไขปัญหาทุกด้านในโรงเรียน ทำให้ปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข โดยใช้
นวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จนสามารถผ่านทุกตัวชี้วัดของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร
เมื่อปี ๒๕๕๗

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนเทศบาลตำบลจิม (คือเวียงจ่า) ต้องการพัฒนานักเรียนในทุกด้าน แต่ยังประสบ
ปัญหาเรื่องสุขภาพกาย ทั้งภาวะโภชนาการ สุขภาพช่องปาก และโรคเหา ที่ผ่านมาใช้วิธีสำรวจ
และแก้ไขเป็นรายกรณี เช่น ให้คำแนะนำและควบคุมเมนูอาหารกลางวันของนักเรียนที่น้ำหนักเกิน
ซึ่งได้ผลระดับหนึ่ง รณรงค์ให้เด็กแปรงฟันทุกวันและรอเจ้าหน้าที่จากสถานีอนามัยประจำตำบล
มาตรวจ ใช้ใบน้อยหน้ากับผลมะกรูด บั่นแล้วนำน้ำมาหมักผมและหนังศีรษะเพื่อกำจัดเหา เป็นต้น
แต่วิธีการเหล่านี้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ทางโรงเรียนจึงเข้าร่วมโครงการโรงเรียน
ส่งเสริมสุขภาพระดับทอง เพื่อสร้างแนวทางการแก้ปัญหาระยะยาว โดยมีเป้าหมาย “ทำสิ่งที่ดีที่สุด
ให้ลูก” สร้างความมั่นใจให้ชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน ตามมาตรฐาน ๓ ด้าน ๑๙ ตัวชี้วัด ของ
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร นอกจากนี้ยังนำนวัตกรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ จนปัจจุบัน
สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อวางแนวทาง และสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
- ๒) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้นักเรียนดูแลสุขภาพของตนเอง และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพในโรงเรียน โดยประชุมผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชน เพื่อวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT)
- ๒) วางแผนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยคณะผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียน ร่วมกันวางแผน
- ๓) จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เช่น โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โครงการแก้ไขปัญหาเด็กที่น้ำหนักเกินเกณฑ์และส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โครงการรณรงค์กินผักผลไม้ โครงการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ โครงการห้องเรียนสะอาดบรรยากาศวิชาการ เป็นต้น
- ๔) จัดตั้งคณะทำงาน วางแผนและมอบหมายงาน จัดทำเอกสาร ตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ประกอบด้วยมาตรฐาน ๓ ด้าน และ ๑๙ ตัวชี้วัด

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลจิม โรงเรียนเทศบาลตำบลจิม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กฯ รพ.สต.ในพื้นที่ หน่วยบริการประชาชนดอนไชย กลุ่มหมอเมือง และกลุ่มผู้สูงอายุ

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) ปัญหาเด็กที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์มาตรฐาน จากเดิมมีอยู่ร้อยละ ๙.๑๔ หลังดำเนินโครงการเหลือเพียง ร้อยละ ๔.๙๔
- ๒) ปัญหาเด็กที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ก่อนเริ่มโครงการอยู่ที่ร้อยละ ๑๐.๒๒ หลังดำเนินโครงการเหลือร้อยละ ๔.๓๙
- ๓) ไม่มีเด็กคนใดที่ต้องถอนฟันแท้
- ๔) หลังจากใช้ยาสมุนไพรธรรมชาติรักษาเหา พบว่าแก้ปัญหาก็ได้โดยสมบูรณ์
- ๕) ผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียนจากการใช้นวัตกรรมคัพของ พบว่าจากระดับพอใช้ กลายเป็นระดับดี

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

นโยบายของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชุมชน และหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคีเครือข่ายต่างๆ

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง

พื้นที่: เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
วิทยาการ: ว่าที่ร้อยตรีหญิงรัฐกานต์ ศุภกา
ตำแหน่ง: ครูผู้สอน
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๓-๒๐๐-๓๔๙๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างแบ่งการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน ประกอบด้วยบ้านทุ่งเป็ด หมู่ที่ ๑ บ้านหนองป่าตึง หมู่ที่ ๒ บ้านทุ่งหัวช้าง หมู่ที่ ๓ และบ้านจริญญา หมู่ที่ ๔ ส่วนที่เหลืออยู่ในความดูแลของ อบต.ทุ่งหัวช้าง

ด้านการจัดการศึกษา ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างมีสถานศึกษา ๓ แห่ง คือโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทุ่งเป็ด

โรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้างรับถ่ายโอนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๒ ปัจจุบันเปิดสอนชั้นอนุบาล ๑-๓ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ มีเด็กนักเรียน ๑๕๗ คน ครู ๘ คน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ซึ่งถ่ายโอนมาจากกรมการศาสนา ใช้ห้องเรียนของโรงเรียนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จัดการเรียนรู้อุ้สำหรับเด็กอายุ ๒ ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๓ ปี มีด้วยกัน ๒ ห้องเรียน ปีล่าสุดมีนักเรียน ๒๐ คน ครูผู้ดูแลเด็ก ๒ คน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทุ่งเป็ด ถ่ายโอนมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งหัวช้าง (เดิมอยู่ในความดูแลของกรมการศาสนาเช่นเดียวกัน) โดยใช้อาคารอเนกประสงค์ของวัดทุ่งเป็ด เป็นอาคารเรียน จัดการเรียนรู้อุ้สำหรับเด็กอายุ ๒ ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน ๓ ปี มีอยู่ ๑ ห้องเรียน ปีล่าสุดมีนักเรียนจำนวน ๑๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เดิมโรงเรียนเทศบาลทุ่งหัวช้างได้จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นด้านวิชาการเป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตตามรูปแบบของท้องถิ่น ทางเทศบาลจึงได้ให้นโยบายกับทางโรงเรียนเพื่อหาแนวทางจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามวิถีชีวิตของชุมชน ต่อมาจึงเกิดวิสัยทัศน์ “โรงเรียนดีใกล้บ้าน สืบสานงานเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงร้อยวิถีชีวิตท้องถิ่น” และเพื่อให้ดำเนินการตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงได้ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา พร้อมประชุมผู้ปกครองเพื่อหารือและวางแผนจัดการศึกษา จนออกมาเป็นหลักสูตรที่นำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ สอดแทรกเข้าไปในสาระการเรียนรู้แต่ละวิชา

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้มีโรงเรียนดีใกล้บ้าน อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีบุคลากรที่เหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการ จัดการศึกษาได้เป็นที่ยอมรับของประชาชน
- ๒) เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำเข้ามาบูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษา ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจหลักการสามห่วง สองเงื่อนไข สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา
- ๓) เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นที่ตนอาศัย สภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี เกิดความเข้าใจ ปรับตัว และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข
- ๔) ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และประชุมผู้ปกครอง เพื่อหารือ วางแผนจัดการศึกษา จนออกมาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ๑) หน่วยทุ่งรวงทอง ๒) ก้าวตามพ่อ สานต่อความพอเพียง ร้อยเรียงชาติพันธุ์ สานสัมพันธ์ปกาเกะธูอ ๓) หน่วยสองมือน้อย ร้อยดอกฝิ่ง ใจเป็นหนึ่ง ฟิ่งบูชา ๔) หน่วยประดิษฐ์โคลมด้วยมือน้อย ลอยประทีปในคงคา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และสืบสานวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมให้คงอยู่คู่สังคมของทุ่งหัวช้างสืบไป
- ๒) ผลิตสื่อการเรียนรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓) บูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยนำนักเรียนออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากปฏิบัติการจริง โดยให้ชุมชนเป็นวิทยากรให้ความรู้
- ๔) ประสานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๖. อนุทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง
- ๒) คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู
- ๓) ผู้ปกครอง
- ๔) ชุมชน
- ๕) แหล่งเรียนรู้

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) นักเรียนในโรงเรียนมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนด
- ๒) เกิดหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาส่งเสริมการเรียนรู้ และพานักเรียนลงชุมชนเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา โดยมีวิทยากรเจ้าของแหล่งเรียนรู้เป็นผู้นำการเรียนรู้
- ๓) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาคบถ้วนรอบด้าน เช่น หลักสูตรเรียนรู้แบบบูรณาการ อาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ สื่อการเรียนรู้ บุคลากร สถานศึกษารถรับส่ง ฯลฯ
- ๒) การบริหารจัดการที่ดี โดยบริหารสถานศึกษาตามโครงสร้าง เน้นการทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีการกระจายงาน กระจายอำนาจ ระบบงานมีความต่อเนื่อง
- ๓) งบประมาณสนับสนุนด้านการพัฒนาการศึกษาที่ได้รับการจัดสรรจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านเมืองกลาง

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านหลวง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายเอกสิทธิ์ วงศ์รหัส

ตำแหน่ง: เจ้าพนักงานสาธารณสุข

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๔-๘๘๕-๖๖๑๒

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลบ้านหลวงมีพื้นที่ ๓๖๔ ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เชิงเขาอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๙ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ๓ ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าม้ง จำนวน ๒ หมู่บ้าน ชนเผ่าปกากะญอ จำนวน ๘ หมู่บ้าน ชนพื้นเมือง จำนวน ๙ หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ประกอบทำเกษตรกรรม มีนาข้าว สวนผลไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ภายในพื้นที่ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คืออุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

สถานีอนามัยบ้านเมืองกลางก่อตั้งขึ้นในปี ๒๕๒๒ กระทั่งปี ๒๕๕๒ ได้ยกฐานะจากสถานีอนามัยมาเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต่อมาในปี ๒๕๖๐ มีนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุขให้ส่งเสริมสุขภาพเด็กอายุ ๐-๕ ปี รพ.สต.บ้านเมืองกลางจึงดำเนินการ และพบปัญหาว่า ผู้ปกครองไม่พาเด็กมารับบริการตามเกณฑ์ จึงคิดหาวิธีให้ผู้ปกครองพาลูกหลานมารับบริการ

ตำบลบ้านหลวงมี รพ.สต. ๔ แห่ง คือ รพ.สต.บ้านแม่หอย รพ.สต.บ้านเมืองกลาง รพ.สต.ดอยอินทนนท์ และ รพ.สต.บ้านใหม่ห้วยเฮี้ยะ มีจำนวนเด็กช่วงอายุ ๐-๕ ปี จำนวน ๑,๒๗๕ คน อยู่ในช่วงอายุ ๐-๓ ปี จำนวน ๗๒๖ คน เป็นชาย ๓๙๔ คน หญิง ๓๔๒ คน ช่วงอายุ ๓-๕ ปี จำนวน ๕๔๙ คน เป็นชาย ๒๗๓ คน หญิง ๒๗๖ คน สถานภาพการอยู่อาศัย แบ่งเป็นอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ๑,๑๒๐ คน อาศัยอยู่กับตายาย หรือปู่ย่า ๑๓๗ คน อาศัยอยู่กับญาติ ๑๘ คน

กลุ่มเด็กช่วงอายุ ๐-๓ ปี มีภาวะสุขภาพปกติ ๖๓๒ คน มีปัญหาสุขภาพ ๕๐ คน มีปัญหาพัฒนาการสติปัญญาล่าช้า ๑๓ คน ปัญหาด้านจิตใจ (ถูกรุ้ทำรุนแรง) ๒ คน มีภาวะขาดสารอาหาร ๙ คน มีปัญหาสุขภาพในช่องปากและฟัน ๒๖ คน มีภาวะเจ็บป่วย ๒ คน เป็นโรคหอบหืด ๒ คน มีภาวะเสี่ยง (น้ำหนักน้อย) ๒๒ คน

กลุ่มเด็กช่วงอายุ ๓-๕ ปี มีภาวะสุขภาพปกติ ๕๐๘ คน มีปัญหาสุขภาพ ๒๐ คน มีปัญหาพัฒนาการสติปัญญาล่าช้า ๒ คน ปัญหาด้านจิตใจ (ถูกรุ้ทำรุนแรง) ๒ คน มีปัญหาสุขภาพในช่องปากและฟัน ๑๖ ป่วยโรคหาลัสซิมียะ ๒ คน กลุ่มเด็กที่มีปัญหาทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ๑ คน และเด็กไร้สัญชาติ ๒๕ คน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

การจัดบริการด้านสุขภาพสำหรับเด็กช่วงวัย ๐-๕ ปี ให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ดูแลสุขภาพช่องปากและฟัน ได้รับวัคซีนตามช่วงอายุ ตลอดจนได้รับการดูแลตามกรณีพิเศษต่างๆ

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่เด็ก ๐-๕ ปี ที่มารับบริการใน รพ.สต. ตามวันและเวลาทำการ (เชิงรับ)

๒) สร้างระบบการติดตามเด็กให้มารับบริการ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน อสม. ผ่านการเพิ่มช่องทางการติดต่อด้วยแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์

๓) เจ้าหน้าที่ติดตามเยี่ยมบ้านเด็กในรายที่ป่วยหรือมีความผิดปกติร่วมกับ อสม. (เชิงรุก) ที่ผ่านการอบรมความรู้จนมีความเชี่ยวชาญเรื่องการดูแลเด็กเล็ก เช่น ตรวจฝากครรภ์ ตรวจเยี่ยมหญิงหลังคลอดเพื่อส่งเสริมให้นมแม่

๔) จัดทำโครงการสำหรับแก้ไขปัญหาของเด็ก ๐-๕ ปี เช่น โครงการแก้ไขปัญหาเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

๕) จัดคลินิกตรวจคัดกรองพัฒนาการเด็กในสถานบริการเดือนละ ๑ ครั้ง โดยจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กแสดงพัฒนาการออกมาตามจริง พร้อมจัดทำสมุดประจำตัวเด็ก และระบุประวัติการได้รับวัคซีนที่จำเป็น

๖) จัดมุมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ โดยให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการดูแลบุตรหลาน เช่น แนวทางส่งเสริมพัฒนาการ และการป้องกันโรคในเด็ก

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาล เจ้าหน้าที่ รพ.สต.

ระดับกลุ่มทางสังคม องค์กรชุมชน ได้แก่ กลุ่ม อสม. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านหลวง รพ.สต. ๔ แห่ง มูลนิธิ นักบุญคามิลโลแห่งประเทศไทย กศน. กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น ชมรม อสม. อาสาสมัครกู้ชีพกู้ภัย

๗. ผลการดำเนินงาน

เด็กช่วงวัย ๐-๕ ปี ได้รับบริการด้านสุขภาพทั้งเชิงรับและเชิงรุกครบทุกคน ทั้งด้านการรักษา ป้องกันโรค และส่งเสริมด้านพัฒนาการ เพื่อสุขภาพที่ดีอย่างต่อเนื่อง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาครอบครัว รพ.สต. อสม. และ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำงานร่วมกัน เพื่อดูแลเด็กช่วงวัย ๐-๕ ปี ตลอดจนทุกกลุ่มอย่างครอบคลุม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านน้ำตกแม่กลาง

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายสุริช อุन्नินภาค
ตำแหน่ง: ผู้อำนวยการกองการศึกษา
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๓-๕๑๕-๓๕๓๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลบ้านหลวงมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่ให้บริการ ๑๐ แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าแหม (บริการหมู่ที่ ๖) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขุนกลาง (บริการหมู่ที่ ๗) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพามอน (บริการหมู่ที่ ๘) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ปอน (บริการหมู่ที่ ๑๕) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่กลางหลวง (บริการหมู่ที่ ๑๗ หอชมบ้านแม่กลางหลวง) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านอ่างกาน้อย (บริการหมู่ที่ ๑๗ หอชมบ้านอ่างกาน้อย) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแม่ยะน้อย (บริการหมู่ที่ ๑๘) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำตกแม่กลาง (บริการหมู่ที่ ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๒๐ และ ๒๑) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหล่ม (บริการหมู่ที่ ๒๒) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเด่นสัน (บริการหมู่ที่ ๕ และ ๒๓) นอกจากนี้ยังจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านหลวง เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว

ตำบลบ้านหลวงมีจำนวนเด็กช่วงอายุ ๐-๕ ปี จำนวน ๑,๒๗๕ คน อยู่ในช่วงอายุ ๐-๓ ปี จำนวน ๗๒๖ คน เป็นชาย ๓๙๔ คน หญิง ๓๔๒ คน ช่วงอายุ ๓-๕ ปี จำนวน ๕๔๙ คน เป็นชาย ๒๗๓ คน หญิง ๒๗๖ คน สถานภาพการอยู่อาศัย แบ่งเป็นอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ๑,๑๒๐ คน อาศัยอยู่กับตายายหรือปู่ย่า ๑๓๗ คน อาศัยอยู่กับญาติ ๑๘ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้ำตกแม่กลางก่อตั้งในปี ๒๕๒๕ โดยเจ้าอาวาสวัดน้ำตกแม่กลาง ในขณะนั้น ได้รับงบประมาณจากกรมศาสนาสร้างศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ รับผิดชอบเด็กตั้งแต่อายุ ๓-๖ ปี ต่อมาในปี ๒๕๓๖ ได้รับการถ่ายโอนจากกรมการศาสนามาอยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจอมทอง ซึ่งจัดสรรค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก อาหารกลางวัน และนม จนในปี ๒๕๔๓ ทางเจ้าอาวาสวัดน้ำตกแม่กลางได้ใช้บริเวณที่ตั้งศูนย์สร้างเจดีย์ จึงต้องย้ายมาใช้อาคารอเนกประสงค์หลังเก่าของโรงเรียนบ้านแม่หอย และได้เปลี่ยนชื่อเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านแม่หอย

ปี ๒๕๔๔ ถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง แต่ยังมีพัฒนาการชุมชนคอยเป็นที่เลี้ยงต่อประมาณ ๒ ปี หลังจากนั้นจึงมาอยู่ในความดูแลของ ท้องถิ่นอย่างเต็มระบบ

ปี ๒๕๕๐ มีการปรับปรุงอาคารเรียน โดยของบประมาณสนับสนุนจากกองทุนเงินล้าน หมู่ที่ ๑๐ และหมู่ที่ ๒๐ และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรศูนย์ฯ รวมถึงปรับกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนาการของเด็ก

ปี ๒๕๕๑ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวงยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลบ้านหลวง

ปี ๒๕๕๗ ได้ก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลังใหม่ขึ้นในพื้นที่ด้านหลังเทศบาล ตำบลบ้านหลวง เปิดทำการเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๗ มีครู ๒ คน เด็กจำนวน ๒๕ คน

ปี ๒๕๕๘ ได้ดำเนินการย้ายรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเมืองกลางมารวมกับศูนย์พัฒนา เด็กเล็กน้ำตกแม่กลาง และยุบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดพระบาท เนื่องจากปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ปี ๒๕๕๙ ถึงปัจจุบัน มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าแหม เพื่ออำนวยความสะดวก เรื่องการเดินทาง

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กช่วงอายุ ๒-๕ ปี ครอบคลุมทั่วพื้นที่

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) จัดทำโครงการของบจากกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น เพื่ออบรมให้ความรู้ผู้ปกครอง ผ่านกิจกรรมสาขาสายใยชุมชน

๒) บุคลากรของศูนย์ฯ เข้ารับการพัฒนาศักยภาพผ่านการอบรม ศึกษาดูงาน จากหน่วยงานต้นสังกัด เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานภาคี เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

๓) สร้างความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของแต่ละฝ่าย ผ่านที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และการประชุมผู้ปกครอง โดยพยายามสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการออกแบบ และพัฒนางานการดูแลเด็กปฐมวัย

๔) ส่งเสริมพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ระดับตำบล ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านหลวง รพ.สต. ๔ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑๐ แห่ง วัดน้ำตกแม่กลาง

๒) ระดับบุคคล ได้แก่ หลวงพ่อวิริยัง นายก่อชิ เพชรไพรพนาวัลย์

๓) ระดับกลุ่มองค์กรชุมชน ได้แก่ กองทุนเงินล้าน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่ม อสม.

๔) ระดับเครือข่าย ได้แก่ ศูนย์จัดการเครือข่ายเทศบาลตำบลอุโมงค์ ศูนย์จัดการเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) เกิดหลักสูตรและคู่มือการดำเนินงานเพื่อการดูแลเด็กปฐมวัยโดยชุมชนท้องถิ่น

๒) เกิดคู่มือการจัดการอาหารสำหรับเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและสติปัญญาภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๓) บุคลากรผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็กปฐมวัยทุกมิติอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง และต้องผ่านการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

๔) จัดกิจกรรมการสร้างสรรคระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาครอบครัว รพ.สต. อสม. และ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำงานร่วมกัน เพื่อดูแลเด็กช่วงวัย ๐-๕ ปี ให้มีพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

๗

ประเด็นการพัฒนาระบบ
การ**ดูแลกลุ่มเปราะบาง**
โดยชุมชนท้องถิ่น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กองทุนตักบาตรตานทอด ตำบลป่าสัก

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
วิทยากร: นางลำจวน จันโทสุกรี
ตำแหน่ง: รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๗-๑๘๒-๕๘๓๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ชนกลุ่มแรกของตำบลป่าสักอพยพมาจากจังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่ เข้ามาในรูปแบบพ่อค้าวัวต่าง นำสินค้าขึ้นไปขายยังหัวเมืองสิบสองปันนา และตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านป่าแดด เมื่อปี ๒๓๔๔ จนในปี ๒๔๗๐ กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้งตำบล โดยใช้ชื่อตำบลป่าสัก เนื่องจากบริเวณนี้มีต้นสักอยู่หนาแน่น ตำบลป่าสักขึ้นตรงกับกิ่งอำเภอเชียงแสน ต่อมาในปี ๒๕๒๒ ได้เปลี่ยนชื่อตำบลมาเป็นตำบลปางหมอบวง และในปี ๒๕๒๓ ได้เปลี่ยนชื่อกลับมาเป็นตำบลป่าสักจนถึงปัจจุบัน โดยมีการปกครองรูปแบบสภาตำบลในช่วงปี ๒๕๓๗-๒๕๓๘ และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๙

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กองทุนตักบาตรตานทอดตำบลป่าสัก เกิดขึ้นจากการประชุมเวที ๔ ฝ่าย ของตำบลป่าสัก มีการพูดคุยกันถึงประเด็นการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ซึ่งแต่เดิมต้องรอภาครัฐ ทำให้บางครั้งไม่ทันต่อสถานการณ์ หรือสุมเสี่ยงต่อการผิดระเบียบราชการ ที่ประชุมจึงระดมความคิด และได้เสนอวิธีการ “ตานทอด” ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมของคนป่าสัก โดยมีพระครูพิศาลธรรมมาท เจ้าอาวาสวัดป่าสักน้อย เป็นผู้ขับเคลื่อน ก่อตั้งกองทุนขึ้นในปี ๒๕๕๘

การทำบุญตานทอดเป็นการช่วยเหลือหรือสงเคราะห์กันเองของชาวบ้าน หรือเรียกว่าทานมัย เป็นการสร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ ในแต่ละปีจะทำวันใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเดือดร้อนของผู้คน หรือตามที่พระสงฆ์สะดวกก็ได้ นอกจากนี้ ชาวบ้านเชื่อกันว่า หากทำให้ผู้ที่ได้รับตกใจมาก ยิ่งได้บุญกุศลมาก

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ส่งเสริมการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในตำบล และเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี
ภายในตำบล

๕. วิธีการดำเนินงาน

อบต.ป่าสัก และภาคีเครือข่าย ร่วมกับวัดในตำบลป่าสัก จัดพิธีตั้งกบตรข้าวสารอาหาร
แห้งร่วมกัน หมุนเวียนไปตามวัดต่างๆ ที่ผลัดกันเป็นเจ้าภาพ เมื่อประชาชนตำบลป่าสักร่วม
ใส่บาตรแล้ว คณะสงฆ์จะมอบของที่ได้รับบริษอบาตรให้แก่ อบต.ป่าสัก เพื่อให้ทาง อบต.ป่าสัก
นำไปคัดแยกและจัดเป็นถุงยังชีพ เมื่อถึงวันที่นัดหมายทำदानตัด คณะสงฆ์ ผู้บริหาร สมาชิก
สภา อบต.ป่าสัก ชมรม อสม. รพ.สต. ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนภาคีเครือข่าย จะร่วมกัน
นำของไปมอบให้กลุ่มเป้าหมายที่ทางหมู่บ้านเลือกไว้

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก โรงเรียน รพ.สต. คณะสงฆ์ในตำบลป่าสัก ผู้บริหารและ
เจ้าหน้าที่ อบต.ป่าสัก ประชากร เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้ป่วย
ติดเตียงในตำบล ชมรม อสม. กลุ่ม อพส. กลุ่ม อพม. ผู้นำท้องที่ในตำบลป่าสัก

๗. ผลการดำเนินงาน

เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในตำบล เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
ให้กันและกัน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมที่สุดท้ายเกิดเป็นจิตสาธารณะ ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้สังคมตำบล
ป่าสักมีความน่าอยู่

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

การบริหารจัดการตำบล เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา

พื้นที่: เทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่

วิทยากร: นายธัญญา รอมชัย

ตำแหน่ง: นิติกร

เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๒๙๖-๖๐๑

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

นายอนุชา ธิบเร่ง นายกเทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนาในขณะนั้น ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากที่สุด จึงจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และประชาคมตำบล เพื่อนำข้อเสนอต่างๆ มาจัดทำเป็นนโยบายที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “ตำบลแห่งความสุข และความมั่นคงในชีวิต” กระทั่งเกิดเป็นแนวทางการบริหารพื้นที่ตามหลัก “๓ ร่วม ๔ สร้าง” คือ ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นคง สร้างความเท่าเทียม สร้างคุณธรรม และสร้างความสุข ให้เกิดขึ้นในตำบลน้ำแพร่อย่างเป็นรูปธรรม

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ในปี ๒๕๕๕ ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ คัดเลือกให้องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่เข้าร่วมโครงการ “ตำบลต้นแบบ” ซึ่งหนึ่งในภารกิจที่สำคัญ คือการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลน้ำแพร่ โดยมีคณะทำงานเป็นแกนกลางดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการสวัสดิการเติมเต็ม เพื่อสงเคราะห์ครอบครัวที่ประสบความเดือดร้อนทางสังคมเร่งด่วน โครงการชวงละอ่อนเตวดตำบลน้ำแพร่ เพื่อสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชนตำบลน้ำแพร่ โครงการครอบครัวธรรมะ เพื่อให้ครอบครัวได้ปฏิบัติกิจกรรมทางพุทธศาสนาร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ทั้งยังมีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวระดับชุมชน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาตำบลน้ำแพร่ผ่านกิจกรรมต่างๆ
- ๒) เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๓) เกิดการตรวจสอบการทำงานโดยภาคประชาชน เพื่อสร้างความไว้วางใจ และกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) งานบริการ จัดบริการจัดเก็บภาษีนอกสถานที่ โดยประชาชนไม่ต้องเดินทางไปเทศบาล ตลอดจนให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุมชนตำบลน้ำแพร่ ให้บริการด้านการก่อสร้างและงานออกแบบแก่ประชาชน เช่น การปรับปรุงบ้านหรือต่อเติมตัวอาคาร ให้บริการอินเทอร์เน็ตตำบล บริการฉีดวัคซีนพิษสุนัขบ้า พันหมอกควั่นป้องกันไข้เลือดออก แจกหน้ากากอนามัยป้องกันหมอกควั่น จัดตั้งศูนย์ อปพร. ตำบลน้ำแพร่ เพื่อให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุด่วนเหตุร้าย บริการรับส่งผู้ป่วย จัดทำสนามฟุตบอล สนามฟุตบอล สนามเปตอง สนามวอลเลย์บอล และบริการห้องซ้อมดนตรีสากล รวมทั้งให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร แจกกล้าพันธุ์ไม้ ปุ๋ยอินทรีย์ และสารชีวภาพต่างๆ

๒) งานเฝ้าระวัง เตรียมความพร้อมและเฝ้าระวังภัยพิบัติต่างๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม พายุ รวมถึงอุบัติเหตุฉุกเฉิน ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อต่างๆ เช่น ไข้เลือดออก พิษสุนัขบ้า

๓) งานแก้ไขปัญหา แก้ไขปัญหาภัยแล้ง โดยจัดรถบรรทุกน้ำส่งให้ตามบ้าน สงเคราะห์เด็ก ผู้พิการ และผู้สูงอายุ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนตั้งงบประมาณสำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น แข่งกีฬา ปั่นจักรยาน

๔) งานพัฒนา ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก หรือถนนลาดยาง ส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น จัดทำโครงการประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมวัฒนธรรมหมู่บ้านและประเพณีสงกรานต์น้ำพระธาตุ ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ และโครงการเฝ้าระวังไฟป่า รวมทั้งให้ความรู้เรื่องกฎหมายแก่ผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนในพื้นที่

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ช่วยส่งอาสาสมัครมาร่วมไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศูนย์ไกล่เกลี่ยและอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ผู้นำชุมชนและเยาวชนในตำบล
- ๒) ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ ๑๓ จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนการจัดตั้งคลินิกครอบครัว
- ๓) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ สนับสนุนโครงการขับเคลื่อนสังคมน่าอยู่แบบองค์รวมบนพื้นฐานของจิตสาธารณะ
- ๔) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลน้ำแพร่ ช่วยขับเคลื่อนนโยบายด้านสุขภาพและอนามัยในพื้นที่
- ๕) โรงเรียนบ้านน้ำแพร่ พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน
- ๖) เทศบาลตำบลเชิงดอย ช่วยพัฒนาศักยภาพของวิทยากร แหล่งปฏิบัติการ และคณะทำงานของเทศบาลตำบลน้ำแพร่พัฒนา

๗. ผลการดำเนินงาน

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่ของตนเอง เกิดการรวมกลุ่มกลายเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง และต่อยอดไปสู่การสร้างเครือข่ายในทุกภาคส่วน โดยหนึ่งในเครื่องมือที่สะท้อนภาพดังกล่าวคือ ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแพร่ ที่มาจากการรับฟังข้อคิดเห็นของทุกภาคส่วนผ่านเวทีประชาคม นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกลุ่มสภาเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสรรค์พื้นที่ต่อไปในอนาคต

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพราะภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งช่วยให้การสื่อสารและนำข้อมูลไปใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกัน การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ช่วยให้การแก้ไขปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และง่ายต่อการวางแผนข้อมูลในระยะยาว นอกจากนี้ การสนับสนุนงบประมาณในกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ก็มีผลช่วยให้เกิดการพัฒนาไม่น้อย และยังเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนออกมาแสดงผลและศักยภาพของตนเองมากขึ้น

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ศูนย์มิตรภาพบำบัด เทศบาลตำบลป่าก่อดำ

พื้นที่: เทศบาลตำบลป่าก่อดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

วิทยากร: นางสาวอรุณ ใต้ฟ้าพูล

ตำแหน่ง: ตัวแทนกลุ่มจิตอาสา ศูนย์มิตรภาพบำบัดเทศบาลตำบลป่าก่อดำ

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๖๓๔-๘๖๕๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

พื้นที่เทศบาลตำบลป่าก่อดำมีผู้อยู่อาศัย ๑,๒๐๕ ครัวเรือน ประชากร ๓,๖๗๔ คน เป็นชาย ๑,๗๗๓ คน หญิง ๑,๙๐๑ คน ในจำนวนนี้เป็นคนพิการ ๑๐๓ คน แบ่งเป็นชาย ๔๗ คน หญิง ๕๖ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์มิตรภาพบำบัดเทศบาลตำบลป่าก่อดำเกิดจากการรวมตัวของคนที่มีหัวใจแห่งความเอื้ออาทร อยากรช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ยากไร้ ตามศักยภาพที่สามารถทำได้ โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

จากกลุ่มคนจำนวนน้อยขยายเป็นกลุ่มใหญ่ มีเครือข่ายมากกว่า ๗๐๐ คนทั่วทั้งอำเภอแม่ลาว

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นศูนย์รวมของกลุ่มจิตอาสา เป็นเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ยากไร้ ผู้ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย และผู้ถูกทอดทิ้งในชุมชน

๕. วิธีการดำเนินงาน

เริ่มจากเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิญทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สืบหาข้อมูลและแบ่งกลุ่มผู้ที่ต้องได้รับการดูแลเป็น ๓ กลุ่มสี ตามเกณฑ์ประเมินความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวัน และจัดตารางการทำงานของจิตอาสา โดยจิตอาสา ๑ คน ดูแลผู้ที่ต้องได้รับการดูแล ๑-๕ คน

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

โรงพยาบาลแม่ลาว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลป่าก่อคำ คณะสงฆ์ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงราย กลุ่มจิตอาสาในพื้นที่เทศบาลตำบลป่าก่อคำ

๗. ผลการดำเนินงาน

ผู้ป่วยสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ถูกต้องมากขึ้น อาการทุเลาลง และบางรายสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ นอกจากนี้ การรวมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนยังช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างจิตอาสา และทีมงานด้านสุขภาพ

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ชุมชนมีส่วนร่วม มีการประสานงานระหว่าง รพ.สต. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อสม. ผู้นำชุมชน จิตอาสาทุกกลุ่มต่างๆ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และความเข้มแข็งของชุมชน ในลักษณะ “ช่วยกัน” ตามแนวคิด “ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไขค้นหา ช่วยกันวางแผน และช่วยกันพัฒนา” เสมือนทุกคนคือคนในครอบครัวเดียวกัน

๑. ชื่อผู้รสรรมพื้นที่ สุศาลา สองสุข

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอบึง จังหวัดพะเยา
วิทยาการ: นายทองชิต คัดดี
ตำแหน่ง: นักวิชาการกองการศึกษา เทศบาลตำบลจิม
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๙-๙๔๘-๙๙๘๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๐ บ้านเลี้ยว จัดตั้งเมื่อปี ๒๕๒๖ ปัจจุบันมีบุคลากร ๖ คน รับผิดชอบดูแลประชาชนในเขตพื้นที่ ๕ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแบ่ง หมู่ที่ ๕ บ้านบัวลุ่ม หมู่ที่ ๖ บ้านเลี้ยว หมู่ที่ ๑๐ บ้านดอนไชยป่าแหม หมู่ที่ ๓ และหมู่ที่ ๑๔ (ตำบลออย) รวมประชากรจำนวน ๓,๒๐๐ คน โดยข้อมูลผู้ป่วยในพื้นที่มีดังนี้ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน ร้อยละ ๑๓.๔๔ เบาหวาน ร้อยละ ๒๑ ความดันโลหิตสูง ร้อยละ ๔๗ หลอดเลือดสมอง ร้อยละ ๑.๖๙ หัวใจ ร้อยละ ๕.๓๔ ไตวาย ร้อยละ ๑.๓๓ มะเร็ง ร้อยละ ๑.๓๓ และข้อเข่าเสื่อม ร้อยละ ๒๒.๕๗

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่าสภาวะจิตสุดท้ยก่อนเสียชีวิตเป็นเรื่องสำคัญมาก หากจิตตั้งมั่น ในกุศลกรรม ย่อมไปสู่สุคติ ในทางกลับกัน หากสภาวะจิตไม่สงบ ผู้ตายจะไปสู่ทุคติ

นายวิรัช คำมา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว เห็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่ประสงค์กลับมาเสียชีวิตที่บ้าน และได้รับการปฏิบัติตามพิธีกรรมที่ถูกต้อง แต่ครอบครัวหรือญาติใกล้ชิดไม่เข้าใจหรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง ส่งผลให้อาการป่วยทรุดหนักเร็วขึ้นหรือเสียชีวิตอย่างไม่สงบ

ในปี ๒๕๕๕ รพ.สต.บ้านเลี้ยวจึงส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของจิตอาสาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ประกอบด้วยกลุ่ม อสม. ๑๒๕ คน พระสงฆ์ ๔ รูป ประชาชนชาวบ้านด้านพิธีกรรม ๔ คน และผู้สูงอายุ ๕ คน นำพิธีกรรมตามความเชื่อเข้ามาใช้ กระทั่งอีก ๒ ปีถัดมา กลุ่มหมอมืองจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ป่วยบางรายที่มีลักษณะเรื้อรัง ด้วยการนำภูมิปัญญาด้านสมุนไพรมาบรรเทารักษาอาการ จนอาการสงบลง

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายหลัก คือผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง ตลอดจนผู้พิการ และผู้ป่วยระยะสุดท้าย ได้รับการดูแลแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม โดยความร่วมมือจากเครือข่ายสุขภาพ ซึ่งนำภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เป็นพิธีกรรมความเชื่อของท้องถิ่น ประกอบกับความเชื่อด้านศาสนา มาปรับใช้ดูแลผู้ที่มีสภาวะเปราะบาง

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ประชุมหารือ กำหนดแนวทางการศึกษา การจัดพิธีกรรม ความเชื่อต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อผู้ป่วยระยะสุดท้าย จากปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุ และจากตำราพื้นเมืองโบราณ

๒) ถอดองค์ความรู้ด้านพิธีกรรมในชุมชน จัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกำหนดพิธีกรรมที่เหมาะสม ออกสำรวจข้อมูลผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยติดบ้าน และผู้ป่วยติดเตียงในชุมชน พร้อมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยวและ อสม. พร้อมทั้งจัดทำป้ายชื่อเจ้าหน้าที่และหมายเลขโทรศัพท์

๓) ประสานงานกับกลุ่มหมอเมือง ให้เข้ามาช่วยขับเคลื่อนงาน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยเจ้าหน้าที่ รพ.สต.บ้านเลี้ยวทำงานร่วมกับกลุ่ม อสม. พระสงฆ์ ผู้นำพิธีกรรม และกลุ่มจิตอาสา นำแบบประเมินระดับผู้ป่วยแบบประคับประคองฉบับสวนดอก หรือ PPS Adult Suandok มาปรับใช้ให้เข้ากับพิธีกรรมความเชื่อท้องถิ่น

๔) อบรมพัฒนาความรู้แกนนำเยี่ยมบ้าน เดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และเยี่ยมบ้านผู้ป่วย สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยมี อสม. เป็นแกนนำ พร้อมประสานการระดมทุนช่วยเหลือ และการดูแลสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาจากหมอพื้นบ้าน

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มทางสังคม/กลุ่มกิจกรรม ประกอบด้วย ๑) กลุ่ม อสม. ๒) กลุ่มผู้สูงอายุ ๓) กลุ่มหมอเมือง ระดับหน่วยงาน ระดับนโยบาย ประกอบด้วย ๑) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว ๒) วัดบ้านเลี้ยว ๓) เทศบาลตำบลจิม และแหล่งสาธารณสุขประโยชน์ ประกอบด้วย ๑) วัดบ้านเลี้ยว ๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว ๓) ธนาคารชยะ

๗. ผลการดำเนินงาน

ผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้รับการช่วยเหลือดูแล จำนวน ๖๒ ราย จากผู้เสียชีวิตทั้งหมด ๗๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๕๗ ขณะที่ครอบครัวของผู้ป่วยทั้งหมดพึงพอใจการช่วยเหลือดูแลของกลุ่มจิตอาสา และเกิดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่น้อยกว่าปีละ ๑๒ ครั้ง ขณะเดียวกันยังเกิดการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านพิธีกรรม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน เช่น กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน หรือกองทุนชยะเพื่อผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง นอกจากนี้ผู้ป่วยหรือญาติยังมีทางเลือกในการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองและครอบครัว

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

แกนนำสำคัญที่ดำเนินการและติดตามผลอย่างต่อเนื่องคือ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเลี้ยว และความมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของกลุ่ม อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ประกอบกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความร่วมมือส่งเสริมสนับสนุน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ ศูนย์พัฒนาคนสู่คน

พื้นที่: เทศบาลตำบลจิม อำเภอบง จังหวัดพะเยา
วิทยากร: นางสาวบุญสิตา วงศรี
ตำแหน่ง: ครูประจำศูนย์การศึกษาพิเศษ
เบอร์โทรศัพท์: ๐๕๓-๔๔๘-๓๑๙

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ในพื้นที่พบเด็กพิการ ๗ คน ที่มีฐานะยากจน การเดินทางไปรับบริการการศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย ณ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา เป็นไปอย่างยากลำบาก เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เทศบาลตำบลจิมจึงปรึกษากับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา และจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ (ศูนย์สาขา) ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ ได้อย่างทั่วถึงและสะดวกรวดเร็วขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครอบครัว ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อปี ๒๕๕๖ เทศบาลตำบลจิมสนับสนุนการสร้างอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนและฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายแก่ผู้พิการอายุ ๐-๑๙ ปี ปัจจุบันมีผู้เข้ารับบริการ ๓๗ คน มารับบริการทุกวันจันทร์-ศุกร์ จำนวน ๑๓ คน และเข้าร่วมโครงการปรับบ้านเป็นห้องเรียน เปลี่ยนพ่อแม่เป็นครู จำนวน ๑๓ คน โดยมีครูพี่เลี้ยงออกพื้นที่ให้บริการ สัปดาห์ละ ๒ วัน เฉพาะวันศุกร์มีครูประจำสายร่วมออกพื้นที่ด้วย รวม ๒๖ คน กิจกรรมนี้ได้รับการตอบรับจากผู้ปกครองและผู้รับบริการเป็นอย่างดี

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อเรียนรู้ความเป็นมาและสถานการณ์ปัญหาของคนพิการในพื้นที่เทศบาลตำบลจิม
- ๒) เพื่อเรียนรู้วิธีการและขั้นตอนจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการ
- ๓) เพื่อเรียนรู้กระบวนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคนสู่คน
- ๔) เพื่อนำแนวคิดและกระบวนการดำเนินงานไปปรับใช้กับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในพื้นที่

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ประชุมชี้แจงโครงการจัดตั้งศูนย์ฯ
- ๒) ประชุมสร้างความเข้าใจการจัดบริการทางการศึกษาให้แก่คนพิการ และวางแผนการดำเนินงาน
- ๓) แต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ๔ ฝ่าย ได้แก่ การแพทย์ การศึกษา สวัสดิการทางสังคม และการมีงานทำ
- ๔) สรรหาครูพี่เลี้ยงจาก ๒ ส่วน คือ ครูพี่เลี้ยงเดิม ๒ คน และครูพี่เลี้ยงใหม่จากในพื้นที่ของศูนย์สาขา
- ๕) จัดอบรม ประชุม และทำแผนการเรียนการสอน โดยมีครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา มาอบรมให้ครูพี่เลี้ยงเป็นประจำทุกปี
- ๖) นำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ร่วมกับโครงการ/กิจกรรมการพัฒนานวัตกรรม และกิจกรรมอื่นๆ มาผนวกกับกิจกรรมการเรียนการสอนของเด็กพิการ
- ๗) จัดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมวงกลมดนตรี บำบัด นับเลข เป่าสี ระบายสี จุ่มสี กิ่งบอล โยนบอล รวมถึงกิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพร่างกาย เช่น นวดผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ฝึกรับประทานอาหาร ใส่เสื้อผ้าเอง เป็นต้น

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา ศูนย์พัฒนาคนสู่คน เทศบาลตำบลจิม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ และโรงพยาบาลปง

๗. ผลการดำเนินงาน

เด็กพิการทุกคนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น และหลายคนยังได้รับบริการทางการศึกษาเพิ่มเติม โดยส่งต่อเด็กพิการเข้าชั้น ๒ คน ไปยังโรงเรียนบ้านบอน และเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น ๒ คน ไปยังโรงเรียนการศึกษาเด็กตาบอดแม่สาย ขณะเดียวกัน ครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลคนพิการแต่ละประเภทมากขึ้น และมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของคนพิการ เพื่อให้พวกเขาอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

-

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

เสริมงามอยู่ดีมีสุข

วิถีคนเมืองเสริม เป็งบ้าอาศัยแบบปี้แบบน้อง

พื้นที่: เทศบาลตำบลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

วิทยากร: นายชัยยา ลาดपालะ

ตำแหน่ง: นายกเทศมนตรีตำบลเสริมงาม

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๑-๙๕๒-๙๖๑๘

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

เทศบาลตำบลเสริมงาม มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด ๑๗.๕ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ใน ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งงาม ๖ หมู่บ้าน ตำบลเสริมกลาง ๕ หมู่บ้าน และตำบลเสริมซ้าย ๑ หมู่บ้าน มี ๒,๘๙๗ หลังคาเรือน ประชากร ๘,๕๔๒ คน แบ่งเป็นชาย ๔,๒๕๖ คน หญิง ๔,๒๘๖ คน โดยมีผู้สูงอายุ ๒,๒๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕๔ หรือมากกว่า ๑ ใน ๔ ของประชากรในพื้นที่ จึงต้องกำหนดแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เหมาะสมและยั่งยืน โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันโรงพยาบาลในพื้นที่กำลังจัดทำข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลจาก International Classification of Functioning, Disability and Health หรือบัญชีสากลเพื่อการจำแนกการทำงาน ความพิการ และสุขภาพ ที่ใช้อธิบายสุขภาพในมิติการทำงานของร่างกาย โครงสร้าง กิจกรรม และการมีส่วนร่วม รวมถึงข้อมูลจากระบบวิจัยชุมชน และโปรแกรม TCNAP

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างเมืองเสริมเมืองอยู่ดีมีสุข วิถีคนเมืองเสริม เป็งบ้าอาศัยแบบปี้แบบน้อง บูรณาการ คน เงิน และงาน เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่จัดบริการ กิจกรรมที่พัฒนาศักยภาพด้านสังคม เศรษฐกิจ สุขภาพกายและจิตใจ แบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) ด้านวิชาการและงานวิจัย จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในนาม “เสริมเกษียณ” จัดทำหลักสูตร และจัดกิจกรรม

๒) ด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี นำศิลปวัฒนธรรมประเพณีความเชื่อมาเป็นอาชีพ สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น การอนุรักษ์ภูมิปัญญาภาษาคำเมือง จ้อย ซอ และดนตรีพื้นบ้าน

๓) ด้านส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการ นำวิถีชีวิตมาเป็นรายได้ สร้างช่องทางการตลาดรายจ่าย เพิ่มช่องทางสวัสดิการที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ เพิ่มสวัสดิการนอกเหนือจากกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต

๔) ด้านการดูแลสุขภาพ สร้างเครือข่ายการดูแลจากทุกภาคส่วน ทุกกลุ่มในชุมชน เพื่อสร้างระบบการดูแลชุมชนบำบัด

๕) ด้านการปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม สำรวจประเมินเพื่อจัดหาและปรับปรุงสภาพ บ้านที่อยู่อาศัย ให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

๖) ด้านสื่อสารประชาสัมพันธ์และเทคโนโลยี สร้างสื่อและช่องทางการติดต่อประชาสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนกับครอบครัว

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุนบุคคล ประกอบด้วย กรรมการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ๗ คน คือ

๑) นายศรี โป่งแก้ว ด้านศิลปวัฒนธรรม

๒) นางละเอียด ทิพกุลกานต์ ด้านอาชีพ

๓) นางอ่อนศรี คัมภีร์พิทักษ์ งานกาชาดอำเภอ

๔) นายกฤษดา บุญสูง งานกาชาดอำเภอ และประธานสภาฯ

๕) นางพิน บุญยีน งานสุขภาพ ผู้สูงอายุพึ่งพิง

๖) นางอ้อมทิพย์ ทำจันทร์ งานประชาสัมพันธ์

๗) นายทวี ชัดียะ งานปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมี

๘) นายเรืองศักดิ์ คัมภีร์พิทักษ์ ผู้อำนวยการเสริมเกษียณ

๙) นายชัยยา ลาดपालะ นายกเทศมนตรีตำบลเสริมงาม

๑๐) นายสันติพงษ์ ศิลปสมบุรณ์ หัวหน้าฝ่ายบริการงานสาธารณสุข

กลุ่มต่างๆ ประกอบด้วย

๑) ชมรมคนพิการตำบลทุ่งงาม เป็นทีมดำเนินการปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม

๒) ชมรมผู้สูงอายุตำบลทุ่งงาม เป็นทีมดำเนินการดูแลผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลเสริมงาม

๓) ชมรมผู้สูงอายุอำเภอเสริมงาม เป็นทีมดำเนินการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุในเทศบาล

ตำบลเสริมงาม

หน่วยงานองค์กร ประกอบด้วย

- ๑) เทศบาลตำบลเสริมงาม
- ๒) สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสริมงาม
- ๓) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง
- ๔) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง
- ๕) โรงพยาบาลเสริมงาม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาเอี้ยง
- ๖) ศูนย์บริการคนพิการทั่วไปจังหวัดลำปาง
- ๗) ศูนย์ซ่อมบำรุงกายอุปกรณ์ ชมรมคนพิการตำบลทุ่งงาม
- ๘) มูลนิธิพิทักษ์ดวงตาลำปาง
- ๙) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- ๑๐) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง
- ๑๑) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ๑๒) สำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน (สำนัก ๓) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
- ๑๓) ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สสส.
- ๑๔) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเสริมงาม
แหล่งประโยชน์ ได้แก่
 - ๑) ห้องประชุมเทศบาล
 - ๒) ลานอเนกประสงค์เทศบาลตำบลเสริมงาม
 - ๓) ห้องประชุม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสริมงาม
 - ๔) ศาลาอเนกประสงค์อำเภอเสริมงาม
 - ๕) ศูนย์บริการคนพิการเทศบาลตำบลเสริมงาม

๗. ผลการดำเนินงาน

สามารถปรับสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อม จำนวน ๑๖ หลัง และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๑๖ หลัง โดยใช้งบประมาณจากทั้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำปาง สำนักงานการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง มูลนิธิพิทักษ์ดวงตาลำปาง และเงินบริจาค/เงินผ้าป่า กองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและปรับสภาพบ้านอำเภอเสริมงาม

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

การบูรณาการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคนพิการในพื้นที่ โดยเน้น “วิถีคนเมืองเสริม เบื้องอาศัยแบบบี๊แบบน้อง”

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

ชมรมอาสาป็นสุข

“คนตำบลอุโมงค์ ไม่ทอดทิ้งกัน”

พื้นที่: เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

วิทยากร: นายไกรฤกษ์ หมีนโพธิ์

ตำแหน่ง: ประธานชมรมอาสาป็นสุข “คนตำบลอุโมงค์ ไม่ทอดทิ้งกัน”

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๘-๒๕๑-๙๒๕๐

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลอุโมงค์มีพื้นที่ ๒๐.๐๙ ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด ๑๐ กิโลเมตร มีจำนวน ๑๑ หมู่บ้าน โดยได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มตามแนวชายฝั่งตะวันตกแม่น้ำกก และมีลำเหมืองปิงห่างไหลผ่านส่วนกลางของพื้นที่เพื่อหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรม สภาพดินเป็นดินร่วนซุยเหมาะแก่การทำไร่ ทำนา และทำสวน โดยเฉพาะสวนลำไย สภาพภูมิอากาศมีลักษณะเป็นเช่นเดียวกันกับอำเภอเมืองลำพูนและจังหวัดลำพูน คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ราษฎรส่วนใหญ่ตั้งรกรากสืบต่อมาจกบรรพบุรุษ มีชุมชนหนาแน่นบริเวณสองข้างถนนสายหลักคือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๖ เป็นถนนสายเก่าเชื่อมระหว่างจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้น ๑๓,๐๔๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน เป็นอาชีพหลัก รองลงมา คือ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และอาชีพอื่นๆ

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลสถานการณ์แนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ตำบลอุโมงค์ มี ๓,๒๔๑ คน และมี ๖๕๒ คนที่มีปัญหาขาดผู้ดูแล เช่น ญาติพี่น้องต้องไปทำงาน หรือญาติไม่ใส่ใจดูแล ทำให้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ไม่ดี เทศบาลตำบลอุโมงค์จึงได้หยิบประเด็นนี้มาพิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครชมรมอาสาป็นสุขในการดูแลผู้ป่วย ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ
- ๒) เพื่อให้ผู้ป่วย ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ได้รับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมจากอาสาป็นสุขตำบลอุโมงค์

๓) เพื่อให้ชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญในการดูแลสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งสร้างอาสาสมัครกึ่งสมัครใจให้ที่บ้านมีอาชีพ ทำหน้าที่ดูแลคนในชุมชน ให้เป็นสังคมแห่งการเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

๔) เพื่อเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุก่อนเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) เริ่มจากการเอาปัญหาในพื้นที่ของชุมชนทั้ง ๑๑ หมู่บ้านในตำบลอุโมงค์เป็นตัวตั้ง โดยให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านสวัสดิการสังคมของเทศบาล สืบหาข้อมูลในพื้นที่ เพื่อให้ทราบจำนวนผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง และผู้ด้อยโอกาสของแต่ละชุมชน หลังจากนั้นจึงดูว่าปัญหาการขาดการดูแลนั้นเกี่ยวข้องกับใครบ้าง

๒) จัดประชุมภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับครอบครัวและชุมชน เช่น กลุ่ม อสม. กลุ่มกองทุนออมทรัพย์สวัสดิการประชาชน กลุ่มธนาคารความดี กลุ่มสมุนไพร สถานีอนามัย (รพ.สต.) เทศบาล และพัฒนาสังคม เพื่อออกแบบการทำงานว่าใครมีหน้าที่อะไร ได้มติดีที่จะเข้าไปช่วยจัดการปัญหา โดยจัดการกิจการช่วยเหลือดูแลออกเป็น ๕ ด้าน คือ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การดูแลสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน การดูแลสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้าน การดูแลอนามัยส่วนบุคคล และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

๓) จัดประชุมประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมทุกเดือน เพื่อติดตามความคืบหน้าและปรับปรุงแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์

๖. ทุนทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทุนทางสังคมประกอบด้วย ภาคีเครือข่าย กลุ่มจิตอาสา งบประมาณจากภายนอก การบริหารจัดการของหน่วยงานต่างๆ และการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือต่างๆ

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) ผู้ป่วย ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมจากอาสาป็นสุขตำบลอุโมงค์ และมีความเชื่อมั่นว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง

๒) ครอบครัวและชุมชนเกิดความตระหนักในการดูแลผู้ถูกทอดทิ้ง

๓) พัฒนาศักยภาพสมาชิกชมรมอาสาป็นสุข ในการดูแลผู้ป่วย ผู้ด้อยโอกาส

๔) เพิ่มจำนวนกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นจิตอาสาทำความดีเพื่อชุมชน

๕) เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาลตำบลอุโมงค์และหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เพื่อดูแลกลุ่มเปราะบาง

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

ประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลทุกกระบวนการ มีการประชาคมกันก่อนที่จะเริ่มโครงการ เพื่อปลูกฝังให้คนในชุมชนรู้สึกรักและเป็นเจ้าของชุมชนท้องถิ่นของตน

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลอุโมงค์

พื้นที่: เทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

วิทยากร: นางอรรพรรณ ขว้างจิตต์

ตำแหน่ง: รองนายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ และเลขานุการกองทุน

สวัสดิการชุมชนตำบลอุโมงค์

เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๖-๑๙๔-๗๗๙๓

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลอุโมงค์มีพื้นที่ ๒๐.๐๙ ตารางกิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด ๑๐ กิโลเมตร มีจำนวน ๑๑ หมู่บ้าน โดยได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มตามแนวชายฝั่งตะวันตกแม่น้ำกวาง และมีลำเหมืองปิงห่างไหลผ่านส่วนกลางของพื้นที่เพื่อหล่อเลี้ยงพื้นที่เกษตรกรรม สภาพดินเป็นดินร่วนซุยเหมาะแก่การทำไร่ ทำนา และทำสวน โดยเฉพาะสวนลำไย สภาพภูมิอากาศมีลักษณะเป็นเช่นเดียวกับอำเภอเมืองลำพูนและจังหวัดลำพูน คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ราษฎรส่วนใหญ่ตั้งรกรากสืบต่อมาจากบรรพบุรุษ มีชุมชนหนาแน่นบริเวณสองข้างถนนสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๖ เป็นถนนสายเก่าเชื่อมระหว่างจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้น ๑๓,๐๔๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน เป็นอาชีพหลัก รองลงมา คือ รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และอาชีพอื่นๆ

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

หลังวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี ๒๕๕๐ หลายชุมชนสามารถผ่านพ้นมาด้วยเศรษฐกิจชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียง นายชยัน วิพรหมชัย นายกเทศมนตรีตำบลอุโมงค์ ได้เล็งเห็นว่าการออมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชส่งผลดีและสามารถปฏิบัติได้จริง จึงเริ่มต้นทำโครงการในพื้นที่หมู่ที่ ๑๐ ก่อน ด้วยการจัดตั้งกลุ่มเงินออม จากนั้นก็ขยายไปยังทุกหมู่บ้าน โดยมีหลักคิดที่ว่า “ข้าราชการ เจ้าพนักงานของรัฐ กลุ่มรัฐวิสาหกิจ พนักงานห้างร้าน บริษัท ได้รับสวัสดิการจากหน่วยงานที่ตนเองสังกัด แต่ยังมีประชาชนกลุ่มหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการจัดสวัสดิการอย่างทั่วถึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ประชาชนกลุ่มนี้ได้รับการดูแลให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการดูแลจากหน่วยงาน ทำให้ตัวเองเป็นคนที่มีคุณค่าในสังคม” พอปี ๒๕๕๐ ก็ได้ต่อยอดความคิดด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนออมเงินวันละ ๑ บาท จนกลายเป็น “กลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการประชาชนตำบลอุโมงค์” พร้อมกระตุ้นให้ชุมชนคิดกิจกรรมต่างๆ เช่น นำเงินออมมาใช้เป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกเงินออม ทั้งการเกิด แก่ เจ็บ ตาย จนกระทั่งเป็นแนวทางสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้แก่ประชาชนในพื้นที่

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ทราบถึงแนวความคิดการจัดตั้งกองทุนออมทรัพย์สวัสดิการประชาชนตำบลอุโมงค์
- ๒) เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ทราบถึงรูปแบบการบริหารจัดการกองทุน
- ๓) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้นำแนวคิดไปปรับใช้งานในบริบทของตนเอง

๕. วิธีการดำเนินงาน

เทศบาลตำบลอุโมงค์และชุมชนได้ประชุมร่วมกัน และพิจารณาคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมมาเป็นผู้ดำเนินการ พร้อมให้ความรู้แก่บุคลากรเหล่านั้น เพื่อเป็นกำลังหลักในการหาสมาชิกเพิ่มเติม และทำให้องค์กรฯ สามารถทำงานในระดับท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เมื่อคณะกรรมการทำงานได้มีประสิทธิภาพ เทศบาลตำบลอุโมงค์ก็จะปรับบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุน นอกจากนี้ยังพยายามสร้างภาคีเครือข่ายให้มากขึ้น เช่น ประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษา จัดทำวิจัยกองทุนเพื่อเป็นการพัฒนากองทุนให้มั่นคง เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวทำให้องค์กรฯ เข้มแข็ง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิก

๖. ทูตทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ทูตทางสังคมพิจารณาจากจำนวนประชากรบางส่วนที่ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐ กลุ่มจิตอาสาในพื้นที่ และความเป็นพลเมืองของตัวประชาชนเอง

๗. ผลการดำเนินงาน

๑) สมาชิกผู้รักการออม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ได้รับสวัสดิการ ตั้งแต่ เกิด แก่ เจ็บ และตาย เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน และมีความภาคภูมิใจในการออม

๒) เกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ เริ่มมีการเข้ามาศึกษาดูงานของเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการยอมรับจากหน่วยภาครัฐ เช่น พมจ. และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓) สามารถเผยแพร่ความรู้ให้กับกองทุนอื่นๆ ที่สนใจได้ มีการสร้างเครือข่ายในชุมชนจากการไม่เคยรู้จักกันมาก่อน

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองอย่างยั่งยืน และมีเงินหมุนเวียนพอสำหรับจ่ายสวัสดิการประชาชน ขยายแนวคิดไปยังพื้นที่อื่นๆ มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพิ่มขึ้นทุกปี และมีการปรับหลักเกณฑ์การจ่ายสวัสดิการอย่างเหมาะสม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่ กองทุนหลักประกันสุขภาพ ในระดับท้องถิ่น

พื้นที่: เทศบาลตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
วิทยากร: นายธีระศักดิ์ โภษะคุณวุฒิ
ตำแหน่ง: ปลัดเทศบาลตำบลบ้านหลวง
เบอร์โทรศัพท์: ๐๙๑-๗๗๔-๐๐๔๗

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลบ้านหลวงมีเนื้อที่ประมาณ ๓๖๔ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีจำนวน ๑๙ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ๓ ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่าม้ง ๒ หมู่บ้าน ชนเผ่าปกากะญอ ๘ หมู่บ้าน และชนเผ่าพื้นเมือง ๙ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำสวนผลไม้ ทำนา ปลุกไม้ดอกไม้ประดับ จุดเด่นสำคัญของพื้นที่ คือ อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ ซึ่งมีน้ำตกแม่ยะ น้ำตกสิริธาร น้ำตกแม่กลาง น้ำตกสิริภูมิ นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น พระมหาธาตุนภเมทนีดล พระมหาธาตุนภพลภูมิสิริ สถูปพระเจ้าอินทวิชยานนท์ และโครงการหลวงดอยอินทนนท์

อัตลักษณ์เด่นของเทศบาลตำบลบ้านหลวง คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ อาทิ มูลนิธิไทรภักษ์ป่า มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เครือข่ายลุ่มน้ำแม่ยะ-แม่ปอน เช่นเดียวกับด้านวัฒนธรรมที่ประชาชนยังรักษาขนบความเชื่อดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น ทั้งประเพณีชี้เหยง (พิธีสาปแช่ง) ของชนเผ่าม้ง และพิธีตาลีตาโลของชนเผ่าปกากะญอ และที่สำคัญที่สุดคือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มิไถด์ท้องถิ่นนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยว นำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การปลูกกาแฟ การปลูกนาขั้นบันได การทอผ้าชนเผ่า บ้านพักโฮมสเตย์

ส่วนด้านการดูแลเด็กปฐมวัย เทศบาลตำบลบ้านหลวงมีนโยบายอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเล็ก ครอบคลุมทั่วถึงทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กเล็กเข้าถึง การให้บริการ ลดระยะเวลา และป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในการเดินทาง เนื่องจากการคมนาคม เป็นไปอย่างยากลำบากในพื้นที่ห่างไกล พร้อมบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ บุคลากร สาธารณูปโภค ด้วยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่ให้บริการ ๑๐ แห่ง ตลอดจนจัดตั้ง ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลบ้านหลวง เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๒ เพื่อสนับสนุนและ ส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขของหน่วยงาน สถานบริการ หรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ ผ่านโครงการต่างๆ โดยหลังจากปี ๒๕๕๙ เป็นต้นมา กองทุนได้พยายามส่งเสริมนโยบายในระดับ ปฐมภูมิเชิงรุกของศูนย์เด็กเล็กมากยิ่งขึ้น จนนำไปสู่โครงการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค โครงการศูนย์ เด็กเล็กอ่อนหวาน โครงการเฝ้าระวังการป้องกัน ควบคุมโรคในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองหล่ม และโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแม่ปอน

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

ดูแลและให้ความรู้แก่ประชากรในตำบลบ้านหลวงทั้งสิ้น ๑๓,๔๖๐ คน จำนวน ๓,๕๐๘ ครัวเรือน

๕. วิธีการดำเนินงาน

- ๑) ออกให้บริการเชิงรุกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างกองทุนหลักประกันสุขภาพกับ ประชาชนในท้องถิ่น
- ๒) มีบริการเสียงตามสายและสอบถาม สัมภาษณ์ถึงความเป็นอยู่ แนะนำหรือให้ความรู้ ควบคู่ไปด้วย
- ๓) จัดโครงการต่างๆ ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน อาทิ เฝ้าระวัง โรคระบาดระหว่างสัตว์สู่คน อบรมผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ปีกในพื้นที่ตำบลบ้านหลวง ออกสำรวจ สุขาภิบาลและอาหารปลอดภัยในชุมชน ลงพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาหญิงตั้งครรภ์และเด็กน้ำหนัก ต่ำกว่าเกณฑ์ อบรมเรื่องการป้องกันภัยโรคติดต่อ อบรมเด็กเล็กปลอดโรคที่ศูนย์เด็กเล็กในตำบล บ้านหลวง เปิดศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวระดับตำบลบ้านหลวง ฯลฯ
- ๔) จัดประชุมคณะกรรมการ อนุกรรมการกองทุน ผู้นำเสนอขอโครงการ หน่วยงาน และ องค์กรที่เกี่ยวข้อง

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) ระดับบุคคลและครอบครัว ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล สมาชิกสภา พนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน ครูเกษียณ พยาบาลวิชาชีพ เจ้าอาวาสวัดน้ำตอง บาทหลวงโบสถ์ คริสตจักร

๒) ระดับกลุ่มทางสังคมองค์กรชุมชน ได้แก่ ชมรมนมแม่ กลุ่มอาชีพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มทำนา กลุ่มปลูกผักปลอดสาร กลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่ม อสม. กลุ่มผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและผู้พิการ ชมรมผู้พิการ

๓) ระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ ได้แก่ เทศบาลตำบลบ้านหลวง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๔ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอีก ๑๐ แห่ง มูลนิธินักบุญคามิลโลแห่งประเทศไทย ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน ๑๑ แห่ง โรงเรียน ๙ แห่ง วัดน้ำตอง

๔) ระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมพื้นบ้าน

๕) ระดับตำบล ได้แก่ กองทุนหลักประกันสุขภาพ ชมรม อสม.ระดับตำบล อาสาสมัคร กู้ชีพกู้ภัย

๗. ผลการดำเนินงาน

นับตั้งแต่เปิดโครงการ กองทุนฯ ช่วยให้ประชาชนและชุมชนลุกขึ้นมาใส่ใจคุณภาพชีวิตของตนเอง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตใหม่ ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลรักษาอย่างทั่วถึง ทุกกลุ่มที่มีส่วนร่วมได้เข้าถึงมิติทางด้านสุขภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการป้องกันและสามารถดูแลเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี และทำให้ทุกหน่วยงานสามารถแลกเปลี่ยนหรือแนะนำเพิ่มเติมให้กันได้

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

คณะกรรมการบริหารระบบหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ พร้อมกับเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของประชาชนในสังคม

๑. ชื่อรูปธรรมพื้นที่

นวัตกรรมเครือข่ายวิทยาลัยจิตอาสา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

พื้นที่: องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอดำเม็ริม จังหวัดเชียงใหม่
วิทยาการ: ชญาณิศา กุลอ่อน
ตำแหน่ง: วิทยาการแหล่งเรียนรู้
เบอร์โทรศัพท์: ๐๘๙-๗๔๘-๖๕๖๓

๒. ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่

ตำบลดอนแก้วมีจำนวนประชากรราว ๑๕,๖๘๙ คน เป็นชุมชนกึ่งเมืองขนาดใหญ่ และในพื้นที่มีประชากรกลุ่มพิเศษคือ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง มากกว่า ๒,๐๐๐ คน

๓. ที่มา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมาเกิดปัญหาบุคลากรด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร ไม่สามารถดูแลประชากรกลุ่มพิเศษ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง ได้อย่างครอบคลุม และข้อมูลทางสถิติบ่งชี้ว่า คนกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ผู้ป่วยหลังพักฟื้นหลายคนจึงขาดโอกาสรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ขณะเดียวกันจิตอาสาที่มีอยู่ในชุมชนยังขาดทักษะในการดูแลประชากรให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้ทาง อบต.ดอนแก้ว โรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว และภาคส่วนต่างๆ จัดตั้งวิทยาลัยจิตอาสาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตขึ้น

๔. เป้าหมาย วัตถุประสงค์

สร้างเครือข่ายจิตอาสาเพื่อดูแลผู้ด้อยโอกาส ผู้ป่วยติดเตียง ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง ครอบคลุมทั้งตำบล

๕. วิธีการดำเนินงาน

๑) การจัดเวทีช่วงกำกับคิด โดยเชิญหน่วยงาน กลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา การดูแลประชากรกลุ่มพิเศษ

๒) แต่งตั้ง มอบหมาย กำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการวิทยาลัยจิตอาสาร่วมกับ เครือข่าย และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยจิตอาสา จำนวน ๑๗ คน ประกอบด้วยตัวแทน ภาคประชาชน ๕ คน ภาคท้องถิ่น ๒ คน ภาคท้องถิ่น ๗ คน ภาคเครือข่าย ๒ คน

๓) จัดทำฐานข้อมูลประชากรกลุ่มพิเศษ ฐานข้อมูลเครือข่าย

๔) การวางระบบบริหารจัดการวิทยาลัยจิตอาสา

๕) การสร้างกฎระเบียบ ข้อตกลง ของวิทยาลัยจิตอาสาตำบลดอนแก้ว

๖) การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน (ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ) เกิดหลักสูตรสำหรับ จิตอาสาของตำบลดอนแก้ว ๓๐ ชั่วโมง และหลักสูตรสำหรับบุคคลภายนอก สำหรับเครือข่าย มีทั้งหลักสูตร ๑ วัน ๑ คืน หรือ ๒ วัน ๑ คืน

๗) การวางระบบบริการกลุ่มเป้าหมายแบบครบวงจรของวิทยาลัยฯ

๘) การติดตามประเมินผล

๖. คุณทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

๑) เครือข่ายในองค์กร คือสำนักปลัด เป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ กองช่าง กองส่งเสริม การเกษตร กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นฝ่าย สถานที่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงพยาบาลชุมชน ตำบลดอนแก้ว และกองคลัง ร่วมเป็นวิทยากรและวิทยากรกระบวนการ กองสวัสดิการสังคม เป็น เจ้าภาพหลัก

๒) เครือข่ายในพื้นที่ คือครูชุมชน ร่วมเป็นผู้สอนและให้ความรู้แก่ประชาชนด้านจิตอาสา ภาคเอกชน มูลนิธิ ร้านค้า สถานประกอบการร่วมต้อนรับเครือข่ายและร่วมให้ข้อมูลแหล่งประโยชน์ ในชุมชน ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ผู้นำท้องถิ่นเข้าร่วม กิจกรรม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนীর่วมสนับสนุนบุคลากร เป็นครูผู้สอนประจำวิชาความรู้ เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตอาสา โรงพยาบาลนครพิงค์ ร่วมสนับสนุนบุคลากร เป็นครูผู้สอนประจำวิชา สุขภาวะ ๔ มิติ วิชาการดูแลผู้สูงอายุ วิชาการดูแลคนพิการและผู้ด้อยโอกาส สำนักงานพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ร่วมสนับสนุนบุคลากร เป็นครูผู้สอนประจำ วิชาการปรับสภาพแวดล้อมในที่พักอาศัย พระสงฆ์ในตำบล ร่วมเป็นคณะครูผู้สอน

๓) เครือข่ายนอกพื้นที่ สื่อมวลชน คอยประชาสัมพันธ์งานเปิดวิทยาลัยเพื่อให้ประชาชน ได้รับทราบอย่างทั่วถึงและเชิญชวนในการสมัครเข้าเรียน องค์กรต่างๆ เช่น สสส. สนับสนุน ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอน

๗. ผลการดำเนินงาน

- ๑) เกิดวิทยาลัยจิตอาสา ที่มีการจัดการเรียนการสอนทักษะจิตอาสา มีอาชีพ และร่วมสร้างวัฒนธรรมจิตอาสาภายในตำบล
- ๒) เกิดเครือข่ายจิตอาสาทั่วตำบลดอนแก้ว และภายนอกตำบลดอนแก้ว โดยมีจิตอาสาที่ผ่านการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิทยาลัยจิตอาสาตำบลดอนแก้ว ๒๒๐ คน ประชาชนทั่วไป ๓๐ คน เด็กและเยาวชน ๓๐ คน สมาชิกครอบครัว ๓๐ คน พนักงาน อบต.ดอนแก้ว ๑๐๐ คน
- ๓) ประชาชน ๑๕,๖๘๙ คน มีสุขภาพดีเพราะมีจิตอาสาคอยดูแล โดยมีผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลดอนแก้ว ๑,๙๕๐ คน ได้รับการเชิงรุกจากกลุ่มจิตอาสา มีอาชีพ
- ๔) สร้างจิตอาสาเข้าไปช่วยงานในโรงพยาบาลชุมชนตำบลดอนแก้ว
- ๕) จิตอาสาเข้าไปประจำศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ผู้สูงอายุตำบลดอนแก้ว
- ๖) จิตอาสาประจำโรงเรียนหอมสุข
- ๗) จิตอาสาประจำศูนย์บริบาลชุมชน
- ๘) จิตอาสาเป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน
- ๙) จิตอาสาช่วยงานเฝ้าใช้ในโรงพยาบาลทั่วไปและตามบ้าน
- ๑๐) จิตอาสารวมกลุ่มตั้งเป็นศูนย์ช่วยเหลือผู้ป่วยที่บ้านและนวัตกรรมทางสังคม

๘. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

- ๑) ผู้นำ ผู้บริหาร อบต.ดอนแก้ว ให้ความสำคัญกับสุขภาพ เน้นการสร้างคน ให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมจิตอาสาที่เป็นพื้นฐานของตำบล ทำให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมในภาคผู้นำ แกนนำ ชุมชน และเกิดการขับเคลื่อนการทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง
- ๒) โรงพยาบาลชุมชน สร้างระบบการจัดการสุขภาพชุมชนที่เป็นต้นแบบด้วยนวัตกรรม ๓ ดี ๔ เสถ ส่งผลให้เกิดการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ เข้าใจได้ง่าย รวมทั้งสามารถเป็นพี่เลี้ยงสอนงานได้
- ๓) ตำบลดอนแก้วมีทุนทางสังคมด้านบุคคล เช่น ปราชญ์ชุมชน ข้าราชการบำนาญ วิทยากรแหล่งเรียนรู้ แกนนำชุมชนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะเสียสละเวลาทำงาน รวมทั้งสามารถเป็นพี่เลี้ยงร่วมสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ลงพื้นที่และเต็มใจทำงานช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของชุมชนเป็นสำคัญ
- ๔) หน่วยงานภาคีเครือข่ายองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม รวมทั้งสถานบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่พร้อมให้การสนับสนุนการทำงาน ส่งผลให้เกิดชุดความรู้ และการถ่ายทอดความรู้ สามารถขยายการดำเนินการการสร้างจิตอาสาในตำบลต่อไปได้อย่างเข้มแข็ง